

TEORİ de *doğrultu*

11

**Mart / Nisan
2003**

Varyos Yay. San ve Tic. Ltd. Şti. Adına

İmtiyaz Sahibi: Özgür Çubuk

Sorumlu Yazışleri Müdürü: Özgür Çubuk

Yönetim Yeri: Çakırağa Mah. Sorguçcu Sok. Birfiliz Apt. No: 15/9 Aksaray - İstanbul

Tel: (0212) 633 62 02 Faks: (0212) 589 16 36 e-mail: varyos@ttnet.net.tr

Hesap No: Varyos Yay. San ve Tic. Ltd. Şti. Yapı Kredi Sirkeci Şubesi 6278-6

Teknik Hazırlık: Etkin Ajans Tel: (0212) 621 81 66 - 621 81 68

Baskı: Can Matbaacılık Tel: (0212) 613 10 77 Dağıtım: BİRYAY

Emperyalist Sistemde Kriz	7
Venezüella'da Chavez'i Aşan Gelecek: Ya Darbe Ya Devrim	16
<i>Zafer Efeoğlu</i>	
Yeni Görevler ve Yeni Güçler	21
<i>V. I. Lenin</i>	
Tarihten Güncele Kıbrıs Gerçeği	26
Sendikal Mücadelede Ortak Örgütlenme	39
<i>Hanife Bakır</i>	
Neoliberal Eğitim Politikaları ve Üniversiteler: Şirket Üniversite	44
Nepal'deki Halk Savaşı'nda Kadınların Önderliği Sorunu	57
<i>Yoldaş Pervati</i>	
A. Öcalan Sivil Toplumculuğa Koşuyor	67
I Hasta Siempre Comandante	77
<i>Işık Kutlu</i>	
Burjuva Tükenişinin Felsefesi: Postmodernizm	85

TEORİDE doğrultu

Tarihi 10-15 yıla dayanan "uluslararası kriz", bir dizi emperyalist bölgesel/yerel savaşlar biçiminde patlak veriyor. Öyle görünüyor ki, krizin olgunlaşması gitgide daha kapsamlı ve büyük çaplı savaşlara yol açıyor.

20 Mart 2003, ABD emperyalizmi Irak'a saldırdı. Irak ne yaparsa yapsın, hatta isterse kayıtsız kolsuz teslim olsun, ABD emperyalizmi Irak'a yine de saldıracaktı. 18 Mart 2003'te Bush, Saddam Hüseyin ve oğullarına Irak'ı terk etmeleri için 48 saat süre tanıyan ABD ultimatoomunu ilan etti. Fakat daha Bush'un "ulusa sesleniş" konuşması üzerinden üç beş saat geçmeden bu defa Beyaz Saray sözcüsü, Saddam ve oğulları Irak'ı terk etseler de ABD'nin Irak'a saldıracacağını açıkladı. Gerçek çok kesin biçimde kendini gösterdi. Katil cinayete azmetmişti. Bugünkü savaşın çizgilerinden biri burada belirginleşir. Diğer şeylerin yanısıra ABD, otoritesini kanıtlayıcı güç gösterisi için de savaşmaktadır. Savaş, bu savaşın amaçlarından birisidir. Emperyalist militarist mantık burada gidebileceği en son noktaya ulaşmıştır.

ABD iktidarını elinde tutan bugünkü savaş hükümeti nasıl kurulmuştu? Son ABD seçimlerini kimin kazandığı hala bilinmiyor, ama iktidarın el değiştirme biçimi, burjuva demokrasisi oyununun ABD'de ne hale geldiğini oldukça çarpıcı biçimde sergiliyor. Bush ve şürekası bu ırkçı Ku Klux Klan taslakları iktidarı, sözde "mahkeme kararlarıyla" gerçekte açık zorbalıkla ele geçirdiler. Yasa ve kural tanımazlık onlara, Kızılderelileri katleden, Siyah halkı köleştiren büyük babalarının bıraktığı en değerli mirastır. Ama boynuz kulağı geçiyor. Bush ve kafadarlarının profesyonel katilleri kışkırtan bir soğukkanlılıkla hazırladığı cinayet, onların ABD tekkellerinin en saldırgan ve en gerici çevrelerinin temsilcisi olduklarının söz götürmez kanıtıdır.

Uluslararası politikanın, iç politikanın uzantısı olduğu gerçeği tam da burada belirginleşiyor.

Petrol/enerji, ilaç ve silah tekellerinin hegemonyası altında tekelci burjuvazinin iktidarı açık terörist bir diktatörlüğe dönüşürken aynı zamanda uluslararası alanda (dış politikada) buna paralel ve bununla doğru orantılı biçimde ancak Hitler faşizmiyle kıyaslanabilecek bir saldırganlık geliştiriliyor. ABD, BM ve geçerli uluslar arası hukuku hiçe sayarak "Önleyici vuruş" doktriniyle orman kanunlarını uluslar arası ilişkilerin yasası ilan ediyor. Dünyamız, gücü yetenin gücü yetene ilkesinin egemen olduğu yeni bir döneme girmiş bulunuyor.

Emperyalizmin egemenlik eğilimini en ileri düzeyde cisimleştiren ABD dünyamızın biricik ve tartışılmaz efendisi olmak istiyor. Hepsinde de ABD'nin başrolü oynadığı bölgesel/yerel savaşlar, ABD emperyalizminin paylaşılmaz dünya egemenliği ihtirasının yansımalarıdır. Bu nedenle ABD tekelci burjuvazisi, emperyalist saldırganlığa karşı ayağa kalkan dünya halkalarını ve emperyalist rakiplerini hiçe sayabiliyor. Gözü dönük bir saldırganlıkla Ortadoğu halklarının tepesine ateş, kan ve ölüm kusuyor. Petrol ve egemenlik için "cami duvarına işiyor." Petrol için savaşılıyor, çünkü petrol üretim ve dağıtımının kontrolüyle dünya ekonomisinin su başılarını tutmak, dünyanın biricik efendisi olma yolunda büyük bir mesafeyi katetmek anlamına geliyor.

ABD Irak'a saldırdı, çünkü paylaşılmaz dünya egemenliğinin yolu Ortadoğu'dan geçiyor. Irak'ın fethi, Ortadoğu'nun ABD'nin kanlı pençesi altına alınması olduğu kadar, sistem için hayati önemdeki hegemonya mücadelesi alanında rakiplerinin önünün kesilmesi anlamına da geliyor. ABD Ortadoğu işgalini geliştirirken Avrasya'nın merkezini de kuşatıyor. Balkanlar'dan sonra, Orta Asya'da ABD üsleri var, diğer yandan Ortadoğu'nun işgaline 1.Körfez Savaşı'yla başlayan ABD, şimdi işgali hızla Ortadoğu'ya yaymak istiyor ve yayıyor.

Füzeleri, bombaları Irak halkının tepesine yağıyor, ama ABD emperyalizmi, en başta Amerikan halkı gelmek üzere, gerçekte bütün dünya halklarına savaş ilan etmiş bulunuyor. Dünyanın ezilen ve sömürülen on milyonları ABD saldırganlığının karşısına dikilerek, emperyalist haydutların gerçek niyetlerini bütün çıplaklığı ile açığa çıkartmıştır. ABD daha baştan moral bakımdan bu savaşı kaybetmiştir. Sonun başlangıcının ilanıdır bu. Aşırı kuvvet eşitsizliği dikkate alındığında, kuşkusuz ABD bu gayri meşru ve haksız savaşı askeri bakımdan kazanabilir. Ama dünya halklarının emperyalist savaşa karşı

bilinç ve iradesini , direnişini kıramayacaktır. Bir yandan bu sayısız bölgesel savaşlar serisi bir sızıntı biçiminde yaralı vahşinin kan kaybına yolaçarak güçten düşürürken, diğer yandan dünya halklarının kırılmayan bilinci ve iradesi, görkemli enternasyonal direnişi dünya devrimini mayalayarak ABD emperyalizminin kaçınılmaz sonunu hazırlamaktadır.

ABD emperyalizmi moral ve manevi çöküş içerisindedir. Bugünkü yönetimin Senato'dan işkence yapma, inceltirilmiş uranyum silahları kullanma ya da devlet başkanlarına suikast düzenleme hakkı istemesi manevi çürüme ve çöküşün çapını ve derinliğini gösterir. Aslında durumu anlamak için Guantamo'ya bakmak bile yeter. Yalan, bu manevi moral düşkünleşmenin en kesin belirtisidir.

Emperyalist saldırganlığın elebaşı W. Bush, Irak'ı silahsızlandırmak, Irak halkını özgürleştirmek ve dünyayı büyük bir beladan kurtarmak için özgürlük hareketini başlattığını açıklarken insanlıkla alay ediyordu. "At hırsız"nın yüzündeki soğuk maskı bile sınırsız yalanlarını gizleyemiyor. ABD bir yalan imparatorluğu olarak kendi yıkımını hazırlıyor.

"Ya ABD egemenliği, ya kaos". ABD ideologları, 21. yüzyılda insanlığın önünde bu ikisi dışında seçenek görmüyorlar. "Kaos", hiç kuşkusuz emperyalist düzenin sonu demek oluyor ve devrim anlamına geliyor. ABD emperyalizmi bölgesel/yerel emperyalist savaşlarla paylaşılmaz dünya egemenliği yolunda ilerlemeye çalışırken, aynı zamanda bütün statükoları dağıtarak görülmemiş bir kaosu da örgütüyor. Emperyalist saldırganlık emekçileri, dünyanın ezilenlerini başkaldırmaya kışkırtıyor. Dün emperyalist saldırganlığı durdurma ve bugün emperyalist savaşa karşı mücadele içerisinde gezegenimizin her köşesinde dünya devrimi mayalanıyor. Tarih, işçi sınıfı ve emekçilerin, ezilenlerin öncülerini göreve çağırıyor.

Sunu'muzun ilk bölümünden de anlaşılacağı gibi emperyalist savaş cephesinin Irak'a saldırısıyla yeni bir aşamaya sıçrayan uluslararası kriz, dergimizin bu sayısına özel bir anlam yükledi.

'Emperyalist Sistemde Kriz' analizi ve yorumuyla bu ana gündemin çerçevesi çizilmektedir.

'Tarihten Güncele Kıbrıs Gerçeği'nde uluslararası krizin alevli topraklarından birinin özgün tarihi var.

Alevlerin sarmakta olduğu coğrafyalardan biri de Latin Amerika, **"Venezüella'da Chavez'i Aşan Gelecek: Ya Darbe Ya Devrim"** yazısı krizin bu cephesine göz atıyor.

Emperyalizmin uluslararası krizini aşmak için dolu dizgin savaşa koştuğu koşullarda **"A. Öcalan Sivil Toplumculuğa Koşuyor"** yazımız mevcut tablo içindeki kritik noktalardan birine parmak basıyor.

"Nepal'deki Halk Savaşı'nda Kadınların Önderliği Sorunu" devrimci yangının deneyimlerinin öğreticiliği bakımından okurlarımızın ilgisini çekecektir. Deneyimin, Nepal Komünist Partisi (Maoist)'e ait ideolojik tezleri ve yorumları kuşkusuz dergimizi değil, muhataplarını bağlıyor.

Lenin'in 1905 Mart'ında kaleme aldığı **"Yeni Görevler ve Yeni Güçler"** makalesi bugünkü krizin açığa çıkardığı devrimci olanaklara marksist yaklaşım bakımından ışık tutucu bir içerik taşıyor.

"Burjuva Tükenişinin Felsefesi: Postmodernizm" çalışması emperyalizmin krizinin içeriğe bakışta felsefi-ideolojik bir pencere açarak gündemle ilişkilendiriyor.

"I Hasta Siempre Comandante"de Che Guevara, Rasanante'sini emperyalizmin üstüne üstüne sürüyor. Tam bugün ihtiyacımız olduğu gibi.

"Sendikal Mücadelede Ortak Örgütlenme"de ise sendikal kriz kapsamında yaşanan örgütlenme sorunlarının çözüm arayışlarına katkı amacı taşıyor.

"Neoliberal Eğitim Politikaları ve Üniversiteler: Şirket Üniversite" yazısı, YÖK'ten YEK'e güncelliği içinde kapitalizmin üniversitelere tarihsel bir projeksiyon tutuyor.

Emperyalist Sistemde Kriz

ABD Başkanı Bush geçen yıl "Irak karşısında hareketsiz kaldığı takdirde BM'nin, Cemiyeti Akvam'ın akıbetine uğrayacağını" söylemişti. Tehditlere karşın BM'den istediği kararı çıkartamayan Bush bu kez, Saddam'a karşı harekete geçme gereği görülürse ABD'nin bunun için BM'nin onayına ihtiyacı olmayacağını vurguluyordu. Amerikan emperyalistlerinin "BM'nin onayına ihtiyaç" duymayacaklarını

açıklamaları "BM'nin ölümü" ilanından başka bir anlama gelmiyordu. Ama yalnızca BM'nin değil bir bütün olarak mevcut uluslararası ilişkiler düzeninin ölüm ilanıydı bu. Nihayet bu ölüm ilanı Portekiz'in Anzor Adaları'nda yapılan, Bush, Blair, Anzar görüşmesinde bütün dünyaya bir ultimatom biçiminde sunuldu. Amerika ve İngiltere BM Güvenlik Konseyi'ne sundukları karar tasarısı için gerekli olan oya ulaşamayacaklarını anlayınca tasarıyı geri çektiler. Fransa, Rusya ve Almanya, Amerikan/İngiliz/İspanya ultimatomuna karşı çıktılar. BM ile birlikte AB'de Irak'a saldırı

konusunda açıkça ikiye bölündü. İtalya, İspanya, İngiltere, Danimarka, Polonya, Macaristan, Çek Cumhuriyeti, Portekiz ABD'nin yanında yer aldı. NATO'da da durum farklı değil. Fransa, Almanya ve Belçika NATO'da Amerikan palanlarına karşı çıkıyor. Büyük emperyalist güçler arasındaki ilişkide de bölünme belirginleşti. Japonya Amerika'nın yanında saf tutarken Çin Anti-Amerikan kampta yer al-

dı. Bütün bu bölünme ve kamplaşmalar hegemonya mücadelesinin ne denli şiddetlenmekte olduğunu gösteriyor.

Dünyamız bir "uluslararası kriz" le karşı karşıyadır. Bu "sıradan" bir kriz durumu değildir. Çünkü kriz içinde olan emperyalist "uluslararası ilişkiler düzenidir". Dahası bugünkü durum, yalnızca emperyalist uluslararası ilişkiler düzeninin krizi değil, '90'lardan beri süre gelen krizin tırmandığı en tepe nokta ya da krizin kendini en çarpıcı ve şiddetli biçimde ortaya koyduğu bir an'dır.

I. Paylaşım Savaşı sonrası oluşturulan uluslararası ilişkiler düzenini faşist Musolini İtalya'sı ve faşist Hitler Almanya'sı bozmuştu. 1920'de kurulan Cemiyeti Akvam (Milletler Cemiyeti) 1930'ların ortalarından itibaren bir gölgeye dönüşmüştü. Öyle ki, artık savaş kararları bile Milletler Cemiyetine bildirilmiyordu. Milletler Cemiyetinin kararlarının hiçbir yaptırım gücü kalmamıştı. İtalya ve Almanya 1. paylaşım savaşı sonrası galip devletler tarafından oluşturulan uluslararası ilişkiler düzenini tanımadıklarını açıklıyorlardı. Düzen artık dikiş tutmuyordu. Yeni düzen namlunun ucundaydı. Emperyalist uluslararası ilişkiler düzeni geri dönülmez bir kriz içindeydi. Bu kriz 1945'den sonra 2. savaşın galipleri tarafından yeni düzenin oluşturulmasıyla giderildi.

II. Paylaşım Savaşı'nın akabinde oluşan "uluslararası düzen" 90'larda modern revizyonist, sosyal emperyalist sistemin çöküşü ve SSCB'nin dağılmasıyla yıkılmıştı. Fakat gerçekte bir "yeni uluslararası düzen" bir statüko oluşmadı. "İki kutuplu dünya"dan sonra, "Tek kutuplu dünya" denilen durum, esasen ucu açık bir geçiş döneminden yani, yeni bir "çok kutuplu" uluslararası ilişkiler düzenine geçiş durumundan başka bir şey değildi. 1990'larda uluslararası kurumlar, BM, NATO vb. Amerikan emperyalizminin dünya egemenliği stratejisinin araçları olarak işlev gördüler. Eski uluslararası ilişkiler düzeninin (Varşova Paktı, SSCB vb. hariç) başlıca kurumları '90'lı yıllar boyunca varlıklarını sürdürdülerse de işlevsizleştikleri, git gide daha fazla açığa çıktı. Eskimişlerdi, ya tasfiye edilecek ya da yeni koşullar altında işlevleri ve formları bakımından yeniden yapılanacaklardı. Rakip emperyalist kuvvetler SSCB'nin ortadan kalkmasından sonra ABD'nin koruyucu şemsiyesine artık ihtiyaç duymuyorlardı. Onlar için de ABD için de bi-

rinci dereceden önemli olan SSCB'den arta kalması, ganimeti paylaşmaktı. Bu paylaşımın sürmesi, kimi "başı bozuk" devletin "boşluk"tan faydalanıp emperyalist devletlere kafa tutmasının engellenmesi, savaş ve işgal kararlarının meşrulaştırılması ve en nihayetinde devrimci şiddetin, ezilenlerin şiddetli öfke patlamalarının "terörizm" olarak tanımlanıp bastırılması için uluslararası kurumların yeni dönemde de devam etmesi konusunda emperyalistler hemfikirdi. Bunun sonucu olarak BM ve NATO emperyalistlerce "meşru müdahale" araçları olarak kullanıldılar. Somali, 1. Körfez savaşı, Bosna ve Kosova'da askeri mü-

dahale ve işgalle gelen himayeci sömürgeci düzenlerin oluşturulması, Afganistan işgali ve orada da himayeci sömürgeci rejimin kurulmaya çalışılması emperyalistlerin ortaklaşıkla bu "meşru müdahale" örnekleridir. Yugoslavya'nın parçalanması ve tasfiyesini de kapsayan "Balkan krizi" ve Balkanların paylaşılması, ABD hegemonyasını ve ABD'nin kuvvet kullanma özgürlüğünü pekiştirdiği gibi, örneğin uluslararası hukukun "iç işlerine karışmama" sözde ilkesini de bir bakıma fiilen tasfiye etmiştir.

11 Eylül baskını, ABD'nin paylaşılmaz dün-

ya egemenliği yönelimine yeni ve sarsıcı bir meydan okumadır. Geçiş döneminin çelişkilerini keskinleştirici ve şiddetlendirici bir rol oynamıştır.

ABD emperyalizminin ırkçı, en militarist ve en gerici eğilimlerinin temsilcilerinin iktidarı alışı içeride burjuva demokrasiden faşizme doğru geçiş eğiliminin belirginleşmesi, dış politika da ise "önleyici savaş" doktrini, "ya bizden yanasınız ya da düşmandan yana" gibi, sınırsız emperyalist saldırganlığın felsefesini ve militarist mantığını yansıtan tanımlar, geçiş döneminin çelişkilerinin keskinleşmeyle kalmadığını, bu ara dönemin emperyalist bilincinin de somutlaşma-

Dünyamız bir "uluslararası kriz" le karşı karşıyadır. Bu "sıradan" bir kriz durumu değildir. Çünkü kriz içinde olan emperyalist "uluslararası ilişkiler düzenidir". Dahası bugünkü durum, yalnızca emperyalist uluslararası ilişkiler düzeninin krizi değil, '90'lardan beri süre gelen krizin tırmandığı en tepe nokta ya da krizin kendini en çarpıcı ve şiddetli biçimde ortaya koyduğu bir an'dır.

ya ve kristalize olmaya başladığını göstermektedir.

Dünya ekonomisinin durgunluktan krize doğru yol alması, enerji kaynakları üzerindeki denetimin artan önemi emperyalistler arası çelişkileri daha da derinleştiriyor, paylaşım kavgasını kızıştırıyordu. Diğerleri hem pastadan pay almak hem de Amerikanın etkinliğini sınırlamak için bütün çelişkilerine karşın Amerika ile “ortaklık” yapmaya devam ediyorlardı. Bu biraz da Amerika’yı “yatıştırma” politikasının ürünüydü. Amerika’ya “kafa tutma” cüreti gösteremedikleri için “yatıştırma” yolunu seçiyorlardı.

Bütün rakipleri ABD’nin Afganistan saldırısını, onu yatıştırmak için kabullenmişler ve hatta meşrulaştırmışlardır. ABD Hazar havzasına ve Orta Asya’ya bu sayede askeri bakımdan girmiş, bir bakıma Avrasya merkezine yürüyüşünü sürdürmüş, ganimetin paylaşımı ve dünya haritasının yeniden çizilmesi, bizzat soğuk savaşın galiplerinin önderi tarafından hem eski müttefiklerine ve hem de tüm dünyaya dayatılmıştır.

ABD’nin Irak’a yönelik savaş tehdidi “durum değişikliği” yarattı. Dünya ezilenlerinin emperyalist savaş karşıtı yoğunlaşan protestoları, “durum değişikliği”nin açığa çıkmasında hızlandırıcı bir etkiye bulundu. Emperyalist uluslararası ilişkiler düzeninin yaşadığı kriz sömürülen, ezilen milyonları harekete geçirmekte, gelişen enternasyonal kitle hareketi ise krizi şiddetlendiren bir faktör olmaktadır.

Dünya halklarının görkemli direnişi en önemli müttefiklerinde (İngiltere, Türkiye) kısmi kararsızlıklara yol açsa da İngiliz emperyalizmini sıkıca yedekleyen ABD emperyalizminin dünya halklarına ve keza uluslararası hukuk ve düzenin kurumlarına rağmen Irak’a saldırma emperyalist hırsını sürdürmesi, uluslararası durumu şiddetli biçimde geriyor. Irak’a tek yanlı saldırı hazırlığıyla ABD emperyalizmi, tüm dünyaya küstahça meydan okuyor. Emperyalist rakiplerinin Irak’taki çıkarlarını tehdit ettiği gibi, kriz bölgelerine müdahalede söz ve karar hakla-

rını da reddediyor.

ABD’nin dünya egemenliği stratejisi hedefine bağlı olarak İngiltere’yi de yanına alarak Irak’a saldırma kararlılığı karşısında Fransa/Almanya’nın buna karşı durmaları, Rusya ve Çin’in onlara katılmaları emperyalist sistemi önlenemez bir krize sürüklemektedir.

1945 sonrasında oluşturulan uluslararası düzen ve bu düzenin cisimleştiği uluslararası kurumlar varlık nedenlerini yitirmektedirler. Çünkü onları var eden ilişkiler sistematiği köklü değişimlere uğramaktadır. Tıpkı 1938’de Milletler Cemiyeti’nin Hitler Almanya’sı tarafından işlevsizleştirilerek bir mumyaya dönüştürülmesi gibi, bugün de Birleşmiş Milletler ABD tarafından bir kenara bırakılmaktadır. Aynı şey sırasıyla diğer bütün kurumlar için de geçerlidir. Emperyalistler arası çelişkilerin keskinleşmesine paralel olarak bu kurumlar da bu çelişkilerin gerilimi altında kalmıştır. Irak’a yönelik ABD saldırganlığı, petrol ve dağıtımı üzerinde ABD’nin tekelci hakimiyet çabası çelişki ve çatışmaları keskinleştirmiştir.

Bu durum, özellikle son dönemde BM, AB ve NATO gibi, uluslararası ilişkiler düzeninin en önemli kurumlarında krizin sarsıcı biçimde patlak vermesini getirmiştir. İçeriden çatlayan NATO, AB ve daha da tartışılır hale gelen BM’nin işlevi ve varlık haklarının sorgulanması çarpıcı biçimde derinleşmiştir. Uluslararası emperyalist ilişkiler düzeninin başlıca kurumları krizin içerisine çekilerek krizin konusu oldukları kadar, krizi ağırlaştırıcı etkenler haline de gelmişlerdir. Kriz ve şiddetlenen çelişkiler bütün eski yapıları ve ilişkileri çözmektedir. Dünyamız yeni bir emperyalist genel savaşa düne göre daha yakındır.

Diğer şeylerin yanı sıra askeri bakımdan aşırı kuvvet eşitsizliği, keza paylaşımına konu alanların (“ganimet”, “ödül”) “soğuk savaş” sonrasında hegemonya dışı alanlar biçiminde belirmiş olması, emperyalist haydutların paylaşım mücadelesini dolaysız biçimde karşı karşıya gelmeden yürütebilmelerine elveriyordu. Fakat bu durumun sağladığı manevra olanakları gitgide daraldığı

içindir ki, emperyalist haydutların dolaysız biçimde karşı karşıya gelmeleri riski artmaktadır.

IRAK, ULUSLARARASI İLİŞKİLER DÜZENİNİN KRİZİNE TURNUSOL İŞLEVİ GÖRÜYOR

Petrol sorunu, kapitalist emperyalist dünya ekonomisinin, dünya düzeninin işlemesi ve istikrarı sorunudur. Kendini bugünkü emperyalist dünya düzeninin paylaşılmaz efendisi ilan eden gücün, dünyanın ekonomik düzeninin çarklarını döndürecek enerji olan petrolün çıkartılması ve dağıtımını, dünya ekonomisinin damarlarına düzenli biçimde pompalanmasını, üretim ve fiyatının istikrarını garanti etmesi ve keza egemenliğinin devamı için rakiplerinin kontrolüne geçmesini önlemesi gerekir. Irak'ın ABD saldırganlığının merkezine oturmasının asıl nedeni eğer ABD, Irak ve Ortadoğu'ya istediği düzeni verirse bunun paylaşılmaz dünya egemenliği yolunu açacağına hesaplamasıdır.

Venezüella'da şiddetlenen ve iç savaşa doğru evrilen çatışmanın bir tarafında ABD emperyalizminin bulunması aynı yönelimin bir başka görüngüsüdür. Irak ve Venezüella aynı emperyalist politikanın hedefleridir. Bu nedendir ki, Venezüella'daki kriz, esasen uluslararası ilişkiler düzeninin krizinin yansımasıdır

Amerika için petrol üretim ve dağıtımını üzerinde hegemonya ne kadar önemliyse diğer rakip emperyalist kuvvetler için de o denli önemlidir. Fransa ve Almanya'nın ABD'ye karşı bir eksen oluşturma çabalarında bunun payı büyüktür.

Almanya/Fransa ekseninin ABD dayatmasına boyun eğmemesi, kuşkusuz bu iki emperyalist haydudun barışa aşık oldukları anlamına gelmiyor. Onlar, köle paylaşımında ABD'nin kendilerine haksızlık ettiğini düşündükleri kadar, ABD'nin paylaşılmaz dünya egemenliği isteğine de itiraz ediyorlar. Soğuk savaşın bu iki galibi, hayati petrol sorunu ekseninde eski müttefiklerinin liderliğine ve paylaşılmaz dünya egemenliği talebine itiraz ederek onun otoritesine şimdi daha açıkça meydan okuyorlar. Emperyalist devletler arasındaki bu çatışma büyük tekeller arasındaki Pazar paylaşımı ve petrol üzerindeki hakimiyet kavgasının yansımasıdır ifade eder.

Petrol ve egemenlik sorunu bugünkü aşamada; ABD/İngiliz ittifakı ile Almanya/Fransa ittifakını siyaseten dolaysız biçimde karşı karşıya getirmiştir. Rusya ve Çin'in Almanya/Fransa ittifakını desteklemesi gözü dönük emperyalist saldırgan ABD'nin işini daha da zora sokmaktadır. 20.yüzyılın ikinci yarısı boyunca ABD önderliğinde süren emperyalist ittifakların geride kalan on yıllık dönemde çözülmüş olması krizin şiddetlenmesinin bir başka nedeni ve belirtisidir.

KRİZİN TÜRKİYE'YE VE BÖLGEYE ETKİSİ

Kriz, ABD/İngiliz eksenini ile Almanya/Fransa eksenini arasındaki emperyalist rekabetin ve hegemonya mücadelesinin belirgin şekilde keskinleştiği bir aşamaya ulaşmıştır. Bu durum kendini uluslararası politikanın başlıca sorunlarında göstermektedir ve gösterecektir. Bölgemiz petrol ve dünya egemenliği mücadelesinin öncelikli özel alanı olduğu içindir ki, emperyalist odaklar arasındaki çelişkilerin keskinleşmesi ve hegemonya mücadelesinin sertleşmesinden dolaysız ve sarsıcı biçimde etkilenmektedir. Bu etki, istikrarsızlığın artması, varolan yapıların çözülmesi vb. anlamına gelir.

Emperyalist ilişkiler düzeni krizinin şiddetlenmesi, ABD-İngiltere; Almanya-Fransa ittifakları arasındaki hegemonya mücadelesinin daha dolaysız biçimde açığa çıkması, keskinleşmesi ve Ortadoğu'ya odaklanması nedenleriyle Türkiye, emperyalist kuvvetlerin kendisi üzerinde hege-

monya mücadelesinin keskinleşeceği bir süreç girmiştir. Türkiye emperyalist hegemonya mücadelesinin dolaysız biçimde konusudur.

TÜSIAD, Genelkurmay ve AKP hükümeti Irak'a yönelik emperyalist savaşta ABD'nin yanında yer almak konusunda hemfikirdirler. Bu tercih nedeniyedir ki, ne Türkiye-ABD ilişkileri ne Türkiye-AB ilişkileri eskisi gibi olmayacaktır. AB düne kadar Türkiye'yi ABD ekseninden kısmen de olsa uzaklaştırmak için bir yandan siyasal baskı yapıyor bir yandan da onunla uzlaşıyordu. Türk burjuva devleti de aynı anda iki strateji uygulamaya çalışıyor, ABD ile stratejik işbirliğini geliştirirken AB'ye girmeyi de stratejisinin odağına oturtuyordu. Türk burjuva devleti bu ikili stratejiden vazgeçmek istemeyecektir. Yine de iki unsur bunu giderek zorlaştırmaktadır. Birincisi Türkiye'nin ABD'nin yanında savaşa girmesi, ikincisi Fransa-Almanya ile ABD-İngiltere ekseninin açık biçimde ortaya çıkması. Bu en başta NATO ve AB'nin geleceğini belirsizleştirmektedir. AB, Kıbrıs ve Kürt sorunu gibi Türk sömürgeciliğinin uluslararası hale gelmiş iki meselesi hakkında geçmiştekinden farklı bir politika izleyecektir. Türkiye'deki ABD'ci kanadın etkisizleştirilmesi için faaliyetlerini yoğunlaştıracaktır.

Daha birkaç ay öncesine kadar ordunun devlet yönetimindeki etkisinin azaltılması, Kıbrıs'ta Annan Planı çerçevesinde sorunun çözülmesi, AB'ye uyum yasalarının bir an önce tamamlanması ve daha bir çok konuda Genelkurmayla çatışan ve AB'ci bir çizgi izleyen TÜSIAD ve AKP hükümeti bugün Genelkurmayla aynı safta buluşmuş görünüyorlar. Yalnızca Amerika'yla birlikte Irak'ı işgal etme konusunda mutabakata varmakla kalmadılar, buna bağlı olarak diğer meselelerdeki görüş ayrılıklarını da şimdilik bir kenara bıraktılar. Kıbrıs, ve Kürt meselesinde Genelkurmayın görüşü hakim hale geldi. Her iki konuda çok hassas dengeler yaratmaktadır. Annan Planı'nın Türk tarafınca reddedilme-

si ile birlikte AB sözcüleri Türk devletini Kıbrıs'ta işgalci bir güç olarak tanımlamaya başladılar. Bu meselenin önümüzdeki günlerde Türkiye-AB arasında büyük bir gerilim konusu olacağı açıktır. Türk burjuva devleti ABD ile girdiği ilişkilerin düzeyine güvenerek bu tip adımlar atıyor. ABD bile bu denli "ileri" gidilmesinden rahatsız. Kıbrıs sorununda Türk tarafının uzlaşmaz tutumundan dolayı hoşnutsuzluğunu dile getirmek zorunda kaldı. Kürt sorunu konusunda da Türk sömürgeci devleti yeni bir rota belirleyecektir. ABD'nin desteği ile ipleri bütünüyle eline geçiren Genelkurmay bu konuda da AB'den gelen çağrılara fazla kulak asmayacaktır. Türk sömürgeci faşist devleti açıktan "inkar" politikasına artık geri dönemez. Savaşın damgasını vurduğu bugünkü politik koşullar ve dengeler altında Kürt sorununda devrimci dinamiği imha ve Kürtleri Türk sömürgeciliğine "zor"la ikna siyasetinin yollarını arayacaktır. Bu onun şiddetlenen yayılmacı yönelimine uygun bir davranıştır. A. Öcalan davasında AHİM'in Türkiye aley-

Uluslararası emperyalist ilişkiler düzeninin başlıca kurumları krizin içerisine çekilerek krizin konusu oldukları kadar, krizi ağırlaştırılan etkenler haline de gelmişlerdir. Kriz ve şiddetlenen çelişkiler bütün eski yapıları ve ilişkileri çözmektedir. Dünyamız yeni bir emperyalist genel savaşa düne göre daha yakındır.

hinde karar açıklanması ve ertesini gün Anayasa mahkemesinin HADEP'in kapatıldığını ilan etmesi, DEHAP hakkında kapatma davasının açılması, Olağanüstü Hal'in yeniden gündeme getirilmesi Türk burjuva devletinin Güney Kürdistan'da işgalci bir güç olarak konumlanma hazırlığının bir parçasıdır. Nereden bakılırsa bakılsın Kürt ulusal sorununda yeni bir döneme girilmektedir. Irak'a yönelik işgal hareketi ve Türk sömürgeci devletinin Güney Kürdistan seferi kaçınılmaz olarak Kuzey ve Güney Kürdistan daha çok birbirine yakınlaştırmakta, Kürdistan'ın kurtuluşu her zamankinden daha fazla "parçaların birliği"ni zorunlu hale getirmektedir.

Aynı zorunluluk diğer Ortadoğu halkları için de geçerlidir. Filistin, Kürt, Arap, Türk ve bütün Ortadoğu'nun ezilen halkları emperyalist işgalcilere ve yerli ortaklarına karşı kader birliği etmek zorundadırlar. Bu nedenle aralarındaki

ilişki “dayanışma” dan çok öte bir ortak mücadele biçimine bürünmelidir. Irak’a emperyalist işgal, halklar arası düşmanlaşmayı artırmak, halklar arası her türlü birliği baltalamak üzerinde uzun süre varlığını koruyabilir. Kürt-Arap, Türk-Kürt, Arap-Türk, Şii Arap-Sünni Arap çatışmalarına izin vermemek için de Ortadoğu halklarının demokratik mücadele birliği örülmeli ve Demokratik Ortadoğu Federasyonu hedefine bağlanmalıdır.

Türk sömürgeciliği Irak’ta savaş değil istikrar istiyordu. Ancak emperyalist efendisi ABD’nin bölgeyi dünya egemenliği planları yolunda yeniden düzenlemek için savaşa ihtiyacı var. Türk sömürgeciliği bölgede istikrar istediği halde yaşamsal çıkarları nedeniyle dışında kalamayacağı bir savaşla karşı karşıya. Egemen sınıfların ve devletin yönetici çevrelerinin dikkati içerisine sürüklenmekte oldukları savaşa kilitlenmiş bulunuyor.

Savaşta ABD’nin yanında yer almak dışında bir seçenekleri olmadığına göre durumu avantaja dönüştürmek, stratejik coğrafi konumu iyi pazarlamak istiyorlardı. Türk sömürgeci devleti savaşa katılarak şunları gerçekleştirmeyi düşünüyor:

- A) Irak’ın savaş sonrası bölünmesinin ve Kürt devleti kurulmasının önlenmesi
- B) Federasyon örgütlenmesi yerine Irak’ın “üniter devlet” olarak kalması
- C) KADEK’in bölgedeki askeri varlığının imha edilmesi
- D) Musul ve Kerkük petrollerinin Kürtlerin eline geçişinin engellenmesi
- E) Irak’ta ABD ve İngiltere ile birlikte oluşturulması düşünülen himayeci sömürgeci rejimin kurucu unsurlarından biri olma isteği.
- F) Savaşa katılarak hem hibe hem de krediler yoluyla yüksek düzeyde mali yardım alma.
- G) Savaştan sonra petrol gelirlerinden kıs-

men de olsa pay alma isteği ve Irak’ın yeniden imarında, yeni rejimle ticaret ilişkilerinde belirleyici ülkelerden biri olma.

Yalnızca bunlar değil; Türk burjuva devleti savaş sonrasında da kazananlar tarafında yer almanın avantajını kullanarak ABD emperyalizminin Ortadoğu’yu yeniden biçimlendirme planında etkili unsurlardan biri olmayı amaçlıyor.

Bütün bunlar ABD ile Türkiye arasında hiçbir çelişki olmadığı anlamına gelmiyor. Türkiye, Özellikle Kürt meselesinde ABD’ye karşı gerçek bir güvensizlik içinde. Savaşa sürüklenmesinin en önemli nedenlerinden biri de budur.

ABD emperyalizmine gırtlığına kadar bağumlu işbirlikçi rejimin, ABD isteklerine çok fazla itiraz edemeyeceği açıktır. Bununla birlikte Kürt sorunu üzerindeki ABD ile anlaşmazlık içerisinde olduğu da gerçek bir durumdur. Çünkü, burada Türk sömürgeciliğinin gerçekten yaşamsal çıkarları, yani Kuzey Kürdistan üzerindeki sömürgeci egemenliğine yönelen tehdittir söz konusu olan. Türk sömürgeciliğinin savaşa girme konusunda en baştan itibaren güçlü bir irade sergileyememesi her şeyden önce ABD ile Kürt

sorunu üzerine anlaşmaya varamamış olmasından kaynaklanmaktadır.

SAVAŞ KARARI YENİ KRİZLERİN DÖL YATAĞI

Amerika’nın yanında savaşa katılma kararı ile birlikte Türk burjuva siyasetinde yeni dengeler oluştu ve bu dengeler yeni kriz öğeleri yarattı.

AKP Hükümeti-TÜSİAD-Genelkurmay savaş cephesini oluşturuyor. Cumhurbaşkanı-Meclis Başkanı ve bir kısım AKP Milletvekili-CHP bu cepheye tam bir karşıtlık olmasa da farklı bir duruş sergilemeye çalıştı. Buna “ayak sürme”de denebilir. Her iki cephede Kürt devrimcilerinin imhası, Güney Kürdistan’ın Türk

ordusu tarafından işgal edilmesi konusunda hemfikirdirler. Ayrışıkları nokta “uluslararası meşruiyet”ti. Önemsiz gibi görünen bu durum yine de önemli bir kriz yarattı. Örneğin 2. tezkerenin Meclisten geçmemesi hem hükümeti hem de Genelkurmayı zor durumda bırakmıştır. Bu aşılabilir bir sorundu. Bu Amerika için de böyledi. ABD Genelkurmay Başkanı 2. tezkerenin reddedilmesinden sonra yaptığı açıklamada er ya da geç kuzey cephesi açılacaktır, demişti. ABD Türk burjuva devletinin kendisine boyun eğmekten başka seçeneği olmadığını biliyordu. O nedenedir ki askeri sevkıyat kesintisizce sürdü. Ne de olsa ABD Türk Genelkurmayı ile çoktan anlaşmıştı bile. Bu “ön” ve “gizli” antlaşmalar egemen güçler arasında ilişkilere yeni kriz öğeleri ekledi.

Asıl kriz öğeleri ise daha derindedir. Dünyün kriz öğeleri savaş kararı ortamı içinde geriye düşüyor. Tayip Erdoğan’ı hapse atan, seçime girmesi için bin bir hileye başvuran devletin egemen yönetici kuvveti bugün onun Başbakan olması için adeta seferber olmuştur. Tayip, savaş hükümetinin Başbakanı olarak el üstünde tutulacaktır.

Yukarıda belirtildiği gibi AB ile ilişkiler, Kıbrıs ve Kürt sorunu farklı boyutlarda ve farklı aktörler üzerinden yönetenler arasındaki çelişki ve çatışmaların konusu olmaya devam edecektir. Yönetenlerin iç krizi ABD ile Fransa-Almanya arasındaki ilişkilerin gerilimindeki artışa bağlı olarak şiddetlenecektir.

Çok daha önemli bir başka nokta var. Savaşın ne kadar süreceği ve neler getireceğini bugünden kestirmenin imkanı yoktur. Bununla birlikte genel olarak getirebileceğinden ayrı olarak ilk elden yaratacağı sorunlar bellidir. Kuzey Kürdistan’da olağanüstü hal, savaş vergileri, zamlar ve işsizliğin tirmanışı, sansürle birlikte zaten oldukça kısıtlı hak ve özgürlüklere saldırılması ve yeni bir şovenizm dalgası...Ezilenler ekonomik ve siyasi olarak savaş koşullarının ağır baskısı altında eskisinden daha kararlı biçimde eskisi gibi yönetilmek istemeyecektir. Amerikancılığın bir kurtuluş ütopyası olarak etkinliğinin zayıflaması, savaşla birlikte ağırlaşacak ekonomik ve siyasi baskının reformcu çözümlerin önünü kapatması; emperyalist savaş karşıtı eylem ve örgütlenmelerle kitlelerin mücadele ve örgütlenme yeteneğinin gelişmesi nedeniyledir ki, emekçi kit-

leler dünden farklı olarak sokak gösterilerine, grev ve direnişlere daha sık ve daha kapsamlı başvuracaktır. Kitleler eskisi gibi yönetilmek istemediklerini yalnızca seçim sandıklarında, siyasi anketlerde göstermekle kalmayacak bedel ödemeyi göze alarak bunu göstereceklerdir. Savaşın uzayıp gitmesi bölgede olduğu gibi coğrafyamızda da devrimci bir duruma yol açacaktır...Savaş ortamının yaratacağı asıl kriz budur. Demek ki, savaş, mücadelenin koşullarında önemli değişiklikler getirecek, mücadelenin koşulları sertleşecektir.

Bunların bir kısmı kesin gerçekler olmakla birlikte bir kısmı güçlü olasılıklardır. Yine de yalnızca birer olasılıktır. O olasılıkların gerçekleşmesi devrimci pratiğin ve örgütlenmenin işidir.

ENTERNASYONAL KİTLE HAREKETİNİN YENİ BİÇİMLERİ

Bütün uluslardan işçi ve emekçiler, ezilenler, milyonlarla sayılan yeni enternasyonal kitle hareketiyle ABD emperyalizminin sınırsız saldırı-ganlık eğiliminin karşısına dikilmektedir. Emperyalist küreselleşme karşıtı hareketin kazdığı toprakta, onun deneyimlerine ve birikimlerine de dayanarak hızla gelişen; Irak’a yönelik emperyalist saldırı-ganlığa karşı çıkan ve barışı savunan

enternasyonal kitle hareketi, '97'lerden günümüze az çok istikrarlı biçimde gelişen emperyalist küreselleşme karşıtı uluslararası kitle hareketiyle birlikte ele alındığında dünya devriminin yeni bir yükseliş dalgasının eşik ya da başlangıcında olduğumuzu gösterir. Bu, krizin olgunlaşmakta olduğunun da bir belirtisidir.

ABD saldırganlığını durdurmayı ve barışı savunmayı amaç edinen enternasyonal kitle hareketi, antiemperyalist karakterine karşın kuşkusuz hali hazırda "düzen içi" niteliktedir. Emperyalist küreselleşmenin son dalgasıyla şekillenen kapitalist emperyalist dünya düzeninin kitlelerin bilinç, örgütlenme ve mücadelesindeki yansımasıdır. Tabii ki, bu onu önemsiz kılmaz.

Hareket, Avrupa merkezlidir, (ABD'nin Avrupa'daki en yakın müttefikleri olan İngiltere, İtalya, İspanya, savaşa karşı kitle hareketinin en yüksek olduğu ülkelerdir), ancak hareket özellikle bütün "Batı"yı kapsamaktadır. Hareket, emperyalist uluslararası ilişkiler düzeninin krizi ve hiçbir hukuk tanımayan ABD emperyalizminin sınırsız saldırganlığı tarafından kışkırtılmaktadır.

Hareketin ufku, Irak'a yönelen emperyalist saldırganlığı, savaş patladığı durumda da emperyalist savaşı durdurma amacıyla sınırlıdır.

Sayırsız değişik ülke ve kent düşünüldüğünde enternasyonal kitle hareketinin eş zamanlılığı, amaç birliği, mücadele biçimlerinin ve tarzının benzerliği hareketin mevcut dünya koşullarıyla bağıntısını da sergileyen dikkat çekici bazı özellikleridir.

Birbirinden bağımsız olarak gelişen savaş karşıtı örgütlenmelerin giderek dünya çapında merkezileşmesi ve dünyanın dört bir yanında aynı anda eyleme geçilmesi "yeni" bir durumdur. Bu "anti küresel"hareketten farklıdır. Uluslararası emperyalist kurumlara karşı mücadeleyle ken-

dini sınırlamayan doğrudan ulusal devlet merkezlerine yönelmiş uluslararası ölçekte bir harekettir.

Enternasyonal kitle hareketinin önderliği, öznesi sorunu, özenle incelenmelidir. Bu bakımdan her türden basma kalıp, doktriner, şematik vb. yaklaşımlardan özenle sakınılmalıdır. Tek tek bireylerden envai çeşit toplumsal örgütlenme biçimlerine ve parti örgütlenmelerine kadar uzanan, değişik düzeylerden sayısız özne hareketi içerisinde birleşmekte ve hareketi etkilemektedir. Öyle görünüyor ki hareket, içindeki tekil özneleri eşitlemektedir. Bu da kendini hareket için-

de yer almakla ve hegemonya mücadelesi yürütmekle yükümlü gören devrimci önderlik iddiasının, kelimenin en kesin anlamıyla sayısız biçimde ve sayısız noktadan enternasyonal kitle hareketinin içine sızarak, hareketi içinden mayalayarak bizzat sistemin kendine, devrimci program hedeflerine yönelterek ideolojik-siyasi anlamda hareketin merkezine yürüyebileceği anlamına gelir.

Bu "yeni durum"dan hareketle komünist enternasyonal sorununu bir de enternasyonal kitle hareketi gerçekliği ile bağıntılı biçimde düşünmek ve ele almak yararlı olur. Bunun

her şeyden önce önemi şuradan gelmektedir. Uluslararası çapta merkezileşmiş bu örgütlenmeler her türden devrimci girişime açıktır. Bir araya gelen örgütler, tek tek ülkelerdeki emperyalist savaş karşıtı örgütler de yer almaktadırlar. Burada alınan kararlar birçok ülkede bağlayıcı kabul edilmekte ve aynı anda uygulanmaktadır. Dünya ezilenleri uluslararası düzeyde yeni bir örgüt ve mücadele biçimi yaratıyorlar. Bu aynı zamanda işçi ve emekçilerin, ezilenlerin ulusal dar bakış açısından kurtulmaları, ezilen dünya insanlığının bir parçası oldukları duygusu edinmeleri, ve kurtuluşun dünya ezilenlerinin örgütlü birliğinde olduğu fikrinin yeşermesi anlamına gelmekte-

Birbirinden bağımsız olarak gelişen savaş karşıtı örgütlenmelerin giderek dünya çapında merkezileşmesi ve dünyanın dört bir yanında aynı anda eyleme geçilmesi "yeni" bir durumdur. Bu "anti küresel"hareketten farklıdır. Uluslararası emperyalist kurumlara karşı mücadeleyle kendini sınırlamayan doğrudan ulusal devlet merkezlerine yönelmiş uluslararası ölçekte bir harekettir.

dir. Dünya çapında birkaç genel grev ve direniş deneyinden sonra bu eylemler sınıf mücadelesi bakımından en “ölü” halde olan ülkelerde bile büyük canlanmalara neden olacaktır.

DEVİRİMCİ STRATEJİ VE TAKTİK BU GELİŞMELERİ HESABA KATMALIDIR

1-A) Emperyalist uluslararası ilişkiler düzennin krizi B) emperyalist savaş ve bunun coğrafyamızdaki etkileri C) İflas halindeki faşist rejimin ABD'nin yanında savaşa girerek kendini yeni düzlemde yeniden yaratma çabaları D) Güney Kürdistan'da uzun süreli bir işgalin yaratacağı sorunlar;

2-A) Rejimden umudunu kesmiş kitlelerde savaşın ağır sonuçlarıyla birlikte rejimden kurtulma isteğinin güçleneceği B) Sendika bürokrasisinin işçileri kontrol etme olanaklarının zayıflaması, buna bağlı olarak sendikalarda taban inisiyatiflerinin oluşması C) Reformcu partilerin yönettikleri ve yönlendirdikleri kitleleri eski sınırlarda tutmalarının giderek olanaksızlaşması ve bunun sonucu reformcu parti saflarında devrimci baskılanmanın artması D) Her yerde onlarca çeşit emperyalist savaş karşıtı örgütlenmenin yerden biter gibi fıskırması E) Yaygın, kitlesel, militan sokak eylemlerindeki artış F) Kürt ulusal Kurtuluş mücadelesinin yeni bir evreye ulaşma zorunluluğu,

3-A) Irak'ta emperyalist işgalin başlamasıyla birlikte, bölge halklarının antiemperyalist mücadele birliğinin oluşturulmasının zorunlu hale gelmesi B) Emperyalist kampta bölünme yaşanırken ezilenlerin dünya çapında mücadele birliğinin güçlenmesi ve dünyasal platformların oluşması C) Tek tek ülkelerdeki işçi ve emekçilerin gerektiğinde yerel sendika ve örgütlenmeleri aşarak bu uluslararası örgütlerin iradesine tabi olmaları. Bunlar, strateji ve taktikte hesaba katılması gereken belli başlı ve en önemli unsurlardır.

Coğrafyamız komünistleri bu “yeni durum”lardan “yeni görev”ler çıkarmalı, kendini “yeni durum”a uygun konumlandırmalıdır. Buna karşın devrimci taktik durumu bir bütün olarak oldukça gerçekçi görmelidir.

ABD saldırganlığını hedef alan kitle hareketi Ankara'da en yüksek noktasına ulaşmıştır. Ama hala on binlerle sayılmaktadır ve yeterli olmaktan çok uzaktır. 2.Tezkerenin Mecliste gerekli oy sayısı bulamamasında emperyalist savaş

karşıtı mücadelenin rolü olduğu kabul edilmeli, fakat her şey bununla izah edilmemelidir.

ABD saldırganlığına ve emperyalist savaşa karşı kitle mücadelesinin geliştirilmesi görevi bütün önemini korumaktadır. Bu yolda kitle ajitasyonu çalışmasının örgütlenmesi önder partiye geçiş rotasıyla tamamen tutarlıdır. “Kitlelere hücum” direktifinin uygulanacağı en somut alandır.

Emperyalist savaş karşıtı kitle mücadelesinin örgütlenmesinin başlıca biçimi, değişik düzeylerde örgütlü emperyalist savaş karşıtı platformlardır. Emperyalist savaş karşıtı platformların üretim ve yerleşim birimleri ekseninde taban inisiyatifi temelinde olabildiğince yaygınlaştırılması, kitle hareketinin ve kitle inisiyatifinin geliştirilmesinin olduğu gibi, hareket üzerindeki devrimci etkinin güçlendirilmesinin de uygun yoludur. Bu türden platformların koordine edilerek merkezileştirilmesi vb, hareketin önderliğini üstlenme perspektifinin gereğidir.

Devrimci örgütlerin bu platformlarda yer almalarına çalışılmalı ve keza yer aldıkları durumda hareketin devrimci hedeflere yöneltilmesi için çabaların birleştirilmesi yoluna gidilmelidir.

Hareketin dünyanın diğer yerlerindeki hareketle ve merkezileşen örgütlenmelerle ilişkileri sıkılaştırılmalı, belirlenen mücadele biçimleri aynı anda coğrafyamızda da hayat bulmalıdır.

Hareket binlerce biçim altında legal, yarı legal, illegal örgütlenmelerle, binlerce yerde ve binlerce koldan açık ve gizli, barışçıl ve şiddetli, silahlı ve silahsız onlarca mücadele biçimine başvurarak, emperyalist savaşa karşı çıkan, savaş hükümetini reddeden herkesi kapsayan bir kitle hareketine dönüşmeli; ve sürekli genel direniş hedefine bağlanmalıdır.

Kürt Ulusal Kurtuluş Hareketiyle daha yakın bir ilişkileniş içinde olmak, Kürt ulusunun ulusal demokratik taleplerini güncel mücadelenin konusu yapmak, şovenizme ve onun sosyal şovenist savunucularına karşı halkların kardeşlik barikatını örmek devrimci taktiğin vazgeçilmez unsurlarındandır.

Bölgemizdeki ilerici, antiemperyalist örgüt ve partilerle ortak mücadele için örgütlenmelere girişmek, enternasyonal kitle hareketinin uluslararası toplantılarına katılmak ve karar alma mekanizmalarında bulunmak devrimci taktiğimizin mutlaka yerine getirilmesi gereken görevlerindendir.■

Yenilen ABD Emperyalizmi Olacaktır

Venezüella'da Chavez'i Aşan Gelecek: Ya Darbe, Ya Devrim

Zafer Efeoğlu

“Zenginden alıp yoksula vermek”. Bu adalet yargısının “sihirli” çekim gücünden etkilenmeyecek emekçi sınıf insanı yok denecek kadar azdır herhalde. Antik uygarlık dönemine ait köle isyanlarından günümüz burjuva uygarlığındaki örneklerine varıncaya değin, ezilenlerin mücadele ve isyan bilincinde sembolleşen ‘halk Kahramanları’na yükledikleri en yalın ideolojik misyon da bu olsa gerek. Robin Hood’dan Simon Bolivar’a, Sun Yat Sen’den Şeyh Bedrettin’e, Emilio Zapata’dan Nehru’ya, Spartaküs’ten Che Guevara’ya vb. kadar uzanan bir meşruiyet sürekliliği kazanan bu tarihsel halk yargısının gücü, günümüzde de işlevini sürdürüyor.

Venezüella devlet başkanı Hugo Chavez’in 21. yy’ın gerçek bir “halk kahramanı” olarak anılıp anılmayacağını şimdilik tarihin hükmüne bırakalım, ama ‘zenginden alıp yoksula verme’yi temel propaganda sloganı olarak kullanan bu asker kökenli Latin Amerika milliyetçisi, iktidarının çıpasını “sağlam yere” attığından emin görünüyor. 1992’de liderliğini yaptığı ilerici küçük rütbeli subayların öncülüğünde giriştiği darbenin başarısızlığa uğraması sonucunda tutuklanan ve iki yıl cezaevinde kalan Chavez’in bu yenilgiden gerekli dersleri çıkardığı sonradan açıkça görülecekti. Aftan yararlanarak cezaevinden çıkmasından kendisini başkanlık koltuğuna taşıyan

1998 seçimlerine kadar geçen süreyi, liderliğini yaptığı Movimiento Bolivariano Revolucionario’nun (Devrimci Bolivar Hareketi) kitle tabanını güçlendirme stratejisini adım adım uygulayarak ilerleyen Chavez böylece muradına ermiş oluyordu. 1982 yılında ordu içinde kurmuş olduğu MBR’in (Bu hareket 1997’de Movimiento Quinta Republica- Beşinci Cumhuriyet Hareketine dönüştürüldü.) daha o zamandan ilan ettiği “asker-sivil ittifakı” Chavez’in 1998 başkanlık seçimlerinde aldığı yüzde 57’lik oyla cisimleşmişti. Aynı başarının 2000 yılındaki seçimlerde de tekrarlanmış olması, Venezüella emekçi sınıflarının ve ezilenlerinin Chavez yönetimine olan desteğini perçinliyordu.

PETROL KUYULARINDAN YOKSULLUK FIŞKIRAN ÜLKE

Karşıdevrimci egemen politik kültürün darbe iktidarları geleneğince ikame edilen yapılanmaya dayalı olarak sürdürüldüğü Latin Amerika coğrafyasında, Chavez tipi ‘vahşi’lerin boy göstermesine oligarşik güçler tarafından tahammül edilebileceği zaten pek beklenemezdi. Venezüella, Amerika emperyalizminin cuntacı bahçıvanları eliyle budanıp temizlediği ve ‘arka bahçem’ dediği Latin Amerika’nın verimli topraklarından biriydi. Üstelik en verimlilerinden: dünyanın 4. bü-

yük petrol üreticisi ve OPEC üyesi olan Venezüella'nın petrol ihracatının yüzde 80'i doğrudan ABD'ye yapıldı. ABD'nin toplam petrol tüketiminin yüzde 10'unu karşılayan bu pazarın istikrarının temel bir öneme sahip olduğu kendiliğinden anlaşılır. Amerika em-

peryalizminin Venezüella üzerindeki sıkı politik denetiminin altında yatan temel ekonomik çıkar, petrol üzerinden elde edilen gelirin kontrolüdür. Ülkenin ulusal gelirinin yarısını karşılayan petrol üretiminde aslan payına el koyan Venezüella burjuvazisinin servetinin ağırlıklı bölümünü ABD "hazine bonolarına" yatırması, onu emperyalizmle etle turnak gibi iç içe geçmiş politik karakterini anlamak bakımından temel bir veridir. Bu aynı zamanda petrol zengini olan Venezüella'da yüzde 80'e varan yoksulluğun, yüzde 25'e dayanan işsizliğin, sayıları 200 bini bulan çocuk dilencilerin vb. sayısız göstergenin işaret ettiği toplumsal eşitsizliğin ve sefaletin de kaynak verilerinden biridir.

Şehirleşme oranının hayli yüksek olduğu Venezüella'da kapitalist sömürünün merkezi kentler olmakla birlikte, örgütsüzlüğün daha yaygın olduğu kırlarda yoksullaşma daha dramatik boyutlara ulaşıyor. Latifundia denen büyük kapitalist tarım işletmelerinde sömürü en vahşi biçimlere bürünürken, topraksız köylü yığınları (Venezüella'da toprakların yüzde 60'ı nüfusun yüzde 1'ini oluşturan toprak sahiplerinin elindedir.) için yaşam kör bir kuyu dibinden farksız durumdadır. Emekçi sınıfların bu genel sefaletine eklenen ırk ayrımcısı uygulamalar toplumsal tablonun iyice kararmasına neden olmaktadır. Ezici çoğunluğu emekçi sınıflara ait yerli, melez ve siyah ırktan milyonlarca insan, genel olarak egemen sınıfa ait azınlık durumundaki beyaz ırktan burjuvalar tarafından ikinci, üçüncü sınıf insan olarak görülmekte ve köle muamelesine tabii tutulmaktadır.

Son 10-15 yıldır kesintisiz uygulanan neoliberal yeniden yapılandırma programının (kapitalizmi krizinin Latin Amerika ülkelerini de vuran dalgasıyla birleşmesinin) ürünü olan bu Venezüella tablosundan Chavez gibi bir alternatifin çıkmış olması pekte sürpriz sayılmamalı. Bir yandan

ordu içinde geleneksel olarak var olan 'Bolívarcı' ulusal damarın uzun bir süredir "aktif hale" geçme tehdidi; bir yanda işçileri düzene bağlayan 2 milyon üyeli CTV (Venezüella İşçi Sendikaları Konfederasyonu) ağalarının burjuvazinin paralı uşağı olmaya dönüşen düşkünlüğünün ay-yuka çıkması ve işçiler nezdinde inandırıcılıklarını iyice yitirmeleri; bir yanda da genel olarak ezilenlerin, sistemin sigortası olarak iş gören iki temel partisindeki çürümeye tepki olarak onlardan uzaklaşmalarıyla oluşan bileşkenin yönü dosdoğru radikal bir değişim isteğine işaret ediyordu. İşaret edilen yerde buna hazır olan Chavez'den başka kimse de yoktu.

Peki ama Chavez, neye, ne kadar hazırды? Bu sorular, devlet başkanlığı koltuğuna oturduğu ilk günden itibaren Amerika emperyalizmi ve Venezüella burjuvazisi tarafından bir darbeye devrilmesine karar verildiği kesin olan Chavez yönetimini erken yakalayacaktı ve öyle de oldu. Politik çizgisi itibariyle küçük burjuva reformculuğunun sınıf işbirliğine dayalı siyaset felsefesine sıkı sıkıya bağlı olan Chavez'in uygulamaya koyduğu program, ABD emperyalizminin planlayıcı önderliğinde Venezüella oligarşisinin (burjuvazi, ABD'ci generaller, Kilise, sendika ağaları, medya) topyekün muhalefet cephesi açmasına yetti de arttı bile. Chavez halkın yoksulluğunu azaltma doğrultusunda bir dizi iktisadi ve sosyal reformu devreye soktu. Bunların en başında ulusal petrol şirketlerinin özelleştirilmesinin durdurulması geliyordu. Venezüella Petrol İşletmesi'nin (UPI) özelleştirilmeyeceğini anayasal düzenlemeyle teminat altına alan Chavez, bir yandan

devlet gelirlerini arttırma yolunu tutuyor, diğer yandan da petrol üzerindeki denetimini güçlendiriyordu. Bunu toprak reformunun başlatılması izliyor ve boş araziler kamulaştırılarak köylülere dağıtılıyordu. Bir milyona yakın çocuğun tekrar öğretim programı içine alınması ve ilk okuldan üniversiteye kadar eğitimin parasız hale getirilmesi; barınma ve ucuz konut yapımının desteklenmesi, sosyal reform programlarının önemli ayakları olarak peş peşe devreye sokuldu. Sağlık sigortası sisteminin hayata geçirilmesi, düşük gelirlilerden alınan vergilerin azaltılması, yüksek gelir gruplarından alınanların arttırılması vb. önlemler reform programını tamamliyordu.

Bütün bu radikal sayılabilecek reformlar Chavez'i destekleyen ve 'kurtuluş umudunu' ona bağlayan Venezüella emekçilerinin yaşamında görece bir düzelmeye önünü açsa da, sosyal ve sınıfsal çelişkilerin derinliği hesaba katıldığında bu adımlar yine de kısmi dönüşümler olarak sınırlı kalıyordu. Çünkü sonuçta ne ABD'li petrol şirketlerinin yatırımları engellendi, ne petrol burjuvazisinin elindeki zenginliklere ne de büyük toprak sahiplerinin mülkiyetine el sürüldü. Sendika ağlarının statükolarına ve ordudaki generallerin hiyerarşisine de dokunulmuş değildi. Kilise, gericiliğin ideolojik kürsüsü olarak yerinde duruyor; medya, olağan üstü gücüyle kitleleri manipüle etmeye devam ediyordu. Özcesi kapitalist sistemin ve oligarşik rejimin yapı taşları oldukları yerlerde duruyordu. Chavez'in attığı adımlar küçümsenemezdi ancak gerçek durumda buydu. Zaten bu gerçeklik daha sonra göreceğimiz gibi, Chavez yönetimini devirmenin birleşik kuvvetleri olarak rollerini oynayacaktı.

Chavez'in içte yürüttüğü bu sosyal liberal politikalar burjuvazi için yine de bir ölçüde kabul edebilirdi belki, ama dış politikada doğrudan ABD karşıtlığına denk düşen uygulamalar, dengeleri önemli ölçüde tehdit edecek boyutlara uza-

nyordu. Nitekim Venezüella'yı hızla iç savaş ortamına doğru sürükleyen gelişmelerin ardındaki tetikleyici kuvvet de, ABD'nin bu "tehdit algılaması"ydı. Bu cephede neler olduğuna bir bakalım.

Chavez, yönetime gelir gelmez Venezüella'nın OPEC içindeki etkinliğini aktifleştirmenin adımlarını attı. OPEC'in başkanlığını da üstlenen Venezüella, OPEC'i güçlendirerek ABD'nin kurum üzerindeki belirleyici etkinliğini zorlayacak girişimlerde bulundu. Petrol fiyatlarının yükseltilmesi doğrultusundaki bu uygulamalar, dünyanın en büyük petrol tüketicisi ABD'nin ekonomik dengelerini tehdit etmeye yetiyordu. Keza ABD'nin İran, Irak ve Libya'ya koyduğu ambargoları delenlerin en başında gelenlerde biri yine Chavez oluyordu. Aynı şey özellikle Küba'yla geliştirilen petrol karşılığı tıbbi malzeme alışverişi ve yoğun diplomatik ilişkiler bakımından da fazlasıyla geçerliydi. Amerika emperyalizminin "Kolombiya planı" denilen karşı devrim stratejisine cepheden tutum alan Chavez, ABD uçaklarının Venezüella hava sahasını kullanmasına da izin vermedi.

Venezüella'nın başta Latin Amerikanın diğer ülkelerine olmak üzere dünya halklarına esin kaynağı olma tehlikesi, Amerikan haydutlarının korkulu rüyasıdır. Ama artık Venezüella'da hiçbir şeyin eskisi gibi olmayaacağı açığa çıkmıştır. Ya darbe, ya devrim. Uluslararası krizin diyalektiği Venezüella'da bu sarmal üzerinde dönüyor.

Bush yönetiminin "uluslararası terörizme karşı savaş" çağrılarına olumsuz yanıt verenlerin başında gelen Chavez, Afganistan'ın işgalini "terörist" bir eylem olarak niteleyerek ipleri germeyi sürdürüyordu vb...

DARBE, ABD'NİN ELİNDE PATLADI

ABD karşıtlığına dayanan ulusal bağımsızlıkçı çizginin ve bütün bu uygulamaların Chavez için bir karşılığı tabii ki olacaktı ve "beklenen" darbe 11 Nisan 2002'de geldi. Ancak "beklenmeyen" bir şekilde hızla bertaraf edildi. Latin Amerika gibi, darbe klasiklerinin ana vatani olmuş bir coğrafyada yaşanan bu başarısızlık, darbenin planlayıcısı ve denetleyicisi ABD emperyalizminin prestijini ciddi biçimde sarstı. Ordu içindeki üst düzey subaylar eliyle gerçekleştirilen darbe-

nin ömrü 48 saat sürebildi. Tutuklanarak Karayipler'deki bir adada hapsedilen Chavez'in istifasını açıklaması baskısı karşısında direnmesi ve reddetmesi darbelerin işlerin bozulmasının başlangıcıydı. Ama asıl belirleyici olan özellikle başkent Caracas'ın dış mahallelerinde yaşayan yoksul kitlelerin sokaklara dökülerek Chavez'i sahiplenmesi ve darbeye karşı direnmeleri oldu. Sıkıyönetim ilanı da bir işe yaramadı ve Chavez yanlıları ordu ve polis güçleriyle çatışmayı ve kayıp vermeyi göze alarak sokaklarda kaldı.

Darbenin çözülüşünü belirleyen kritik gelişme ise ordu içindeki çatlağın açığa çıkması oldu. Darbecilerin başkanlığa getirdikleri Venezüella'nın en büyük sermaye örgütünün (Türkiye'nin TÜSIAD'ı gibi) başkanı Pedro Carmona'nın ilk iki icraatı, darbecilerin niyetlerinin en açık biçimde ortaya çıkmasına neden oldu. Carmona, ulusal meclisin ve yargıtayın derhal lağvedileceğini açıklıyordu. Bush yönetimi yeni iktidarı hemen tanıdığını ilan ediyor, ardından da IMF, yeni hükümete mali açıdan desteklemeye hazır olduğunu bildiriyordu. Böylece darbenin anatomisi çıplak gözle incelenebilecek kadar net bir şekilde ortaya çıkmış oluyordu. Ordu içinde güçlü olan Chavez yanlılarının hızla harekete geçmesine neden olan bu gelişmeler, daha zayıf olan darbecilerin birliğini ise zayıflatıyordu. Daha iki gün geçmişti ki Chavez götürüldüğü adadan ordu içindeki yandaşlarınca kurtarıldı ve görkemli bir şekilde tekrar koltuğuna oturtuldu.

Darbe öncesi Chavez karşıtı kampanyayı yürüten Venezüella oligarşisinin bütün kuvvetleri şaşkındı. Ama gerçekte asıl şaşkınlık Washington'da , Latin Amerika' daki yeni hegomanya stratejisini uygulama konusunda işi sıkı tutan Bush yönetiminin yediği darbeye somutlaştı. Bu şaşkınlık, Bush'un ulusal güvenlik baş danışmanı Condoliza Rice'nin Washington darbesini püskürten Chavez'e "umarım gerekli dersi almıştır" gibi şapşalca gevelemelerde bulunmasına dönüştüyordu.

"KANSIZ, BARIŞÇIL VE BOLİVARCI" DEVİRİM!

Chavez'in "ders alıp" almamasından bağımsız olarak, darbe sonrasında geliştirdiği tutum, onun sınıf uzlaşmasını temel alan politik stratejisinin mantığına tümüyle uygun olacaktı. O hem kavgacı, hem uzlaşmacıydı; "kansız, barışçıl ve

Bolivarcı" bir devrim istiyordu! Onun için darbeyi püskürttüktan sonra "intikamcı" karşı saldırıya geçmedi. ABD'yle karşılıklı çıkar ilişkilerinin sürdürüleceğini, borçların ödenmeye devam edileceğini (Venezüella bu konuda Latin Amerika'da örnek ülkedir) vb. yineledi. Darbenin başındaki Pedro Cormana ve birkaç üst düzey subay dışında cezalandırmaya da yönelmedi. Medyaya da herhangi bir özel bir sınırlama getirmedi vb.

Ama "İktidar"ını güçlendirmeye dönük olarak halk arasında örgütlü yapılanmaları sağlamlaştırmaya hız verdi. "Bolivarcı meclisler" denilen bu örgütlenmeler bizzat hükümet tarafından da teşvik edilmekte, hükümetten bağımsız benzeri biçimdeki başka örgütlenmelerle iç içe bir şekilde askerler, işçiler, köylüler, mahalleler ve öğrenciler arasında yaygınlaşmaktadır. Bolivarcı gelenekten gelen değişik grupların ve başkaca devrimci siyasi çevrelerin de aktif olarak örgütlenmesine katıldıkları ve destekledikleri bu "meclis"lerin ülke çapında koordinasyonuna yönelik arayışlar devam ediyor. "Devrimci Halk Meclisi"nin kurulması ve ulusal koordinasyonunun bunun üzerinden sağlanması doğrultusunda Venezüella'daki devrimci siyasal yapılardan kaynaklı yorumlar sıkça dile getirilmektedir.

Bu halk örgütlenmelerin silahlanıp silahlanmayacağı ise politik çevreler arasında temel bir tartışma konusu olmaya devam etmektedir. Venezüella gericiliğinin halkın meclisler aracılığıyla gizlice silahlandırıldığı ve Chavez'in bir diktatör ve katil olduğu yönündeki propagandası karşısında uzlaşma siyasetinin zarar göreceğini düşünen Chavez, meclisleri savunmasız bırakmayı göze almaktadır. Halka yaptığı bir konuşmada "silahları bırakma" çağrısı yapması bunu doğrulamaktadır. Ne var ki Bolivarcı geleneğin değişik eğilimleri ve devrimci yapılar buna karşı çıkmaya devam ediyor.

"ZENGİNLERİN GREVİ"Nİ YOKSULLAR KIRDI

Bu gelişmeleri dikkatle ve tedirginlikle izleyen ABD ve Venezüella burjuvazisi başarısız darbe fiyaskosundan çıkardığı "derslerin"de ışığı altında yeniden başlattığı Chavez karşıtı kampanyayı 2002'nin Aralık ayında "genel grev" örgütleyerek açık saldırıya dönüştürmüştü. Petrol sanayicilerinin ve onların uşağı CTV sendikası ağalarının eliyle başlatılan bu saldırı, aslında düpedüz

bir genel lokavttı. Medyanın kudurganca bir Chavez karşıtı yalan ve karalama kampanyasıyla desteklenen bu saldırı, orta sınıfların üst katmanları, petrol sanayiinde çalışan ayrıcalıklı hale gelmiş işçiler, kilise gericiği ve burjuvazinin denetiminde olan polis gücü tarafından açıktan destekleniyordu. İki aydan fazla süren ve ülke ekonomisini felç ederek Chavez hükümetini istifa etmeye zorlayıp yeni bir seçim yapılmasının önünü açmaya çalışan lokavt saldırısı da sonunda darbe benzeri bir akıbetle noktalandı. Lokavtın (halk buna çok yerinde olarak “zenginlerin grevi” diyordu) amacını çabuk kavrayan halk yığınları, sokaklara inmekte yine tereddüt göstermedi ve Chavez karşıtı göstericilerden çok daha fazla inisiyatif ortaya koyarak karşı cepheyi dağıtıcı ve sindirici bir rol oynadı. Karşıt gruplar arasında sık sık çatışmaların yaşandığı, yer yer silahlarında kullanıldığı gösterilerde ölen ve yaralananlar da oldu.

Devrimci durumun zaten bir olgu halinde süregelenleştigi tartışmasız olan Venezüella’da burjuvazinin son saldırısıyla birlikte iç savaşın başlangıç evresine girildiğini apaçık gösteren gelişmeler yaşanıyordu. Sürecin nereye evirileceği ise ABD emperyalizminin ve burjuva cephenin neleri göze alacağına; Chavez’in yüzünü daha çok nereye doğru dönceğine ve işçi sınıfı ve ezilen halk kitlelerinin devrimci eylemine önderlik edecek güçlü merkezlerin açığa çıkıp çıkmamasına bağlı olarak belirlenecektir. Bu çerçeveden bakıldığında ABD ve Venezüella oligarşisinin Chavez’i yıpratma ve gözden düşürme planlarının şimdilik önemli ölçüde tıkanmaya uğradığı ve bu noktadan itibaren geri adım atmayla yüz yüze kaldıkları görülmektedir. Chavez ise iktidarını koruyan gerçek gücün halk kitlelerinin devrimci inisiyatifi olduğu gerçeğiyle daha açık olarak yüz yüze gelmekte ve onların, kendilerine şimdiye kadar verileden çok daha fazla şey istediklerini, eğer verilmezse kendilerinin doğrudan almak isteyeceklerini anlamak zorunda kalmıştır. Şimdiki politik dengeler içinde, karşı devrimci rüzgarlara direnen iktidar gemisinin, Chavez yüzünü burjuvaziye döndüğü oranda “çıpasının” gevşeyeceği ve esecek

devrimci fırtınalarla alabora olacağını sezdiğinden şüphe edilemez. Venezüella’da devrimci iktidarı örgütleyecek önderlik boşluğunun henüz doldurulamadığı devrimci kriz koşullarında Chavez merkezli geçici bir statükonun bir süre daha hüküm süreceği öngörülebilir.

ULUSLARARASI KRİZİN LATİN AYAĞI

Venezüella’da olan bitenlerin “dünyanın yeni durumu”yla doğrudan bağıntısı dikkat çekici bir çarpıcılık taşımaktadır. Birincisi bu bağıntı kapitalist dünya ekonomisinin genel kriz koşullarıyla ilgilidir. Neoliberal emperyalist politikaların tıkanmasının göstergelerinden biridir Venezüella. İkincisi; Venezüella’daki halk hareketi dünya işçi sınıfı ve ezilenlerin emperyalist küreselleşmeye karşı yükselişe geçen yeni kitle dalga-

sının öncü birliklerinden birini temsil etmektedir aynı zamanda. Üçüncüsü; Amerika emperyalizminin petrol ve enerji kaynakları üzerindeki hegemonya mücadelesinde Irak (Ortadoğu) üzerinde başlattığı yeni saldırı hamlesiyle tetiklenen uluslararası krizin sac ayaklarından biri durumuna gelmiştir Venezüella. Bush yönetiminin uluslararası krizin tepe noktasına ulaştığı bu koşullar altında burnunun dibindeki ‘vahşi’ nin çılgınlıklarına tahammül göstermemesinin nedeni budur. Venezüella’nın başta Latin Amerikanın diğer ülkelerine olmak üzere dünya halklarına esin kaynağı olma tehlikesi, Amerikan haydutlarının korkulu rüyasıdır. Ama artık Venezüella’da hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağı açığa çıkmıştır. Ya darbe, ya devrim. Uluslararası krizin diyalektiği Venezüella’da bu sarmal üzerinde dönüyor.■

ÇEVİRİ

Yeni Görevler ve Yeni Güçler

– V. I. Lenin –

SOSYAL demokrasinin gelişmesiyle bağıntı içinde Rusya'da proleter kitle hareketinin gelişimi üç önemli geçişle karakterize olur. İlk geçiş, dar propaganda çevrelerinden geniş ekonomik kitle ajitasyonuna; ikincisi büyük ölçekli politik ajitasyon ve açık sokak gösterilerine; üçüncüsü ise, tam anlamıyla iç savaşa, ayaklanmaya geçiştir. Bu geçişlerden her biri, bir yandan sosyalist düşüncenin özellikle bir yönde etkili olmasıyla, öte yandan işçi sınıfının yaşam koşullarında ve düşünce tarzında derin değişikliklerin meydana gelmesiyle, onun yeni yeni katmanlarının daha bilinçli ve daha aktif mücadeleye uyanmasıyla hazırlandı. Bu değişiklikler zaman zaman sessizce cereyan etti, proleter güçlerin toplandığı sahne arkasında, gözlerden ırak yaşandı, öyle ki aydınlarda sık sık kitle hareketinin sürekliliği ve hayatıyeti hakkında kuşkular belirdi. Sonra bir dönüm noktası geldi ve tüm devrimci hareket bir çırpıda yeni, daha yüksek bir aşamaya yükseldi.

Proletaryanın ve onun öncüsü sosyal demokrasinin önünde, pratik olarak yeni görevler ve bunların çözümü için dönüm noktasının arifesinde kimsenin tahmin etmediği, topraktan bitermiş

gibi büyüyen yeni güçler belirdi. Fakat bütün bunlar birdenbire olmadı, sosyal demokrasi içinde yalpalamalar olmadan, akımların mücadeleleri olmadan, eskimiş, çoktan ölmüş ve gömülmüş gibi görünen görüşlere geri dönülmeden gerçekleşmedi.

Bugün de Rusya'da sosyal demokrasi yine böyle bir yalpalama döneminden geçiyor. Politik ajitasyonun, oportünist teorileri yıkararak geçmek zorunda kaldığı, yeni görevlerin üstesinden gelemeceğimizden korkulduğu, "sınıf" sıfatının sürekli tekrarının veya Parti'nin sınıf konusundaki tutumunun bir aşırılığa varan yorumunun sosyal demokratların, proletaryanın taleplerinin çok gerisinde kaldığı gerçeğini kanıtlamak için kullanıldığı oldu.

Hareketin akışı, bütün bu dar görüşlü korkularını ve tutucu görüşleri süpürüp bir kenara atmıştır. Şimdi yeni yükselişe, biraz değişik bir biçimde olmakla beraber, modası geçmiş eğilimlere ve çevrelere karşı mücadeleler eşlik ediyorlar. Raboceo Dyelocular, Yeni Iskracılarda yeniden hayat buldular.

Taktiğimizi ve örgütlenmemizi yeni görevlere

*) Çevri, Teoride Doğrultu tarafından İnter Yayınları (Lenin, Seçme eserler, C. 3, syf.405-413) esas alınarak, atlanan veya eksik bırakılmış yerler –Almancasıyla karşılaştırılıp (Tüm eserleri, C. 8, yfs.,201-211)- eklemeler ve önemsiz düzeltmeler yapılarak hazırlandı.

uydurabilmek için, "daha yüksek tipte gösteriler" (Zemstvo kampanyası planı) ya da "süreç olarak örgüt" üzerine oportünist teorilerin direncini aşmak, ayaklanmanın "kararlaştırılması"na ya da proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğüne duyulan gerici korkuya karşı mücadele etmek zorunludur. Bir kere daha "sınıf" kelimesinin aşırı (ve çoğu zaman budalaca) tekrarı ve sınıf konusunda partinin görevlerinin küçümsenmesi, sosyal demokrasinin, proletaryanın acil ihtiyaçlarının gerisinde kaldığını haklı çıkartmak için kullanılmaktadır. "İşçilerin bağımsız faaliyeti" sloganı, daha düşük seviyedeki çalışma biçimlerine tapan ve gerçekten sosyal demokrat bağımsız faaliyetin daha yüksek faaliyet biçimlerini, proletaryanın kendisinin olan, gerçekten devrimci inisiyatifini ihmal edenler tarafından kötüye kullanılmaktadır.

Hareketin seyrinin, bu kez de, eskimiş ve posası çıkmış görüşlerin tüm bu artıklarını silip süpüreceğine en ufak kuşku yok. Fakat bu silip süpürme asla, sadece eski hataların çürütülmesinden ibaret olmamalı, bilakis daha ziyade, yeni görevleri pratikte uygulama, bugün devasa bir yoğunlukla devrimci arenaya çıkmakta olan yeni güçleri partimize kazanma ve bu güçlerden yararlanma pozitif devrimci çalışmasını kapsamalıdır.

İşte pozitif devrimci çalışmanın bu sorunları, önümüzdeki 3. Parti Kongresi'nin çalışmalarının ana konusunu oluşturmalıdır. Partimizin bütün üyeleri gerek yerel, gerekse de genel çalışmalarında, bütün düşüncelerini işte bu konu üzerinde yoğunlaştırmalıdır. Önümüzde hangi görevlerin bulunduğu konusunda ana hatları itibarıyla çeşitli defalar söz ettik: ajitasyonu kent ve kır yoksullarının yeni kesimlerine yaymak, daha geniş, daha hareketli ve daha güçlü bir örgüt yaratmak, ayaklanmayı hazırlamak, halkı silahlandırmak ve bu amaçla devrimci demokrasiyle bir anlaşmaya varmak. Bu görevlerin yerine getirilmesi için hangi yeni güçlerin mevcut olduğu konusunda, tüm Rusya'da genel iş bırakmalar üzerine, grevler üzerine, gençliğin, genelde demokrat aydınların ve hatta birçok burjuva çevrelerinin devrimci ruh hali üzerine haberleri açık bir dil konuşmaktadır. Bu muazzam taze güçlerin, özellikle işçi sınıfı ve köylülük içinde var olması, yeni görevlerin çözülebileceğine dair yeterli bir güvencedir ve bu görevler

mutlaka çözülecektir de. Önümüzde duran pratik sorun, her şeyden önce, bu yeni güçlerden nasıl yararlanılacağı, onların nasıl yönlendirileceği, birleştirileceği ve örgütleneceği, sosyal demokrat çalışmanın, kapitalist sömür dünyası varlığını sürdürdükçe önümüzde duran ve duracak olan eski, bilinen görevler unutulmadan, bu yeni, daha yüksek, anın ortaya çıkardığı görevlere nasıl yoğunlaştırılacağı sorunudur. Bu pratik sorunu çözenin bazı yöntemlerine işaret etmek için, tekil ama görüşümüzce olağanüstü karakteristik olan bir örnekle başlamak istiyoruz. Kısa süre önce, devrimin başlamasından hemen önce, burjuva-liberal "Osvobojeniye" (No. 63), sosyal demokrasi içindeki örgütlenme çalışmasına değindi. Sosyal demokrasi içinde iki eğilim arasındaki mücadeleyi dikkatle izleyen "Osvobojeniye", yeni "Iskra"nın ekonomizme dönüşünü istismar etme ve ("İşçi"nin demagojik broşürü vesilesiyle) ekonomizme duyduğu derin, ilkesel sempatiyi vurgulama fırsatını yine kaçırmadı. Liberal organ, çok doğru olarak, bu broşürden (bu konuda bkz. "Vperyod" No. 2)* kaçınılmaz olarak devrimci sosyal demokrasinin rolünün inkar edilmesi ya da küçümsenmesi sonucunun çıktığını belirtti, "İşçi"nin Ortodoks marksistlerin zaferinden sonra ekonomik mücadelenin görmezden gelindiği yolundaki tamamen yanlış iddiaları hakkında "Osvobojeniye" şöyle diyor: "Bugünkü Rus sosyal demokrasinin yanılması, devrimci bir hareket tanımını hak eden bir işçi sınıfı hareketi için, sadece kültürel çalışmanın, legal ve gayri-politik biçimlerin yeterince sağlam ve yeterince geniş bir zemin yaratabileceğini kavramadan, kültürel çalışmadan korkmasında, legal yollardan, ekonomizmden, işçi hareketinin politik olmayan biçimleri denen biçimlerinden korkmasında yatmaktadır."

Ve "Osvobojeniye", kendi yandaşlarını, sosyal demokrasiye karşı değil, bilakis onunla birlikte "sendikal bir işçi hareketi yaratmak için inisiyatif ele almayı" öğütlemektedir, ki bu noktada Sosyalistlere Karşı Yasa döneminde Alman işçi hareketinin koşullarıyla bir paralellik çizilmektedir.

Tamamen yanlış olan bu paralelin üzerinde durmanın yeri burası değil. Her şeyden önce, sosyal demokrasinin işçi hareketinin legal biçimleriyle ilişkisi hakkındaki doğruyu yeniden tesis etmek

*) Bkz. "Güzel Laf Karın Doyurmaz" adlı makale. Bütün Eserleri, C. VIII, syf. 67. Almanca redaksiyon.

gerekiyor. "Sosyalist olmayan ve politik olmayan işçi birliklerinin legalleştirilmesi Rusya'da başlamıştır" deniyordu 1902 yılında "Ne Yapmalı?"da. "Şu andan itibaren bu yeni eğilimi hesaba katmak zorundayız."**

Fakat bu hangi biçimde olmalıdır? diye sorulur orada, ve sadece Zubatovcu öğretileri değil, "sınıf işbirliği" üzerine bütün liberal uyum nutuklarını da teşhir etme zorunluluğuna işaret edilir. (Sosyal demokratları işbirliğine davet eden "Osvobojdeniye", birinci görevi tamamen kabul ediyor, fakat ikincisinden hiç söz etmiyor.)

"Fakat bütün bunları yapmak –deniyor devamlı– işçi hareketinin legalleştirilmesinin son tahlilde Zubatov'un değil bizim işimize yarayacağını unutmak anlamına gelmez."

Legal birlikler içinde Zubatovculuğu ve liberalizmi teşhir ederken ayrık otuyla buğdayı ayırıyoruz. "Buğday, daha geniş ve en geri işçi kesimlerinin toplumsal ve politik sorunlara ilgi duyması, devrimcilerin öz olarak legal olan işlevlerden (legal yazıların dağıtılması, karşılıklı yardım vs.) kurtarılması ve bunların gelişmesiyle bize giderek daha fazla ajitasyon malzemesi sağlamasıdır."

Buradan açıkça görülmektedir ki, hareketin legal biçimlerinden "korkma" sorununda tam da "Osvobojdeniye" tamamen bir "yanılsama"nın kurbanı olmuştur. Devrimci sosyal demokratlar sadece bu biçimlerden korkmamakla kalmıyorlar, aynı zamanda bu biçimlerin içinde ayrık otlarının yanında buğdayın da bulunduğu doğrudan işaret ediyorlar. Yani "Osvobojdeniye" bu gözlemleriyle sadece, liberallerin liberalizmin sınıfsal özünün devrimci sosyal demokrasi tarafından açığa çıkarılmasından duyduğu gerçek (ve haklı) korkuyu gizlemektedir.

Fakat bugünkü görevler açısından bizi özellikle ilgilendiren, devrimcilerin işlevlerinin bir kısmından kurtulmaları sorunudur. Tam da devrimin bugünkü başlangıç anı, bu soruna özellikle güncel ve çok kapsamlı bir önem kazandırmaktadır. "Devrimci mücadeleyi ne kadar enerjik yürütürsek, hükümet sendikal çalışmanın bir kısmını o kadar legalize etmek zorunda kalacak ve böylece sırtımızdaki yükün bir kısmını almış olacaktır" denir Ne Yapmalı'da. Fakat enerjik devrimci mücadele bizi "yükümüzün bir kısmı"ndan sadece bu

yolla değil, daha birçok yolla da kurtarır. İçinde bulunduğumuz an sadece eskiden yasak olan birçok şeyi "legalize" etmekle kalmadı. Aynı zamanda hareketi öyle genişletti ki, birçok şey hükümet tarafından legalize edilmeyi beklemeden pratik hale, alışkanlık haline geldi ve eskiden sadece devrimciler için ulaşılabilir olarak görülen ve gerçekten de öyle olan birçok şey kitleler için de ulaşılabilir oldu. Sosyal demokrat hareketin gelişmesinin tüm tarihsel seyri, bütün engellere rağmen, çarlık yasalarına ve polisin önlemlerine inat, kendisine her geçen gün daha büyük bir hareket alanı açmasıyla karakterize olmaktadır. Devrimci proletarya kendisini gerek işçi sınıfı, gerekse de (işçi demokrasininin taleplerinin elbette ancak küçük bir bölümünü benimseyen) diğer sınıflar içinde, hükümet için aşılabilir olan belli bir sempati ve destek atmosferiyle kuşatmıştır. Hareketin başlangıcında sosyal demokrat, bir yığın kültürel çalışma yapmak ya da gücünü neredeyse sadece ekonomik ajitasyon için kullanmak zorundaydı. Artık böyle işlevler birbiri ardına gittikçe daha büyük ölçüde yeni güçlerin, harekete katılan geniş kesimlerin eline geçiyor. Devrimci örgütlerin elinde ise gittikçe gerçek politik yönetim, işçi protestosu ve halk öfkesinin tezahürlerinden sosyal-demokrat sonuçlar çıkarma görevi yoğunlaştı. Başlangıçta işçilere, sözcüğün gerek gerçek, gerekse de mecazi anlamında okuma yazma öğretmek zorundaydık. Şimdi politik eğitimin seviyesi öylesine muazzam biçimde yükselmiştir ki, tüm güçlerimizi devrimci akımın örgütsel yönetiminin daha dolaysız sosyal demokrat hedeflerine yoğunlaştırabiliriz ve yoğunlaştırmak zorundayız. Bugüne kadar güçlerimizin büyük bölümünü alan "hazırlık" çalışmasının bir yığını şimdi liberaller ve legal basın yerine getiriyor.

Şimdi artık, güçten düşmüş hükümetin baskısına uğramayan demokratik düşünce ve taleplerin açıktan propagandası öyle yaygınlaştı ki, hareketin bu yepyeni yükselişine kendimizi uydurmak zorundayız. Bu hazırlık çalışmasında buğday olduğu gibi ayrık otları da vardır; sosyal demokratlar şimdi burjuva demokrasininin işçiler üzerindeki etkisiyle mücadeleye daha fazla dikkat sarf etmek zorundadır elbette. Fakat tam da bu çalışma, esas itibarıyla politik olarak aydınlanmamış kitleleri

*) Bkz. Bütün Eserler, Cilt VI, syf. 471. Alm. redaksiyon.

uyandırmaya yönelik eski faaliyetimizden çok daha gerçek sosyal demokrat içerik arz edecektir.

Halk hareketi genişledikçe, çeşitli sınıfların gerçek nitelikleri de o kadar açık ortaya çıkmaktadır, Parti'nin olayların peşinde ayak sürümek yerine sınıfa önderlik etme, onun örgütleyicisi olma görevi o kadar acil hale gelmektedir. Her yerde her türden devrimci öz faaliyet geliştikçe, "Rabocheye Dyelo" ayarındakilerin özfaaliyet üzerine yeni "Iskra" yandaşlarının papağan gibi tekrar etmeyi pek sevdiikleri safsatalarının kofluğu ve içeriksizliği o kadar belirginleşmekte, sosyal demokrat özfaaliyetin önemi kadar ön plana çıkmakta, olaylar devrimci inisiyatifimizden o kadar yüksek taleplerde bulunmaktadır. Toplumsal hareketin yeni akımları genişledikçe, bu yeni akımlar için yeni bir nehir yatağı yaratmayı bilen güçlü bir sosyal demokrat örgüt, o kadar önem kazanmaktadır. Bizden bağımsız olarak yürüyen demokratik propaganda ve ajitasyon, bizim işimize yaradıkça, işçi sınıfının burjuva demokrasiden bağımsızlığının korunması için sosyal demokrasinin örgütsel önderliği o kadar önem kazanmaktadır. Ordu için savaş zamanı neyse, sosyal demokrasi için de devrimci dönem odur. Ordumuzun kadrolarını genişletmek, barış mevcudundan savaş mevcuduna çıkarmak, ihtiyatları seferber etmek, izindekileri silah altına çağırmak, yeni yardımcı birlikleri ve kıtaları düzenlemek ve cephe gerisi hizmet mercilerini kurmak gerekmektedir. Savaşta kontenjanların yerini daha az eğitim görmüş acemilerle, subayların yerini sık sık sıradan askerlerle doldurmanın, askerlerin subaylığa terfisini hızlandırma ve kolaylaştırmanın kaçınılmaz ve zorunlu olduğu unutulmamalıdır.

Kıyaslamayı bırakıp da söylessek: olası her türlü parti örgütlerinin ve partiye dayanan örgütlerin mevcudunu, halkın devrimci enerjisinin yüz kat güçlenmiş seline bir ölçüde ayak uydurabilmek için güçlü biçimde genişletmek gerekir. Elbette bu, sürekli hazırlığı ve Marksizmin doğrularını sistematik biçimde öğretmeyi arka plana itmek demek değildir. Elbette değil; fakat unutmamak gerekir ki, şimdi, bizzat, hazırlık ve öğretme sırasında, hazırlıksız olanları tam da bizim istediğimiz gibi eğiten çarpışmaların önemi büyüktür. Marksizmde "doktriner" isranımızın, şimdi devrimci olayların seyrinin her yerde kitleye gözlem yoluyla ders verdiği ve tüm bu derslerin dogmamızı

doğrulamasıyla güçlendirildiği unutulmamalı. Yani biz dogmadan vazgeçmekten, ne idüğü belirsiz aydınlara ve kof beyinli devrimcilere karşı güvensiz ve kuşkulu tavrımızı gevşetmekten söz etmiyoruz; tam tersine.

Unutulması bir sosyal demokrat için uygun olmayan dogmanın öğretilmesinin yeni yöntemlerinden söz ediyoruz. Büyük devrimci olayların canlı derslerinden yararlanmanın, örneğin pratikte terörü kitlelerin ayaklanmasıyla ilişkilendirmenin, kültürlü Rus toplumu liberalizminin ardında burjuvazimizin sınıf çıkarlarını görebilme konusunda, artık çevrelere değil, kitlelere eski "dogmatik" derslerimizi vermenin ne kadar önemli olduğundan söz ediyoruz. (Bkz. "Vperyod" No. 3'te bu sorunda Sosyal Devrimcilerle yaptığımız polemik)

Yani söz konusu olan, sosyal demokrat taleplerimizi, Ortodoks uzlaşmazlığımızı zayıflatmak değil, bilakis her ikisini de yeni yollar ve yeni öğretim yöntemleriyle güçlendirmektir. Savaş zamanında acemileri doğrudan savaş eylemleri içinde eğitmek gerekir. Yeni eğitim yöntemlerine daha cesaretle yaklaşın yoldaşlar! Daha büyük bir cesaretle yeni yeni taburlar kurun, bunları savaşa gönderin, işçi gençlik arasında daha çok propaganda yapın, komitelerden işletme gruplarına, atölye derneklerinden öğrenci çevrelere kadar bütün parti örgütlerinin eski alışılmış çerçevelerini genişletin! Bu işte her türlü gecikmenin sosyal demokrasinin düşmanlarının işine yaradığını aklınızdan çıkarmayın, çünkü yeni akımlar, hemen bir çıkış yolu ararlar ve eğer sosyal demokrat bir nehir yatağı bulamazlarsa, sosyal demokrat olmayan bir yatağa akacaklardır.

Devrimci hareketin her pratik adımının, genç acemilere kaçınılmaz ve zorunlu olarak tam da sosyal demokrat bilimi öğreteceğini aklınızdan çıkarmayın, çünkü bu bilim çeşitli sınıfların güç ve eğilimlerinin doğru, nesnel biçimde dikkate alınması üzerinde yükselir ve devrim de eski üst yapının yıkılması ve kendi tarzlarında yeni bir üstyapıyı kurmayı amaçlayan çeşitli sınıfların bağımsız ortaya çıkışlarından başka bir şey değildir. Devrimci bilimimizi sakın bir lafızlar dogmasına dönüştürmeyin, onu süreç olarak taktik, süreç olarak örgütlenme üzerine acınası safsatalarla, dağınıklığın, kararsızlığın, inisiyatifsizliğin haklı çıkarılmak istendiği safsatalarla bayağılaştırmayın. En çeşitli grup

ve çevrelerin en çeşitli girişimlerine daha çok hareket serbestliği tanıyın ve bunların izledikleri yolun doğruluğunun, bizim öğütlerimizin dışında, bu öğütler olmadan, bizzat devrimci olayların acımasız gerekleri sayesinde garantileneceğini aklınızdan çıkarmayın. Politikada sık sık düşmandan öğrenmek gerektiği sözü, eski bir gerçektir. Ve devrimci anlarda düşman bize özellikle ısrarlı ve hızlı biçimde doğru sonuçları dayatır.

Özet olarak: yüz misli süratle gelişen hareketin çalışmanın, yeni temposunu daha özgür atmosferini ve daha geniş faaliyet alanını hesaba katmalıyız. Çalışmanın tamamında tamamen farklı bir atılım zorunludur. Eğitim yöntemlerinde dikkat noktası barışçı öğretimden, askeri harekate kaydırılmalıdır. Genç savaşçılar örgütlerimizin tümünün ve her çeşidinin saflarına daha cesaretle, geniş ölçüde ve hızla alınmalıdır. Amacımız için, bir an bile gecikmeksizin yüzlerce yeni örgüt kurulmalıdır. Evet yüzlerce; abartmıyorum. Hiç kimse böyle geniş bir örgütsel çalışmanın ele alınması için "geç kalındı" demesin. Hayır, örgütlenmek için asla çok geç kalınmamıştır. Kanunların verdiği özgürlüğü ve kanunlara rağmen kullandığımız özgürlüğü, parti örgütlerinin her çeşidinin sayısını artırmak ve güçlendirmek için kullanmalıyız. Devrimin gidişi ve sonucu ne olursa olsun, şu veya bu vesile ile ne kadar önceden kontrol edilebilirse edilsin, devrimin tüm gerçek kazançları proletaryanın örgütlendiği oranda sağlanabilir ve güvenilir hale getirilebilir.

2. Parti Kongresi'nde çoğunluk yandaşlarının tam bir şekilde formüle etmek istedikleri örgütlenmenin şiarı şimdi derhal gerçekleştirilmelidir. Eğer cesaretle, inisiyatifli bir şekilde yeni örgütler kurmayı başaramazsak, öncülük rolüne ilişkin içi boş hak iddialarından vazgeçelim. Komite, grup, toplantı ve çevrelerin bugüne kadar ulaşılmış sınırları, biçimleri ve çerçeveleri içinde çakılıp kalırsak, beceriksizliğimizi kanıtlamış oluruz. Bugün her yerde, bizim bir katkımız olmadan, belli bir program ve hedeften yoksun, sadece olayların etkisi altında binlerce çevre kuruluyor.

Sosyal demokratların, bu tür mümkün olduğunca çok çevreyle doğrudan ilişki kurmayı ve sağlamlaştırmayı, onlara yardım etmeyi, bilgileri ve deneyimleriyle bu çevreleri aydınlatmayı, devrimci inisiyatifleriyle canlandırmayı kendilerine görev edinmeleri zorunludur. Bütün bu çevreler, bilinç-

li sosyal demokrat olmayanların dışında, ya doğrudan Partiye katılsınlar ya da partiye dayansınlar. İkinci durumda bunlardan, ne programımızı kabul etmeleri, ne de bizimle bağlayıcı örgütsel ilişki kurmaları talep edilmemelidir. Partiye dayanan bu tür çevrelerden, sosyal demokratların enerjik etkisiyle, olayların baskısı altında, önce demokratik yardımcıları, daha sonra da Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin inançlı üyelerinin çıkması için, sadece devrimci duygu ve sadece otokrasiye karşı mücadeleyi destekleme isteğinin bulunması yeter.

Yığınla insan var, ama insan sıkıntısı çekiliyor. Sosyal demokrasinin örgütsel yaşamıyla örgütsel taleplerinin çelişkisi öteden beri bu çelişik formüle indirgenebiliyordu. Ve bu çelişki şimdi özellikle güçlü biçimde ortaya çıkmaktadır: Her yandan sık sık, tutkulu yeni güç talepleri ve örgütlerde insan sıkıntısı üzerine yakınmalar duyuluyor, ve aynı zamanda her yerde muazzam bir hizmet arzı var, özellikle işçi sınıfı saflarında genç güçlerin arttığı görülüyor. Bu koşullar altında insan kıtlığından yakan örgütlenme pratikçisi, Büyük Fransız Devrimi'nin gelişmesinin doruk noktasında Madam Roland'ın düştüğü yanılısamaya düşüyor. Madam Roland 1793 yılında şöyle yazıyordu: Fransa'da erkek yok, ortalıkta sadece pigmeler görülüyor. Kim böyle söylüyorsa, o ağaçlardan ormanı görmüyor, olayların gözlerini kamaştırdığını, onun, yani devrimcinin bilincinde ve faaliyetinde olaylara egemen olmadığını, bilakis olayların ona egemen olduğunu, onu boyunduruk altına aldığını kabul ediyor demektir. Böyle bir örgütçü, en iyisi emekliye ayrılmalı, çoğu kez deneyimsizliğini enerjisiyle telafi edebilen yeni güçlere yer açmalıdır.

İnsan var, devrimci Rusya'nın hiçbir zaman şimdiki kadar yığınla insanı olmadı. Devrimci bir sınıf için hiçbir zaman –geçici müttefikler, bilinçli dostlar, zorunlu yardımcıları bakımından– bugünkü Rus proletaryası kadar olağanüstü uygun koşullar olmadı. Yığınla insan var. Sadece, kuyrukçuların düşünce ve öğretilerini bir yana bırakmalıyız, sadece inisiyatife, "planlar"a ve "girişimler"e hareket serbestisi tanınmalı; o zaman büyük devrimci sınıfın bu sınıfa layık temsilcileri olduğumuzu gösterebiliriz, o zaman Rusya proletaryası, büyük Rus devrimini başladığı gibi kahramanca gerçekleştirebilir.

Mart (Şubat) 1905

Tarihten Güncele

Kıbrıs Gerçeği

GİRİŞ

Emperyalist rekabet, paylaşım ve hegemonya kavgası alabildiğine kızışıyor ve boyutlanıyor. Dünya yeniden paylaşılıyor. Yeryüzü coğrafyasına yeni haritalar çiziliyor. İstenmeyen rejimler/devletler yıkılıyor. Yeni parya devletler kuruluyor.

Balkanları, Afganistan'ı kanlı ve soykırımlı emperyalist savaş yoluyla paylaşan emperyalist akbalar, şimdilerde Ortadoğu ve Irak'ı parçalamaya, yutmaya hazırlanıyor.

Bu emperyalist paylaşım döneminin genel bilançosu bağlamında öncelikli ve stratejik paylaşım alanlarından biri de Kıbrıs adasıdır. 20. yüzyıl boyunca kesin paylaşımı tamamlanmayan Kıbrıs, 21. yüzyılın paylaşım sürecinde 'emperyalist kurtlar sofrası'na konulmuş bulunuyor.

Başta ABD olmak üzere, dünyanın emperyalist egemenleri 2002 yılı içinde Kıbrıs'ın paylaşımının tamamlanmasını hedefliyordu. ABD'nin başlattığı Ortadoğu savaş seferi, Kıbrıs paylaşımının tarih saatini kurdu ve süreci ivmelendirdi. Paylaşım, plan ve takvim boyutuyla somutlaştırıldı. 2002, Kıbrıs'ta 'emperyalist çözüm'ün final yılı ilan edildi. 2002 sonunda Kıbrıs'ta emperyalist paylaşımın 'mutlu son'la bitmesi amaçlandı. Tüm 2002 yılı boyunca süren emperyalist çözüm/paylaşım maratonu 2003'e uzadı/sarktı.

ABD ve AB ortaklığıyla hazırlanan BM (Annan) planının soruna nokta koyacağı düşünüldü. Türk burjuva devleti Kopenhagen zirvesinde AB için takvim alınca planı "görüşülebilir" bulduğunu açıkladı. 28 Şubat'a kadar görüşmeler tamamlanacaktı. Olmadı, bu kez karar tarihi olarak 10 Mart ilan edildi.

Bu arada köprülerin altından yeni sular aktı. ABD ile AB'nin iki büyük emperyalist gücü arasındaki çelişkiler daha da belirginleşti. Türk egemen sınıfları Irak'a yönelik saldırı konusunda stratejik bir karar verdiler. ABD'nin yanında yer aldılar. Resmi, gayri resmi bir dizi antlaşmayla Irak'a emperyalist saldırıda ABD ile ortaklığı tercih ettiler. Bu aynı zamanda AB'yle ilişkilerin rotasından sapmayı göze almak anlamına geliyordu. Sermaye oligarşisi, Genelkurmay ve AKP bu konuda anlaşmış görünüyorlar. Bu yeni yönelimin sonucu olsa gerek ki, daha dün Annan planını destekleyen AKP hükümeti ve TÜSİAD bugün Genelkurmayla görüş birliğindedir. Türk egemen sınıflarının desteğini alan Denktaş 10 Mart görüşmelerinde de uzlaşmaz tutumunu sürdürdü. Böylece Kıbrıs sorununun çözümü için ortaya atılan onlarca plandan sonra Annan Planı da suya düştü.

Bundan sonrası yeni ve çok daha derin bir kaos. 16 Nisan'da AB ile Kıbrıs Cumhuriyeti ara-

Eski Kıbrıs Cumhurbaşkanı Makarios

sında AB üyeliğine ilişkin protokol imzalanacak. 2004 yılının başında da tam üyelik gerçekleşecek. Bu durumda Türk devleti, bir AB ülkesini tanımamış ve dahası, bir AB ülkesinde işgalci bir güç haline gelmiş olacak. Türk burjuva devleti 29 yıldır sürdürdüğü işgali sürdürme niyetinde. Türk egemen sınıflarının bu cesareti ABD'den aldığı açık.

Kıbrıs meselesi artık yeni bir aşamaya evrilmiş bulunuyor. Türk devletinin durumu dünden çok daha zor. ABD-AB gerginliği arttıkça Kıbrıs bu gerilimin merkez üslerinden biri haline gelecek. Türkiye geri adım atmazsa AB-Türkiye ilişkileri hiç olmadık düzeyde bozulabilir. Ama Türk devleti ve Kıbrıs'taki temsilcileri yalnızca AB ile ilişkileri nedeniyle değil, bundan çok daha önemli olarak Kıbrıs Türklerinin nefretini toplayacaklar, onlar tarafından lanetlenecekler. Bu nedenle, çok muhtemeldir ki, tarihte ilk kez Kıbrıs Türkleri Kıbrıs tarihi üzerinde belirleyici bir rol oynayacak; Türk işgalci kuvvetlerini ve Türk sömürgeciliğinin suç ortağı yöneticileri adadan kovacaktır.

Annan Planı'nın kabul edilmemesi emperyalistler arası yeni güç dengelerinin, konjonktürdeki değişimin ifadesidir. Kıbrıs'ın paylaşımına bu yeni duruma uygun olarak yeni planlarla gündemdeki yerini koruyacak; paylaşım, tüm hızıyla,

sayısız politik-taktik- diplomatik oyun zenginliğiyle açık-kapalı pazarlıklar serisiyle sürecektir.

KIBRIS'IN ÖYKÜSÜ

1571'de Osmanlı İmparatorluğu Kıbrıs'ı ele geçirir. Sömürgeci sistemini kurmaya girişir. İlk etapta 30 bin Anadolu Türk'ü adaya yerleştirilir. İmparatorluk Kıbrıs'ta da yönetimini kurar. Üç asır boyunca Kıbrıs'ı egemenliğinde tutar.

1877-78 Osmanlı-Rus savaşı sırasında İngiltere, Osmanlı İmparatorluğu'na yardım etmek karşılığında Kıbrıs'ı ucuz yoldan ele geçirir. Ayastefonos İttifak Antlaşmasıyla İngiltere, Kıbrıs'ı 92 bin altına kiralar. Kıbrıs, savaş giderlerinin ipoteği karşılığı İngiltere'ye teslim edilir ve Kıbrıs'ta yeni bir tarih başlar.

I. Emperyalist paylaşım savaşına Alman emperyalizminin ittifak gücü olarak katılan Osmanlı, İngiltere'yle karşı karşıya gelir. İngiltere daha savaşın başlangıcında yayınladığı bir bildiriyle Kıbrıs'ı ilhak ettiğini ilan eder ve kira ödemesini keser. 27 Kasım 1917'de 'Krallık Konseyi Emiri' başlığıyla yayınlanan ikinci bir bildiriyle, İngiltere daha önce ilhak ettiğini duyurduğu Kıbrıs'ta Osmanlı uyruğundaki tüm vatandaşların belirli koşullar çerçevesinde İngiliz uyruğuna geçmelerini talep eder.

I. Emperyalist paylaşım savaşında Osmanlı İmparatorluğu ağır yenilgiye uğrar, sömürgecilerini kaybeder. Yeni kurulan Türk devleti, 20 Temmuz 1923 Lozan Antlaşması'yla Kıbrıs'ı resmen ve kesin olarak İngiliz emperyalizmine bırakır.

Adanın ipotek devri sona erer. Lozan Antlaşmasının 20. maddesi gereği Kıbrıs'taki Türk halkına 'Hakk-ı Hıyar' (seçme hakkı) haklarını kullanarak İngiliz ve yahut Türk vatandaşlıklarından birini seçmeleri koşulu getirilir. Kıbrıs Türklerinin büyük bölümünün İngiliz uyruklu olmasının nedeni budur.

İngiltere'nin adayı resmen kendi sömürge sistemine katmasıyla birlikte, Kıbrıs'ta yaşayan halkların İngiliz sömürgeciliğine karşı süregelen mücadeleleri de alevlenir, boyutlanır. 1930-40 ve 50'li yıllar Kıbrıs'taki Rum ve Türk halklarının İngiliz sömürgeciliğine karşı ortak ve ayrı mücadeleler yükselttikleri dönemdir. Örneğin, 1930'da yapılan yerel yönetim seçimlerinde Rumlar ile Türkler birlikte hareket eder. Yerel yönetim meclisi Kavanin'de Rum ve Türk temsil-

çileri birlikte yer alır. 1931 yılında İngiliz sömürgeciliğine karşı Rum halkı içinde örgütlü Kıbrıs Komünist Partisi öncülüğünde bir ayaklanma gerçekleşir. Sömürgeci İngiliz yönetimi ayaklanmayı kanla bastırır. KKK yasaklanır. Ayaklanma sırasında 7 kişi katledilir. 67 kişi yaralanır. İsyanı bastıran İngiliz sömürge yönetimi yerel meclis Kavanin'den Rum ve Türk temsilcilerini uzaklaştırır ve meclisi kapatır. 400 kişi tutuklanır. Sansür ve sürgün yöntemleriyle koyu bir baskı mekanizması devreye sokulur.

'40'lı, '50'lı yıllarda Kıbrıs'ın bağımsızlığı fikri mücadelesi öne çıkar, belirginleşir. İngiliz sömürgeciliğine karşı yükseltilelen mücadele ve talep adanın yönetsel özerkliği çerçevesine denk düşer. Ana tema adada yaşayan halkların kendi kendilerini özgürce yönetme arzudur. Bu yerel çerçeve ve tema, kendi içinde ayrı siyasal çizgiler/duruşlar taşır. Kıbrıs'ın özerkliği, bağımsızlığı ve adanın Yunanistan'a iltihakı demek olan Enosis başlıca siyasal eğilimdir. Rum halkı saflarında Enosis fikri güçlü bir eğilimdir ve bu eğilim Kıbrıs'ın bağımsızlığı, özerkliği gibi siyasal gelecek projeksiyonlarıyla iç içe, bulaşık durur. Kıbrıs'ta azınlık halk konumunda olan Türkler, Enosis fikrine hep karşı olagelmışlerdir. Türkler azınlık haklarını korumaya ve geliştirmeye dönük faaliyetlerini İngiliz sömürgeciliğine karşı verilen mücadele sürecinde ilerletir. 1931 yılında Kıbrıs Türkleri Ulusal Kongresi toplanır. 1947'de KATAK (Kıbrıs Adası Türk Azınlığı Kurumu) kurulur. Aynı yıl Dr. Fazıl Küçük, Halkın Sesi adında bir gazete çıkarmaya başlar. Bu süreç Kıbrıs'ın bağımsızlığı fikrini adalıkları saflarında güçlenmesine tanıklık eder.

Dünya ve Kıbrıs'ta Yeni Dönem: KIBRIS CUMHURİYETİ DOĞUYOR

II. Emperyalist paylaşım savaşı sonrası dünyada yeni bir egemenlik sistemi tablosu belirir. Dünya iki kutba/kampa ayrılır. Kıbrıs, emperyalist kampın 'aile fotoğrafı/albumü' içindedir.

Dünyada ve Kıbrıs'ta yeni bir dönemdir bu.

Günümüz Kıbrıs sorunu bu dönemin ürünüdür. Çünkü bu dönemde Kıbrıs emperyalist kampın ve NATO'nun stratejik ihtiyaçları temelinde yeniden paylaşılır. Kıbrıs sorunu bu paylaşımın ifadesinden başka bir şey değildir. Türk burjuva faşist devleti için Kıbrıs sorunu da aynı dönem imal edilir. Kore savaşına giderek emperyalist kampın ağababası ABD'ye rüştünü ispatlayan işbirlikçi Türk egemenlerinin ödülü NA-

TO'ya girmek ve kendini pazarlamak olur. NATO'ya girmek Türk devletinin tarihsel dönüm noktasıdır. 'Türk devletinin Kıbrıs meselesi' ve taksimci ilhak hırsı 'NATO devleti' olmasıyla açığa vurur. Bu tarihsel dönüm noktasından önce, işbirlikçi Türk egemenlerinin devlet olarak (resmi) tezi; 'Kıbrıs'ta sorun yoktur' söyleminde ifade bulur. İngiliz sömürgeciliğine karşı mücadele eden adalıkları

karşısında işbirlikçi Türk devleti, İngiliz sömürgeciliğini destekler. 1954'de Kıbrıs'a "kendi kaderini tayin hakkı" için BM'ye yapılan başvuruda Türkiye adanın İngiltere'ye ait olduğunu öne sürer ve İngiltere'nin yanında saf tutar. Ancak bu yaklaşım birkaç yıl sonra radikal bir değişime uğrar.

İngiliz emperyalizminin II. Emperyalist paylaşım savaşı sonrası sömürgecilik sistemini yeniden dizayn etme ihtiyacı duyması ve bu bağlamda Kıbrıs'ta da yeni sömürgeci sisteme geçme yönelimi, öteden beri Kıbrıs üzerinde 'nüfusu' ve nüfuzu' açık ve gizli emelleri olan iki rakip/düşman devleti harekete geçirir. Türk ve Yunan devletlerinin Kıbrıs sorunları böyle olgunlaşıp gündeme gelir. Yeni dünya koşulları Türk ve Yunan devletlerine fırsatlar sunar. İki devletin de yayılmacı hırslarını gıdıklar, iştahlarını kabartır. Türk devletinin politik parolası TAKSİMDİR. Yunan devletinin ise ENOSİS.

Taksim ve Enosis stratejileri etkince devreye sokulur. Kıbrıs'ta bu politikaların izdüşümleri körüklenir ve geliştirilmeye çalışılır. İşbirlikçi

Kıbrıs meselesi artık yeni bir aşamaya evrilmiş bulunuyor. Türk devletinin durumu dünden çok daha zor. ABD-AB gerginliği arttıkça Kıbrıs bu gerilimin merkez üslerinden biri haline gelecek. Türkiye geri adım atmazsa AB-Türkiye ilişkileri hiç olmadık düzeyde bozulabilir.

Türk devleti, NATO'nun armağanı Özel Harp Dairesi'nin "ilk başarılı operasyonu" olarak övülen 6-7 Eylül Rum ve diğer azınlıklara kanlı saldırısıyla Kıbrıs'ı paylaşma hamlesini yapar. 6-7 Eylül saldırısından iki yıl sonra, Özel Harp Dairesi Kıbrıs sekiyonunu örgütler. 1957'de Rauf Denktaş, Burhan Nalbantoğlu ve Kemal Tanrısever öncülüğünde Kıbrıs gladyosu TMT (Türk Mukavemet Teşkilatı) kurulur. 1953'te kurulan EOKA'nın da misyonu aynıdır. İki düşman/rakip gücün Kıbrıs'a derin stratejik müdahalesi adanın paylaşımından en büyük parçayı koparmak amaçlıdır.

1954-1958 yılları arasında İngiliz emperyalizmi Kıbrıs'ın yeni sömürge statüsü için çok sayıda plan geliştirir. Bu planların özü ve kapsamı, İngiliz sömürgeciliğinin yeni bir formda sürdürülmesini amaçlar. Aynı zamanda Kıbrıs Rum Milliyetçiliği öncülüğünde gelişen ve giderek daha da yükselen Kıbrıs'a bağımsızlık özerklik ve Enosis talepli mücadeleyi de bertaraf etmeyi hedefler. Bu bağlamda geliştirilen planlar* serisi istenen sonucu getirmez. ABD'nin devreye girmesiyle Kıbrıs paylaşımı ve statüsü hızla şekillenir. Klasik sömürgeciliğin hegemon devleti İngiliz emperyalizmi ile yeni sömürgecilik çağının hegemon devleti ABD, Kıbrıs'ın paylaşımı denklemini birlikte kurar: 1) Adanın NATO denetiminde olması; 2) İngiltere'nin stratejik çıkarlarının korunması; 3) Türk ve Yunan devletlerinin Kıbrıs stratejik ödülüyle ABD-İngiltere ve NATO'nun bölgesel çıkarlarına bekçi köpeği rolüyle bağlanması.

19 Şubat 1959'da Londra Anlaşması'yla Kıbrıs Cumhuriyeti/devleti kurulur. Kurucu anlaş-

maya bağlı olarak 15-16 Ağustos 1960'da Kıbrıs Anayasası, Garanti ve İttifak Antlaşmaları imzalanarak Kıbrıs adasının "soğuk savaş" damgalı paylaşımı "tamamlanır". Söz konusu anlaşmalarla İngiltere, Türkiye ve Yunanistan'a ada üzerinde garantörlük hakkı, başka bir deyişle paylaşımış/ortak egemenlik hakkı tanınır. İngiltere garantörlük hakkının yanı sıra Kıbrıs'ta iki askeri üs (Agratür-Dikelya) hakkına da sahip olur.

Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kuruluşu, Kıbrıs adası halkları için her bakımdan yepyeni bir dönemi/tarihi ifade eder. Kıbrıs Cumhuriyeti dönemiyle Kıbrıs, klasik sömürgecilikten yeni sömürgeci bağımlılık düzlemine/sistemine geçer. Ve protektora sömürgeciliğinin çok özgün bir örneğini oluşturur. Dünyada bir başka örneği bulunmayan bir devlettir bu. Çok egemenli Kıbrıs Cumhuriyeti bir NATO devleti olarak tesis edilir. "Denge dönemi"nin ürünü olan ve belli iç ve dış dengeler üzerine kurulan Kıbrıs devleti, tümüyle stratejik bir devlettir. SSCB ve Varşova Paktı'na karşı Akdeniz'de güçlü bir üs, Doğu Akdeniz'de NATO karakolu olarak kurgulanmıştır.

Kıbrıs Cumhuriyeti garantör devletlerin vesaletindedir ve egemenliği sınırlandırılmıştır. Uluslararası ilişkilerde garantör/himayeci devletler belirleyici, son söz sahibidir. Ve bu durum garantörlük hakkı olarak Kıbrıs Anayasası'yla güvence altına alınmıştır. Kıbrıs devleti yayılmacı güçlerin Kıbrıs halklarına dışarıdan giydirdikleri/dayattıkları bir devlet modelidir. Kıbrıs halklarını çatışma felaketine sürükleyen ve halkları birbirine düşmanlaştıran emperyalist güçlerin kurdukları bir yapıdır.**

* Lord Vinster Planı(1947), Jackson Planı (1948), 1. Macmillan Planı(1958), Speak Planı(1958)

** Kıbrıs Cumhuriyeti, iki toplum/halk gerçeği ve emperyalist çıkar dengelerine göre örgütlenir. Cumhuriyetin özellikleri ve işleyişi bu gerçeği çarpıcı bir biçimde sergiler. Kıbrıs Anayasası emperyalist paylaşımın matematiksel ve hukuksal metni gibidir. Cumhuriyet, kaynağını bu metinden alır. Buna göre; Kıbrıs Cumhuriyeti Rum ve Türklerin ortak devletidir. İki toplumun/halkın ortak siyasi yönetimi 50 üyeli Temsilciler Meclisi'nde (parlamento) cisimleşir. Temsilciler Meclisi'nde 35 Rum, 15 Türk temsilci bulunur. Temsilciler Meclisi genel ve ortak siyasi yönetimi sağlar. Meclis gibi hükümet de belli oranla paylaşılır. Bakanlar Kurulu 7 Rum, 3 Türk bakandan oluşur. Rum bakanlar, Rum olan Cumhurbaşkanı tarafından, Türk bakanlar ise Türk olan Cumhurbaşkanı yardımcısı tarafından seçilir. Bakanlar kurulu salt çoğunluk yöntemiyle karar alır/uygular. Cumhurbaşkanı ve yardımcısının kararları veto hakkı bulunur.

Parlamento dışında Kıbrıslı Rum ve Türk halklarının Cemaat Meclisleri de vardır. Cemaat Meclisleri'nin vergi, yasa, ma, kültür, eğitim gibi konularda işlev ve yetkileri bulunur. Bir çeşit kantonal yönetim olarak tanımlanabilecek bu yapının yanı sıra, beş büyük şehirde ayrı (Türk ve Rum) belediyelerinin kurulması da öngörülür.

Devlet bürokrasisi ve kamu hizmetlerinin örgütlenmesinde de kaynağını anayasadan alan belli siyasi oranlar uygulanır. Kamu hizmet sektörleri için bu oran 70-30'dur. Ordu ve polis için ise 60-40 olarak belirlenmiştir. Anaya Mahkemesi tüm bu yapı ve dengeleri oluşturan siyasi-hukuksal sistemi denetleme ve ihtilafları çözme merci/otoritesi işlevi üstlenir. Sistemin sigortası sayılan Anayasa Mahkemesi'nin başkanının üçüncü bir ülkeden (Almanya) olması öngörülür ve uygulanır.

**1963-1974 Dönemeci:
KIBRIS CUMHURİYETİ YIKILIYOR,
ADA BÖLÜNÜYOR**

Emperyalist egemenlerin Kıbrıs'ta kurduğu Cumhuriyetin ömrü çok kısa olur. "Emperyalist çözüm" Kıbrıs'a sadece ve sadece düşmanlık, kan ve yıkım getirir. Kıbrıs Cumhuriyeti fiilen üç, resmen beş yıl yaşar. 1963'ten itibaren çatırdamaya ve hızla çözülmeye başlar. 1963-1964'te patlak veren iç çatışma ve iktidar kavgaları geri döndürülemez bir süreci koşullar. 1974'e kadar iç çatışma ve iktidar kavgaları dönemi yaşanır. Süreç, işgal ve bölünmeyle noktalanır.

Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla, Kıbrıs Rum egemenleri bağımlı devletin/yapının bağımsızlaştırılması siyasasını benimser. Bu her şeyden önce Kıbrıs Rum egemenleri ve halk safaları içinde yeni bir yol ayrımıdır, bir dönemeçtir. Ve Enosis siyasetinden büyük bir kopuşu ve uzaklaşmayı ifade eder. Enosis siyaseti yerine Kıbrıslılık (Kıbrıs Rum ulusalcılığı) güçlenir ve egemen siyasi çizgi haline gelir. Kıbrıs Cumhurbaşkanı Makarios bu çizginin temsilcisidir. Makarios'un siyasal projesi Yunanistan'a iltihak etmek değil, Rumların egemenliğinde "üniter" bağımsız Kıbrıs devletinin yaratılmasıdır.

Rum yönetici elitinin bağımsızlaşma ya da

egemen ulus devlet olma ve bunun için Bağlantısızlar Hareketine yakınlaşma siyaseti ABD/NATO'nun kurduğu stratejik yapıyı/denklemi temelinden bozmak anlamına gelir. Makarios, "Kızıl Papaz", NATO yörüngesinden çıkmış, haddini aşmaya başlamıştır. Emperyalist egemenler, Makarios'un siyasal yönelimine müdahale eder. Makarios'un Kıbrıslılık ve Bağlantısızlarla ilişkilendirme siyasetinin önü kesilmeye çalışılır. Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulmasında rol oynayan başlıca aktörler, cumhuriyetin yıkılması ve adanın etnik temelde bölünmesinin de aktörleridir. Makarios'u terbiye etmek ve siyasi yönelişini durdurmak için, Kıbrıs'ta iç çatışma ve iktidar kavgası körüklenir.*

Aynı süreçte Türkiye'deki Rum azınlığa karşı intikamcı tehcir politikası bir kez daha uygulamaya konulur. Tehcir, tüm süreç boyunca acımasızca sürdürülür. Yunan düşmanlığı temelinde milliyetçi-ırkçı bir hareket körüklenir, geliştirilir. Hareketin, dönemin sol hareketini de Türk şovenizmi boyutuyla etkilediği görülür.

21 Nisan 1967 tarihinde Yunanistan'da faşist Albaylar darbe yoluyla iktidarı ele geçirir. Albaylar Cuntası yönetimi Kıbrıs'a daha etkin müdahale eder. ABD, Albaylar Cuntası vasıtasıyla Kıbrıs'ta denetimi kurabileceğini hesaplar. Al-

*) Makarios'un Kıbrıs Anayasası'nda 13 maddelik değişiklik yapma önerisiyle başlar. Anayasa değişikliği hamlesi iç ve dış çatışma sürecini tutuşturan fitil gibidir. Emperyalist ve gerici egemen devletler bloku, Kıbrıs'ta kurulu statü-konun korunması için gerekli tüm tedbirleri önceden almıştır. Anayasa değişikliği, Kıbrıs statükosunun sigortası olan veto mekanizmasıyla engellenir. Türk olan Cumhurbaşkanı Yardımcısı tarafından anayasa değişikliği veto edilir. 24 Aralık 1963'te milliyetçi-faşist (Enosisçi) Rum çeteleri Agvasıl adlı Türk köyüne saldırır ve 20 kişiyi katleder. 25 Aralık'ta Türk devletinin savaş uçakları Lefkoşe üzerinde alçak uçuş yaparak garantör güç olduğunu gösterir/hatırlatır. 27 Aralık'ta İngiliz bir generalin komutasında ve üç garantör devletin askerlerinden "Barış Koruma Kuvveti" oluşturulur. 30 Aralık'ta ise İngiliz general tarafından Lefkoşe'de Türk ve Rumları iki bölgeye ayıran "Yeşil Hat" çizilir.

1 Ocak 1964'te Kıbrıs Cumhurbaşkanı Makarios 1960 Anlaşmalarını yani Türkiye, Yunanistan ve İngiltere'nin garantörlüklerini feshettiğini açıklar. Bu tarihi momentten sonra Kıbrıs sömürgecisi güçler tüm kuvvetleriyle Kıbrıs'ı kesin denetimlerine almak ve Rum egemenlerinin Kıbrısçı bölüğünü yola getirmek için her türlü kirlî siyaseti, komployu geliştirir. İngiliz kuvvetleri iç çatışmayı körükleyen provokatif eylemler düzenler. Makarios her taraftan kuşatılır. Türk devleti garantörlük hakkının öngördüğü müdahale hakkını kullanmak talebiyle 13 Şubat 1964'te BM Güvenlik Konseyi'ne başvurur. 4 Mart 1964'te BM Güvenlik Konseyi karar alarak, BM Barış Gücü'nü Kıbrıs'a yollar. Kıbrıs sömürgecisi egemen devletler grubu, BM'nin bu karardan hiç memnun olmazlar. Kıbrıs'taki sorunun siyasi ve askeri boyutuyla BM inisiyatifli sahasına koyması, Kıbrıs sömürgecisi güçleri korkutur. Türk ve Yunan devletleri Kıbrıs üzerinde elde ettikleri hakimiyetlerini kaybetme korkusuyla her yolu denemeyi sürdürür. EOKA ve TMT gibi paramiliter çeteler yeniden devreye sokulur.

1964 Haziran'ında Türkiye Başbakanı İsmet İnönü, ABD başkanı Johnson'a bir mektup yazarak Kıbrıs'a müdahale etmek istediklerini bildirir ve inisiyatif kullanmak ister. ABD, Türkiye'nin bu fırsatçı yaklaşımını reddeder. Türkiye'ye haddini bildiren sert bir zılgıt çeker ve tehdit eder. Bu durum ABD-Türkiye ilişkilerine diplomatik/siyasi kriz olarak yansır.

baylar Cuntası'nı destekler. Yunanistan'daki iktidar değişikliği Kıbrıs'a da yansır.

1969'dan itibaren Kıbrıs Rum egemenleri ve halkı içindeki çatışma ve politik iktidar kavgası daha da şiddetlenir. Rumlar arasındaki iç çatışma/savaş boyunca toplam iki bin Rum hayatını kaybeder. Rum faşist çeteleri hem Türklere hem de Rumlara saldırır. Kıbrıs'taki iç çatışmalar döneminde büyük insan kaybı

Rumların kendi iç çatışmaları sonucu gerçekleşir. Türk-Rum çatışmalarındaki insan kayıpları çok daha azdır ve Türk devletinin resmi söyleminde bu "500'den fazla Türk katledilmiştir" olarak ifade edilmektedir.

1973'te başlayan 4. Arap-İsrail savaşı sırasında ABD İsrail'e yardım etmek için Yunan faşist cuntası şefi Papadapulas'tan NATO üslerini kullanıma açmasını ister. Papadapulos ABD'nin isteğini reddeder ve kendi iktidarının ölüm fermanını da imzalamış olur. ABD, Papadapulos cuntasının ipini çeker. 1973'te yeni bir darbe tezgahlar. Yeni gelen faşist cuntayla ABD, İsrail'in güvenliğini ve Kıbrıs'ın denetimini (ki bu iki olgu iç içe ve birbirini koşullar, tümler) güvencelemek amacındadır.

15 Temmuz 1974'te Makarios'u devirmek için faşist EOKA-B örgütü lideri Nikos Sampson saldırıya geçer. Faşist Albaylar Cuntası Nikos Sampson'un arkasındadır. Sampson Kıbrıs'ta iktidarı ele geçirir. Makarios İngilizlerin yardımını

la adadan kaçar. Bu, Türk devleti için bir askeri müdahale/işgal alarmı olur. Nikos Sampson'un iktidarıyla adanın Yunanistan hakimiyetine ya da tümüyle Rum egemenliğine geçmesi olasılığı ve korkusuyla Türk devleti harekete geçer.

ABD, Türk devletinin Kıbrıs'a askeri müdahalesine/işgaline el altından vize tanır. Zira ABD'nin "soğuk savaş" öncelikleriyle Türk devletinin Kıbrıs'ı askeri olarak işgal etmesi örtüşür.* Birinci işgal hareketi sırasında Kessinger'den vize alan Türk devleti reel politiklerin emrine uyar ve durumdan vazife çıkarır. Stratejik amaçları için ikinci işgal hareketine girer. 15 Ağustos 1974'te ikinci işgal hareketi gerçekleşir. İkinci işgal tümüyle toprak ele geçirmek içindir. Taksim stratejisi için dev bir hamledir. Bu hamlesiyle Türk devleti Kıbrıs topraklarının yüzde 37'sini ele geçirir. İşgalden önce Kıbrıslı Türklere ait toprak miktarı toplam toprakların yüzde 18-20'sidir. 30 Temmuz 1974'te Türkiye, İngiltere ve Yunanistan devletleri Cenevre Kon-

*) ABD'li yazar Cristopher Hitchens'in yazdığı ve 2002 yılında Türkiye'de "Kessinger'in Yargılanması" adıyla basılan kitabında, Türk devletinin Kıbrıs'ı işgal etmesinin ABD tarafından desteklendiği açıklanır. Hitchens'in vurguladığı bu realite, 2002 yılı ortalarında Kıbrıs görüşmelerinin sürdüğü koşullarda İngiliz Dışişleri Bakanlığı kanalıyla ilginç bir biçimde deşifre edilerek doğrulandı. Dönemin İngiliz Dışişleri Bakanı İngiltere'nin Türkiye'nin işgal hareketini durdurma girişiminin Kessinger tarafından engellendiğini anıları biçiminde açıkları. Dönemin ABD Dışişleri Bakanı ve Ulusal Güvenlik Konseyi üyesi Henry Kissinger, Kıbrıs'ta iki ata/seçeneğe birden oynar. Kissinger, hem faşist Nikos Sampson darbesini destekler, hem de Türkiye'nin adaya asker çıkarmasına ve adayı denetiminde tutmasına onay verir. Kissinger'in amacı ve ABD'nin politikası Moskova/SSCB yanlısı kabul ettikleri Makarios ve çizgisinin tümünden etkisiz kılınmasıdır. Kıbrıs'ın öncelikle Yunanistan aracılığıyla, şayet olmazsa Türk devleti vasıtasıyla NATO denetiminde tutulması biricik amaçtır.

feransı'yla Kıbrıs'taki mevcut/fiili durumu kabul ettiklerini açıklar. Cenevre Anlaşması'yla 1960'ta kurulan yapıya yeniden dönülmesi vurgulanır. Böylece adanın Kuzey-Güney/Türk-Rum bölünmesi tescillenmiş olur.

BM Genel Kurulu 1 Kasım 1974'te 3212 sayılı kararı alır: "Yabancı askeri birliklerin Kıbrıs'ı terk etmeleri, yabancı müdahalenin durdurulması ve mültecilerin güven içinde evlerine dönmelerinin sağlanması"nı öngören bu karara Türk devleti de olumlu oy verir. Ancak adadan işgal güçlerini geri çekmez.

Türk devletinin Kıbrıs topraklarının büyük bir bölümü işgal etmesi, Nikos Sampson darbesinin akim kalmasına yol açar. Nikos Sampson ve arkasındaki Albaylar Cuntası Kıbrıs maceralarında ağır bir yenilgiye uğrar. Kıbrıs yenilgisi Yunanistan'daki faşist cuntanın sonunu getirir. Bu, Kıbrıs'ta bir dönemin kapanmasıdır. Aynı zamanda Yunanistan ve Enosis siyasetinin/stratejisinin esaslı bir yenilgisidir.

1974 Sonrası:

İŞGALDEN İLHAKA ADIM ADIM KTFD, KKTC

Türk devleti işgal ettiği Kuzey Kıbrıs parçasını ilhak etmek amacıyla bölünmeyi derinleştirir. Bu amaçla 13 Şubat 1975'te Kıbrıs Türk Federe Devleti (KTFD) kurulur. Bu birinci adımdır. İkinci adım ise Kıbrıs'taki demografik yapıyı ilhak stratejisine göre değiştirmek/düzenlemektir. 1975'te Güney'deki Rum yönetimiyle nüfus mübadelesi anlaşması yapılır. Kuzeyde ya-

şayan on binlerce Rum, işgalci Türk devletinin korkusuyla Güneye kaçır. Rumlardan boşalan köylere, yerleşim yerlerine Türkiye'den seçilmiş koloni nüfusu taşınır.* 15 Kasım 1983'te Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ilan edilir. KKTC, sömürgeci Türk devletinin ilhak siyasetinin yeni bir hamlesi ve evresidir.. Amaç; KKTC'nin ayrı bir devlet olarak tanınmasını sağlamak ve ardından bu kukla devletle bütünleşmektir. Ancak, Türkiye dışında kukla KKTC'yi tanıyan devlet çıkmaz

3 Temmuz 1990 tarihinde Kıbrıs Cumhuriyeti AB'ye tam üyelik başvurusunda bulunur. 6 Ağustos 1997'de Kıbrıs Cumhuriyeti'nin AB'ye tam üyelik görüşmeleri başlar. TC ve KKTC'nin buna cevabı yeni bir oraklık deklarasyonudur. 23 Nisan 1998 tarihli Ortak Deklarasyon ise siyasi, askeri ve ekonomik entegrasyona gidileceğini vurgular. Sömürgeci Türk burjuva devleti ve Denktaş bu sü-

reçte 1977'den beri savundukları federasyon tezinden vazgeçer. İlhak stratejisine doğru bir adım daha atılır. Federasyon yerine konfederasyon tezi piyasaya sürülür.

3 Aralık 1999'da BM öncülüğünde New York'ta Denktaş-Klerides "dolaylı görüşmeleri" başlatılır. BM, Kıbrıs'ın yeni paylaşımının zemini olgunlaştırmaya çalışır. 1999 Aralık'ında toplanan AB Helsinki Zirvesi, Kıbrıs'la ilgili aldığı kararda, BM'nin çabalarını destekler. Kıbrıs'ta kapsamlı bir politik çözümün Kıbrıs'ın AB üyeliğini "kolaylaştıracağıının altını çizer." Eğer üye-

* 1977 yılında Makarios ve Denktaş arasında, adanın siyasal yapı olarak birleştirilmesi görüşmeleri olur. Bu görüşmelerde Denktaş (ve Türk devleti) iki bölgeyi federasyon önerisini sunar. Federasyon önerisi Makarios tarafından kabul edilir. 1979'da Denktaş-Kipriyanu görüşmesi gerçekleşir. Bu görüşme 1977'de üzerine uzlaşmaya varılan federasyon çözümünü teyit eder/benimser. "İki bölgeyi iki toplumlu federe devlet" kurma konusunda ilke ve çerçevede uzlaşılmasına karşın bu çözüm gerçekleşmez. Zira gerçekte Türk devleti böyle bir çözümden yana değildir. Türk devletinin amacı Kuzey Kıbrıs'ı ilhak etmektir. İlhak yolundan yürür.

lik müzakerelerini tamamlandığında Kıbrıs'ta bir çözüme ulaşılamazsa, AB, üyelik prosedürünü sonuçlandıracağını vurgular. AB üyelik süreci "mecburi istikameti"ni gösterir. Bu nedenle Kıbrıs Cumhuriyeti'nin AB üyelik takvimi aynı zamanda Kıbrıs'ta "emperyalist çözüm"ün/paylaşımın takvimi olarak biçimlenir, anlam kazanır.

Kıbrıs'ta "Emperyalist Çözüm"ün

Arka Planı:

BÖLGESEL HEGEMONYA STRATEJİLERİ

Bugün Kıbrıs adası emperyalist hegemon güçler ve onların vasalları tarafından bir kez daha paylaşılıyor. 1958-60 Kıbrıs paylaşımının yeni (ve daha kapsamlı ve karmaşık) bir baskısı/kopyası tekrarlanıyor. Ada YDD'nin Doğu Akdeniz ve Ortadoğu bölgesel stratejisine uygun olarak yeniden tanzim ediliyor.

ABD, Kıbrıs'taki paylaşım sürecinin baş mimarıdır. Adanın kaderi II. Paylaşım Savaşı sonrası olduğu gibi yine ABD-İngiliz ittifakı tarafından yazılmak isteniyor. Paylaşımın yeni aktörü ABD emperyalizmidir. Doğu Akdeniz'in stratejik ödülü bu kez ABD ile AB arasında paylaşılıyor.

AB, Kıbrıs'ın yeni protektora gücü olmaya soyunuyor, ABD emperyalizmiyle anlaşıyor. Sömürgeci Türk burjuva devleti ve Yunanistan'ın ada üzerindeki himayeci egemenlikleri sınırlandırılıp geri çekiliyor. Yerine AB himayesi kuruluyor. Yeni Kıbrıs statüsü AB-ABD arasındaki rekabet ve hegemonya kavgası Kıbrıs'ı dışlamıyor. Fakat Kıbrıs'ta belli dengelerin, ayrıcalıkların/egemenliklerin "kardeşçe/adil" paylaşılmasıyla (Sezar'ın hakkı Sezar'a, ABD'ninki ABD'ye), sorun uzlaşma esprisiyle çözülüyor.

Kıbrıs paylaşımında emperyalist stratejilerin diplomatik kisve altında çatıştığını ve aktörlerin iki kampta toplandığını görüyoruz. Birinci kampta, ABD, İngiltere, Türkiye ve Denktaş yer alıyor. İkinci kampı, AB-Yunanistan ve KC oluşturuyor. Bu kamplaşmanın salt egemen güçleri/sınıfları değil, Türk ve Rum halkını da siyasal olarak böldüğünü tespit ediyoruz.

Kıbrıs'ın ABD emperyalizmi bakımından stratejik değeri iki ana parametre üzerinde biçimleniyor. İlki, ABD'nin Doğu Akdeniz ve Or-

tadoğu'daki bölgesel çıkarlarının güvenliğidir. Avrasya stratejisinin de ön ayaklarından, anah-tarlarından birisidir. İşbirlikçi Türk burjuva devletiyle stratejik ortaklığı, Ortadoğu ve Hazar petrollerinin dünya pazarlarına güvenli ulaşması stratejisinin diğer oluşturucu öğeleridir. İkincisi, siyonist İsrail devletinin güvenliğidir. ABD için İsrail'in güvenliği her şeyden önce ve önde geliyor. İsrail, ABD'nin bölgedeki terör aygıtı ve zaptiyesidir. İsrail olmadan ABD Ortadoğu ve bölge egemenliğini koruyamaz. ABD, İsrail'i koruyup kolluyor. Bu gerçeği bizatihi Kıbrıs'ın kanlı ve trajik yakın tarihinden de biliyoruz. Makarios ve işbirlikçi Yunan burjuvazisine Kıbrıs'ta ödetilen bedel, İsrail'in güvenliği konusunda doğrudan ve dolaylı işledikleri günahların bir kefaretidir. Makarios, Bağlantısızlar Hareketiyle ilişkilenererek ve Kıbrıs'ın bağımsızlığını talep ederek büyük günah işlemiştir ve kefaretinin ağır ödemiştir. Faşist Albaylar Cuntası ise, ABD'nin İsrail ile yardım etmesine, 'üslerini açarak yardım ve yataklık' etmediği için harcanıp cezalandırılmıştır.

İngiliz emperyalizmi Kıbrıs stratejisinde ABD'yle ortaklaşıyor. Kıbrıs'ın Akdeniz'de ve bölgedeki stratejik üs olmasının değerini en iyi kavrayan İngiliz emperyalizmidir.

ABD'nin Kıbrıs stratejisi İsrail boyutu dışında ABD ve İngiliz emperyalizmiyle aynı amaç ve içeriği taşıyor ve Kıbrıs'a Akdeniz'de stratejik üs olmasına dayanıyor. Kıbrıs'ın jeostratejik konumu üzerine yükselen stratejik değeri, tüm Kıbrıs aktörleri için aynı ve vazgeçilmez temel stratejik unsurdur.

Yunanistan'ın Kıbrıs stratejisi AB'yle ortaklaşıyor. Enosis stratejisinin 1974'te ağır yenilgiye uğraması, Yunan burjuvazisinin Kıbrıs stratejisinde temel değişikliğe yol açtı. Bugün Yunanistan başbakanı Kostas Smitis'in "adada garantörlük zorunlu değildir" açıklaması Yunanistan'ın yeni stratejisini yeterince açıklıyor. Yunanistan, AB angajmanı ile kendini ortak strateji rotasına yatırmış bulunuyor. Kıbrıs'ın birleştirilerek AB'ye alınması Yunan devletinin güncel siyasetini belirliyor.

Önümüzdeki 5-10 yıl içinde Kafkasya, Orta Asya ve Hazar petrolleri ile doğalgazı borularla

İskenderun Körfezi'ne gelecek ve buradan da dünyaya pazarlanacaktır, Irak petrolü halen buraya akmaktadır... Kıbrıs bu stratejik bölgeyi kontrol eden bir konumdadır. Dışişleri Bakanı İsmail Cem, 6 Nisan 1998'de yaptığı açıklamada Doğu Akdeniz'in 2005-2010 yıllarında dünyanın en stratejik bölgesi olacağını söylemiş ve Türkiye'nin ulusal güvenliği ve ulusal çıkarları açısından bu bölgeyi kontrol eden Kıbrıs gibi bir mevziden asla vazgeçmeyeceğini, bunun bedelini de ödemeye hazır olduğunu tüm dünyaya ilan etmiştir.

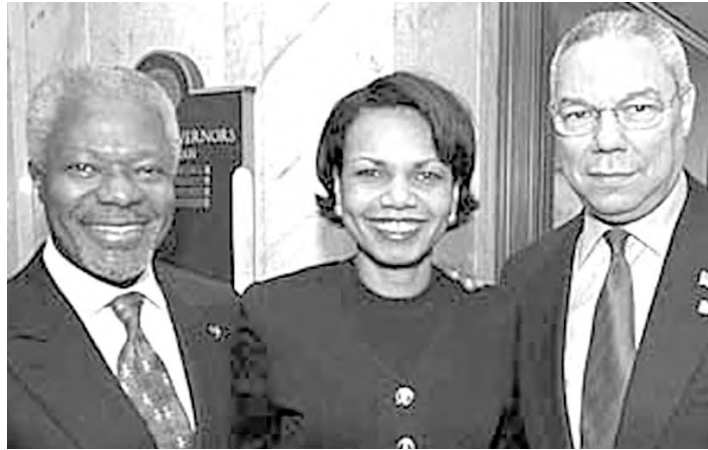
Görüldüğü gibi, Türk burjuva devletinin Kıbrıs stratejisi "ulusal güvenlik ve ulusal çıkarlar" saikiyle açıklanıyor, temellendiriliyor. Kıbrıs'ın askeri üs olarak batmayan bir uçak gemisi özelliği taşımasına dayanıyor. Türk devletinin kontrgerilla birliklerinin eğitim merkezi olması, kara para vb. bin bir türlü kirli "iş"lerinin yürütüldüğü bir merkez olması nedeniyle de Kıbrıs stratejik değer kazanıyor ve Türk burjuva devleti için vazgeçilmez oluyor.

İşbirlikçi Türk egemen sınıfları, Kıbrıs konusunu işçilere ve ezilenlere bir "milli dava/mesele" olarak sunuyor. Kıbrıs'ta "milli dava/mesele" dedikleri Türk burjuva devletinin sömürgeci çıkarları ve yayılmacı amaçlarından başka bir şey değildir. Bugün Kemalist sol'cular Türk Burjuva devletinin yayılma amaçlarının, Türk sömürgeciliğinin sözcülüğünü yapıyor, ideolojik argümanlarını üretiyor. Kemalist 'sol'cularla ülkücü faşistler Kıbrıs'ta ilhakı savunuyor. İşgalle ele geçirdikleri Kuzey Kıbrıs'ı Türk devletinin parçası haline getirmeye çalışıyor. 'Milli dava' için Atilla İlhan Devlet Bahçeli'yle yan yana geliyor. Doğu Perinçek, Muhsin Yazıcıoğlu'yla kol kola yürüyor. Türk ordusunun genelkurmay kademesi, kontrgerillacıların pirlerinden R. Denктаş'a omuz veriyor. Denктаş, Kıbrıs için değil, esasen "anavatan için mücadele" ettiğini böğürüp duruyor. Türk sömürgeciliğinin şovenizm ordusu aynı mevzide dövüşüyor. Ecevit'i, Mümtüz Soysal'ı, Demirel'i Mehmet Ağar'ı, Şükrü Sina Gürel'i, Gündüz Aktan'ı Erol

Manisalı'sı vd. hepsi Türk şovenizminin bayrağı altında birleşip dövüşüyor. Kıbrıs'ta ilhak'ı talep ediyorlar.

ANNAN PLANI

2002 "çözüm yılı" ilan edilmişti."Emperyalist çözüm"e ulaşma maratonu hızla başladı. İlk altı ayda 50'ye yakın pazarlık görüşmesi gerçekleşti. Sonraki aylarda Annan Planı olarak anılan BM planı devreye sokuldu. Plan, uluslararası emperyalist ilişkiler ile Kıbrıs'ı parçalara bölmüş garantör devletlerin pastadan pay alma istemlerine göre şekillendirildi. Ada toprağı tek ülke esasına göre değil egemen devletlerin sömürge pazarlığında elde ettikleri paya göre bölüştür-

luyor. AB'nin gündemleştirdiği ve BM adına hazırlanan projede İngiliz emperyalistlerinin üslurine dokunulmamaktadır. ABD, NATO üzerinden Kıbrıs'ta konumlanma niyetindedir. Uzlaşma halinde ABD'nin "Kuzey'in kalkındırılması" için yardımlarda bulunacağı teminatı da bu amaçladır. Almanya ve Fransa "Birleşik Kıbrıs Cumhuriyeti"ni 2004 yılında AB'ye alarak Ortadoğu'ya açılma, Ortadoğu ve Hazar bölgesi petrolollerinin Avrupa'ya sevinde kendisine koridor açmaya çalışmaktadır. Kıbrıs'la ilgili kararlar bu çerçevede gelişmekte ve kararların ana çerçevesi kapalı kapılar ardında emperyalist merkezler tarafından çizilmektedir. Uluslararası emperyalist anlaşma ile geliştirilen Annan Planı'nın çerçevesi budur. Emperyalistlerin demokrasi, insan hakları, halkların kendi özgür iradeleriyle kaderlerini belirleme hakkı sadece birer palavradır.

Yunanistan ya da Türk egemen sınıflarının sorunla ilişkileneceği de farklı değildir. Burada gözetilen her iki "anavatan" tekeli burjuvazisinin çıkarları, uluslararası emperyalistlerle ilişkileri ve sermayenin yönelimidir.

Şu garipliğe bakın ki, 1 milyon nüfuslu küçük bir adada dünyanın önde gelen belli başlı haydut devletleri tepişmektedir. Bu tepişme bütün sahtekarlıklarla süslenen Kıbrıslıların barış içinde yaşaması için değil Ortadoğu'ya yakın bu Akdeniz adasının denetlenmesi içindir. Bu artık "çözüm için son şans" denilen BM planının 3. belgesinde yer alan düzenlemenin tamamı da yan yana konulmuş parçaların "Birleşik Kıbrıs Cumhuriyeti" olarak sunulması ve sömürgeciliğin itiraz kabul edilmez netlikte belgelenmesi-

dir. Metnin 3. sayfasında "Elen Cumhuriyeti, Türkiye Cumhuriyeti ve Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Krallığı, Kıbrıs sorununun söz konusu kapsamlı çözümünü kabul eder ve Kıbrıs'ta kurulacak yeni düzenle ilgili hususlara ilişkin ve Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin 102. maddesi uyarınca uluslararası bir anlaşma olarak kayda geçirilecek ekli anlaşmayı Kıbrıs'la birlikte imzalamaya yükümlülüğü altına girer" diyor.

Bu imza yükümlülüğü bile tek başına, Kıbrıs'ın bugünü ve geleceği hakkında karar vericilerin Kıbrıslılar olmadığını göstermektedir. Evet, Annan Planı Kıbrıs'ta 29 yıllık statükonun bozulması demektir. Sunulan "barış" ise yeni bir emperyalist çözümün zorla kendine bağlama yolundan dayatılmasıdır. Elen Cumhuriyeti, Tür-

* Annan Planı, 1960 Kıbrıs Cumhuriyeti çerçevesinin biraz daha genişletilerek verili durumu bunun içine yerleştirmek başka bir şey yapmıyor. Denktaş'ın 29 Nisan ve 10 Eylül'de Klerides'e, BM, AB, ABD vd'lerine sunduğu belgede yer alan "üç düzlemli egemenlik" esprisinin Annan planının ana parametrelerinden biri olması bu gerçeğin ifadesidir. Annan planındaki devlet modeli/egemenlik taksimatı, Denktaş tezinin talepleriyle örtüşüyor. Ne deve ne kuş misali ne federasyon ne konfederasyon olan Kıbrıs ortaklık devleti, esnek bir konfederasyon özelliğiyle Denktaş ve sömürgeci Türk devletinin taksim stratejisine açık duruyor, ilhakin ara istasyonu olma özelliğini taşıyor.

Annan'ın sunduğu Kıbrıs Ortaklık Devleti (Common of State Cyprus) üç ayrı devletten oluşuyor. Adada iki "parça devlet" ve iki "parça devlet" in belli yetkilerini ortaklaştırdıkları bir merkezi devlet olarak vurgulanıyor. Buna göre, "parça devlet" ler siyasi bakımdan eşit ve tam egemen olacaklar. Ayrı bayrakları, milli marşları ve polis gücü bulunacak. Ayrı başkanları ve parlamentoları olacak. "Parça devlet" lerin başka ülkelerle ticaret ve kültür anlaşmaları imzalamaya hakkı bulunacak.

Merkezi devlet AB ile ilişkileri dış politika, savunma ve ekonomi konularında yetkili olacak. Merkezi devletin başkanlığı dönüşümlü olacak. "Gelelim siyasi karar alma mekanizmasına. Planda öngörülen üç yıllık geçiş sürecinde halihazırda iki toplum lideri cumhurbaşkanlığı makamını paylaşacak (eşbaşkanlık). Dolayısıyla iki lider yürütmeden ortaklaşa sorumlu olacak. Ayrıca bir de altkişilik bir başkanlık kurulu öneriliyor. Bu kurul icracı organ görevini üstlenecek. Oluşumu nüfus orantılı olacak, ancak bu oran üçte birinin altına düşmeyecek. Bu kurul üyeleri özel çoğunlukla senatoya seçilip temsilciler meclisince onaylanacak. Daha da önemlisi 10 ay üzerinden dönüşümlü olarak yürütülecek ve başkan iki dönemden fazla aynı "parça devlet" ten olmayacak.

Başkanlık kurulu, kararları tercihen oybirliğiyle alacak. Oybirliği sağlanmazsa basit çoğunluk aranacak ama "parça devlet" üyelerinden birinin onayı aranacak... Kurulun üyeleri eşit ve bakanlık sorumluluğunda olacak. Dışişleri ve Avrupa Birliği bakanlıkları farklı "parça devlet" üyelerinden olacak...

Ve nihayet yasama... Parlamento iki kamaralı: Halkı temsilen Temsilciler Meclisi ile "parça devlet" leri temsilen Senato. Her iki kamarada da 48'er üyenin bulunması öngörülüyor. Temsilciler meclisinde Türkleri oranı yüzde 25'in altına düşmeyecek. Senato'da ise eşit sayıda yer alınacak. Kararlar basit çoğunlukla alınacak, ancak senato da iki "parça devlet" senatörlerinin de en az dörtte birinin oyu aranacak. Bazı konularda bu oran beşte ikiye çıkarılabilecek." (Annan Planı 1. Siyasi Eşitlik, Erdal Güven, Radikal, 15 Kasım 2002)

Annan planı garantör devletlerin ada üzerindeki egemenlik ve ayrıcalıklarını koruyor. İngiltere, Türkiye, Yunanistan yalnızca ortak devletin değil, aynı zamanda ayrı ayrı parça devletlerin de toprak bütünlüğü, güvenlik ve anayasa düzeninin savunmasıyla yükümlendiriliyor. Siyasi eşitlik, egemenlik, tek uluslararası kişilik, sosyal adalet ve dış dengeler gibi beş temel parametre üzerinde biçimlenen Annan planının püf noktalarından birini toprak ve nüfus ayarlamaları oluşturuyor. Annan planı, adada sosyal adaleti sağlamak için toprak ve nüfus ayarlamaları (göçmenlerin yurtlarına dönmeleri) öngörülüyor. toprak ayarlamaları iki ayrı haritada somutlaşıyor. Sömürgeci Türk burjuva devletinin '74 işgaliyle ele geçirdiği toprakların bir bölümü sahiplerine geri veriliyor. Türk tarafının elinde tuttuğu yüzde 37'lik toprak miktarı iki ayrı haritayla yüzde 28.5 ve 28.6 sınırına çekiliyor. Diğer önemli bir nokta ise 1974 sonrasında kuzeyden güneye göç etmiş Rum nüfusunun yeniden kuzeye dönmesi ve iskan edilmesi konusudur. Plan geri dönüş hakkını demografik dengenin korunması kaydıyla ve belli ölçülerde tanıyor. Kuzeye gelecek Rum nüfusu yüzde 20 oranıyla sınırlanıyor.

kiye Cumhuriyeti ve Büyük Britanya'nın altına imza koyacakları belge, Kıbrıs'ta yeni bir kaosun, kirli oyunlarla maskelenen sömürgeci çıkarların Akdeniz sularında yeni bir çatışma zemininin hazırlanmasından başka anlama gelmemektedir. Bundandır ki Denктаş, Annan Planı'na ilişkin "Bazıları için yolun sonu, bizim için başka yolların başlangıcı olabilir" demişti.

Annan belgesinde* ilke anlaşmasını içeren ilk bölümün 12 Aralık Kopenhag Zirvesi'ne kadar kabul edilmesi/ımlanması isteniyordu. BM tarafından taraflara 30 Kasım'a kadar süre tanınarak, belgeye itiraz noktalarının belirtilmesi ve "son pazarlık marjları"nın vurgulanması istendi. AB ve BM'nin tüm kumpas ve sıkıştırılmalarına karşın 12 Aralık Kopenhag Doruğu öncesinde bir ilke/çerçeve anlaşması gerçekleşmedi. Paris ve New York mutafaklarında Kofi Annan/BM tarafından hazırlanan Kıbrıs menüsü Kopenhag paylaşım sofrasında servise sunulamadı.

Kopenhag'ta istenen paylaşım kotarılamamıştı. BM ve AB paylaşımı tamamlamak için yeni bir takvim belirledi. Buna göre, 17 Şubat'ta Denктаş-Klerides görüşmesi olacaktı. 10 Şubat'ta Güney Kıbrıs'ta gerçekleşen seçimler, planın ilk unsurunun gerçekleşmesini engelledi. 28 Şubat'ta BM belgesi konusunda tarafların son kararlarını açıklamaları istenmişti. Karar olumlu olur ve 30 Mart'ta bu anlaşma sağlanırsa, adanın iki bölgesinde de Annan planı referanduma sunulacaktı. Hiçbiri olmadı ve 10 Mart'a ertelenen "son" görüşmelerde de sonuç çıkmadı.

ÇÖZÜMSÜZLÜĞÜN YENİ AŞAMASI

Orgeneral Hilmi Özkök Genelkurmayın

Kıbrıs sorununa yaklaşımını, "Türkiye'nin güvenliğini tehdit eden ve güvenlik ihtiyacını sağlamayan bir Kıbrıs çözümüyle 'Türk'ün Anadolu'ya hapsedilme süreci' hemen hemen tamamlanmış olacaktır" biçiminde özetlemekteydi.

TÜSİAD ise, Türkiye'nin AB'ye aday üyeliği ile birlikte resmi görüşü terketme kararı aldı. Dünya kapitalist sisteminde stratejik önem kazanan AB tercihinde yoğunlaşan bu kesim, Kıbrıs'ı "ayakbağı" olmaktan çıkarmak niyetindeydi.

Türkiye'nin 1999'da AB'ye aday üyeliğinin kabul edilmesiyle Kıbrıs stratejisinde değişiklik benimsendi. Genelkurmayın görüşlerinde esaslı bir değişiklik olmamasına karşın merkeze oturan görüş, "çözumsuzlük" politikasından geri adım atılması yönündeydi. 12 Aralık 2002'de gerçekleştirilen AB Kopenhag Zirvesi öncesi 29 Kasım'da toplanan MGK'da bu politika resmen karara dönüştürüldü ve BM Planı'nın müzakere edilebileceği açıklandı.

Ordu karşısında, tekeli burjuvazi ve emperyalist burjuvazinin desteğine ihtiyaç duyan AKP de ilan ettiği "Acil Eylem Planı"yla Amerikancı dış politika ve IMF programının uygulanacağı mesajını vererek güven almaya çalıştı. Kıbrıs soru-

nunda da Tayyip Erdoğan, "Kişiyeye endeksli politikayla Kıbrıs sorununu çözemeyiz" diyerek Denктаş şahsında statükocuları hedefe yatırdı ve büyük sermayenin ağızından konuşmaya devam etti. Erdoğan, "Çözumsuzlük çözümdür mantığıyla hareket edenler var... Biz statükonun dilini kullanmayacağız. Irak ve Kıbrıs meselesinde statükonun dilini kullanmıyoruz" diyerek TÜSİAD'la aynı cephede saf tuttu.

Irak'ı işgal hazırlıkları, '74 çözümsüzlüğü-

Kıbrıs'ın ABD emperyalizmi bakımından stratejik değeri iki ana parametre üzerinde biçimleniyor. İlki, ABD'nin Doğu Akdeniz ve Ortadoğu'daki bölgesel çıkarlarının güvenliğidir. Avrasya stratejisinin de ön ayaklarından, anahtarlarından birisidir. İşbirlikçi Türk burjuva devletiyle stratejik ortaklığı, Ortadoğu ve Hazar petrollerinin dünya pazarlarına güvenli ulaşması stratejisinin diğer oluşturuçü öğeleridir.

nü sürdürmek isteyenlerin, dolayısıyla Genelkurmay'ın elini yeniden güçlendirmektedir. Annan Planı'nın (aslında BM planı) 3. kez revize edilerek müzakerelerde Türk burjuvazisinin görüşlerine hayli yaklaşılmasına karşın Denктаş'ın, "Bize sunulan yeni belgede Türk tarafının beklentilerine yanıt verecek bir sürpriz yoktur. Sadece kandırmaca var" açıklamasında bulunması ve "Türkiye'nin askeri kanadı dahi bu planı kabul etmiyor, ben niye kabul edeyim, hakkım var mı buna" demesi boşuna değildir. Kıbrıs'ta taşlar yerinden oynamasına ve yeni bir sürece girilmesine karşın yine de bu sorun, bütün dünya devletlerinin dikkatlerinin odağına oturan emperyalistlerin Irak'ı işgal savaşına yedeklenmiş durumdadır.

Türk devletinin Amerikancı savaş cephesinde yer alma kararıyla birlikte Kıbrıs politikasında yeni bir aşamaya gelindi. TÜSIAD, AKP Hükümeti ve Genelkurmay Annan Planı'nın reddedilmesi konusunda anlaştı.

KIBRIS'IN KADERİ SAVAŞA BAĞLANDI

Annan Planı'yla Kıbrıs'ta yeni bir emperyalist çözümü dayatan ana güçler şimdilerde Irak'ın yağmalanması savaşına bağlı olarak BM Güvenlik Konseyi, AB ve NATO'da kıyasıya bir diplomatik savaş içerisinde bulunmaktadır. Annan'lı Kıbrıs çözümü, ABD, İngiltere, Almanya ve Fransa'nın iç çatışmalarının öne çıkmadığı danışıklı sömürge paylaşımının bir parçası olarak üretilmişti. Bu aynı güçlerin, Ortadoğu gibi emperyalist tekelleri damardan besleyen petrol yataklarının bölüşümünde ortaklığı sağlanamayınca Kıbrıs sorunu şimdilik ertelenmiş gözüküyor. Müzakerelere istemeye istemeye oturan Türk burjuva devleti de "önce Irak'ı halletmemiz lazım" diyerek sorunu kendi cephesinden sava-

şa endekslediğini hissettirerek kendisine yönelen baskıları savuşturmaya çalışıyor.

Savaşla birlikte bir bakıma AB devletleri karşısında hareket serbestisi sağlayan Türk burjuva devleti de Kıbrıs Valisi Denктаş'ın ağzından Kıbrıs çekincelerini daha net dile getirmektedir. Burjuva devlet AB devletleri bakımından hassas bir dönemden geçildiğinin ve kendisinin öneminin farkında. Bu güvenle Denктаş, "28 Şubat'tan sonra kıyamet kopmaz. Kıbrıs Türklerinin Avrupa Birliği'ne girme şansları da ortadan kalkmaz. Türkiye ile yapılacak çalışmalar neticesinde gün

gele bu da tahakkuk eder" demişti. Öyle de oldu. 28 Şubat geçti ve kıyamet de kopmadı. Annan müzakere tarihini 10 Mart'a erteledi.. Planda, 30 Mart'ta referandum önerisi de vardı. Militarist devletlerin halkların görüşlerine başvurma diye bir gelenekleri yoktur. Kıbrıs valisi bu konuda da tavrını koydu: Referandum falan zamanı değil!

Evet, öyle ya da böyle sadece halka başvurmak için değil, devleti kendi iç dengelerine başvurmak bakımından da henüz referandum zamanı gelmedi. Kıbrıs konusunda AB'ci politika geri çekildi. Şimdi sırada Irak'ı işgal savaşı var. Emperyalistler, namlunun ucundaki Irak üzerinden gelişebilecek yeni dengeler, ittifaklar ve ihtilaflarla birlikte Kıbrıs'a da yeni bir emperyalist sömürgecilik dayatacaktır. Kıbrıs'ın kaderi ya oluşacak yeni emperyalist düzen tarafından belirlenecek ya da Kıbrıs halklarının özgür iradesiyle....

BU MEMLEKET BİZİM, KIBRIS KIBRIS HALKLARININDIR

Kıbrıs sorunu ada halkları arasında bir sorun değil. Kıbrıs halklarıyla emperyalist ve gerici egemen devletler arasındaki sorundur. Sorunu halklar arası bir soruna, çatışmaya dönüştüren ve bunun üzerinden egemenlik kurmaya ça-

lışan Kıbrıs sömürgecisi güçlerdir.

Bugün, Kıbrıs halklarıyla Kıbrıs sömürgecisi güçler arasında açık ve politik bir mücadele sürüyor. Üstelik bu mücadele Kıbrıs tarihinde şimdiye değin görülmemiş dinamikler taşıyor. Emperyalist güçler Kıbrıs'ın geleceğinin belirlenmesinde Kıbrıs halklarının iradesini dışlıyor, tanımıyor.

Fakat bu kez Kıbrıs halkları kendi kaderleri için ayağa kalkmış bulunuyor. Kendi geleceklerini belirleme konusunda sözü, gücü ve eylemiyle iradesini ortaya koyuyor. Adanın Kuzey ve Güneyinde güçlü demokratik halk hareketi yükseliyor. Adayı ve egemen güçleri sarsan çok farklı sınıf ve kategorilerden, farklı siyasal renklerden bir 'muhalefet demeti' olarak görünüm kazanıyor.

Kıbrıs halklarının gelecekleri konusunda tek ve ortak projesinden söz edilemez. Kıbrıs yalnızca coğrafi olarak değil, aynı zamanda siyasal olarak da fazlasıyla bölünmüş bir varlıktır. Adanın bölünmüşlüğü halkların bölünmüşlüğüne ve halkların kendi içinde siyasal bölünmesini ve parçalanmasını yaratmıştır. Halkların birbirinden ulusal-gerici çitlerle ayrılmış, kopartılmış olması, ortak bir gelecek kaynağı altında birleşmelerinin önündeki temel engeldir.

Bugünkü demokratik halk hareketinin kaynağı AB'dir. Özellikle Kuzey Kıbrıs Türk halkı bakımından AB süreci, kelimenin tam anlamıyla 'kurtarıcı(!)'dan kurtulma fırsatı/imkanı olarak görülüyor. 2000 Kasımında 'Bu memleket bizim' şiarıyla başlayan hareket, 2002 yılı boyunca bir çığ gibi büyüdü. 2003 başlarında ise devleşerek doruğuna vardı. Kuzey Kıbrıs'ta gerçekleşen üç büyük miting Denктаş rejiminin altının nasıl boşaldığının, Türk burjuva devletinin sömürgeci siyasetinin iflas ettiğinin çarpıcı bir göstergesidir.

Kıbrıs üzerinden gelişen politik çatışmada sol ve devrimci hareket Kuzey Kıbrıs'taki demokratik halk hareketini desteklemede tereddütsüz olmalıdır. Bağımsız Birleşik Kıbrıs talebini yükseltmelidir. Kıbrıs'taki ilerici-devrimci hareketin beklediği ve talep ettiği de böylesi bir enternasyonal mücadeledir. Kıbrıs sosyalist Partisi Genel Sekreteri Mehmet Süleymanoğlu'nun

Türkiye sol ve devrimci hareketine çağrısı bunu ifade ediyor. "Çok fazla beklentimiz var. Türkiye sosyalistlerinin kendi burjuvalarının kendi ulusları adına hegemonya sürdüğü, baskı altında tuttuğu bir coğrafyadaki halka ve emek güçlerine karşı kendi burjuvaları karşısında yer alıp, bu yığınlarla emek güçleriyle yoğun bir dayanışma gösterme ve mücadeleye katkı koyma sorumlulukları vardır... Türkiye solunun kavraması gereken bir olgu var. Buraya gelip gözlemleyip belli bir temas kurmadıkları şu resmi göremezler. Kilometreye 22 tane askerin düştüğü bir adadan bahsediyoruz. Tamamiyle bir askeri üstür, burası bir garnizondur. Kıbrıs'ın doğusundan batısına giderseniz bütün köylerde hep asker görürsünüz. Bu coğrafya dünyanın herhangi bir yerine benzemiyor, belki Panama'ya benziyor, belki Cebelitarık'a benziyor. Dolayısıyla buranın koşullarını doğru analiz etmediğiniz sürece doğru adım şansınız yoktur."

Birleşik Bağımsız Kıbrıs, Sosyalist Kıbrıs'a açılan yoldur. Bağımsız Birleşik Kıbrıs için halkların anti emperyalist ve enternasyonalist hareketini geliştirmek, büyütme, bugün acil ve ihmal edilmez görevdir. Kıbrıs'ta gerçek ve adil çözüm, halkların kendi eseri olacaktır. Kıbrıs'ta adil ve gerçek bir çözüm için, barış ve kardeşlik için, emperyalist güçlerin ve işgalci Türkiye, Yunan ve İngiliz askeri güçlerinin adadan defedilmesi gerekir. 'Bağımsız Birleşik Kıbrıs için işgale son, Kıbrıs'ta tüm askeri güçler çekilsin, üsler sökülsün; Türkiye İngiltere ve Yunanistan'ın garantörlüklerine son' vb. talep ve şiarları yükseltilmelidir. Bunun dışında: Adadaki sınırlar kaldırılmalı, sınırsız dolaşım ve yerleşim özgürlüğü sağlansın; Ada, mafya ve istihbarat örgütlerinin tüm uzantılarından arındırılmalı istemleri de öne sürülmelidir. Bunlarla birlikte Ada'nın bir kardeşlik yuvası haline gelmesi, halklar arasında her türlü düşmanlığın, güvensizliğin son bulması yalnız ve yalnız sosyalist bir Kıbrıs'la mümkündür. Kıbrıs halkları yalnızca sosyalist bir yönetim altında onurlu ve insanı bir düzen oluşturabilirler. Aksi taktirde emperyalist paylaşımın giderek keskinleştiği günümüzde Kıbrıs, dün olduğu gibi yarın da lime lime edilmiş bedeninin acısını hissetmeye devam edecektir.■

Sendikal Mücadelede Ortak Örgütlenme

Hanife Bakır

SENDİKALARIN dünya çapında yaşadığı kriz gerçekliği ve yaratmış olduğu sorunlar, işçi sınıfının kapitalizme karşı mücadelesinde birinci dereceden gündemler arasında yer almaya devam ediyor. Sendikaları her yönüyle etkileyen kriz koşullarında sınıfın komünist, devrimci ve ilerici öncü güçlerinin çözüm arayışlarının merkezinde duran unsurlardan biri, yeni örgütlenme stratejilerinin geliştirilmesi çabasıdır.

Ülkemiz açısından sendikaların altının boşaltılması ve sermaye ve devletin örgütsüzleştirme saldırısı karşısında giderek 'marjinal' konuma doğru sürüklenmeye başlamasının mazisi 1980'li yılların başına kadar uzanır. Ancak sorunun yakıcı olarak yaşanmaya başlanması 90'lı yıllarla birlikte gelişir. Bunun temel nedenlerinden biri, bu yılların uluslararası emperyalizmin neoliberal saldırı programının Türkiye'de de kapsamlı boyutta uygulama aşamasına geçildiği dönem olmasıdır. İdeolojik, politik ve örgütsel bütünlüğü içinde ilerleyen bu saldırıya karşı işçi sınıfının örgütlü politik kesimlerinin ve genel olarak sendikaların koordineli ve nitelikli bir direniş çizgisi geli-

tirememesi nedeniyle, sonuçlarının hızlı ve ağır yaşanmasına neden olmuştur. Bu durum, neoliberal politikaların uygulanmasında burjuvaziye cesaretlendirmiş ve fütursuzluğa doğru yöneltmiştir.

Süreç içerisinde adeta varlık-yokluk sorunuyla yüz yüze gelen gerici sendika bürokrasisi ise çözümü, geleneksel tutumlarını sürdürüp, burjuvaziye daha sıkı uzlaşmada buldular. İşçi sınıfı kitleleri sendikaları birçok biçimler altında sahiplenirken ve örgütlenme talebini dile getirirken, sendika bürokrasisi sırtını işçilere yüzünü de burjuvaziye dönmekte daha da ileri adımlar attı. İşçilerin örgütlenme talebini susturmak, öncü, ilerici sendikacıların ve işçilerin örgütlenme çabalarını baskı ve zorla engellemek burjuvazi adına onlara düşen işlerdendi. Mevcut konumlarını koruma hesabı içinde sınıf uzlaşmacılığı siyasetinin en rezil örneklerini sergileyen sendika gericiliği, kirli hesaplarının altında kalmaktan kurtulamadığı gibi, sınıftan tecrit olma yolunda hızla ilerlemektedir.

Hak kayıpları açısından 30 yıl gerileyen, asgari ihtiyaçlarını dahi karşılayamayan, sefa-

letin batağında her türlü çözümsüzlük ve çürümüşlükle iç içe yaşayan işçi ve emekçi kitlelerin talepleri çözülmeyi bekliyor. Bu durum nesnel olarak tüm işçi ve emekçileri ilgilendirmesine rağmen çözümü işçi sınıfının öncülerinin omuzlarına binmiş bir sorundur. Geniş yığınları kendi hak ve çıkarları için harekete geçirmek, uygun örgütlülüklerde birleştirmek, kriz yaşayan geleneksel örgütlenme modelleri yerine hareketi kapsayacak, ileri taşıyacak yeni örgütlenme modelleri yaratmak sıradan işçinin değil, sınıfın öncülerinin görevleridir.

Sermayenin uluslararası ölçekte başlattığı yeni uygulamalar, işçi sınıfının örgütlülüğünü ve birliğini bozmayı hedeflemiştir. Bu durum sınıfın ekonomik mücadele örgütleri olan sendikaları etkinleştirmiştir. Ayrıca uluslararası sermaye, önünde engel olabilecek her türlü düzenlemeyi ortadan kaldıracak yeni yasalar ve anlaşmalar da hazırlanmış ve yatırım yapılacak ülkede buna göre çalışma ve ceza yasalarında düzenleme yapmayı da şart koşmuştur. MAİ, GATTs ve son günlerde eş zamanlı olarak tüm AB ülkelerinde ve ülkemizde gündemleştirilen iş yasası bu yasal düzenlemelerin birer uzantısıdır.

Özelleştirme, taşeronlaştırma, esnek üretim gibi uygulamalar işçi sınıfına yönelik saldırının yeni biçimleridir. Çünkü bu uygulamalar ile işçilere; yasal olarak kabul edilen asgari ücretin de altında ücret dayatılmakta. Ücretin belirlenmesi tümüyle sermaye sahibiyle yapılacak bireysel sözleşme ile ve patronun keyfine göre tek yanlı belirlenmektedir. Sosyal güvence ve diğer sosyal haklar da aynı biçimde sermaye sınıfının tek yanlı inisiyatifi ile belirlenmektedir. Esnek üretim ile bir işçinin

tam gün, haftalık ve aylık çalışma süreleri tümüyle değiştirilerek, süresi, ücreti belirsiz ve sömürüyü gizleyen bir sistemle çalışma dayatılmaktadır. Yüzyıl önce kazanılmış olan 8 saatlik işgünü bu çalışma sistemi ile 12 saate kadar çıkarılmaktadır. Fazla çalışma karşılığı ya da mesai ücreti ödeme zorunluluğu da yeni düzenlemelerle ortadan kalkmıştır.

Bu çalışma sistemi, işçi ve emekçileri sefalet ücreti ile, kölelik koşullarında çalışmaya zorladığı gibi, çalışma süresinin uzunluğu, farklı saatlerde çalışma, eve iş verme gibi uy-

gulamalarla işçilerin birarada bulunma, etkileşim, paylaşım imkanları da ortadan kaldırılmaktadır. Ve tüm bu uygulamalar saldırının son örneği olarak 1475 sayılı iş yasası ile daha da ağırlaştırılarak yasal güvenceye alınmaktadır. Bununla birlikte; sürekli çalışan çekirdek kadro, ustabaşılar, sözleşme ile çalışanlar, kısmi süreli çalışanlar, çağrı ile çalışanlar gibi ücreti, çalışma

süresi ve zamanı farklı, birbirinden koparılmış ve kategorilere ayrılarak yabancılaştırılmış geniş bir işçi kesimi yaratılmıştır. Ayrıca, bu çalışma koşullarına bile sahip olmayan ve çalışanlar için tehdit unsuru olan, onların kölelik koşullarında çalışmalarının nedeni sayılan milyonlarca işsiz...

Diğer bir çalışan kesim de, emekçi memurlar. Son on yılda örgütlenme mücadelesinin bir aşaması olarak sendikalı olma hakkını kazanmış olan emekçi memurlar, neoliberal politikaların hedefinde duruyorlar. Eğitim düzeyleri, vasıfları ve sosyal hakları nedeniyle çalışan kesimler içerisinde ayrıcalıklı bir konuma sahipler. Ancak son uygulamalar ile sayısı azaltılarak "devletin asli işlerini yürütenler" dışında kalanların işgüvencesi elinden

Memur, taşeron işçisi ya da asıl firmanın farklı statüdeki işçisini kapsamayan bir örgütlülük ortak hareket etmenin, mücadeleyi birleştirmenin önündeki en büyük engeldir. Bu nedenle ortak örgütlenmenin hedefi; farklı yasalara bağlı, farklı statüdeki işçileri aynı çatı altında birleştirmek olmalıdır.

alınması düşünülüyor. Ortak bir yasaya bağlı olsalar dahi memurlar da kendi içinde “sözleşmeli personel”, “kadrolu personel” olarak ayrılıyor. Bunların da farklı hak ve yükümlülükleri var. Bir bütün olarak çalışma yaşamında; işçi, memur, kadrolu, sözleşmeli, yarı zamanlı, çağrılı gibi bir çok isim ile çalışanlar tümüyle çalışma biçiminden, süresinden ya da bağlı olduğu yasadan dolayı birbirinden ayrılarak yabancılaştırılıyor. Bunun dışında; sağlık, iletişim, enerji ve hizmet işkolunda daha belirgin olmakla birlikte birçok işkolunda aynı işi yaptıkları halde; biri 1475 sayılı yasaya bağlı olduğu için işçi, diğeri 657 sayılı yasaya bağlı olduğu için memur statüsünde ve farklı ücret ile çalışmaktadırlar.

Sermaye, sınıfı üretimin yapılanmasında geliştirdiği yeni model/biçimlerle üretim sürecindeki, iş sürecindeki yeni tekniklerle, yasa ile, ücret ve sosyal hak farklılıkları ile işçi

ve emekçi memurları bölmektedir. Şimdiye kadar sendikalar geleneksel örgütlenme modelleri ve anlayışları ile işçi sınıfının bu bölünmüşlüğüne koruyan bir politika sürdürdüler. Sermayenin saldırısını boşa çıkaracak bir örgütlenme stratejisi geliştirebilselerdi hem yaşadığı krizi aşacak, hem de saldırıları püskürtebilecek bir güce kavuşabileceklerdi. Ancak onların krize çözüm arayışı, sermayeye daha fazla boyun eğmek oldu.

SERMAYE BÖLÜYOR

Sermayenin saldırıları işçi ve memurların yaşam koşullarını giderek yakınlaştırdı, aradaki ayrımları önemli ölçüde ortadan kaldırdı. Aynı saldırının hedefinde duran ve farklı sendikal örgütlerde yer alan işçi ve memurların

bu saldırıyı püskürtmesi, mücadeleyi ortaklaştırması ile mümkündür. Aynı yasalara bağlı çalışan işçi ve memurlar hem yüzyılların getirdiği bu yabancılaşmayı ortadan kaldıracak hem de yasal ve örgütsel parçalanmışlığı kırarak çeşitli tipte örgütsel ortaklıkları yaratmak için adım atmalıdır. Bu, hemen tek bir hamlede çözülecek bir sorun değildir. Hem yüzyılların getirdiği kültürel şekillenme, hem yabancılaşma ve bunları süreklileştiren farklı örgütler sorununu ortadan kaldırmak için; öncelikle olanaklı olan işyerlerinde ortak komiteler

oluşturulmalıdır. Bu komiteler hem ortak talepler için ortak mücadeleyi örgütleyecek, hem de işyeri eğitimleri, ortak etkinliklerle yabancılaşmayı kırarak, aşağıdan yukarıya ortak örgütlenme fikrinin yaşam bulması için basınç oluşturacaktır.

Son yıllarda sendikaların öncülüğünde ya da sendikasız işyerlerindeki sendikalaşma mücadeleleri, direnişler

uzun sürmesine rağmen başarısızlıkla sonuçlanmaktadır. Örneğin, Hizmet işkolunda, Belediyelerde işçilerin TİS'lerdeki anlaşmazlıktan dolayı başlatmış olduğu bir grev, farklı sendikada örgütlenmiş, aynı odada çalışan bir memur greve giderken diğer bir memurun greve katılmayarak fiili olarak grev kırıcılığı rolünü oynamasına neden olabilmektedir. Ya da, grevdeki işçilerin işi, taşeron firmanın işçileri tarafından yapılarak grev kırıcılığı yapılmaktadır.

İşkolu düzeyinde, lokal olarak başlayan grev ve direnişlerin başarıya ulaşmasının ön koşullarından birisi işkolundaki işçilerin büyük çoğunluğunun direnişte aktif olarak yer almak, desteklemek yada karşıt tutum alınmayan uzak durmak haline gelmiş olmasıdır. Me-

1475 sayılı iş yasa tasarısının, personel rejimi yasasının, sendika, grev ve TİS yasasının tartışıldığı bu günlerde; Tüm çalışanları kapsayan ORTAK ÇALIŞANLAR YASASI için mücadeleyi gündemleştirmek ve tüm işçi ve emekçileri bu talep etrafında seferber etmek mümkündür.

mur, taşeron işçisi ya da asıl firmanın farklı statüdeki işçisini kapsamayan bir örgütlülük ortak hareket etmenin, mücadeleyi birleştirmenin önündeki en büyük engeldir. Bu nedenle ortak örgütlenmenin hedefi; farklı yasalara bağlı, farklı statüdeki işçileri aynı çatı altında birleştirmek olmalıdır. Bunun için tüm kesimleri kapsayan “ortak örgütlenme amaçlı” taban örgütlülükleri oluşturulmalıdır.

Mevcut sendika, grev ve TİS’i düzenleyen yasalar; işçi ve emekçilerin haklarını değil, yasakları tanımlayan maddelerden oluşmaktadır.

Sermayenin elindeki bu yasalar ve sendikaların başına çöreklenen sendika patronları ile işçi ve emekçilerin tam bir örgütlenme özgürlüğüne kavuşması olanaksızdır. Sendikal rekabeti körükleyen, grev ve TİS hakkını işlevsiz kılan, işçi ve emekçilerin sendikal rekabet, baraj sorunu gibi meselelerle enerjisini tüketen bu durumu ortadan kaldıracak bir mücadele

programı yeni örgütlenme stratejisini uygulayacakların önünde bir görev olarak duruyor. İşçi ve emekçiler; örgütlenme ve ifade özgürlüğü, demokratik sendika hakkı ve çalışma koşulları talebi ile mücadeleye seferber edilmeliler.

İşçi sınıfının ve emekçilerin sefalet koşullarında yaşamaya mahkum olmasının ve sermayenin saldırı için bu kadar rahat hareket etmesinin birçok nedeninin yanında, en önemli nedeni büyüyen işsizliktir. Milyonlarca işsiz fabrika kapısında beklemesi, içeridekilerin sefaletle boyun eğmesinin koşullarını yaratıyor. İşsizlerin örgütlenmesini hedeflemeyen bir örgütlenme stratejisinin uzun vadede başarıya ulaşma olasılığı oldukça açıktır. Bu nedenle ortak örgütlenme işsizleri de kapsamak zorun-

dadır. Her iki kesimin ortak talepleri olabileceği gibi, ayrı ayrı talepleri de olacaktır. Çalışanın “zam”, işsiz “iş” talebi olabilir. Ancak her iki talebin de kazanılmasının ortak mücadele ile mümkün olacağı anlayışı hakim kılınmalıdır. Bu durum, her iki kesimin kendi talebi için ayrı, özgün mücadele biçimleri geliştirmesinin önünde engel teşkil etmemelidir.

Bunun yanında, işten atılmış olanların sendikalı “üye” statüsü devam ettirilmeli ve bu durum tüzük güvencesine alınmalıdır. Böylelikle sendikaların işsiz kesim ile teması

devam edecek, işsizlerin sorununu gündemleştirerek mücadele konusu haline getirecektir. İşsizler için sendika bünyesinde ayrı bir komisyon oluşturulabilir.

Sermayenin üretim sürecinde yarattığı bir dizi değişiklik ile, işçi sınıfı dayanışma duygusundan yoksun bırakılıyor, örgütsüzleştirilerek silahsızlandırılıyor. Bireycilik geliştiriliyor. Yasalarda mevcut olan

örgütlenme hakkı işten atılmanın temel gerekçesi oluyor. Bunun dışında 12-16 saat olan çalışma süreleri, yarım saat süren yemek molaları, işçinin çalışmak dışında bir şey yapmasını, düşünmesini engelliyor. Tüm bu koşullar gözönünde bulundurularak, örgütlenme çalışmasının kapsamı genişletilmelidir. İşçi ve emekçilerin işyeri, fabrika dışındaki yaşam alanlarına uygun örgütlenme modelleri geliştirilmelidir. Mahallelerde kurulacak işçi lokalleri, işçi evleri vb. biçimlerle işyerinde, fabrikada diğer üretim alanlarında örgütlenme olanakları bulamayan işçilerin örgütleneceği ve sendikalar ile ilişkide bulunabileceği mekanizmalarla örgütsüzlük saldırısı yanıtlanabilir.

Aynı işkolundaki farklı sendikaları birleştirmek, ayrı statüdeki çalışanları aynı sendika-

Aynı işkolundaki farklı sendikaları birleştirmek, ayrı statüdeki çalışanları aynı sendikada buluşturmak, örgütsüz kesimin örgütlenmesini sağlamak, işsizlerin örgütlenip, sendikalar ile ilişkilmesini sağlamak amacıyla geliştirilen bu yeni örgütlenme stratejisinin adı, ORTAK ÖRGÜTLENME’dir.

da buluşturmak, örgütsüz kesimin örgütlenmesini sağlamak, işsizlerin örgütlenip, sendikalar ile ilişkilmesini sağlamak amacıyla geliştirilen bu yeni örgütlenme stratejisinin adı, ORTAK ÖRGÜTLENME'dir.

Bu stratejinin somut talepler, somut sorunlar üzerinden yaşam bulacağı gözetilerek bir program oluşturulmalıdır.

1475 sayılı iş yasa tasarısının, personel rejimi yasasının, sendika, grev ve TİS yasasının tartışıldığı bu günlerde; Tüm çalışanları kapsayan ORTAK ÇALIŞANLAR YASASI için mücadeleyi gündemleştirmek ve tüm işçi ve emekçileri bu talep etrafında seferber etmek mümkündür.

Bunun dışında örgütlenme özgürlüğü, demokratik çalışma koşulları, insanca yaşam için ücret, özgür grev ve TİS hakkı, herkese iş, işsizlere asgari ücret, herkese sosyal güvence, herkese parasız sağlık ve eğitim, 8 saatlik işgünü talebi ile ortak mücadele örgütlenebilir.

Ortak örgütlenmenin bir yanı bunun için örgütlülükler yaratmak ise, diğer bir yanı da mücadele birliğini sağlamak örgütlenme biçiminin mücadele içinde keşfedilmesine olanak yaratmak, ortak örgütlenme fikrinin yaşam bulmasını sağlamaktır.

ORTAK ÖRGÜTLENMEK ZORUNLULUKTUR

Emekçi memur hareketi, işçi sınıfı hareketinin gerilemeye başladığı bir dönemde tarih sahnesine çıktı. Her iki kesim birbirinin sorunlarına yabancı, dayanışma duygusundan yoksun ve kimi zaman da devletin sömürü politikalarında birbirlerine karşı kullanılan birer güç oldular. Tarih her iki kesimin mücadelelerini ayrı ayrı kayıt düştü. Sendikaların yaşadığı krizden her iki kesim de etkileniyor. Örgütlenme sorunu gibi bir dizi başka ortak sorunları bulunuyor.

- Memurlar iş güvencesine sahip, bu hakkını koruyacak olan grev ve TİS hakkında yoksun

- İş güvencesi olmayan işçilerin grev ve TİS hakkı var, ancak bu hakları yasa ile sınır-

lanmış. Yasal hakları gasp edilmiş.

- Sendikalaşmanın önünde işverenin işten atma tehdidi, yasal engeller, üretim sürecindeki yeni düzenlemeler var. Sendikal hakların kullanılmasını engelleyen uzlaşmacı, teslimiyetçi sendikal bürokrasi var.

- İşçi sınıfının sendikalara yönelik öfkesi doğru yöne kanalize olmuyor. Sendikal bürokrasiye güvenmediğinden, sendikayı kendi örgütü olarak görmüyor. Ancak işçi denetimini eliyle kaldırarak bürokrasinin gelişmesine olanak yaratıyor.

- Öncelikle işyeri düzeyinde ortak örgütlenme gerekiyor. İşkolunda işçi ve memurların ortak örgütlenmesi ve mücadele etmesinin yaratacağı enerji sendikasız ve işsiz kesimi etkileyip, harekete geçirebilir.

- Ortak bir sınıf bilinci geliştirmek ortak talepler için, birleşik mücadeleyi örgütlemekten geçiyor. Sınıfın öncüleri bu yolda aydınlatma faaliyeti yürütmelidir.

- Ortak talepler için ortak mücadele yasal alanda da ortak çalışanlar yasası talebi ile birleştirilerek mücadele yürütülmeli. Bu konuda her iki kesimin yabancılaşma sorununu aşması ve çözümünde etkin olabilmesi için eğitim faaliyeti yürütülmeli.

Ortak örgütlenmenin hedefi, irade birliğini, mücadele birliğini ortaya çıkarmaktır. Bu hedef, sermayenin olduğu gibi, sendikal bürokrasinin engellemeleriyle, farklı statüde çalışanların da direnci ile karşılaşacaktır. Bu nedenle çalışmaya öncelikle sonuç alınması mümkün olabilecek sektörlerden başlamalıdır. Ortak taleplerin belirleneceği ortak toplantılar örgütlemeli, işyerinde başlayacak komiteler, komisyonlar kurulması yolundan ilerlenmelidir.

Ortak örgütlenmenin ihtiyacı yeni araç ve yöntemler, ortak mücadelenin içinden çıkacaktır. Yanyana gelebilen, iletişim ve etkileşim içerisinde olan sınıfın farklı kesimleri sermayenin yarattığı yabancılaşmayı kırabilir. Ortak örgütlülükler yaratarak güçlü, birleşik mücadelenin önünü açabilir.■

Neoliberal Eğitim Politikaları ve Üniversiteler

Şirket Üniversite

DÜNYA BANKASI ve Dünya Ticaret Örgütü tarafından yönlendirilen neo liberal eğitim politikaları, burjuva eğitimin iç yapısında ve kitlelerin eğitim kurumuyla ilişkilerinde köklü değişiklikler yaratıyor. Eğitimdeki neo liberal dönüşüm, burjuva ulus devletin yeniden yapılandırılması süreciyle de paralellik taşıyor. Eğitim, tekellerin öncelikli ilgi alanlarından birisi haline geldi.

Öyleyse, şu soruyu sorarak başlayalım: Neden? Neden, eğitim ve eğitim sürecinin dönüşümü hem emperyalist kurum ve tekellerin, hem de işbirlikçi sermayelerin öncelikli ilgi alanlarından birisi haline geldi? Neo liberal söylem, bu durumu “bilgi toplumu” kavramıyla açıklıyor. Dünya Bankası raporlarında sakız gibi çiğnenen bu kavramı YÖK’ün bir açıklamasından aktaralım: “Coğrafi sınırların öneminin azaldığı, devletçiliğin yerini serbest pazar ekonomisine bıraktığı, özelleştirmeye hız verildiği ve rekabetin her alana damgasını vurduğu günümüzün küreselleşmiş dünyasında, yükseköğretim sistemi, ... insanlığın ulaştığı bilgi toplumu aşamasında bilgi ekonomisinin beyni niteliğine bürünmüş bilgi fabrikası-

dır.”⁽¹⁾ Yine bugünkü YÖK Başkanı Kemal Gürüz, 1994’te TÜSIAD için hazırladığı bir raporda, şunları söylüyordu: “Bilginin ve bilgili insan gücünün, ekonominin en önemli girdileri haline gelecek sermayenin ve üretim faktörlerinden birisini oluşturması, bilim ve teknoloji arasındaki ... ilişki ile birlikte, Bilgi Toplumu’nun ve Sanayi Sonrası Toplum’un en belirgin niteliğidir. Bu nedenle ... bilgi ve bilgili insanların kaynağı olan üniversiteler ve araştırma merkezlerine ileri ve özellikli üretim faktörleri adı veriliyor”⁽²⁾ Tekelci burjuvazinin sükseli eğitim bakanı Erkan Mumcu* da, eğitim sistemine dair internette başlattığı sözüm ona “geniş katılımlı” tartışmanın sunuşunda aynı düşünceleri paylaşıyordu: “Bilginin temel üretim faktörleri arasında birinci sıraya yükseldiği, küresel rekabet üstünlüğünün bilgi üretimine ve paylaşımına bağlı olduğu günümüzde...”⁽³⁾ YÖK, TÜSIAD ve AKP’nin hemfikir olduğu bu nokta, Dünya Bankası eğitim yapısal uyum programlarının da çıkış noktasıdır.

BİLGİ VE KAPİTALİST REKABET

*) Erkan Mumcu Tayyip Erdoğan’ın kurduğu (59.) hükümette Milli Eğitim Bakanlığı’ndan alındı. Yazımızın hazırlanmasından sonra oluşan bu durum, çalışmanın amacı, içeriği ve kurgusu üzerinde temel bir değişime girme ihtiyacı yaratmadığı için ilk haliyle yayınlanmıştır.

“Bilginin temel bir üretim faktörü haline geldiği” söylemi, bilim ve teknoloji üretiminin kapitalist rekabet açısından taşıdığı önemi ifade ediyor. Bunun için, uluslararası tekeller başta olmak üzere, kapitalist şirketler, araştırma-geliştirme (Ar-Ge) merkezleri kurmak veya üniversitelerin bu alandaki olanaklarından yararlanmak yolunu tutuyorlar.

Bilgi, birbiriyle kıyasıya rekabete tutuşan kapitalist tekeller için hayati bir önem taşıyor. Üretim ve sermayenin daha ileri bir düzeyde dünyasallaştığı, dünya pazarının geçmişe oranla daha sıkı bir entegrasyon düzeyine vardığı bir kapitalist dünyada, üniversiteler, kapitalist rekabetin lojistik destek gücü ve cephe gerisi olarak görülüyor. Kapitalist rekabetin ‘70’ler boyunca süren yükselişi, SSCB ve Doğu Bloku’nun çöküşüyle birlikte, baş döndürücü bir hız ve yoğunluk kazandı. Sanayi üretiminin ‘70’lerden başlayan otomasyonu ve mikro elektronik temelindeki yenilenmesi, diğer yandan bilgisayar teknolojilerinin üretimde önemli bir yer tutmaya başlaması, “bilgi üzerindeki mülkiyet”in, bu rekabette önemli bir yer tutmasına yol açıyor. Kapitalist tekeller, bilgi mülkiyetini patent hakkına bağlayarak, rakiplerinin bu bilgiden yararlanmasını engelliyor, mülkiyetlerine aldıkları bu bilgiyi piyasa üzerinde egemenlik kurmak ve rakiplerini geriletmek için kullanıyorlar. Burada kullanıldığı anlamıyla “bilgi”, belli bir ürünün daha ucuza üretilmesini sağlayan bir buluş, ürünün pazar payını yükseltecek yeni bir vasıf, emek zamanını kısaltan yeni bir makine olabilir. Tüm belli başlı dünya tekelleri, “araştırma geliştirme” laboratuvarları aracılığıyla, pazardaki rekabet savaşında avantaj sağlamaya çalışıyorlar. Bizzat şirket bünyesinde kurulan araştırma merkezleri, araştırma projesi satan özel şirketler ve tabii ki, proje üreterek kapitalist şirketlere satan

üniversiteler, böylece kapitalist rekabetin uzuvları olarak ortaya çıkıyorlar. Böylesi araştırma merkezleri kurmak büyük yatırımları gerektirdiği için, kapitalist şirketler, global bir eğilim olarak, maliyetinin bir kısmı devlet tarafından karşılanan üniversite araştırmalarını satın almak, üniversitelerin bilimsel faaliyetlerine egemen olmak istiyorlar. YÖK’ün raporunda ironik biçimde “bilgi fabrikası” olarak adlandırılan üniversiteler, böylece kapitalist sanayinin bir yan koluna, onun proje üretim şubesine çevrilmek isteniyor.

Uluslararası mali kurumlar, emperyalist küreselleşme saldırısında özel bir yer tutuyorlar.

Bilgi, birbiriyle kıyasıya rekabete tutuşan kapitalist tekeller için hayati bir önem taşıyor. Üretim ve sermayenin daha ileri bir düzeyde dünyasallaştığı, dünya pazarının geçmişe oranla daha sıkı bir entegrasyon düzeyine vardığı bir kapitalist dünyada, üniversiteler, kapitalist rekabetin lojistik destek gücü ve cephe gerisi olarak görülüyor.

Sermayenin yönetiminde olmayan, kar amacıyla üretim gerçekleştirilmeyen alanların sermayeye açılmasında, IMF, Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü gibi kurumların basıncı ve bağlayıcı uluslararası anlaşmalar “anahtar” rolü oynuyor. Eğitim açısından da Dünya Ticaret Örgütü ve bu kurum bünyesinde imzalanan Hizmet Ticareti Genel Anlaşması (GATS) bu zorlayıcı misyona sahip. GATS, Dünya Ticaret Örgütü kurucu anlaşmasının bir ekidir. DTÖ anlaş-

masıyla birlikte, 15 Nisan 1994’te imzalanan bu anlaşma, 25 Şubat 1995’te TBMM tarafından onaylanarak yürürlüğe girdi. DTÖ anlaşmasını imzalayan ülkeler, hizmet sektörünü adım adım liberalleştireceklerine, devlet kontrolünü azaltarak serbest piyasaya açacaklarına dair taahhüt altına giriyorlar. GATS’ın “eğitim hizmeti üreten işletmeler” olarak gördüğü okullar da bu taahhüdün kapsamına giriyor. Türkiye’nin bu anlaşmayı imzalamasını izleyen ilk eğitim yılı başlangıcında (1995 Eylülü) üniversite harçlarının yüzde 350 zamlanması, kuşkusuz ki bir rastlantı değil, GATS’ın uygulanmasının sonucudur. Kuşkusuz Türk burjuva devleti 1994’e kadar da eğitimin ticarileşmesi yönünde adımlar attı. Ancak GATS, bu adımlara genel bir çerçeve ve “yasal” bir da-

yanak sağladı.

1999'da kurulan 57. DSP-MHP-ANAP hükümeti döneminde atılan adımlar ve meclis gündemine taşınan "yeni YÖK yasa tasarısı" ise, GATS'ın uygulanmasında yeni bir aşamanın eşliğinde olduğumuzu gösteriyor.

HUMBOLDT'TAN BUGÜNE

Burjuva üniversite, aydınlanma ve rönesansın ürünü olarak ortaya çıktı. Burjuva sınıfın gelişmesi, genel olarak bilimin gelişmesine bağlıydı ve bilimdeki her büyük gelişme, yeni gelişen kapitalist üretim tarzının temellerini güçlendiriyordu. Wilhelm von Humboldt, bu dönemin üniversitesini sembolize eden örneklerden birinin, Berlin Üniversitesi'nin kurucusudur. (1809) Humboldt, üniversitelerin "araştırma üniversitesi" olması gerektiği düşüncesindeydi. Ama, bugünkünden çok farklı bir anlamda. Ona göre, bilimsel araştırmanın amacı genel bilimsel gelişmeyi sağlamak olmalıydı. "Yüksek bilim kurumlarının özelliklerinden biri, bilimi daima çözülmemiş bir problem olarak ele almak ve bunun sonucu olarak da, (liseler sadece hazır ve kabul edilmiş bilgilerle uğraşır) bunları öğretirken araştırmayı hiç terk etmemektir. Bu bakımdan, yüksek bilim kurumları denilen şey, ... insanların düşünce hayatından, buna ayrılacak zamandan ve bilimsel araştırmaya götüren özleminden başka bir şey değildir."⁽⁴⁾ Bu dönemin görüşlerinin anlaşılması bakımından burjuva liberal düşüncenin kurucularından John Stuart Mill'den de 1867 tarihli bir görüş aktarırsak; "Üniversitenin ne olmadığı konusunda genel anlamda bir anlaşma var. Mesleki bir eğitim yeri değildir. Üniversiteler insanlara, hayatlarını belli bir biçimde kazanmalarını sağlayacak bilgileri öğretmekle yükümlü değildir. Amaçları maharetli hukukçular, fizikçiler ya da mühendisler çıkarmak değil, yetenekli ve muktedir beşeri varlıklar yetiştirmektir."⁽⁵⁾ Ancak kapitalist üretim ilişkileri, daha henüz o dönemde bile, bu çerçeveyi çatlatıyordu. "Erdemli insan" yetiştirmeye dönük bu üniversite anlayışı, yerini belli mesleklere dönük eğitim yapan ve kapitalist sanayiyle pratik işbirliğini sürdüren üniversitelere bırakıyordu. Bu durum, Humboldt'un eleştirisine de konu olmuştur. "Eskiler (yani Yunanlılar),

insanın, insan olarak tüm yeteneklerinin geliştirilmesine ve eğitilmesine çalışıyorlardı. Yeniler ise, insanı bir refah, zenginlik ve kazanç gücü olmasına uygun olarak eğitmektedirler. Eskiler erdemi, yeniler ise refahı aramaya yönelmişlerdir."⁽⁶⁾ Örneğin İngiltere'de 1851 sonrasında kurulan "civic university" (kent üniversiteleri) kapitalist sanayiyle işbirliği temelinde gelişmiş ve sanayicilerin yoğun desteğine konu olmuşlardı. Oxford ve Cambridge gibi geleneksel üniversiteler ise, 20. yüzyıl başına kadar, büyük oranda sanayiyle işbirliğinden ve mesleki eğitimden uzak durmuşlardır. Humboldtvari romantizm, ancak burjuva devrimleri döneminin ve kapitalizmin doğum döneminin üniversitesinde geçerli olabilirdi. Liberallere gelince... Tıpkı, Diderot'u "bir ulusun bütün çocuklarına fark gözetmeden kapılarını açan, evrensel bilimi kucaklayan, yeni bir üniversite"⁽⁷⁾ tasarımı gibi, Mill'in "muktedir insan yetiştiren" üniversite tasarımı da, liberalizmin tüm diğer vaatleri gibi, kapitalizmin gelişimine ve burjuvazinin gerçek sınıf ihtiyaçlarına uyarlanmıştır.

YÖK'ün yukarıda bir parçasını alıntıladığımız 2001 tarihli raporu, Humboldt modeliyle yolların artık kesin biçimde ayrıldığını ilan ediyor. "Ondokuzuncu yüzyılın başında Wilhelm von Humboldt ideal üniversiteyi, bir mesleğe yönelik olmaksızın eğitim-öğretim ve pratik sonuçlarına bakılmaksızın araştırma yapılan bir kurum olarak tanımlamış ve eğitim-öğretim ile araştırmanın birbirini tamamlar nitelikte işlevler olduğunu öne sürmüştür. Ancak son yüzyıl içinde meydana gelen bilimsel gelişmeler, ... yüksek öğretim sistemini aynı zamanda milli Ar-Ge (araştırma-geliştirme, bn) sisteminin de bir parçası haline dönüştürmüştür."⁽⁸⁾ Artık burjuva üniversitelerin burjuvazinin ve kapitalist sanayinin genel ihtiyaçlarına hizmet edecek, genel bir bilimsel faaliyet yürütmeleri kapitalizmin ihtiyaçlarına yanıt olmuyor. Üniversitelerin doğrudan doğruya Ar-Ge zincirinin bir parçası olarak konumlanmaları, şirketler için proje üreten bir yapıya kavuşturulması gerekiyor. Eğitimin içeriği bakımından ise, eğer yaşasaydı Mill'e küçük dilini yutturacak ölçüde teknikleşmiş ve belli bir mesleği edindirmeyi birinci amaç edinmiş bir üniversiteyle karşılaşıyoruz.

Günümüzdeki burjuva üniversitenin yakın-

dan incelenmesi, üniversitelerin bir yandan ticarileşirken diğer yandan da faaliyetinin içeriği itibarıyla teknikleştiği görülür. Mezunlarına somut bir iş ve iyi bir gelir kazandırma olanağı taşıyan bölümler tercih edilir ve geniş kaynaklarla donatılırken, bu olanağı sunmayan bölümler geriliyor. Dünya Bankası uzmanı Psacharopoulos'un hesaplamasına göre, kişisel getirisi en fazla olan bölümler; yüzde 19 ile mühendislik, yüzde 17.7 ile ekonomi ve işletmedir.⁽⁹⁾ Genel olarak burjuva üniversitede teknik bölümler gelişirken, sosyal bilimler geriliyor. Aynı Psacharopoulos'a göre, eğitimin bireysel getirisi, toplumsal getirisinden fazladır. Eğitim, insanın, gelecekte elde edeceği kazançlar uğruna kendisine yaptığı yatırımdır. Böylece neo liberaller, eğitimi "insan sermayesi"ne yapılan bir yatırım olarak tanımlıyorlar; dolayısıyla onlar açısından bu durumda anormal bir şey yoktur.

Böylece, tekelci sermaye, üniversitelerin piyasaya, belli bir alanda somut olarak eğitilmiş vasıflı işgücü yetiştirmesini talep ediyor. 1994 tarihli TÜSIAD raporunda şöyle buyrulur: Üniversitenin vereceği mezunlar, "*bilgi toplumu ve küreselleşme sürecinin gerektirdiği insan gücü profili*"ne uygun olmalıdır.⁽¹⁰⁾ Böylece, üniversite, insanların bilimsel bilgiyi edinmek ve üretmek için devam ettikleri bir kurum olmaktan sıyrılarak, giderek daha fazla, meslek öncesi eğitim merkezi olarak işlev görüyor. Örneğin bir öğrenci, dershanesinin rehber öğretmenine, ÖSS'de felsefe bölümünü kazanmak istediğini söylediğinde rehber öğretmen bunu çok saçma ve anlamsız buluyor. Çünkü felsefe bölümü (formasyon hakkının gaspından sonra) mezunlarına somut, belli bir meslek "vaat" etmiyor. Humboldt'un "insanların düşünce hayatından, buna ayrılacak zamandan ve bilimsel araştırmaya götüren özlemden" ibaret gördüğü

üniversiteye, araştırma merakından ve felsefeye ilgisinden dolayı gitmek isteyenlerin garip karşılandığı bir durumdayız! Bugünün burjuva üniversitesi, tüm düzeneğini "parça insan" üretmek üzerine kuruyor. Fakülteler ve bölümler, kapitalist iş bölümü esas alınarak bölünüyor. Üniversite, doğa bilimleri öğrenmek isteyenler, sosyal bilimleri öğrenmek isteyenler vb. şeklinde değil, mühendisliğe hazırlananlar, teknisyenliğe hazırlananlar, bankacılığa hazırlananlar, vb. şeklinde bölümlere ayrılıyor. Doğa bilimlerine dayanan eğitimden bilim tarihi, bilim etiği ve bilimin toplumsal işlevine dair dersler tasfiye ediliyor. Toplum bilimleri bölümlerinde işletme, uluslararası ticaret gibi mutasyona uğratılmış ekonomi bölümleri öne çıkarken, kazanç vaat etmeyen tarih, felsefe, sosyoloji gibi bölümler geriliyor veya ortadan kalkıyor. "Bilgi toplumuna uygun" mezunlar, toplumdaki ve tarihten bihaber mühendisler ve bilgisayar uzmanlarıyla, gerçek yaşamdan bihaber, istatistiklerin ve "genel denge" problemlerinin soyut dünyasında yaşayan ekonomistler ve işletme-

ciler olsa gerek.

GİRİŞİMCİ ÜNİVERSİTE

Dünya Bankası, bugünkü kapitalist dünyada, ihtiyaç duyulan üniversite tipini "girişimci üniversite" olarak tarif ediyor. Bu üniversite tipi, piyasaya proje üretecek, öğrencilerinden öğrenim ücreti toplayacak, diğer üniversitelerle rekabet edecektir. Böylece "serbest piyasanın gizli eli" bilimsel kalitenin yükselmesini sağlayacaktır. Dünya Bankası, bu programı hayata geçirmek için, orta vadeye yayılmış bir "kriz siyaseti" izlenmesini dayatıyor. Eğitime devlet bütçesinden ayrılan pay dereceli olarak geriletirken, öğrenci sayısı sürekli genişleyen eğitim sistemi, ağır bir

Dünya Bankası, bugünkü kapitalist dünyada, ihtiyaç duyulan üniversite tipini "girişimci üniversite" olarak tarif ediyor. Bu üniversite tipi, piyasaya proje üretecek, öğrencilerinden öğrenim ücreti toplayacak, diğer üniversitelerle rekabet edecektir. Böylece "serbest piyasanın gizli eli" bilimsel kalitenin yükselmesini sağlayacaktır.

kaynak sorunuyla yüz yüze bırakılıyor. Böylece eğitim sistemi krize doğru itilerek, devlet dışı kaynaklardan kendisini finanse etmeye zorlanıyor. Bu “devlet dışı kaynakların” ne olduğu okurun malumu: Öğrencilerden alınacak ücretler ve sanayi şirketleriyle girişilecek işbirliği. Birakın yeni bilimsel üretim gerçekleştirilmeyi, ısınma giderlerini bile karşılayamayacak duruma getirilen üniversiteler, temizlik için dahi para bulamayan liseler, atölyelerinde hala 1950’lerden kalma teknolojiyle eğitim verilen meslek liseleri, “yaşamın yakıcı zorunlulu-

ğu” içinde velilerden zorunlu bağış almaya, atölye bölümlerini yenilemek için tekellerle anlaşma yapmaya, sermayeye proje üreterek satmaya vb. zorlanıyorlar. Türkiye’de öğrenci başına düşen bütçe ödeneği, 1981’de 1932 dolardan, 2001’de 768 dolara –yüzde 60 oranında– geriledi. Yine, öğrenci başına cari harcama, 1981’de 1487 dolardan, 2001’de 534 dolara, yüzde 64 oranında geriledi. Genel bütçe açısından ise, öğrenci sayısındaki muazzam artışa rağmen, eğitime ayrılan bütçe payı, 1983’te yüzde 15.2’den, 2002’de yüzde 10.1’e gerilemiştir.⁽¹¹⁾ Ki bu bütçe payından vakıf üniversitelerine oldukça cömert bağışlar yapıldığı da belirtilmelidir. (2001-2002 eğitim yılında vakıf üniversitelerine 13 trilyon TL devlet yardımı yapıldı. Bunun 7 trilyonu sadece Bilkent Üniversitesi’ne gitti.) Buna paralel olarak, üniversitelerin yaptığı “teknolojik proje” sayılarında da hissedilir bir artış oldu. Üniversitelerin yürüttüğü teknolojik araştırma yatırımlarının toplam sayısı 1996’da 83’ten, bir yıl sonra 387’ye

ve 2002’de 498’e yükseldi. Başdöndürücü! Bu veri, ödeneklerdeki kısıntının üniversiteleri şirketler için proje üretmeye doğru itişini somut olarak gösteriyor. 2001 yılında, üniversitelerin toplam geliri içinde bütçeden gelen ödeneğin payı yüzde 59’dur. Gelirlerin yüzde 35’i “döner sermaye ve diğer kaynaklar”dan karşılanmıştır. Öğrenci harçlarının payı ise yüzde 4’tür. Böylece, üniversite gelirlerinin yüzde 40’ının “işletmeci” yöntemlerle elde edildiği anlaşılmış oluyor. Üniversitelerin geliri içinde bütçe ödeneğinin payı, 1988’de yüzde 75’ten, 2001’de yüzde 59’a getirilmiş; döner ser-

maye, kantin, kafeterya vb. kanallardan akan gelir ise, 1988’de yüzde 22’den, 2001’de yüzde 35’e çıkmıştır.⁽¹²⁾ Bunlar, “sessiz sedasız” yürütülen ticarileştirme programının verileridir. 57. hükümet döneminde meclise sunulan “yeni YÖK tasarısı”, üniversiteleri şirket işleyişine göre yapılandırmayı öngörerek, bu programı açık seçik ilan etti. Bu yasa tasarısı, bizzat YÖK Başkanı Gürüz tarafından hükümete sunulmuştu ve 2001 Kasım tarihli YÖK belgesinde tarif edilen “girişimci üniversite” modelinin yasaya dökülmüş ifadesiydi. “Girişimci üniversite adı verilen bu modelin ideal halinde, üniversite kendine tahsis edilen kamu kaynaklarını, sahip olduğu her türlü tesis, teçhizat, bilgi birikimini ve insan gücünü müteşebbis bir yaklaşımla değerlendirerek yarattığı kaynaklar ve öğrencilerden aldığı reel öğrenim ücretleri ile birleştirilerek faaliyetlerinin kapsam ve niteliğine uygun kendi bütçesini yapabilmektedir.”⁽¹³⁾

Çizilen, klasik bir şirket şemasının üniversiteye giydirildiği bir tablodur. Kar-zarar hesapla-

rının tüm üniversite faaliyetine hükmettiği bir model yaratılmak isteniyor. Üniversitenin, yalnızca kapitalist şirketlerin hizmetindeki bir kurum olmanın da ötesine geçip, bizzat şirketleşmesi öneriliyor. Böylece, üniversite “hantallık ve bürokrasiden” kurtulacak, “verimli ve etkin” olacaktır. Peki bu verimlilik kimin işine yarayacaktır? Kuşkusuz ki, “bilgi”yi bugünkünden daha etkin biçimde sermaye birikim sürecinin hizmetine sokmak isteyen burjuvazinin. Rektörler ise, bu vesileyle, fiilen şirket yöneticisi olma fırsatı yakalayacaklardı. Ancak 58. AKP hükümeti, onların bu tatlı düşlerini bozdu. YÖK’ün önerdiği şirketleşmiş üniversiteyi YÖK’ün ve rektörlerin yetkilerini kırarak, doğrudan sermaye örgütlerinin yönetiminde kurmaya kalktı. Aralarındaki dalaş sürüyor.

Ancak, bu arabaşlıkta bizi daha çok ilgilen-diren şudur: Şirketleşmiş üniversite nasıl bir şey benzeyecektir?

ABD’de, Kaliforniya Üniversitesi, 1998’de İsviçre’nin Novartis ilaç tekeliyle bir anlaşma imzaladı. Bu sözleşmeye göre, şirket, üniversitenin mikrobiyoloji bölümüne yaptığı 25 milyon dolarlık bağış karşılığında Kaliforniya eyalet hükümeti ve federal hükümet tarafından finanse edilenler dahil, bölümün araştırmacılarınca mikrobiyoloji ve eczacılık alanlarında yapılan keşiflerin üçte birinden fazlasına sahip olma hakkı elde etti. Ayrıca, yine bu bağış karşılığında, Novartis, üniversitenin araştırma fonlarını dağıtmakla yükümlü bölüm araştırma kurulunun beş üyesinden ikisini belirleme hakkını elde etti.

Nike şirketi, üç ABD üniversitesine yaptığı finansal yardımı (Michigan, Oregon ve Brown) bu üniversitelerin öğrencilerinin Nike’ı “çocuk emeği sömürdüğü” için protesto etmesi üzerine kesti.

Yine ABD’de, 1980’de çıkarılan Bayh-Dole yasası, üniversitelere, devlet tarafından finanse edilen buluşları patent belgesine bağlama hakkı verdi. Böylece, kapitalist şirketler, araştırma maliyetinin küçük bir kısmını karşılayarak bu patent belgelerini elde etme olanağına kavuştular. Bu yasanın yürürlüğe girmesinden 20 yıl sonra, üniversite araştırmalarına özel sektöre ayrılan toplam kaynak miktarı sekiz kat artmış, buna

karşılık üniversitelerce elden çıkarılan patent sayısı 20 kat artmıştır.⁽¹⁴⁾

Bir başka kaynaktan da şu verileri okuyoruz: ABD’de “üniversitelerin kar amaçlı faaliyetleri serbest bırakıldıktan sonra, araştırma işlevleri metalaştırıldı. Üniversite kaynaklarının büyük bölümü, öğrenim faaliyetlerinden, patent ve telif hakları kazandırması beklenen araştırma faaliyetlerine kaydırıldı. Öğrenime ayrılan personel ve zamanın düşmesiyle birlikte, öğretmen başına düşen öğrenci sayısı yükseldi, böylece her ikisinin de omzundaki yük ağırlaştı.”⁽¹⁵⁾ Ancak yazarın belirttiğine göre, bu durum, eğitimin verimsizliğine yorularak, standartlaşmaya gidilmiş. Dersler, standartlaştırılmış bir içerik üzerinden internetten verilmeye başlanmış. Bu ise, eğitimcileri basit metin yazarları durumuna getirirken, bu metinlerin üniversite dışından yazılabilesini de olanaklı kılmış. E-egitim (internet üzerinden eğitim), kar amaçlı üniversite faaliyetlerine oldukça uygun bir biçim olarak ABD üniversitelerinde uygulanıyor. Bu yeni teknik, eğitimi, insanla insan arasındaki bir karşılıklı etkileşim olmaktan çıkarıyor. Eğitimin insani özü tümüyle ortadan kalkarak yerini, bilgi satıcısıyla müşterisinin internet üzerinden kurdukları ilişkiye bırakıyor. ABD’de, esas amacı e-egitim olan üniversiteler vardır. (Phoenix Üniversitesi buna bir örnektir. Bu sanal üniversitede verilen sanal derslerin satışı 237 dolardır.)⁽¹⁶⁾

ABD üniversiteleri, kapitalist piyasa ilişkilerini öylesine içselleştirmiştir ki, belli başlı üniversitelerin, fonlarını borsada hisse senedi alıp-satarak değerlendirdikleri belirtiliyor. Burada bahsedilen, milyarlarca dolarlık borsa fonlarıdır.⁽¹⁷⁾ Şirketleşme, üniversitenin her türlü yan faaliyetini iktisadi açıdan “doğal” ve “mantıklı” hale getiriyor.

ABD üniversiteleri, şirketleşmiş üniversite için, YÖK’ün raporlarında sürekli atfı yapılan bir “rol modeli”dir. ABD üniversiteleri, kuruluşlarından itibaren Amerikan pragmatizmine uygun olarak şirket işleyişine dayalı gelişmiştir. Üniversitenin başında, mütevelli heyeti adında tipik bir şirket yönetimi bulunur ve eğitim bu şirketin alıp sattığı bir metadır. Bilimsel özgürlükler, ancak “bağış yapanlar”ın, “finansör”lerin ve dolayısıyla şirket olarak üniversitenin çıkarına hizmet

ettiği oranda geçerlidir. Öyle ki, burjuva sosyolojisinin en önemli figürlerinden Max Weber bile 1919'da Amerikan üniversitelerinde yaptığı incelemeler sonucunda şaşkınlığa düştü: “Amerikan üniversitelerinde öğrenci, profesörü

hakkında basit bir fikre sahiptir: Nasıl sebze satıcısı annesine lahana satan biriye, profesör de babasının parasına karşılık kendisine bilgiler ve yöntemler satan birisidir.”⁽¹⁸⁾

Bütün bunlarla birlikte, ABD’de dahi, eğitim sisteminin özel okullara dayanmadığını belirteyim. 1990’da ABD’deki toplam eğitimin sadece yüzde 12’si özel eğitimdi. Ki, bu yüzde 12’nin yüzde 70’i de dini amaçlı özel eğitim kuruluşlarıydı. Yani ABD’de şirketleşmiş üniversite modeli, başından itibaren devlet üniversiteleri üzerinden hayata geçirildi.

Avrupa kapitalizmi ise, İngiltere dışında, tarihsel olarak üniversite eğitiminin devletçe karşılıksız bir hizmet olarak sunulduğu bir yapıya sahip. Ancak üniversitenin şirketleşmesi ve paralı eğitim, yaklaşık 20 yıldır, kıta Avrupası ülkelerinde de gündemdedir. 1986’da Fransa’da eğitim bakanı A. Devaquet tarafından gündeme getirilen yasa, bunun ilk örneklerinden birisiydi. Üniversiteye girişi zorlaştıran bu yasa, öğrenimi de paralı hale getiriyordu. Bu tasarı tepkiler üzerine geri çekildi. Ancak, her biri GATS anlaşmasının da imzacısı olan kıta Avrupası emperyalist devletleri, üniversite eğitimi ticarileştirecek ve şirketleştirecek yasaları birbiri ardına parlamentolarının gündemine getiriyorlar. İspanya’da 2001’de kabul edilen LOU adlı yasa, Almanya’da Kuzey Ren Vestfalya eyaletinde geçen dönem gündeme gelen harç artışı, bunun örnekleriydi. Avrupa Birliği (AB), Avrupa kapitalistlerinin birleşik organı olarak, eğitim hakkının gaspı ve üniversitenin şirketleştirilmesi saldırısını ortaklaş-

tırmanın aracı durumunda. Avrupalı Sanayicilerin Yuvarlak Masası (ERT) adlı örgüt, oluşturduğu neo liberal gündemlerle fiilen AB’yi yönetiyor. Eğitim öğretimi “sanayinin gelecekteki başarısı için stratejik bir yatırım” olarak değerlendiren ERT, Avrupa sermayesinin eğitim programlarının “hızlı bir reformuna ihtiyaç duy”duğunu ifade ediyor. Ne yazık ki(!), “sanayi, öğretilen programlar üzerinde zayıf bir etkiye sahiptir” ve öğretmenler de “ekonomik çevreye, iş dünyasına ve kâr kavramına dair yetersiz bir kavrayışa sahiptir.” Avrupa sanayisi, küreselleşmeye yanıt vermiş, ama “eğitim dünyası, yanıt vermekte yavaş kalmıştır.” Çare olarak ise; “yerel iş çevreleriyle okullar arasında ortaklıklar kurulmalıdır.”⁽¹⁹⁾ Kısacası, Avrupa kapitalizmi de, sermayenin doğasına uygun olarak ABD kapitalizmiyle aynı yönelim ve bakış açısıyla hareket ediyor. Türkiye’nin AB üyeliğinin üniversite gençliğine getireceği bir sonuç da üniversitenin şirketleşmesi ve paralı eğitim olacaktır.

Şirketleşmiş üniversite modelinin bazı temel özelliklerini sıralarsak;

a) Bu modelde, üniversite yönetimi tipik şirket yönetimi modeliyle oluşturulur ve bu kurulda yer almak için akademisyen olma şartı aranmaz. Profesyonel işletmeciler de yönetimde yer alır.

b) Üniversitenin mali kaynakları devletten özel şirketlere doğru kaydırılır. Devlet, şirket projelerini finanse eden yeni bir rol oynar.

c) Kapitalist şirketler, gerek üniversite yönetiminde doğrudan temsil edilerek, gerekse de verdikleri “bağış”lar ve sponsorluk ilişkileri dolayısıyla akademik yaşamın gerçek yönetici gücü haline gelirler.

d) Üniversite eğitiminin, “tüm toplumun

bedelsiz olarak yararlanabileceği bir kamu hizmeti” olarak tanımlanmasına son verilir. Üniversite eğitimi, bireyin bizzat kendi “insan sermayesi”ne yaptığı bir yatırım olarak tanımlanır. Bu yatırım, gelecekte gelir olarak bireye geri dönecektir, dolayısıyla bir ücretinin olması da kaçınılmazdır!

e) Üniversite faaliyetinin odak noktası eğitimden araştırmaya kayar. Paralel olarak, araştırmaların amacı da genel bilimsel ilerlemeden, belli şirketlerin kârını yükseltici buluşlar yapmaya doğru kayar.

f) Eğitimin odak noktası ise, “piyasa”nın ihtiyaç duyduğu türden vasıflı işgüçlerini yetiştirmek haline gelir.

ŞİRKETLEŞMİŞ ÜNİVERSİTEDE ÖĞRENCİLER, EĞİTİMCİLER VE İŞÇİLER

Geniş emekçi yığınlar ve gençlik bakımından üniversitenin şirketleşmesinin en acil ve yakıcı sonucu, eğitimin paralı hale getirilmesidir. Eğitim bedelsiz bir hizmet olarak tanımlandığı sürece, üniversite eğitimi görmek işçi ve emekçi çocuklarının da olanağı dahilinde olur. Ancak eğitim, “insan sermayesine yapılan bir yatırım” olarak tanımlanıp, ücretlendirildiği durumda, üniversite eğitimi de giderek bir sınıfsal ayrıcalığa dönüşür. Neo liberal söylem, bu ayrıcalığın üstünü örtmek için, “ödeyemeyecek durumda olanlara kredi ve burs sağlanacağını” öne sürüyor. Bu tez, üniversite eğitiminden “reel öğrenim ücreti”, yani binlerce dolarlık harç alınmasını savunan YÖK tarafından da sıkça dile getiriliyor. Bedelsiz eğitimle kredili eğitim arasında ise biçimdeki yanılmalı benzerliğe karşın, derin bir uçurum vardır.

Bedelsiz eğitimde öğrenci karşılıksız bir hakkı kullanırken, kredili eğitimde mali yükümlülük altına giriyor ve mezun olduktan sonra bu parayı faiziyle ödüyor. Kredili eğitim, öğrenciyi borç köleliği altına sokarak, geleceğini ipotek altına alıyor. ABD’de 4 yıllık toplamı yüz binlerce doları bulan harçların kredi borcunu geri ödemek için, mezunların ücretlerinden 28-30 yaşına kadar kesinti yapılmaktadır. Bu durumda üniversite öğrencisi, sadece, belli bir işe hazırlık

amacıyla üniversiteye gidebilir. Kredili eğitim, öğrencinin araştırma ve öğrenme amaçlı eğitim görme hakkını gasp ediyor. İngiltere’deki uygulamaya dair şu veriyi de burada aktaralım: “1990’ların sonuna doğru, burslar kaldırılarak, öğrenim ücretleri devreye sokuldu. Bu gelişme öğrencileri eskisinden daha büyük bir borcun içine sürüklerken, öğrenciler sanat ve edebiyat gibi bölümlerden ziyade, daha fazla gelir getirecek işler sağlayacak bölümleri tercih etmeye başladılar.”⁽²⁰⁾ Öğrencinin sırtlamak zorunda bırakıldığı on binlerce dolarlık borç yükü onu mezun olur olmaz piyasanın hizmetine girmeye ve itaatkar bir ücretli emekçi olmaya zorlayacaktır. Bütün bunlara rağmen YÖK ve MEB’in öngördükleri üniversite modelinde kredili/burslu eğitim görenler küçük bir azınlığı oluşturacaktır. Burs ve kredi mekanizmaları, emekçi sınıfların en zeki gençlerini burjuvazi için devşirmek işlevini taşıyacaktır. Üniversite, burjuvazinin ve küçük mülk sahiplerinin üst kesimlerinin sınıfsal ayrıcalığı olmakla birlikte, emekçi gençler için de böyle bir devşirme kanalı açılacaktır. Taşra üniversiteleri ve Meslek Yüksek Okulları (MYO) ise, işçi emekçi ailelerden gelen gençlerin gittiği alanlar olacaktır. Genel toplam üzerinden düşündüğümüzde ise, üniversite çağındaki gençlerin üniversiteye gitme oranında keskin bir düşüş yaşanması kaçınılmazdır.

Öğretim üyeleri ve araştırma görevlileri açısından da şirketleşmiş üniversitenin tablosu daha iç açıcı olmayacaktır. Dünya Bankası’nın bir belgesinde üniversitede neo liberal saldırının nasıl bir dönüşüme neden olacağına dair şu ifadeleri okuyoruz: “Bir yüksek öğrenim kurumundaki radikal değişim ya da yeniden yapılanma; çalışanların, fakültelerin ve öğrenim kadrosunun sayısının azaltılması ve/veya değiştirilmeleri anlamına gelir. Bu, işten çıkarmalar, erken emekliliğe sevk etmeler ve kadronun köklü bir yeniden eğitimi ve yeniden görevlendirilmesi demektir; tıpkı etkin olmayan ve yetersiz kurumların kapatılması ve kaliteli kurumların birleştirilerek, maliyet açısından etkin hale getirilmeleri için bir dizi operasyon yapılması gibi. Bu, kurumun misyonunun ve üretim işlevinin kökten biçimde değiştirilmesi anlamına gelir; yani fakülte nedir, nasıl davranır, nasıl örgütlenir, nasıl çalışır ve zararları nasıl karşılanır sorularının ya-

nitleri değişecektir.”⁽²¹⁾ Bütün bu “yanıtlar” değişirken, öğretim üyesi kimdir ve nasıl bir işleve sahiptir sorusuna da yeni yanıtlar gündeme geliyor. Örneğin YÖK’ün geçtiğimiz yasama döneminde hazırladığı “yeni YÖK tasarısı”, “araştırma profesörlüğü” statüsünü getiriyordu. Bu statüdeki profesörler, derslere girmeyecek, tam zamanlı olarak şirketlerin sipariş ettiği projeler üzerinde çalışacak ve ücretini doğrudan doğruya projeyi yaptıran şirketten alacaktı. Araştırma görevlilerinin de bu işleyiş içinde, araştırma projelerinin yardımcı elemanları olarak konumlandırılacakları anlaşılıyor. Hatta “girişimci üniversite” modeli, öğrencilerin de bu projelerde ücretsiz işgücü olarak çalıştırılmalarını gündeme getiriyor. Bakan Mumcu’nun “üniversitede ezberle dayalı eğitimin yerine projeye dayalı eğitime geçilecek” açıklamasının altında, bu mantık yatıyor. Neo liberal saldırı, akademisyenlerin elinden kar amacı olmayan bilimsel araştırmalar yapma özgürlüğünü koparıp alıyor, üniversite araştırmalarını şirketlerin kar hırsının içine hapsediyor.

Üniversite çalışanı işçiler açısından ise, girişimci üniversite, esnek çalışma ve işsizlik anlamına geliyor. YÖK’ün hazırladığı tasarısı, öğrencilerin yarı zamanlı olarak çalıştırılmalarını yasallaştırıyordu. Ancak bu uygulama fiiliyatta zaten vardır; üniversite işçileri işten çıkarılarak, çok sayıda öğrenci yarı zamanlı ve düşük ücretli olarak işe alınıyor. Üniversite yönetimleri taşeronlaştırmayı ve sendikasıylaştırmayı gündeme getiriyor.

YÖK KRİZİ VE YEK

1980 askeri faşist darbesinin ürünü olarak 1981’de kurulan YÖK, o tarihten bugüne, üniversite alanını belirledi. Üniversitenin iç yapısı

ve işleyişi, bu kurum tarafından örgütlendi ve yönetildi. Şimdi, YÖK tarafından belirlenen bu sistemin iki yönlü bir kriz içinde olduğunu tespit edebiliriz.

Bir yandan, başta öğrenci gençlik olmak üzere, üniversite bileşenlerinin 20 yıllık istikrarlı mücadelesi, YÖK’ü geniş yığınlar nezdinde teşhir etmiştir. Üniversite bileşenlerinin demokratik tepkisi ve mücadelesi, YÖK’ü siyasi açıdan yıpratarak krize sokmuştur. YÖK’ün faşist ve despotik bir kurum ve üniversitenin boğazına basılmış bir asker postası olduğu çıplak biçimde

ortaya çıkmıştır. İşçi Partili şovenistler dışında, MHP dahil hiçbir siyasi akımın YÖK’ü mevcut haliyle açıktan savunamaz hale gelmesi önemli bir veridir.

Diğer yandan ise, Dünya Bankası ve IMF yönlendirmesiyle yıllardır uygulanagelen “sessiz imha” politikası, yani eğitime ayrılan bütçe kaynaklarının sürekli azaltılması, YÖK’ü ve onun temsil ettiği üniversite işleyişini mali açıdan krize sürüklemiştir. Üniversite öğrencisi sayısı sürekli bir artış göstererek 2000/2001 eğitim yılında 1 milyon 500 bine çı-

karken, eğitime ayrılan bütçe sürekli biçimde düşmüştür. Rakamsal verilerini yukarıda aktardığımız bu düşüş, ısınma masraflarını karşılayamayan, araştırma ve bilimsel yayın takibi için ödenek bulamayan bir üniversite tablosu yarattı. Üniversite öğretim üyelerinin maaşları eriyerek, bilimsel işlevlerini gerçekleştirmelerine olanak tanımayacak bir düzeye düştü. Bütün bu olgular birlikte, üniversiteyi, üniversite olarak işleyişini zora sokan bir mali krize sürüklemiştir. Ya eğitime ayrılan kaynakların kısılması politikasından vazgeçilmesi ya da üniversitenin kendi finansmanını “başka kaynaklardan” –yani şirket bağış-

YÖK krizinin birinci boyutu, gençliğin ve akademisyenlerin YÖK karşıtı demokratik mücadelesinin ürünüdür. Bu krizin ikinci boyutu ise, Dünya Bankası ve işbirlikçi Türk burjuva devleti tarafından izlenen mali politikanın ürünüdür. YÖK krizinin bu iki boyutu, üniversitelerde belirli bir değişimi koşulluyor, zorunlu kılıyor. Bu değişimin hangi yönde olacağı ise, yaşamın içinde belirlenecek.

ları, proje satışları ve öğrenci harçları– sağlama-sı kendini dayattı. Geçtiğimiz hükümet döneminde rektörler tarafından hazırlanan “yeni YÖK tasarısı”nda, tam da bu krizin üniversitenin şirketleşmesi yoluyla çözülmesi öngörülüyordu.

YÖK krizinin birinci boyutu, gençliğin ve akademisyenlerin YÖK karşıtı demokratik mücadelesinin ürünüdür. Bu krizin ikinci boyutu ise, Dünya Bankası ve işbirlikçi Türk burjuva devleti tarafından izlenen mali politikanın ürünüdür. YÖK krizinin bu iki boyutu, üniversitelerde belirli bir değişimi koşulluyor, zorunlu kılıyor. Bu değişimin hangi yönde olacağı ise, yaşamın içinde belirlenecek.

YÖK bürokrasisi ve rektörler, üniversitelerin siyasal yapılanması ve işleyişinde mevcut statükonun korunup sürdürülmesini, hatta rektörlerin iktidar gücünün daha da artırılmasını savunuyorlar. YÖK bürokrasisinin “değişim” planı, esas olarak üniversitenin mali yapısı ve işleyişindeki değişiklikleri kapsıyor. Yukarıda andığımız, DSP-MHP-ANAP hükümeti döneminde meclise sunulan yeni YÖK yasa tasarısından ve YÖK’ün hazırladığı raporlardan yola çıkılarak bu “değişim” planı analiz edilebilir. Ana hatlarıyla YÖK, üniversitelerde bir işletme hesabı kurularak, bunu yöneten kurulun fiilen bir şirket yönetim kuruluna dönüşmesini istiyor. Bu fiili yönetim kuruluna akademisyen olmayan üyeler de alınabilecek ve kurulun başkanı rektör olacaktır. Böylece, rektörün de pozisyonu güçlenecek, iktidar gücü büyüyecektir. Üniversitelerin alacağı harç miktarları rektörler tarafından belirlenecek, üniversiteler gelirlerini proje satarak, binalarını kiraya vere-

rek, şirketlerden “bağış” alarak ve öğrencilerden aldıkları, binlerce dolarlık harçlarla sağlayacaktır.

TÜSİAD, üniversiteler üzerinde yürütülen çatışmanın bir tarafıdır. TÜSİAD’ın üniversiteye dair planları, bugün için AKP hükümeti ve Eğitim Bakanı Erkan Mumcu tarafından yürütülüyor. TÜSİAD, üniversitelerin yönetim mekanizmalarında rektörlerin iktidar gücünün kırılmasını ve sermaye örgütlerinin doğrudan doğruya üniversite yönetimlerinde yer almasını savunuyor. Mumcu’nun hazırladığı “YEK tasarısı” da YEK’in (Yükseköğrenim Eşgüdüm Kurulu) için-

de TOBB ve TİSK temsilcilerinin yer almasını öngörerek bu anlayışı yasaya dökmek istiyor. Yine, bu tasarıda her üniversitede patronlardan oluşturulacak “üniversite sosyal konseyi” oluşturularak, pek çok yönetim yetkisinin bu konseye aktarılması öngörülüyor. Kısacası, TÜSİAD destekli AKP planının YÖK krizinin siyasal boyutuna çözümü “yönetişim” anlayışıdır. Sermaye örgütleri, hatta tek tek burjuvalar üniversite yönetimlerine sokularak, burjuvazinin üniversite üzerinde dolaylı değil, doğrudan yönetimi öngörülüyor.* AKP bunu yaparken, 20 yıllık YÖK

*) Bakanlığın oluşturduğu yasa tasarısı çalışma grubu, “YEK tasarısı” üzerinde sürekli çalışmalar yürütüyor. Tasarının ilk halinde, her üniversite yönetiminde o ilin en fazla vergi veren iki zengininin ve sanayi ticaret odalarını temsil eden bir üyenin yer alması öngörülüyordu. Sonradan çalışma grubunda yapılan bir değişiklikle, bu iki vergi mükellefinin yanı sıra, sanayi ticaret odaları temsilcisinin, “bağış verenler”in ve üniversite mezun derneği temsilcisinin yer alacağı bir “üniversite sosyal konseyi” öngörülüyor. Bu konsey, öğretim üyelerinin disiplin cezalarına yaptığı itirazları karara bağlamaktan, üniversitenin satacağı mal ve hizmetlerin fiyatlarını belirlemeye, ek ders ve kurs ücretlerini saptamaktan öğretim üyelerinin akademik verimlilikleri hakkında değerlendirme yapmaya kadar bir dizi yönetsel yetkiyle donatılıyor. Belki dergimiz elinize ulaştığında, tasarıda bazı başka biçimsel değişiklikler de gerçekleşmiş olabilir. Ancak, tasarıya özünü ve ruhunu veren “yönetişim” anlayışı sabit kalacaktır: Tasarı, üniversitenin “bağış veren” kapitalist şirketler ve sermaye örgütleri tarafından yönetilmesini öngörecektir.

karşıtı demokratik mücadeleyi de arkalamaya çalışıyor. Diğer yandan, TÜSIAD planını içeren YEK yasa tasarısında, üniversitenin mali işleyişine dair hükümler fazlaca yer almıyor. Ancak YÖK krizinin bu boyutuna dair TÜSIAD ve bakan Mumcu'nun görüşleri ve planları açıktır. Üniversitenin şirketleştirilmesi konusunda, YÖK'le hemfikirdirler. "YEK tasarısında" yer almasa da, tasarı üzerine yapılan çalışma grubu toplantılarında bakan Mumcu'nun üniversitelere yüzde 20 oranında paralı öğrenci alınması önerisini yaptığı basına yansıdı. MEB'in internet sitesinde yayımlanan bir haberden ise, Mumcu'nun geçmiş hükümet döneminde gündeme gelen "yeni YÖK tasarısı"nın mali hükümlerini gündeme getirmeyi planladığını öğreniyoruz: "Mumcu, mali hükümlere ilişkin düzenlemeler konusunda Maliye Bakanlığı ile birlikte çalışılacağını, daha önce YÖK tarafından hazırlanan ve 53 devlet üniversitesi tarafından desteklenen yasa tasarısının dikkate alınacağını bildirdi"⁽²²⁾ YEK tasarısında bu noktada öngörülenler ise; her üniversitede "uygulama ve araştırma merkezleri" kurularak şirketlere proje üretilmesi, "ek ders ve kursların" ücretlendirilmesi, bu ücreti "üniversite sosyal konseyi" adı altında sermaye örgütlerinin ve burjuvaların belirlemesi, "Mesleki Teknik Eğitim Bölgeleri" (METEB) kurularak üniversitelerin sermayeye vasıflı işçi yetiştirmesi. Yine, bu METEB'lerin kapitalist sanayi için fason üretim yapan bir yan kol olarak örgütleneceği de düşünülebilir.

Şirketleşme adımlarında MEB ve Mumcu açısından temel sorun, üniversitedeki şirket işleyişinin kimin elini güçlendireceğidir. Rektörlerin üniversitedeki iktidar gücü kırılmadan şir-

ketleşme adımları atılırsa, bu adımlar rektörleri güçlendirecektir. Bunun için Mumcu, öncelikle üniversite yönetim aygıtlarını düzenlemekle işe başlıyor. YÖK ve AKP arasındaki çatışmanın arka planının generallerle TÜSIAD arasındaki klik mücadelesine uzandığını da buraya not düşelim. Dolayısıyla, YÖK mevzusundan açılan tartışma, içine Kıbrıs, MGK'nın statüsü, AB gibi konuları da hızla alarak bu iki kligin dalaşının bir unsuruna dönüşüyor.

Öğrenci gençlik ve üniversite bileşenleri ise, bu çatışmanın üçüncü tarafını oluşturuyorlar.

Üniversite bileşenleri, YÖK'ün dağıtılmasını ve üniversitenin öğretim üyeleri, öğrenciler ve üniversite çalışanları tarafından yönetilmesini savunuyorlar. YÖK despotizminin ürünü olarak üniversiteden atılanların geri alınmasını, soruşturmanın iptal edilmesini ve soruşturma kurullarının dağıtılmasını talep ediyorlar. YÖK sisteminin bir unsuru olan asimilasyoncu eğitim anlayışının tasfiye edilmesini ve üniversitelerde Kürtçe ders yasağının son bulmasını istiyorlar, anadilde eğitim hakkını savunuyorlar. Irkçı, şovenist, ezberci eğitimin son bulmasını istiyorlar. Generallerin, bürokratların ve burjuvaların değil, üniversite bi-

leşenlerinin yönettiği bir üniversite istiyorlar. YÖK krizinin diğer boyutu, yani mali kriz konusunda ise, üniversitenin bütçeden alınan fonlarla işlemesini savunuyorlar. Ağırlıklı olarak işçi ve emekçilerin ödediği vergilerden oluşan bütçeden, üniversiteye, tüm giderlerini karşılayacak oranda pay ayrılmasını talep ediyorlar. Tüm bu talepler, "özerk demokratik üniversite" şiarında toplanıyor. AKP ve Mumcu'nun ikiyüzlü "özerklik" anlayışıyla "özerk demokratik üniversite" ta-

Tüm bu talepler, "özerk demokratik üniversite" şiarında toplanıyor. AKP ve Mumcu'nun ikiyüzlü "özerklik" anlayışıyla "özerk demokratik üniversite" talebi arasında bir uçurum olduğunu da not edelim. Mumcu, sermaye boyunduruğu altında bir üniversite yaratmak istiyor. Diğer yandan, Genelkurmay ve İçişleri Bakanlığı temsilcilerini ve çeşitli bakanlıklardan sayısız bürokratı YEK'e almakta sakınca görmüyor.

lebi arasında bir uçurum olduğunu da not edelim. Mumcu, sermaye boyunduruğu altında bir üniversite yaratmak istiyor. Diğer yandan, Genelkurmay ve İçişleri Bakanlığı temsilcilerini ve çeşitli bakanlıklardan sayısız bürokrati YEK'e almakta sakınca görmüyor. Özerk demokratik üniversite talebi ise, hem sermayeden hem de devlet iktidarından özerk bir üniversite istemini içeriyor. Üniversitelerin sermayeden özerk olabilmesi ise, karşılıksız bütçe kaynaklarıyla finanse edilmelerine bağlıdır.

Böylece, üniversitelerde kendisini dayatan "değişim" ihtiyacını kendi talepleri doğrultusunda yönlendirmek isteyen üç ana kuvvetin duruş noktalarını gördük. Kimin ne istediğini kısaca özetlersek;

- YÖK bürokrasisi ve rektörler: Kendi yönetimleri altında bir şirket üniversite.

- TÜSİAD ve AKP: Sermaye örgütlerinin, "bağış veren" şirketlerin ve "en çok vergi veren" burjuvaların yönettiği, generaller ve bürokratların denetlediği bir şirket üniversite.

- Öğrenciler, öğretim üyeleri, araştırma görevlileri, üniversite çalışanları: Üniversite bileşenlerinin yönettiği özerk demokratik bir üniversite, üniversiteye karşılıksız bütçe fonları.

İlk iki plan, burjuvazinin üniversiteyi şirketleştirme planının iki farklı versiyonunu oluşturuyor. Üçüncü plan ise, emeğin burjuvaziye karşı güncel bir savaşım şiarıdır.

Güncel durumun bu tablosu, YÖK'e ve

YEK'e karşı yürütülecek mücadelenin perspektifleri hakkında da bir fikir veriyor. YEK'e karşı hayırhah tutum alan, onu, "olumlu ama eksik bir adım" olarak gören ve sonuç olarak da "YEK'e hayır" demeyen bazı gençlik grupları, burjuva egemenler arasındaki çatışmanın bir tarafına yedeklenmiş oluyorlar. Hedefin YÖK'ün yerine özerk demokratik üniversiteyi yaratmak olduğu unutulmamalı. Kimi şovenist çevrelerin "YEK tasarısına karşıtlık" üzerinden YÖK'e kitle tabanı kazandırma uğraşlarına karşı durulmalı. Politik mücadelenin ana hedefi, YÖK'tür.

Yürütülecek ajitasyonun içeriği de kitleleri harekete geçirmek açısından belirleyici önem taşıyor. "YÖK'ten YEK'e sadece bir harfin değiştiği" söyleminde olduğu gibi, gerçek durumu açıklamayan ajitasyon şiarlarının inandırıcılığı ve kitleleri harekete geçirici gücü zayıf kalır. Çünkü

sorun, hiçbir şeyin değişmemesi değil, yaşanması kaçınılmaz olan değişimin kimin talepleri doğrultusunda gerçekleşeceği. Geçtiğimiz dönem gündeme gelen "Yeni YÖK tasarısı", YÖK'ün istediği değişimi temsil ediyordu. YEK, TÜSİAD'ın istediği değişimi temsil ediyor. Gençlik ve üniversite bileşenleri ise bambaşka bir değişim istiyor. Bu süreç, demokratik gençlik hareketinin büyütülmesi ve gençliğin taleplerinin egemenlere dayatılması için büyük devrimci olanaklar sunuyor. Gençlik kitlelerini bu değişime damgalarını vurmak ve taleplerini

elde etmek için YÖK'e ve TÜSİAD-AKP ikilisine karşı sokaklara, eyleme, boykota, direnişe çağırmalıyız. Eğitim emekçileriyle gençliğin birleşik gücünü yaratıp eyleme dökülebilen bir hareketin burjuva egemenlerin planlarını bozması son derece olanaklıdır.

Özerk demokratik üniversite, komünist hareketin asgari programında da yer alan, "Gençliği gerici, faşist, şovenist, dinsel ve militarist düşüncelerle zehirleyen bugünkü gerici-faşist ve cinsiyetçi eğitim sistemi kaldırılacaktır. Üniversiteler özerk-demokratik hale getirilecektir. Eğitim maddi üretimle birleştirilecek, bütün gençlerin bilimsel ve devrimci bir eğitim görmeleri için

gereken olanaklar sağlanacak, paralı eğitime son verilecektir.” demokratik bir taleptir. Üniversite, özgürlüğünü ancak özel mülkiyetin kaldırıldığı sosyalist toplumda kazanabilir. Sermayenin yerini toplumsal mülkiyet ve burjuva iktidarının yerini proleter iktidarı almadıkça, bilim özel mülkiyetin parmaklıklarından tam olarak kurtulamaz.

Sosyalist devrim, bilim üzerinde giderek artan bir hakimiyet kuran sermayenin yerine toplumsal mülkiyeti geçirecek ve bilimsel üretimi de toplumsallaştıracaktır.

Kapitalizm, bir yandan kar hırsıyla üniversiteleri şirketleştirir ve emekçiyi üniversiteden dışlarken, diğer yandan da bilgidен ve eğitimden yoksun kalanların isyanını büyütüyor. Bilimin sermaye boyunduruğuna isyanıyla, emekçilerin bilgidен yoksun bırakılmaya karşı isyanları örtüşüyor. Eğitim alanında emekçilerin kazanılmış haklarını gasp eden kapitalizm, emekçi nüfusu karanlığa boğuyor, cehalete doğru sürüklüyor.

Hem insanlığın yeni bir bilimsel atılımı için, hem de emekçi yığınların toplumsal aydınlanması için sosyalist devrim kaçınılmazdır.

Sosyalizm eğitimi, insanın insanlaşması süreci olarak örgütler. Odağında insan duran ve insanı amaç edinen sosyalizmde eğitimin amacı, insanın tüm potansiyelleri ve yetenekleriyle kendisini geliştirmesidir. Üniversite, emekçi insanın kendi potansiyellerini açığa çıkararak özgürleştiği bir araç haline gelir. Üniversite eğitimi, emekçilerin aydınlanmasını sağlayarak, aynı zamanda proletarya iktidarının temellerini güçlendirir.

Sosyalizmde üniversite eğitimi, tamamen karşılıksız kamu kaynaklarıyla gerçekleştirilir. Üniversite, özel kapitalistlerin araştırmalarını yapan bir araç olmaktan çıkar ve genel bilimsel gelişmenin ve toplumun ihtiyaç duyduğu bilimsel araştırmaların aracı olur. Toplumsal mülkiyete dayanan sosyalizm, üniversite eğitimini de gerçek toplumsal ihtiyaçlara yöneltir:■

DİPNOTLAR

- (1) Türk Yükseköğretiminin Durumu, YÖK, Kasım 2001
- (2) Türkiye’de ve Dünyada Yüksek Öğretim, Bilim ve Teknoloji, TÜSİAD Yayınları, K. Gürüz vd. akt. Fuat Ercan, Eğitim ve Kapitalizm, ÖES Yayınları, sf. 90
- (3) Bu metin, MEB’in internet sitesinde bulunabilir. (www.meb.gov.tr)
- (4) Aktaran, Taner Timur, Toplumsal Değişme ve Üniversiteler, İmge Yay., 2000, sf. 71
- (5) Akt.: Age, sf. 76, abç.
- (6) Aktaran Fuat Ercan, age. sf. 21
- (7) Taner Timur, age, sf. 63
- (8) Türk Yükseköğretiminin Durumu, Kasım 2001, YÖK
- (9) Fuat Ercan, age, sf. 87
- (10) Adı geçen rapordan akt. Taner Timur, age, sf. 353
- (11) Türk Yükseköğretiminin Durumu, Kasım 2001, YÖK
- (12) Aynı kaynaktan.
- (13) Adı geçen YÖK raporundan.
- (14) Seçkin Özsoy, Özgür Üniversite Forumu, Üniversite AŞ başlıklı 17. sayı, Ocak-Mart 2002, sf. 89
- (15) Les Levidow, Yüksek Eğitimin Piyasalaşması: Neoliberal stratejiler ve karşı stratejiler, Cultural Logic, c. 4 sayı 1, <http://eserver.org/clogic>, çeviri bize ait. Bu dergi internet üzerinden yayın yapıyor.
- (16) Seçkin Özsoy, Özgür Üniversite Forumu, age, sf. 92
- (17) Aktaran Taner Timur, age, sf. 316, dipnot.
- (18) Aktaran Taner Timur, age, sf. 20
- (19) ERT’nin 1989 ve 1998 tarihli raporlarından aktaran, Les Levidow, age.
- (20) Les Levidow, age.
- (21) DB’nin 1998 tarihli raporundan aktaran, Les Levidow, age.
- (22) www.meb.gov.tr, “Mumcu: Üniversite özerkliği teminat altına alınacak” başlıklı haber.

Nepal'deki Halk Savaşı'nda Kadınların Önderliği Sorunu

Yoldaş Pervati*

Çeviri: Özgür Caner

GİRİŞ

ŞUBAT 1996'da, NKP(Maoist) önderliğinde başlatılan Nepal'deki Halk Savaşı sıçramalı bir biçimde geliyor. İlk önceleri, Batı Nepal'in birkaç bölgesinde yanan devrim ateşi tüm ülkeye hızla yayıldı. Hükümetin bizzat kendi hesaplamalarına göre, Nepal'deki 75 bölge içinden, Halk Savaşı 73 bölgeyi etkilemektedir. Tüm bu kazanımlar, Nepal'de, Halk Savaşı'nın omurgası olan kitlelerin seferberliği olmaksızın mümkün olamazdı. Nepal'de, özellikle kadınların seferberliği Halk Savaşı'nda belirgindir. Cüretkar kahramanlıklarına bakalım: tüm Nepal'deki, 13 Şubat 1996'da Halk Savaşı'nın başlangıcını belirleyen ilk tarihi grevin sebep olduğu gergin sükuneti bozan ilk onlar oldu. 8 Mart (1996) dolayısıyla, Tüm Nepal Kadınlar Derneği (Devrimci) [TNKD(D)], (hepsinin tutuklanacağı yönündeki güçlü spekülasyonlar ortasında) bir seminer düzenleme ve kadınların ezilmişliğinin çözülmesi için tam bir devrime ihtiyaç olduğunu dile getirme cesaretini gösterdiler. Diğer kitle örgütlerinin

kendi programlarını sunmaya başlamaları bu cesur adımdan sonra geldi. Gerici silahlı güçlerin elinden silahları ilk kez alan ve onları yerel parti örgütüne veren, böylelikle bölgelerinde halk savaşını hızlandıran, Batı Nepal'in Kolikot Bölgesi'ndeki Dalit (en aşağı kast –editör) kadınlarıydı. Mart 2001'de, 6 Maoist kadının çok iyi korunan Gorkha Bölgesi hapishanesinden ilk cüretkar firarı nadir rastlanan bir olaydır, belki de dünya tarihinde bir ilktir. Kasım 2001'deki olağanüstü halin (OHAL) çok sıkı kontrollerine kadar, tüm kitle örgütleri arasında kadın örgütü en faaliydi ve hareketin ön planındaydı. Ocak 2001'de tüm ülkeyi sarsan başarılı anti-likör kampanyası, aslında hükümeti TNKD(D) ile müzakereye zorladı. Bir diğer kahramanlığa bakalım: Parti'deki erkekler kendi anne-babalarından kalan mülkiyetlerini partiye bağışlamadan önce bile, Rolpalı kadınlar kendi kişisel mücevherlerini (kadınların mülkiyetinin temel biçimi –ed.) gönüllü olarak yerel parti örgütüne vermeye başladılar. OHAL'in ilanından sonra, daha fazla kadın te-

* Yoldaş Parvati, NKP(M)'nin Merkez Komite Üyesi ve Kadın Kolu Başkanı

cavüze uğradı, öldürüldü, tutsak edildi ve kaybedildi. Tüm bunlara rağmen, Nepal’de halk savaşına kadınların artan bir katılımı var.

Şimdi, tüm cephelerde, kadınların önderliğinin geliştirilmesi için nesnel zemin mevcuttur. Bunu gerçekleştirmek için, NKP(M) MK’sı altında ayrı bir kadın kolu kuruldu. Bu kolun işlevi, kadınların potansiyellerini daha üst seviyelere çıkartarak, onların üç cephenin hepsinde (Parti, Ordu, Birleşik Cephe) politikayı belirleyen organlarda daha fazla yer almalarını sağlamaktır.

NKP(M)’DE KADINLARIN ÖNDERLİĞİ SORUNU

Kadınların önderliği sorunu, devrimci birleşik cephe-ler, köy ve bölge ölçeğinde gerici devlet mekanizmasının yerini aldıkça, Nepal’de daha da önem kazanıyor. Kadınların harekete eşi görülmemiş sayıda katıldığı, devasa dayanıklılık, fedakarlık ve adanmışlık gösterdiği görülmüştür; ancak, onlar, harekete önderlik etmek için gerekli uzmanlaşma bilgisinden yoksundur. Çeşitli düzeylerde, tüm birleşik cephelerin faaliyetlerini kontrol etmek için

merkezi düzeyde Birleşik Devrimci Halk Konseyi’nin (BDHK) kurulmasıyla birlikte bu sorunun çözümü daha olanaklı hale geldi. Ayrıca, Halk Kurtuluş Ordusu’nda daha büyük askeri birliklerin kurulmasından sonra, kadın sorunu, bizzat kadınların kendileri tarafından ortaya konmaya başlandı. Askeri birlikler tugay seviyesine ulaştığından, bu daha da önem kazanmaktadır; ve tugaylarda, ayrı kadın müfrezeleri ve bölümleri vardır. Erkekler 40 yaşını geçtiklerinde bile askeri alanda ilerlemeye devam ederken, kadınların bu alanda 25 yaş sonrası yer aldıkları hemen hemen hiç görülmemektedir. Askeri alanın nesnel koşulları kadın kadroların önderlik niteliğinin geliştirilmesini talep ederken, parti içinde komünist harekette

kadının rolü üzerine teorik bir tartışma vardı. Kesintisiz devrimin kurumsallaşmasında ve karşı devrimin engellenmesinde kadınların rolleri, Partinin İkinci Ulusal Konferansı’nda, Nepal’de halk savaşının başarılarının analizi ve sentezi sürecinde ciddi bir şekilde tartışıldı. Nepal’deki halk savaşı üzerine bu tartışmada, aynı zamanda Praçanda Yolu da formüle edildi. Aslında, ayrı kadın kolunun oluşturulması Praçanda Yolu’nun ürünüdür. Kadınların, devrimin üç aracındaki –Parti, Ordu, Birleşik Cephe– rolleri tartışıldı. Bu araçlar içinde en belirleyici araç olan partiye, Komünist Parti içinde devrimci kadın önderlerin geliştirilmesi sorununa öncelik verildi.

ÖNDERLİK SORUNU VE KADINLAR

Önderlik, temelde siyasal ideolojinin ete kemiğe bürünmesidir; bu nedenle de, KP’de önderlik niteliğini belirleyen ideolojideki hakimiyettir. Bu nitelik kesintisiz sınıf mücadelesi, parti içi mücadele ve iç mücadele yoluyla geliştirilir. Bundan dolayı, gerçek sınanmış önderlik, sadece, sınıf mücadelesinin olduğu ve partinin sağlıklı bir parti içi mücadele geliştirmeye çalıştığı, böylece tavizsiz bir iç mücadele yoluyla bireylerin dönüşümünün daha üst düzeyde gerçekleştiği ülkelerde oluşur. Aslında, Rosa Luxemburg, Alexandra Kollontai, Clara Zetkin, Chiang Ching, hepsi, dönemlerinde Almanya, Rusya ve Çin’de yürütülmekte olan yo-

ğun sınıf mücadelesinin ve parti içi mücadelesinin ürünüdürler. Kadın oldukları için de, çağdaşları olan erkeklerden daha karmaşık bir iç mücadele yürütmeleri gerekti.

Önderlik sorunu, aynı zamanda nesnel zorunluluk ve şans faktörüne de bağlıdır. İkisi arasındaki diyalektik ilişkide, nesnel koşulun bir önderin doğmasını gerektirdiği doğrudur; ancak, kimin önder olarak ortaya çıkacağı sorunu şansa bırakılmıştır. İşte burada, kadınların önderliği sorunu biraz karmaşık bir hal alır. Devrimci komünist hareketlerin kadınların öfkesini daima zincirlerinden kurtardıkları, fakat bu enerjiyi istikrarlı kadın komünist önderler yaratmaya kanalize edemedikleri görülmektedir. Sorun, marksizmin kadınların ezilmesine böylesine derin keskinlikte analiz ve çözüm önerirken, neden komünist partilerde bu kadar az kadın önder olduğuna gelince tekrar tekrar ortaya çıkıyor. Bu nedenle, sorun, komünist partilerde kadın önderlerin çıkması için büyüyen nesnel koşullara rağmen, neden bu alanda şans faktörünün alıkoyulduğuna geldiğinde ortaya çıkıyor. Bu derin analizler gerektirir.

KADINLAR SİYASİ ARENAYA GEÇ ÇIKMIŞLARDIR

Kölelik sistemi döneminden itibaren, imtiyazlı sınıfın erkekleri, siyasi devlet işleri yönetiminde yeteneklerini geliştirdiler. Önderlik vasıflarını her iki sınıftan kadınlar ve köleleştirilmiş erkekler pahasına geliştirdiler. Bu, şu veya bu biçimde bugüne kadar devam edegelmektedir. Burada analık hukukunun yıkılmasının kadın cinsinin tarihsel yenilgisi olduğunu ve erkeklerin evde hakimiyeti ele aldığını; kadın onurunun kırıldığını ve hizmetçi konumuna düşürüldüğünü; erkeğin şehvetinin kölesi ve çocuk yetiştirme aracı haline geldiğini söyleyen Engels'i hatırlamakta yarar var. Mülkiyet üzerindeki haklarına dayanarak erkekler yönetenler haline geldi; tarihi analık hakkını kaybetmelerinden dolayı kadınlar ise yönetilenler. Erkeğin zihinsel çalışmayı üstlendiği, kadının ise fiziksel çalışmayı yapar hale düştüğü iş bölümü; erkeğin dünyanın analizi ve sen-

tezi hakkında deneyim biriktirmesine olanak sağlarken, kadınlarsa ev faaliyetlerinin gizli dünyasında kayboldular. Böylelikle, erkekler dünyaya ait bilgi alanını tekelleştirdiler; sadece dünyayı betimlemeye değil, onu değiştirmeye de faal bir şekilde ilgili oldular. Mesela, kadınlar oy kullanma hakkını erkekler bu hakkı elde ettikten çok sonraları kazandılar. 21. yüzyılda dahi, Kuveyt'te kadınlar oy kullanma hakkına sahip değiller. Emperyalist devletlerin dinci ortaçağ feodal yöneticilerine verdiği destekle, Taliban Afganistan'ında (şimdilerde, yerini Hamid Karzai önderliğinde daha küçük feodal beylerin koalisyonu aldı) ve şeyhlerin Körfez ülkelerinde kadının kamusal hayata girmesi önlenmektedir. Batılı ülkelerde de, feministler tarafından çıkarılan o kadar gürültüye rağmen, siyasi partilerde çok az kadın önder vardır. Nepal'de de, hüküm süren feodal monarşik sistemden dolayı kadınların yönetme hakkı en başından beri inkar edilmektedir. Tüm bunlar, siyasi partilerde, hatta, geçmişleri görece kısa olan ve hüküm süren temel siyasi partilerle uzlaşmaz çelişkisi olan komünist partilerde bile kadınların önderliklerinin geliştirilmesi mücadelesi üzerinde birikegelen bir etkiye sahiptir.

HAKİM ÜRETİM BİÇİMİNİN YARATTIĞI EN- GELLER

Mevcut toplumun temeli ve üst yapısı genelinde sömürüye ve özelde ise kadının üretici ve evsel sömürüsüne dayalıdır. Mülkiyet ilişkilerinde, kadınlar, erkeklerin mülkiyetinin sürdürücüleri ve mülkiyetin erkek nesli içinde elden ele geçmesi için oğlan çocuk yetiştiriciler olarak görülmektedir. Toplumsal, kültürel, eğitsel ve siyasi sistem gibi hüküm süren üst-yapı kurumlarının hepsi bu sömürüyü desteklemek amacıyla donatılmıştır. Evlilik kurumu örneğini ele alalım. Bu, erkeklerin mülkiyet ilişkilerindeki hegemonyalarını sürdürmeleri için bir kolaylık ittifakıdır. Kadınlar için, aynı ittifak, aslında, onları ev köleliğine iter. Maalesef, daha az derecede de olsa, bu, komünistler arasında da gerçekliğini korumaktadır.

Güçlü sol hareketlerin olduğu Nepal, pe-

riyodik olarak birçok kadın aktivist üretmiştir; fakat, bunlar tanınır tanınmaz ortadan kayboluyorlar. En görünür nedenlerden birisi, umut vaat eden kadın önderleri bizlerden çalan evlilik kurumudur. Halk savaşı bu şablonu değiştiriyor gibi görünmektedir; ancak, halk savaşında bile kadınların önderliğinin sürekliliği sorunu varlığını hissettirmektedir, özellikle, evlendiklerinde ve çocuk sahibi olmaya karar verdiklerinde. Bunun nedeni, Nepal gibi ülkelerde hüküm süren feodal ataerkil sistemin, gelişmiş ülkelerdeki kapitalist ataerkil sistemden daha baskıcı olması nedeniyle, komünist kadınların evlilik hayatının daha karmaşık olmasıdır. Kadının özel mülkiyet olarak görülmesinin temeli, Nepal'de yavaş yavaş, halk savaşının gelişmesiyle, kayboluyor olsa da, diğer yandan, feodalizmin kültürel kökü, neticede, geleneksel iş bölümünün zorunluluk maskesi altında yeniden ortaya çıkışı gibi birçok biçimde kendisini gösteriyor. Buna ek olarak, bir kadın anne olduğunda taşımak zorunda olduğu tek taraflı bir yükümlülük vardır. Her çocuğun doğumuyla beraber, annenin ev köleliği daha da derinleşiyor. Aslında, Nepal'deki halk savaşında faal olan birçok kadının, bebek sahibi olmanın zorunlu hizmette olmaya benzediğinden şikayet ettiğine rastlanmaktadır; çünkü, onlar, uzun süre parti faaliyetlerinden ayrı kalırlar. Bu yolla, birçok parlak, kendisine hedefler koyan komünist kadın, kendi istedikleri yoldaşlarıyla evlendikten sonra bile, umursamazlık içinde kaybolma riskiyle yüzyüzedir. Bu, özellikle, kadınların üretken yıllarında kendi kuvvet ve umutlarını ayakta tutmaları için hem kitleden hem de partiden nadiren destek sistemi aldığı beyazların egemen olduğu bölgelerde (hala ye-

rel geleneksel elit tarafından egemen olunan alanlar) böyledir. Fakat, bu problemin, parti ve kitlelerin kadın önderlerin annelik yükümlülüklerine destek olmasını olanaklı kıldığı Rolpa ve Rukum gibi üs alanlarda çözülüyor olmasını görmek cesaret vericidir. Feodal Nepal toplumunun bir diğer yönü ise, kadınların üzerinde çocuk, özellikle oğlan çocuk doğurmaları yönünde güçlü bir baskı olmasıdır. Halk savaşının başlamasıyla birlikte, bu yön bir noktaya kadar yadsınmıştır; ancak, hala, en azından bir çocuğa sahip olunması yönünde baskı vardır.

Şimdi, tüm cephelerde, kadınların önderliğinin geliştirilmesi için nesnel zemin mevcuttur. Bunu gerçekleştirmek için, NKP(M) MK'sı altında ayrı bir kadın kolu kuruldu. Bu kolun işlevi, kadınların potansiyellerini daha üst seviyelere çıkartarak, onların üç cephenin hepsinde (Parti, Ordu, Birleşik Cephe) politikayı belirleyen organlarda daha fazla yer almalarını sağlamaktır.

Evlenmemiş kadınlar, bu statülerinden dolayı hem erkeklerden hem de kadınlardan çok şüphe çektiği için, kadın kadrolar üzerinde gizli veya açık bir şekilde evlenmeleri yönünde baskı yaratma eğilimi de vardır. Bunun sonucunda, kendi isteklerine ters düşen veya evlenmeye hazır olmadan önce oluşan evlilikler ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, cinsel kabahtların siyasi kabahtlardan daha çok ciddiye alınması eğilimi vardır.

KADINLARIN MÜCADELESİ ERKEKLERİNKİNDEN DAHA KARMAŞIKTIR

Komünist kadınlar için, sınıf mücadelesi-ne, parti içi mücadeleye ve kendileriyle iç mücadeleye girişmek yeterli değildir. Partideki çoğunluğun çizgisine dahil olsalar dahi, sıklıkla azınlıkta kalabilmektedirler. Ve bu ataerkil yapının ürünü oldukları için, iç mücadeleleri birey olarak sadece kendileriyle mücadele değil, fakat aynı zamanda, kaderci eğilim, aşağılık kompleksi, suçluluk sendromu, kurbanlık sendromu gibi üzerlerindeki ataerkil değerlerin etkilerine karşı mücadeleyi de içerir. Eğer, bekar, boşanmış veya birden fazla kez evlen-

mişlerse, daha karmaşık bir mücadeleyle yüzleşmek zorundadırlar. Bu, Alexandra Kollontay'ın makalelerinde çok iyi belgelenmiştir. Aslında, Kollontay, böyle evliliklere karşı çıkmamanın en iyi örneğini bizzat sunuyor. Devrimci çalışmaya daha fazla yoğunlaşmak için ilk kocasından ve çocuğundan ayrıldı; daha sonra, ikinci (komünist) kocasından, kocasının evlilik ilişkisinden basmakalıp beklentileri yüzünden ayrıldı. Ve, geleneksel evliliklere karşı çıkışından dolayı, sadece burjuva toplumu ile değil, ayrıca tutucu komünistlerle de sorunlar yaşadı. Sonuç olarak, Alexandra Kollontay, tutucu komünistler arasında, komünist harekete ve proleter kadın hareketine katkılarından çok "bir bardak su teorisi"(cinselliğin bir bardak su içmek kadar kolay ve dolambaçsız olması gerektiği teorisi) ile tanınır. Bir diğer örneği, Chiang Ching örneğini ele alalım. Geçmiş evlilikleri yüzünden, burjuva basın ve kişilerden gelen iftiralarla başetmek zorundaydı, ve dahası, parti içinde nazik bir şekilde karşılanmadı. Chiang Ching, Mao ile evlenmesinin bir koşu-

lu olarak, yıllarca siyasi tecridi kabul etmek zorunda kaldı. Bu karar, sağcı Liu Shao Chi Parti Merkezi'ndeyken alındı.

KOMÜNİST PARTİDE ATAERKİL DEĞERLERİN GÖRÜNÜMLERİ

Feminist hareket burjuva devrimin ürünü olduğu için, komünist partiler kadınların sorunlarına karşı oldukça sıklıkla, alerjik bir yaklaşım gösterirler. Sonuçta, kadınların kurtuluşunu teoride kabul ediyor olsalar da, ataerkil değerlerin avı olurlar. Bu, birçok yolla görülür. Örneğin, komünist harekette, kadınlar güvenilir, uzun vadeli eşit bileşenler olarak değil, destekçi rolde görülür. Sonuç olarak, komünist partilerin, kadınların maruz kaldığı cins sömürsünün önemini küçümseyip, sınıf sömürsüne aşırı vurgu yaptığı, bu ikisi arasındaki diyalektik ilişkiyi unuttuğu sıklıkla görülür. Ayrı kadın örgütlülüğünün kurulmasının geciktirilmesi veya hatta, komünist partilerin kadın örgütlerinin geçici olarak dağıtılması durumları olagelmıştır. Ayrı kadın örgütünün var olduğu partilerde, kadınların kitle cephesine, onların kendi plan ve programlarını yapabilmeleri için istenilen derecede özgürlük verilmediği ve böylelikle, onların inisiyatif ve yaratıcı güçlerinin gasp edildiği durumlar mevcuttur. Bu, nihayetinde, partide yabancılaşmayı ve kuyrukçuluğu besler. Bu, kadınların planlarıyla partinin planlarının koordine edilmemesi ve sonuçta, parti planlarının kadınların planlarına üstünlük kazanması sonucu da ortaya çıkabilir. Partideki tutuculuk, kadın kadrolara, sadece kadınlarla ilgili görevler verilmesi ve böylelikle de, onların parti politikası meselelerinde ve diğer alanlarda gelişme şanslarının gasp edilmesi biçiminde de ortaya çıkabilir.

Bu, pratik alanda, kadınların sorunlarına işaret edildiği fakat harekete geçilmediği ve kişilerin de

bu sorunları koşulların akışına bıraktığı bir kendiliğindenliğe götürür.. Partinin, erkeklerin zihinsel işi üstlendiği, kadınlarinsa fiziksel işi yapmaya terk edildiği geleneksel iş bölümüne aktif bir şekilde müdahale etmediği sık sık görülmektedir. Bu, ayrıca, kadınların özel koşulları ve özel ihtiyaçlarına duyarlı olmamakla, erkek ve kadını mutlak eşitler gibi ele alma durumunda da görülür. Bu, kadınların adet veya hamilelik dönemlerinde daha da açık bir hal alır.

KADIN KADROLARDA ÖZNEL ÇABA EKSİKLİĞİ

Kadınlar, iki kat ezilmişliklerinden ötürü, daha uzun bir mücadele vermek zorundadırlar. Ancak, öznel çaba eksikliğinden dolayı, yolun yarısında kaybederler. Örneğin, feodal değerlere karşı başarılı bir şekilde isyan ettikleri yerde, sınıf mücadelesi içinde kendilerini var edememektedirler. Ve, sınıf mücadelesini yürütmedikleri yerde, parti içi mücadelede kendilerini var edememektedirler. Ayrıca, parti içi mücadeleye katılmayarak veya çok zayıf katılarak ideoloji üzerindeki keskinliklerini kaybediyorlar; böylelikle de, kendi kurtuluşlarıyla kopmaz bir bağı olan komünist hareketin gidişatında karar sahibi olma şansları gasp ediliyor. Öznel çaba eksiklikleri birçok yolla kendisini gösteriyor. İdeolojik alanda, pragmatizm, ekonomizm ve sekterliğin kucağına düşüyorlar; çünkü, onlar, teorik bilgiyi kullanma ve, kendi geçmiş nesnel koşullarından dolayı, bu eğilimleri besleyen kendi nesnel koşullarının üstesinden gelmek için parti içi mücadeleye katılma konusunda yeterince ciddi değiller.

Pratik alanda sık sık, tıpkı bekarken babasının, evliyken kocasının ve dulken oğullarının peşinden giden geleneksel kadın gibi, partinin direktiflerini gözü kapalı ve sorgulamaksızın takip eden kuyrukçuluğa düşüyorlar. Onlar, böylece, koşulların kurbanları oluyorlar. Bu, (kadınları en çok askeri alanda etkileyen) plansız anne olma durumunda açığa vuruyor. Bu, kendi siyasi çizgisini geliştirmek yerine, kocasının siyasi çizgisini takip etme biçiminde açığa vuruyor ve bu nedenle, bu da kendi bağımsız siyasi yaşamlarını etkiliyor. Kendi hak-

larına gelince iddialı olmayarak, geleneksel iş bölümünün tuzağına düşüyorlar. Sonuç olarak, onlar, içten içe karşı devrime yol açan geleneksel tutucu düşüncelerin aleti oluyorlar. Birçok durumda, evliliği ve anneliği, sanki bu bir geçici işmiş gibi, siyasi/askeri kariyerlerinde bir mola olarak görüyorlar. Benzer şekilde, kocalarının çalışma alanlarında istekli çalışma arkadaşı oluyorlar ve böylelikle, önceki işlerini yürütmedeki hakimiyetlerini yitiriyorlar. Öyleyse, sık yer ve iş değişimi onları erkekleri etkilediğinden daha çok etkiliyor. Tüm bu eğilimlerin etkisi, kadınlar arasında, devrim için verimli olmayan bir aşağılık kompleksinin gelişmesine yol açıyor.

ERKEKLERİN ÖZEL İMTİYAZLARINDAN VAZGEÇME İSTEKSİZLİKLERİ

Kadın kadrolar kendi iddialarını ortaya koyma konusunda sorun yaşarken, erkek kadrolar, onlara ataerkil yapı tarafından bahsedilen imtiyazlı pozisyonlarından vazgeçme sorunu yaşamaktadırlar. Bu, birçok biçimde görülüyor. Bu, temelde, kadınların önderliğinin biçimsel kabulü, fakat, özünde onların önderliğini kabul etmeme biçiminde görülüyor. Böylece, Parti'de, Ordu'da ve Birleşik Cephe'de kadınların önderliğinin kurulması konusunda yapılan geciktirmeler vardır. Bu, ayrıca, erkeklerin kadınların hataları konusunda sabırsızlıklarına ve kadınların hariç tutulduğu alanlarda genel yetenek eksikliğine yol açıyor. Onlar, sıklıkla, kadın meselelerini, sanki kendilerini ilgilendirmiyormuş gibi, kadınlara havale ediyorlar. Bu, kadın meseleleri üzerine yazılmış eserleri okumamak ve kadınların kitle cephesi tarafından sunulan planların yerine getirilmesinde yer almamak biçiminde görülüyor. Bazen, bu, örtük biçimde, kadın kadroların güvenliği konusunda aşırı koruyucu olma ve kadının zihinsel işini kendi üstüne alma şeklinde görülüyor. Bu, onların, zihinsel iş üzerindeki tekellerinden vazgeçmeksizin, geleneksel iş bölümüne saplanmaları ve kadınlara günlük, ağır ve zevksiz işleri reva görmelerinde de görülüyor. İmtiyazlı pozisyonlarından vazgeçmeyi istemeyerek onlar, umut vaat eden eşlerinin

bağımsız işleri üstlenmeleri konusunda, cesaretlerini kırma eğilimi gösteriyorlar. Böylece eşlerinin kendilerinden uzağa gitmeleri ihtimalini bertaraf etmeye çalışıyorlar.

SİYASİ ÇİZGİ VE KADINLARIN ÖNDERLİĞİ SORUNU

Yetişen kadın komünist önderlerin niteliğini ve kadınların kurtuluşu yolunu tayin edecek olan komünist partisinin doğru ideoloji ve politikasıdır. Alexandra Kollontai, Clara Zetkin, Inessa Armand, Krupskaya gibi iyi kadın komünist önderleri yetiştiren, yoldaş Lenin'in başında bulunduğu Bolşevik Parti'nin doğru politik çizgisiydi. Clara Zetkin ve Rosa Luxemburg gibi komünist kadın önderlerin, 1910 yılında Stockholm'deki ilk uluslararası sosyalist kadın konferansına sundukları kararlar, 8 Mart'ın her yıl Uluslararası Emekçi Kadınlar Günü olarak kutlanmasını sağlamaları da bu doğru politik çizginin ürünüydü. Ki, bu sadece komünistler tarafından değil, fakat aynı zamanda burjuvazi tarafından da (kendi yollarıyla) günümüze kadar takip edilmiştir.

Rosa Luxemburg yoldaşın "Sosyal Reform mu, Sosyal Devrim mi?" adlı kitabında Bernstein'i teşhiri ve ona karşı mücadelesi ve daha sonra, dünya devrimci komünistlerinin dikkatini üzerine çekmesini sağlayan Kautsky'ye karşı mücadelesi doğru olan siyasi çizgiydi. O, Lenin'i, eğer merkezîyetçilik ve demokrasi sorununu, karşılıklı diyalektik ilişkileri içinde ve uygulandığı ülkenin (Rusya, ç.n.) öznel koşulları altında kavranmazsa, parti yapısında bürokrasiyi besleyebileceği yönünde uyarıya

cüret etmiştir. Eski sosyalist ülkelerde karşı devrimin ortaya çıkması ve halk savaşı yürüten devrimci partileri temelinden çürüttüğü görülün bürokrasi eğilimleri ile birlikte, onun uyarısının, bugün bile anlamlı olduğu görülmektedir. Kadınların öfkesini açığa çıkaran Kültür Devrimi'ni müjdeleyen Yoldaş Mao'nun yürüttüğü siyasi çizgi de benzer şekilde doğru olanıydı. Sağcı merkeze karşı başkaldırıyı müjdeleyerek, Liu Shao Chi'yi şiddetle eleştiren ilk afişi asan bir kadındı. Chiang Ching yoldaşın bastırılmış önderlik niteliğini, onu, ölümüne (ya da öldürülmesine) kadar kapitalist yolculara karşı kararlı savaşçılardan birisi yaparak açığa çıkaran Kültür Devrimi'ydü. Şu da hatırlanmalıdır ki, merkezin, sağcı Liu Shao Chi tarafından işgal edildiği dönemde, bu bay, ufukta görünen işsizlik sorununu çözmek için, kadınlara evlerine dönmelerini emretmişti. Kadının ticarileşmesini yavaş yavaş başlatan, böylelikle de Rusya ve Çin'de fahişelik, kumar, güzellik yarışmaları gibi şeyleri geri getiren sağcı politika, perestroyka ve Deng politikalarıydı.

Tüm bunları söyledikten sonra, kadınlar

nasıl kendi aralarında farklı sınıflara bölündüyse, aynı şekilde, komünist kadınların da sağcı, merkezci ve devrimci çizgilere bölündüğünü unutmamalıyım. Sağcı ve merkezci çizgilerin yürüttüğü, emekçi kadın kurtuluş politikasına karşıt duruşları nedeniyle bu çizgilere mensup kadınlar, nihayetinde, kendi partilerinde marjinalize edildiler ve teşhir edilmiş olarak parti dışında kaldılar. Halbuki, devrimci çizgide duran kadınlar, kendi ülkelerindeki devrim yapma girişimi başarısızlığa uğradığın-

Sorun, marksizmin kadınların ezilmesine böylesine derin keskinlikte analiz ve çözüm önerirken, neden komünist partilerde bu kadar az kadın önder olduğuna gelince tekrar tekrar ortaya çıkıyor. Bu nedenle, sorun, komünist partilerde kadın önderlerin çıkması için büyüyen nesnel koşullara rağmen, neden bu alanda şans faktörünün alıkoyulduğuna geldiğinde ortaya çıkıyor. Bu derin analizler gerektirir.

da bile popülerliklerini korudular. Şu ana kadar en popüler kadın komünist önder olan Rosa Luxemburg örneğini ele alalım. Hayalini gerçekleştirilmeden önce öldürüldü: Bu, herşeyin üstünde, komünist dünyada, onun adanmış bir komünist kadın önder olarak saygınlığını artırdı. Benzer şekilde, Mao'nun devrimci çizgisini, tutsaklığında bile, onu meydan okuyan kadın kahraman yapan revizyonist Çin'de ölümüne kadar, sert bir şekilde koruyan Chiang Ching'in duruşuydu.

Devrimci komünist kadınların revizyonizme karşı savaşırken daima saldırı altında olduklarını görmek ilginçtir. Bunun nedeni, onların, revizyonizmin atavistik değerleri güçlendiren ve nihayetinde kadınları politikadan dışlayan bürokratlaşmayı beslediğinin can sıkıcı olarak farkında olmaları olabilir.

Şunu belirtmeliyiz ki, sınıf farklılaşmasının yeterince keskin olmadığı Nepal gibi üçüncü dünya ülkelerinde, parti içi mücadele, sık sık, cinsiyetsel, etnik, bölgesel mücadele biçiminde ortaya çıkabilir. Bu nedenle, cinsiyet meselesi, sınıf meselesinin oldukça önemli bir bileşeni haline alır. Böyle bir durumda, yabancı bir güç gibi cinsiyet meselesini hafife almak, nihayetinde sınıf mücadelesini olumsuz etkiler.

ÖZEL MÜLKİYET VE KADINLARIN ÖNDERLİĞİ SORUNU

Kadın kitlelerin, devrimci hareketlere doğru bir akış sergilediği ve bu akışın, kimi kadın önderler çıkaracak bir potansiyel de oluşturduğu görülmüştür. Fakat, muhtemel kadın önderlerle birlikte bu akış, devrim tamamlanır tamamlanmaz veya yenilir yenilmez geri çeki-

li. Bu fenomenin arkasındaki başat neden, özel mülkiyet konseptinin varlığıdır. Özel mülkiyet devam ettiği sürece, kaç toplumsal devrim gerçekleşirse gerçekleşsin, erkekler özel mülkiyeti koruyacak, kadınlar daima bireysel ev işi faaliyetlerine geri dönmek zorunda kalacaklardır. Böylece, kesintisiz devrim konsepti, komünizme ulaşana kadar, kadınlar için stratejik öneme sahiptir; çünkü sadece o zaman, kadınların yaratıcılığını açığa çıkararak, özel mülkiyet lağvedilmiş olur. İşte bu nedenle, dünyadaki tüm devrimci partilerce, ko-

münizme erişmede bir katalizör araç rolü oynayabilsinler diye, devrimci kadın komünist önderler yetiştirmek için uygun çevreyi yaratma hedefinde bilinçli çabalarda bulunmak önemlidir. Öyleyse, kadın komünist önderler yetiştirme sorunu şansa bırakılamaz; kadınlar, bilinçli bir şekilde yetiştirilmeli, işlenmeli ve korunmalıdır.

NEPAL'DE KADINLARIN ÖNDERLİĞİNİN BAZI DENEYİMLERİ

Devrimci kadınların önemini ve komünist hareketteki rolünü ete kemiğe büründürerek, NKP(M) umut verici sonuçlar elde etmektedir. Bugün, Parti MK'sında birkaç kadın vardır. Parti'de, bölgesel ölçekte düzinelere, mahalli ölçekte yüzlerce, alan ve hücre ölçeğinde bir kaç bin kadın vardır. Halk Kurtuluş Ordusu'nda, tugay, müfreze, takım düzeyinde ve miliste birçok kadın komutan ve komutan yardımcısı vardır. Tugaylarda ayrı kadın seksiyonları vardır: bu alanda, kadın müfrezeleri, kadın takımları ve kadın milisleri faaliyettedir. Merkezi halk hükümetini örgütleme komitesinin embriyosu olan Birleşik Devrimci Halk Konseyi'ndeki 37 üyenin 4 tanesi

Öznel çaba eksiklikleri birçok yolla kendisini gösteriyor. İdeolojik alanda, pragmatizm, ekonomizm ve sekterliğin kucağına düşüyorlar; çünkü, onlar, teorik bilgiyi kullanma ve, kendi geçmiş nesnel koşullarından dolayı, bu eğilimleri besleyen kendi nesnel koşullarının üstesinden gelmek için parti içi mücadeleye katılma konusunda yeterince ciddi değiller.

kadıdır. Kadınların her düzeyde Halk Konseyi'ne katılımı zorunlu hale gelmiştir.

Değişik alanlarda katılımları hakkında sadece biraz fikir vermesi açısından, Nepal'in Batı bölgesine bakalım. Bölge, başlı başına 1.500 kadın birimine sahiptir. Kadınların kitle örgütünde toplam kadın üye sayısı 600 bindir. Askeri alanda, ana kıta kuvvetlerinde 10 tane kadın seksiyon komutanı, yardımcı kuvvetlerde 2 kadın müfreze komutanı ve temel kuvvette birkaç

milis komutanı vardır. Tabur kuvvetinin sağlık seksiyonunun takım komutanı bir kadındır. Kadınlar, "Bir köy, bir birim; bir ev, bir arkadaş" adında bir kampanya başlattılar. Bu, köyleri art arda örgütlemeye ve politize etmeye yardım etti. Benzer şekilde, üretim alanında da "ilişkinin olduğu yerde örgüt vardır; örgütün olduğu yerde de üretim" adında bir kampanya var. Bunun neticesinde, kadınlar aynı zamanda üretim faaliyetlerine de katılmaktadır. Onlar, aktif bir şekilde, ihbarcılarının, ayyaşların, kumarbazların, zamparaların ve dolandırıcıların cezalandırıldığı halk mahkemelerinin işletilmesine de katılmaktadırlar. Böylesi duruşmalarda, genellikle, kadın milisler köylülerle birlikte aktif bir katılım sağlamaktadırlar. Bu nedenle, çeşitli bölgelerde kadın önderler yetiştirmek için nesnel temellerin Batı bölgesinde olgunlaşmakta olduğu söylenebilir.

Bugün, daha fazla kadın baskıcı evliliklere ve politik olarak yanlış evliliklere karşı başkaldırma konusunda cesaretlenmiştir. İlk olarak bir gerilla takımında komutan, daha sonra partinin alt-bölge komite üyesi ve mahalli düzeyde bir halk komitesinin başkan yardımcısı olan yoldaş Shilpa örneğini ele alalım. Mayıs 2002'de, karşıdevrimci silahlı kuvvetlere pusu kurarken bir kahraman gibi öldü. Yakalandıktan sonra devrimden dönekçe kaçan kocasını

reddetmeye ve ondan boşanmaya cesaret etti. Dulların yeniden evlenmelerinde artan bir eğilim var. (Ortodoks Hindu geleneği bunu zorunlu kılıyor –editör.) Şehit yoldaşların eşleri devrim davasından vazgeçmeksizin yeniden evlendikleri durumda, evlendikleri kişi de şehit yoldaşın ailesinden sayılmaya başladı. Bu, şehit edilmiş erkeklerin dul kalmış eşlerinin, kendilerini suçlu hissetmeden tekrar evlenmelerine dolaylı olarak yardımcı olmuştur. Mart 2001'de, Gorkha'da tarihi kadın hapisane firarının komutanı yoldaş Shilu örneğini ele alalım. NKP(M)'nin ilk şehit edilen politbüro üyesi yoldaş Basu'yu korurken şehit düşen kocası Bhim Sen Pokharel'i kaybettikten sonra bir diğer yoldaşıyla evlendi. Eşlerin beraber yapmaları için verilen işlerin olduğu durumlar da olmuştur. 23 Kasım 2001'de tarihi Dang Barrack saldırısında taburun bir seksiyonunun komutanı olan yoldaş Phul Maya BK'nın, aynı çatışmada kocası yoldaş Bijok'la beraber şehit edildiğini hatırlatmadan edemeyeceğiz. Ayrıca, Nisan 2002'de, Dang'daki Satbaria Kışlası saldırısının politik komiserinin de bir kadın olduğundan da bahsetmeden edemeyiz. OHAL'in ve askeri seferberliğin ilanı zarfında binlerce karı-koca ile erkek ve kız çocuk şehit edildi; bu da, Nepal'de ailenin politizasyonunun ulaştığı düzeyi gösteriyor.

SONUÇ

Yukarıda anlatılanlardan şöyle bir sonuç çıkarılabilir: Komünist partide devrimci kadınların önderliği, stratejik öneme sahiptir; çünkü, onlar, komünist hareketi Yeni Demokratik Devrim'den sosyalizme ve sosyalizmden de, kadınların kurtuluşunun tümüyle garanti altına alındığı devletsiz ve (özel, çn.) mülkiyetsiz komünizme ilerletecek olan güvenilir, uzun vadeli ve kitlesel güçtürler. Komünizmle kadının kurtuluşu arasındaki ilişkiyi ele alarak, Inessa Armand yerinde bir belirleme yapmıştır: Eğer kadının kurtuluşu, komünizm olmaksızın düşünülmezse, o zaman, komünizm de kadının tam kurtuluşu olmaksızın düşünülemez. Başkaldırma hakkı, kültürel devrim, kesintisiz devrim, tam devrim, kitle temelli politikalar gibi konseptlerin hepsi kadınlar için güçlü çekiciliğe ve uygulama (olanağına –çn.) sahiptir; çünkü, onlar, iki kat ezilen bir statüye sahiptir. İki kat ezilmişlikleri ve egemen sınıf (revizyonist sol partiler de dahil) tarafından onlara sürekli sunulan aldatıcı eşitlik vaadine karşı devrim veya revizyonizmi denetleme konusunda uyanık ve hemen harekete geçmeye hazır bilince sahiptirler; çünkü, onlar, kadın hakları alanındaki kazanımların, hem Rusya hem de Çin'deki her kapitalist adımla birlikte yavaş yavaş erezyona uğradığını görmüşlerdir.

Komünistler, eğer ataerkil değerlerin periyodik düzeltme kampanyaları yoluyla denetimi yapılmazsa, bunun, yavaş yavaş partide bürokrasiyi besleyebileceği konusunda politik uyanıklık göstermelidirler. Bürokrasinin partideki sonucu, onun kitlelerle olan ilişkisini kesmesidir. Parti bir kez kendi varlığının çıkarlarına hizmet eden, kendisi için bir amaç haline gelirse, bu revizyonizmi güçlendirecektir. Bu da partinin, ezilen sınıf yerine ezen sınıfın öncüsü olması sonucunu doğuracaktır, ve böylece hem sınıf hem de cinsiyet (sorunu –çn.) perspektifini kaybedecektir.

Komünist hareketin başarılı olması için Rosa Luxemburg veya Clara Zetkin gibi tek tek göze çarpan kadın komünist önderler çıkarmak, yeterli değildir, bununla beraber, kendi

alanlarında önder olan, komünist hareketin önderleri olan eşlerine yardımcı olan Krupskaya ve Chiang Ching gibi kadın komünist yol arkadaşları yetiştirmek de aynı derecede önemlidir. Sadece kocalarının rahat etmesini sağlayıp onlara eşlik etmiyorlardı, aynı zamanda, partideki iki çizgi mücadelesine de aktif bir şekilde dahil oluyorlardı. Bizim, ayrıca, politik ve kişisel çalkantı dönemlerinde bir kaya gibi kocasının arkasında duran ve tüm kapasitesini ona yardım için kullanan Jenny Marx gibi kadınlara da ihtiyacımız vardır. Devrimin kazanımlarını ve sürekli gelişimini muhafaza etmek için, yalnızca devrimci kadın önderler yetiştirmeye ihtiyacımız yoktur, aynı zamanda, devrimci komünist erkek önderlerin de desteklenmesi ve korunması aynı derecede önemlidir. Kadının ezilmişliği üzerine derin analizler yapan ve kadının kurtuluşu yolunu gösterenlerin Karl Marks, Engels, August Bebel, Lenin, Mao vb gibi devrimci erkekler olduğunu unutmamalıyız.

Şu önemli noktayı da belirtelim: nasıl ki, komünist kadınlar, proleter halk iktidarı için her kazanımın, kadınların iktidarı için görece bir kazanım olduğunu biliyorsa; benzer şekilde, komünist erkekler de, devrimin ve devrimin kazanımlarının ancak daha fazla kadın devrime katılır ve önderlik ederlerse korunup ilerletilebileceğini bilmelidirler. Benzer şekilde, nasıl ki, proleter hareket, bütün sınıf kaderlerine isyan edenlerin katılımına ihtiyaç duyarsa; benzer şekilde, proleter kadın hareketi yalnızca sınıf kaderlerine değil, fakat ayrıca, basma kalıp cinsiyetçi kaderlerine de isyan edenlerin katılımına ihtiyaç duymaktadır. Öyleyse, devrimci erkek ve kadınlar arasındaki ittifak sadece arzu edilen bir şey değildir, bu, aynı zamanda tarihi olarak da zaruridir. Bu, her şeyden önce devrimci komünist kadın önderler yetiştirmek için zaruridir.

Son olarak, Mao'nun şu sözünü vurgulamakta önem var, "Asla tatmin olmayın; Dünya tatmin olmayanlarıdır." Bu, her şeyden önce, daha uzun ve daha karmaşık bir sınıf mücadelesi, parti içi mücadele ve iç mücadele yolunda savaşmak zorunda olan devrimci kadın önder-

ler için geçerlidir. ■

Siyasal Devrimden Sosyal Evrime Doğru:

A. Öcalan

Sivil Toplumculuğa Koşuyor

KADEK'İN birinci dereceden yetkililerin diliyle söylersek eğer, Irak'a yönelik emperyalist işgal saldırısı çerçevesinde demokratik Kürt ulusal güçlerini tasfiye etmeye yönelik kapsamlı bir imha planlanıyor. KADEK tarafından art arda yapılan değerlendirmelerden de anlaşılacağı üzere, bu plan, Öcalan'ın yakalanmasıyla sonuçlanan uluslararası komplonun doğrudan bir parçası/devamı olarak görülüyor. Dolayısıyla planlayıcı ve organizatör olarak ABD başta olmak üzere, AB'nin ileri gelen devletleri, Türkiye ve Güney Kürdistan'daki işbirlikçi Kürt güçleri misyonlarına uygun olarak planda hep birlikte rol alıyorlar. Başka bir ifadeyle, ama bu kez, Abdullah Öcalan'ın dilinden söylersek eğer, Kürtlerin "trajedi"si devam ediyor.

Gerçekten de öyle. A. Öcalan'ın tutsak edildiği İmralı'da, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ndeki yargılanma için hazırladığı savunmasında dile getirdiği bu "trajedi", "mantıksal sonuçlarına" doğru adım adım ilerliyor.

Mantıksal sonuçlarından kastımız, "Sümer Rahip Devletinden Halk Cumhuriyetine Doğru" adıyla Aram yayıncılık tarafından kitap haline getirilip yayınlanan bu savunmanın felsefik-ideolojik günahlarından başka bir şey değil. Tarihsel perspektiften bakıldığında, Kürt ulusalçı

kurtuluş mücadelesi birikiminin ulaştığı aşamanın "Apocu doktrini" haline getirilmiş bütünlüğü diyebileceğimiz bu çalışmanın ruhu, bütün iddialarının aksine, çözümüne kendini bağladığı "gerçek"lerin tutsağı olmuş görünüyor. O nedenle, kitabın kapağında yer alan "özgür insan savunması" ibaresi, toplumsal-tarihsel gelişmenin "zorunluluk"larını kavrayan bir devrimci bilincin durumunu değil, felsefik-ideolojik tutsağı haline geldiği toplumsal-tarihsel koşulların "eleştirel gerçekçiliğine" ermiş küçük burjuva reformist bilincin durumunu tanımlamaktadır. Kitabında demokratik uygarlık çağı tasarımı yaptığı insanlığın geleceği için artık "tek yol ne devrimdir ne de karşı devrimdir" diyen Öcalan'ın bunların yerine koyduğu çıkış yolu "kapitalizmin ve sosyalizmin aşılması"na dayalı olan çağdaş demokrasidir. Üstelik bu "bir hayal değil, hakikattir" ona göre. Çünkü artık "...20 yüzyılın sonlarında demokratik sistemin en geçerli sistem olarak zaferi kesinleşmiştir" vb.

Dünyanın "yeni durumu", teorik olarak bu temelde kavrandıktan sonra, geçmiş-gelecek bütünlüğü içindeki tarihin, "şimdiki" durumun ihtiyaçlarına bağlı yeniden okunuşu ve "yazılışı" da kaçınılmaz olarak böyle oluyor.

Peki ne adına? "Daha fazla gerçekçilik daha

fazla insani olabilmek” adına. “Apocu doktrin” ciliğin kör noktası tam da burası oluyor zaten. Tarihi okurken, sol gözünü kapadığı yerde “gerçek” çiliği, sağ gözünü kapadığı yerde de ancak “insaniliği” gören/görebilen Öcalan, iki gözünü birden açtığı yerde kaçınılmaz sonuç olarak “demokratik uygarlık çağını” görüyor. “Gerçekçilik” kapitalizmin (emperyalizmin) “demokratik uygarlık” a kattıkları, “insanilik” de sosyalizmin (“reel sosyalizm”) ki oluyor. Tek gözle bakmanın “aşıldığı” yerde “Apocu doktrin” in şaşı diyalektiği konuşuyor. Bu nedenle “ne devrim ne karşıdevrimden”, hem devrim hem karşıdevrim çıkmıyor. Ona göre, “büyük çözüm” başka yerde: “Demokratik uygarlık döneminde yeni insanlık sentezi, çok yönlü ve karmaşık bir çok sentez ve antitez, daha insani ve çok renkli evrensel hukukun meşru savunma hakkı dışında şiddete yer vermeyen mücadelesi sonucunda doğacaktır.”

Böylece, materyalist diyalektiğin “ne o ne bu, hem o hem bu” suna şaşı bakan Öcalan’ın “ne o, nu bu”yu, “hem o değil, hem bu değil” olarak yanıtladığını anlıyoruz. Ona göre “hem o değil, hem bu değil,” çünkü ikisinin de (kapitalizm ve sosyalizm) sınıflı topluma ve “şiddete” dayalı çözümleri artık tıkanmıştır. Oysa “sınıflı toplum güçleri... eşit koşullarda olmasalar da barış içinde ve en geniş bir demokratik rejim altında kaderlerini serestçe tayin etmede uzlaşmış gibidirler.” Öcalan’ın doktrin politik özü, işte bu ‘sınıflı toplum güçleri’nin “uzlaşması” stratejisine dayalı olduğu için teorisinin ucu, gerekli olduğu her durumunda kolayca oraya doğru bükülüyor. “Hem o hem bu”daki çelişkili birliğin, toplumsal gelişmenin ve tarihsel akışın nesnel zeminini döşeyen “karşıtların mücadelesi”ne dayanan niteliğini kolayca görmezden geliyor,

“Apocu doktrin” ciliğin kör noktası tam da burası oluyor zaten. Tarihi okurken, sol gözünü kapadığı yerde “gerçek” çiliği, sağ gözünü kapadığı yerde de ancak “insaniliği” gören/görebilen Öcalan, iki gözünü birden açtığı yerde kaçınılmaz sonuç olarak “demokratik uygarlık çağını” görüyor. “Gerçekçilik” kapitalizmin (emperyalizmin) “demokratik uygarlık” a kattıkları, “insanilik” de sosyalizmin (“reel sosyalizm”) ki oluyor. Tek gözle bakmanın “aşıldığı” yerde “Apocu doktrin” in şaşı diyalektiği konuşuyor.

modern ütopyacılığının rahim yatağında büyütülen bu “yeni sentezin” tam olarak ne olduğunu ve nerede ve nasıl yaşam bulacağını merak ediyorsanız, onu dinleyebiliriz:

“Çağdaş demokrasi daha çok toplumsal biçimlenmenin zenginliğine dayanmaktadır. Zengin bir teorik kuramı, pratik gelişmeyi biçimlenmeyi ifade etmektedir. Basit bir siyasal iktidar belirleme teorisi değildir. Bir siyasal iktidar biçimine de indirgenemez. Uzun süreli ve kapsamlı bir uygarlık biçimidir. Hem sınıflı hem de sınıfsız öğeleri barındıran ama daha çok bunların karma tonlarını sınırsız biçimde ve özgür olarak belirlemeye ve yaşamsal kılmaya dayanan bir sistemdir. Hayatın özgür gelişmesinin teori ve pratiğidir.”

Nerede ve nasıl yaşam bulacağına daha sonra geleceğiz ama şimdiden tam olarak politik tasfiyeciliğin derin bir akıl yürütülmesiyle karşı karşıya olduğumuzu söyleyebiliriz.

Bu derinlik, toplumsal-siyasal gerçekliğin somut diyalektik analiz gücünden gelmiyor. Tam tersine, gerçeklerin gücüne rağmen “doktrini”nin dipsizliğinden kopamayan Öcalan’ın

Öcalan. Çünkü “gerçek” in –şeylerin– içsel çelişkisinde saklı bulunan devrimci olanakların açığa çıkarılmasından doğacak eylem, Apocu doktrin politik özülle hiçbir biçimde uyuşmamaktadır. Sınıflı toplum güçlerinin, şiddete dayalı çatışmasının “aşılması” gerekmektedir –Öcalan böyle istemektedir–, çünkü bu hem “gerçekçi”, hem de “insani” değildir. Olması gereken (!) “çelişkili birliği”, yani “sınıflı toplum güçlerini”, çelişkiden kurtarmak ve “saf birlik” haline getirmektir.

“Saf” birlik! Yani Apocu doktrin post-

ideolojik-politik yüzeysel tutumundan geliyor. Ama zaten bütün doktrinerler böyledir; kanıtlanmamış soyut yargıları onlar için “hayatın özgür gelişiminin teorisi”nden başka bir şey değildir. Bu nedenle de Apocu doktrinerlik kendi teorisini kolayca “gerçek”lerin yerine koyabiliyor; gerçek ve “özgür”lük özdeşleşiyor böylece. İşte bu nedenle “demokratik uygarlık bir hayal değil, hakikattir” diyebilmek için Öcalan kadar sıkı bir doktriner olabilmek gerekiyor. Çünkü ancak böyle bir teorik-felsefi tutumla, “sivil toplumculuk” kurucu ideolojisinin etrafında dönüp durduğu liberal siyaset tasfiyeciliğinin önu “özgürce” açılabilir. Kapı açıldıktan sonra “demokratik uygarlık” hanına, “meşru savunma hakkı dışında şiddete yer vermeyen” herkes uğrayabilir, orada istediği kadar konaklayabilir. Ne de olsa orası bir “geçiş” yeridir: “Çağımızın temel karakteri, sınıflı topluma dayalı uygarlığın genel bunalımı ve çözülüşüyle yeni toplumsal uygarlık kimliğinin şekillendirdiği bir geçiş aşamasının özelliklerini iç içe “taşımaktadır”.

Eğer isterlerse demokratik uygarlık çağına Kürtler de geçebilirler ama artık “isyan etmemek” kaydıyla. Eğer isterlerse şovenist Türk egemenleri bile geçebilirler ama “inkar ve imha etmemek” şartıyla. Devrimci ve sosyalistlere geçiş önceliği zaten var; ama “aşırı şiddete dayalı dogmatik tarzı” kapının önüne bırakma koşuluyla vb. Yeter ki herkes 20. yüzyılın “kirinden pasından” arısın da öyle gelsin.

Tıpkı AB'nin ve ABD'nin yaptığı ya da yapmaya çalıştığı gibi! Hayır, hiç de abartma yok. “Apocu doktrin”in politik klavuzu AB'dir. Ona göre AB “bir genel uygarlık prensibidir”. Çünkü; “AB, siyasi sınırlar, farklı din ve ideolojiler, etnik ve ırki nedenlerle çatışmaya dönüşmeden çözüme kavuşturuyor.” Çünkü; “AB ordusu; küçük yerel anlaşmazlıkları bir müdahale gücü olarak düşünülmektedir. Buna barışı kalıcı kılmanın operasyonel gücü de denilebilir.”

Garip! bir çelişki. Oysa, Öcalan savunmasının bir yerinde özeleştirel bir değerlendirmede bulunuyor ve şöyle yazıyordu: “Ortadoğu’da hak ararken, bastıran emperyalizmle birlikte uzlaşma niyetiyle Avrupa’ya yöneldiğim bir gerçektir. Onların demokratik ölçüleri içinde ma-

kul bir çözüm imkanı bulmak için uğraş verme daha çok cana mal olacak yönelimden daha öncelikli hale gelmişti.

Bu düşünceyle Avrupa yoluna girmenin bir trajediyle sonuçlanabileceğini kestiremediğim doğrudur.

İhanetin ve çıkarıcılığın bu durum karşısında böyle ayaklanacağını ve sağduyusunu yitirebileceğini hesaplamadığım da doğrudur.”

Emperyalistlerle politik olarak “uzlaşma” zorunda kalmış olmanın anlaşılabilir olduğunu bir yana koyalım. Ve açık ki buradan doğrudan bir “trajedi” çıkmayabilirdi. Ama Avrupa'nın “demokratik ölçülerine” ideolojik olarak sığınmaya yönelirse, yolun sorunun nerede biteceği “kestirilemez”di. AB'nin “demokratik ölçütleri”, Avrupa'nın emperyalist merkezlerinin ekonomik-politik çıkarlarının güvence altına alınmasından başka bir şey değilse eğer, o nasıl “genel bir uygarlık prensibi” olabiliyor. Eğer öyleyse, Bosna-Hersek'te, Kosova'da, Bask'ta, İrlanda'da vs. demokratik ölçülerinin yerine niye top tüfeğin ölçütleriyle “çözüme” gidiliyor? Fakat anlaşılıyor ki Öcalan'ın “gerçekçilik” zihniyeti bakımından bunlar “insani” olmasa da “meşru”dur. AB ordusuna “barış” misyonu yüklemesinin nedeni bu. Yeter ki “siyasi sınırlar farklı din ve ideolojiler, etnik ve ırki nedenlerle çatışma” son bulsun! Kim, hangi sistem bunun öncülüğünü yapıyorsa, o, “demokratik uygarlığın” lideridir. Yönümüz oraya çevrilmelidir, sonu “trajedi”yle bitecek bile olsa!

“Garip” görünen bu işte; Öcalan'ın özeleştirisini politik pratikte temel hiçbir sorunda çözücü bir güce dönüşemediği gibi, Kürt yurtsever devrimci dinamiğinin ideolojik olarak çözülüşünün zeminine dönüşmüştür. Öcalan'ın özeleştirisinin öz'den yoksun olduğunu gösteren sonraki gelişmelerde kanıtıyor ki, küçük burjuva ulusalcı bakış açısının eleştireliliğinin “gerçekçi”liği, onun ufkunun en uç sınırınıdır. Yani “demokratik kapitalizm” içinde “özgürce” varoluş. Varsın Öcalan “demokratik”, “uygarlık” vb. süslü ama içi boş sınıf niteliğinden arındırılmış genel ve soyut kavramları birbiriyle envai çeşit figürlerle dans ettirip dursun, hayal gücünün sınırları, fikirlerini dans ettirdiği pistin dışına çıkamayacaktır. “İnsani” olarak öyle olmasını istemese bile.

Biz bu “gerçekciliğin” en acı yanını onun ABD emperyalizmi hakkında beslediği “hayaal”lerde buluyoruz. Savunmasında şöyle yazıyor Öcalan; “Daha önce rejim ayrımı yapmadan işbirlikçilere verdiği desteği giderek daha çok insan hakları ve demokratik gelişmelere bağlamaya çalışmaktadır.

Zaten kapitalizmin talancı karakterinden uzaklaşması buna bağlıdır.”

Peki ya 11 Eylül? Öncesini bir yana bırakalım da, 11 Eylül sonrasında ABD emperyalizminin hristiyan-faşist bir resmi ideoloji geliştirmeyle çalışarak “insan hakları” ve demokrasinin canına okumaya başlaması da ne oluyor? Afganistan’da ne oldu, şimdi Irak’ta, Kürdistan’da ve Ortadoğu’da ne oluyor? “Barış”ın büyük “operasyonel gücü” mü devrede, yoksa bir aşamasından sonra 3. dünya savaşına evrilmesi kaçınılmaz bir emperyalist hegemonya saldırısıyla mı karşı karşıyayız? KADEK’in bağıra bağıra ilan ettiği dışa dönük herhangi bir saldırıya kapalı “meşru savunma” pozisyonu, neden ABD-TC işbirliğiyle, silahlı kuşatma altına alınıyor, imha tehditiyle çözülmek isteniyor. “Demokratik uygarlığın” bekçisi AB nerede?

Daha fazla uzatmayalım ve bu bölümü “Apocu doktrin”erciliğin iflah olmaz çelişkisinin, emekçi Kürt halk yığınlarının yeni bir tarihsel eylem inisiyatifiyle “pratik” olarak çözülebileceğini belirterek noktayalım.

‘İKTİDAR’SIZLIĞIN KÜRESEL SOSYOLOJİSİ

Bir “Kürt aydınlanması”ndan bahsedilebilecekse eğer bunun temel dinamiğinin PKK formunda somutlaşan mücadele halkasının açığa çıkardığı devrimci olanaklar zemininde gerçekleştiğini söyleyebiliriz. Son tahlilde bütün bir

Eğer isterlerse demokratik uygarlık çağına Kürtler de geçebilirler ama artık “isyan etmemek” kaydıyla. Eğer isterlerse şovenist Türk egemenleri bile geçebilirler ama “inkar ve imha etmemek” şartıyla. Devrimci ve sosyalistlere geçiş önceliği zaten var; ama “aşırı şiddete dayalı dogmatik tarzı” kapının önüne bırakma koşullu la vb. Yeter ki herkes 20. yüzyılın “kirinden pasından” arısın da öyle gelsin.

hareketin “kolektif” ürünü olmakla beraber, Abdullah Öcalan’ın bu aydınlanma sürecindeki bireysel rolü baskın bir nitelik taşımaktadır. Öcalan’ın taşıdığı “ulusal önderlik” misyonu belki bunu tarihsel olarak “zorunlu” da kılmaktadır ancak, bu her zaman ve durumda birebir örtüşmeyi zorunlu kılmıyor. Aksi tarihsel örnekleri olduğu gibi, Öcalan şahsında yaşandığı biçimiyle, önderliğin ideolojik kaderinin hareketin siyasi kaderi üzerinde “varlık-yokluk” düzeyinde etki yapma gücüne denk düşen örneklerde ortaya çıkabiliyor. Bizim açımızdan işin bu yanı, doğrudan eleştirinin

konusu olmaktan ziyade, kaynakları ve yaratmış olduğu sonuçları tarihsel bağıntısı içerisinde ele alarak, deneyimin derslerini genelleştirmeye çalışmak olacaktır.

Öcalan’ın, kitap haline getirilerek yayınlanan çalışmasında (AİHM Savunması) temel sonuçları bakımından en “ileri” aşamasına bürünmüş görünen ideolojik dönüşümünün bize kattığı şudur; devletlerin, ulusların ve halkların yaşamında görüldüğü gibi bireylerin yaşamında da, karşılarına çıkan ancak çözüme kavuşturamayacaklarına inandıkları yaşamsal sorunlar karşısında, yöntemini bildikleri daha önceye ait çözüm düzeyine dönme eğilimi gelişir. Bu her ne kadar yaşamı-varlığını sürdürme güdüsünün “doğal” bir reaksiyonuysa da, toplumsal ilerlemenin bilinçli diyalektiği açısından “sağlıksız” bir duruma karşılık düşer.

Öcalan şahsında bu durum, uluslararası komplo aracılığıyla kendisini fiilen, Kürt ulusal hareketini de askeri-siyasal olarak imha etme tehdidiyle somutlaşmıştı. Sorun gerçek ve yaşamsaldı. Devrim askeri olarak ilerleyemiyor, siyasal hedeflerine doğru sığıramıyordu. O halde çözüm tıkanmanın açığa çıktığı (ya da tıkanma-

ya neden olan “nedenlerin” bertaraf edilmesi ve tam “karşıtları” üzerinden ilerlenerek bulunacaktı; askeri ve siyasal olanın yerine “sivil” ve “toplumsal” olanla. Daha özcesi “ideolojik yaşam” merkezli ilerleyiş “hayatın özgür gelişiminin” taşlarını döşeyecekti. Çünkü aslolan “hayat”tı.

Peki ama ne kadar geriden başlayarak “çözümü” aramak gerekiyordu. Öcalan “Sümer Rahip Devleti’nden” başladı ve “Halk Cumhuriyetine Doğru” yürüyor. Ama esasen “doktrin”in pratik başlangıç noktası, kapitalist uygarlık ve özellikle onun serbest rekabeti dönemine ait burjuva “aydınlanma” çağıdır. Başka bir deyişle burjuva liberalizminin altın çağı. “Özgürlükçü” toplumsal güçlerin “sivil toplum” olarak varlık kazandıkları ve “hukuk”un –ama aynı zamanda evrensel hukukun!– kaynağını oluşturan toplumsal ilişkileri inşa ettikleri o, altın çağ!

“Apocu Doktrin”in temel yapı taşlarından biri olarak “sivil toplum” kavrayışının materyalist tarih anlayışından tamamen yoksun içeriğini tam olarak göstermek için onun bir çözümlemesini olduğu gibi aktaralım: “Sivil toplum, başlangıçta feodal devlet dışında özgürce gelişen burjuva toplumu ifade eder. Daha sonra burjuvazinin resmi devlet toplumu haline gelmesiyle kapsamı değişmiştir. Günümüzde devlet dışında, hatta hukuk kurallarına bağlı olmak kaydıyla ona rağmen, özgür bir zihniyete ve somut bir toplumsal program ve örgüte sahip olan tüm toplum kesimlerini kapsar. Giderek hem resmi hem de geleneksel toplumun dışında gelişen ve belirleyici olmaya başlayan bir toplum biçimi haline gelmektedir. Özünde çözümleyici ve yaratıcı olmayan resmi ve geleneksel toplumun yarattığı boşluktan kaynaklanmakta ve çözümleyici değeri yüksek bir toplum grupları sistemi haline gelmektedir.”

Yine de haksızlık etmemek için baştan belirtelim ki Öcalan’ın bu çözümlemesinde tarihsel gerçekliğe uygun olarak belirtilen bir tek şey vardır, o da, sivil toplumun özgürce gelişen burjuva toplum oluşudur. Materyalist tarih anlayışının kurucusu ve diyalektiği toplumsal gelişmenin incelemesinde büyük ustalıkla kullanma yeteneği ile çağdaşlarından ayırt edilen Karl Marks, o dönemin (1840’lı yıllar) burjuva (ve

küçük burjuva) ideolojisinin temsilcilerine karşı “sivil toplum”un varlığını “sivil toplum, sivil toplum olarak burjuva ile gelişir; böyle olmakla birlikte, üretimin ve ticaretin doğrudan doğruya sonucu olan ve her zaman devletin ve üst yapının temelini oluşturan toplumsal örgütlenme ile aynı adla belirlenmelidir” biçiminde tanımlamaktadır. Görüleceği gibi marksistler bakımından “sivil toplum”un (aynı anlama gelmek üzere burjuva toplumun) varlığı, egemen üretim ilişkilerinden, yani bütün üst yapının üzerinde yükseldiği ekonomik temelden bağımsız olarak düşünülemez. Tartışmamızın güncel boyutuna açıklık getirmesi nedeniyle, okurun anlayışına sığınarak konuyla doğrudan ilgili bir alıntıyı daha aktarmak isityoruz. Marks, sivil toplumla “hukuk” arasındaki ilişkiyi değerlendirdiği yorumunda şöyle diyor: “Politik devletin kuruluşu ve sivil burjuva toplumun ilişkileri yasalarla düzenlenmiş bağımsız bireylere ayrılması tek bir aşamada gerçekleşmiştir. Feodal çağda, insanlar arasındaki lonca ayrıcalıkları ise, şimdi de, bağımsız bireyler arasındaki ilişki ‘hukuk’ olmuştur. Sivil toplumun üyesi olan insan, zorunlu olarak doğal insan olarak görünür. İnsan hakları doğal haklar olarak görünür. İnsan hakları doğal haklar diye anlaşılır; çünkü bilinçli eylem, siyasal eylemde yoğunlaşmıştır.”

Açıktır ki bu “görünür” olan, burjuva toplumun “insan”ının egemen ideolojinin hegemonyası altında biçimlenen, onun sınırlarının dışına çıkamamış bilincinin “gördüğü”dür. Sivil toplum, burjuva topluma ait insanın kendine bakışıdır. “Teori’sinin bilimsel olma iddiasının “yüksek” düzeyli eşliğinden bakıldığında Abdullah Öcalan’ın “sivil toplum” kavrayışında “görünene” secde etmesi, dramatik bir tablo oluşturmaktadır. Oysa artık biliniyor ki “gerçek, görünenen ibaret olsaydı, bilime gerek kalmazdı.” Onun için Marks, kapitalist toplumun (yani burjuva toplumun/sivil toplumun) “bilimsel” eleştirisine ulaşabilmek için, insanla insan arasında görünürde “özgür” ve “doğal” olan ilişkilerin, üretim ilişkilerinin temelini oluşturan ekonomik “zorunluk”ların “gizemli” bırakılmış özünü açığa çıkarmakla ömrünü geçirmiştir.

Bu temel olmadan “sivil toplumun” geleceğine ilişkin gerçek hiçbir öngöründe bulunulamaz-

di. Marksistleri, burjuva toplumun kötülüklerini, ama yalnızca sonuçları üzerinden “eleştiren”, nedenleri üzerine bilimsel temele dayalı olarak açıklamaktan her zaman yoksun kalan ütopyacı-lardan ayıran bu temel üzerindeki farklılaşma olmuştur. Öcalan’ın ideolojik bakımdan küçük burjuva ulusalcı dünya görüşünde potansiyel olarak içerilmiş bulunan

ütopyacı damarın, belirli tarihsel ve siyasal koşullar altında fiile dönüşerek “sivil toplumculuk”ta konaklaması anlamlıdır. Çünkü “çağ”ımızda (Öcalan’ın tarih felsefesine göre) burjuva uygarlığın “içeriden” eleştirisinin “gerçekliğe” dayalı en radikal toplumsal projesidir “sivil toplum”culuk. Modern ütopyacılığın babaları kabul edilen Owen, St. Simon, Fourier nasıl iki yüzyıl öncesinde de bütün eleştiriciliklerine rağmen sömürülen ve ezilenlerin burjuva topluma karşı devrimci eylemlerinden uzak durmuş ve apaçık karşı çıkmışlarsa, onların daha soraki yakın takipçileri gibi 21. yüzyıldaki esinlenicileri de benzer yaklaşımlar geliştiriyorlar.

Bu kapsamda Öcalan’ın –üstelik serbest kapitalizmin rekabetçi döneminin yüzyıl geride kalmış mazisine ve onun yerine tekelci rekabet ve hegemonya aşamasına geçilmiş olmasına rağmen– burjuva aydınlanma döneminin “insan hakları”, “evrensel hukuk” vb. kavramlarına gönümüzün toplumsal-sınıfsal çelişkilerini “çözümleyici” ve “yaratıcı” anlamlar yüklemesi anlaşılır olmaktadır. Ama yine de somut bir çelişkiyi bağrında taşımaktadır bu “ütopya”; bu kavramlar, o tarihsel koşullar altında, feodalizme karşı burjuva egemenliğin pekişmesi rolünü oynamışlarsa da, gerisinde sömürülen ve ezilen sınıfların devrimci tarihsel inisiyatiflerinin gücünü taşımaktaydı. Bu nedenle o zaman “burjuva özgürlükler” işçi sınıfının bağımsız siyasal eyleminin ve örgütlenmesinin tarihsel olarak önünü açan bir rol oynamamıştır. Fakat, bugün bu kavramlar çerçevesinde tanımlanan toplumsal pro-

Öcalan “Sümer Rahip Devleti’nden” başladı ve “Halk Cumhuriyetine Doğru” yürüyor. Ama esasen “doktrin”in pratik başlangıç noktası, kapitalist uygarlık ve özellikle onun serbest rekabeti dönemine ait burjuva “aydınlanma” çağıdır. Başka bir deyişle burjuva liberalizminin altın çağı.

je, daha işçi sınıfının ve ezilenlerinin tarihsel devrimci inisiyatiflerinin yükseldiği bir dönemin ürünü olarak gündemleşmedi. Tam tersine kökleri daha öncesine dayanan ama daha somut olarak ‘89/90’lar itibariyle sosyalizmin geçici yenilgisi üzerinden uluslararası işçi ve emekçi hareketinin dibe vurma sürecinde en popüler dönemini yaşadı. Başta reformizm olmak üzere, ezilenlerin burjuva liberal ideolojinin saldırı bombardımanı altında pasifize edildiği dönemdi bu.

SİVİL TOPLUMCU BİR ‘SAVUNMA’: DEVİRİMSİZ SOSYALİZM

PKK hareketinin bu dönemin genel eğilimine karşı ters akıntı halinde gelişen kitlesel devrimci siyasal pratiğine rağmen, ideolojik dünyası, esasen dönemin “küresel” sisteminin bir parçasıydı. SSCB’nin dağılışı ve sosyalizmin geçici yenilgisini dünya emperyalist sistemindeki ani ve güçlü bir “patlama” olarak tasavvur edersek, PKK bu patlamanın gücüyle dışa doğru fırlayan görece büyük parçalardan biriydi. Ama sistem soğuyup merkezindeki emperyalist ana parça etrafında “küresel” yörüngeler oluşmaya başlayınca, PKK’de gidebilmiş olduğu uzaklık mesafesinde merkez çekim gücünün etkisiyle yörüngeye girmiş oldu. “Küresel” sistemin uyumuyla dönmek ve bu sistemi Kürtler ve insanlık için bir daha “patlama” olmasına olanak tanımadan yaşanabilir kılmak, işte “Apocu doktrin”in evrensel hümanizmanın dayanağı olan pratik felsefe budur.

Ama bunun gerçekleşebilmesi için en az bu “patlamanın” gücü kadar etkili bir “zihniyet devrimi” patlaması gerekiyordu. Öcalan’ın İmralı’da ideolojik düzeyde yaptığı şey, bu amaçla malzeme toplamak olmuştur. Ama ne yazık ki sistemdeki “patlama” tarihsel geçmişin ideolojik yapılarını ya da birikimini parçalanıp dağıttığı için, Öcalan’a kendisinde kalanlarla oradan bu-

radan topladıklarını bir araya getirip “sentez”lemek düşmüştür. Biraz Oven, biraz marksizm, biraz kautskycilik, biraz muhammedcilik, biraz nehruculuk, biraz Giddens, biraz Grotz; yani biraz mitoloji, biraz din, biraz bilim, yani biraz sosyalizm, biraz kapitalizm.

Bu Frenkeyştainvari sentezin “ek”lektizmi,

Öcalan’ın teorik sisteminin ruhuna derin biçimde yerleşmiş durumdadır. Bir araya getirince sentez olmadığı o kadar açıktır ki, Öcalan’ın frenkeyştainvari hümanizminin yaşayabilmesi için onu dünyanın gerçeklerinden uzak başka bir yere götürmek gerekir. “Çağdaş demokratik uygarlığın” sivil toplumu, Öcalan’ın sandığı gibi, her çeşit hümanizmanın özgürce ve bir arada yaşabildiği burjuva aydınlanma dönemine ait “neseli” bir panayır topluluğu değildir. Neoliberalizmin küresel egemenliği uğruna at koşturduğu bir “serbest piyasa” bozkırdır. Günümüzün “sivil toplum” adına faaliyet yürüten etkin kurumsal güçlerine bir bakalım, hepsi yerel ya da uluslararası düzeyde sermayenin yönlendirdiği güçleridir; TÜSİAD’dan NGO’lara, think-thank’lerden “insani yardım” organizasyonlarına vb...

Ortaçağ barbarlığını temsil eden zihniyet nasıl ki sahibinin bilim uğruna yarattığı gerçek Frenkeyştan’ı taşıyıp toplumun dışına attıysa, 21. yüzyılın neoliberalizmi küresel barbarlığı da Öcalan’ın (ütopya uğruna) geliştirdiği hümanizm sentezinin yaşamasına seyirci kalmayacak. Onu, sivil toplum bozkırlarında koşturduğunu nalları altında ezmeye çalışacaktır. Çünkü Öcalan’daki burjuva “küreselleşmiş” dünyanın “zorunluluk”larına sadık olsa da, yine de ideolojik olarak hümanizmini yitirmiş bir sermaye sözcüsü ya da temsilcisi olarak değil, “eşitlikçi ve özgürlükçü” bir dünya adına burjuva uygarlığı “demokrasi”ye davet eden küçük “burjuva” olarak konuşmaktadır. Hatta sivil toplum kuruluşlarının etkinliğine dayalı çağdaş demokrasiyi, sosyalizme geçişin zemini olarak görmektedir. Küçük burjuva liberal solculuğun devrimsiz sos-

“Küresel” sistemin uyumuyla dönmek ve bu sistemi Kürtler ve insanlık için bir daha “patlama” olmasına olanak tanımadan yaşanabilir kılmak, işte “Apocu doktrin”in evrensel hümanizmanın dayanağı olan pratik felsefe budur.

yalizm ütopyasının Apocu doktrin biçiminde karşımıza çıkan bu yeni “sentezi”ne, işte tam da bu nedenle emperyalizmin küresel dünyasında kendine zor yer bulacaktır.

Sorun sadece Öcalan’ın “fikirleri” olsaydı, burjuvazi onu başının üstüne bile koyabilirdi. Çünkü zaten “devrimsiz

sosyalizmin” 21. yüzyıla sarkan liberal türevleri üreten ütopyacı merkezler ve şahsiyetler bolca vardır. Genellikle Avrupa-Batı kaynaklı bu ideologlar, Öcalan’ın teorisinin temeli olan tezleri hem çok daha kapsamlı hem de çok daha rafine halde uzun bir zamandır üretmektedirler. Bu anlamda Öcalan onların takipçisi durumundadır. Anarşizm ideolojisi bu tür siyaset üretim merkezlerinin en popülerlerinden biri olarak nüfuz gücünü dünyasal düzeyde artırmaya çalışmaktadır. Kuşkusuz “çağdaş koşullar” altında, başka bir deyişle “postmodern” dönemin ihtiyaçlarına bağlı olarak geliştirilen ve üretilen bu anarşizm eksenindeki ideolojik yelpaze, politik bakımdan tarihsel öncüllerinin (Proudhon, Blanqui, Bakunin) oynadığı rolden çok geri bir işlevi yerine getirmektedir.

Öcalan’ın tezleri döneminin anarşizm eğilimiyle fazlasıyla içli-dışlı durumdadır. Bu en sterilize haliyle devlet-iktidar-zor, yani siyasal savaşımın merkezi sorunundaki yaklaşımlarda kendini ortaya koymaktadır. Devrimden vazgeçiş, burada liberal-anarşist formülasyonlara dönüşerek tam karşılığını bulmaktadır. Özü, siyasal devrim hareketi olmaktan sosyal evrim hareketi olmaya geçmiştir. Devlet-iktidar sorununda Öcalan’ın teorisinin takip ettiği iz budur. Şöyle demektedir Öcalan “Çağdaş demokratik uygarlıkta devlet yıkılarak ve parçalanarak değil, yavaş yavaş hurdalık bir malzeme konumuna getirildikten sonra tarihin çöp sepetine atılacaktır. Doğrusu ve gerçekleştirilebilir olanı da budur.”

Marksizmin ruhunu “yutma” konusunda eserinde uzmanlık örneklerini bolca sergileyen Öcalan’ın hemen ardından gelen eylemi, libera-

lizmin laboratuvarlarında bolca ve çeşit çeşit üretilen kapsülleri yutmak oluyor. Böylece ideolojik sindirim işlemi tamamlanmış oluyor. Ortaya da o zaman yukarıdaki alıntıda olduğu gibi, uydu-ruk anarşizan “sentez”ler çıkıyor. Devleti yıkmaya gerek olmayınca, ona yönelik doğrudan siyasal eylemede gerek olmuyor haliyle. Ve tabii o zaman siyasal zor eylemin bu “iş” için gerekli olan aracına, yani bir “savaş partisi”ne de gerek kalmıyor. Mantık zinciri böyle uzayıp gidiyor.

Fakat görüldüğü gibi Öcalan, “devletin tarihin çöp sepetine atılacağı” hakkındaki marksizme ait öngörüye de “sahip” çıkıyor. Ama nasıl? Marksizmin devlet teorisinin özünü internetin (“bilimsel-teknik devrimin”) ‘çöp sepetine attıktan’ sonra. Yani, “yıkmadan ve parçalanmadan” ve “yavaş yavaş”. Çünkü diyor artık Öcalan, buna gerek kalmadı artık: “...20. yüzyılın ikinci yarısındaki büyük bilimsel-teknik devrimler, artideğer ve siyasi iktidar üzerinde bir yeniden paylaşım ve katılıma imkan tanıyacak düzeye gelince, sömürü ve iktidarın sınırlandırılmasının objektif koşulları güçlü bir biçimde doğmuş bulunmaktadır.”

Tarih adına, tarihe karşı böyle keyfice konuşma alışkanlığı kazandığı zaman bir “teorisyene” gerçekler nasıl görünebilir. Tabii ki “yapı bozumu”na uğratılmış halleriyle. Ta Bernstein zamanından beri ipini koparmış liberal-reformist sol teorisyenciliğin 20. yüzyılı aşip, “çağ”ımıza kadar ulaşan kitle koşusunun şimdiki etabı budur artık. Bernstein’in, kapitalizmin iç dinamiklerine bağladığı kendiliğinden “çöküş teorisi”nden, Kaustky’nin emperyalizmin kendi kendine “demokrasi”ye dönüşeceği “öngörüsü”ne, Andre Gorz’un toplumsal kurtuluş için sınıflar mücadelesine de gerek kalmadığını ‘elveda proletarya’ diyerek ilan etmesinden, Alvin Toff-

Öcalan’ın tezleri döneminin anarşizm eğilimiyle fazlasıyla içli-dışlı durumdadır. Bu en sterilize haliyle devlet-iktidar-zor ve proletarya diktatörlüğü yani siyasal savaşımın merkezi sorunundaki yaklaşımlarda kendini ortaya koymaktadır. Devrimden vazgeçiş, burada liberal-anarşist formülasyonlara dönüşerek tam karşılığını bulmaktadır. Özü, siyasal devrim hareketi olmaktan sosyal evrim hareketi olmaya geçiştir.

ler’in, tam eşitlikçi mikroelektronik uygarlık olanağına ilerleyen, liberal-reformist çizginin ipinin ucu bizi dosdoğru Öcalan’ın ‘zor’un dışlandığı ‘demokratik uygarlık’ına götürmesi anlamlıdır. Öcalan’ın, belki de biraz Ortadoğu fantazisi katarak renklendirdiği bu teorik çizginin modern yatağı bilimsel-teknik gelişmelerdir. Hepsinin şu ya da bu kavramlaştırma ya da formülasyonla kazma vurdukları ekonomik damar burasıdır.

Ne var ki objektif tarihsel olguların kanıtlandığı gibi bu kazma kürek

sallama işinden sanayi devremlerinden bu yana ne kapitalizm çökmüştür, ne tekelci emperyalist rekabetten demokrasi doğmuştur, ne proletarya tarihe karışmıştır ne de eşitlikçi toplumun ayak sesleri duyulmuştur. Olgular tam tersini kanıtlanma doğrultusunda açığa çıkmıştır. Ama yine de Öcalan bizi “yeni çağın” akışının –yukarıda olduğu gibi– bu yönde olduğuna inandırmaya çalışıyor. Ne kişisel olarak kendine uygulanan insanlık dışı tecrit ne Kürt ulusuna reva görülen zulüm, ne Ortadoğu’nun üzerine çöken emperyalist savaş karabasanı, ne dünya emekçi ve yoksullarının açlık ve sefalet içinde kırılıp durması vb. bunların hiçbiri Öcalan’ın ‘teori’sini “sarsmamakta”dır. Gerçek/gerçekler Öcalan’ın bilinci içinde eriyip gitmektedir çünkü. “Sömürü ve iktidarın sınırlandırılmasının objektif koşulları” dediği bilimsel-teknik ilerlemenin ulaştığı düzeyin, zor aygıtlarını elinde bulunduran emperyalist kapitalist güçler tarafından sömürü ve iktidarın “sınırlandırılmamış” objektif koşulları için kullanıldığı göremeyecek kadar “gerçekler” tarafından eritilmiştir Öcalan’ın bilinci.

Oysa başta proletarya olmak üzere emekçi sınıfların kapitalizme ve emperyalizme karşı tarihsel mücadele birikimlerinden ve deneyimlerinden devrimci bilincin, Öcalan’ın ‘objektif ko-

şullar' dediğinden çıkaracağı ilk sonuç, devrimci siyasal zorun araçlarını her türlü uygun form altında örgütlemeye yönelmek olurdu. Tabii öyle olmuyor ve Öcalan'daki bilinç erimesi objektif koşullar altında bakın nasıl buharlaşma aşamasına ulaşıyor: "Bilimsel sosyalizm eğer gerçekten amaçladığı eşitlikçi ve özgürlükçü, çevreye dost ve uyumlu sistem olarak tanımlanmak istiyorsa, proletarya diktatörlüğü biçimleri de dahil, tüm devlet biçimlerini dağıtacağından çıkarmak zorundadır. Şüphesiz toplumlar yönetimsiz, koordinesiz yaşayamaz, ama illa bunu devlet aracıyla tanımlamak mevcut bilimsel teknik çağda anlamını yitirmiştir diyoruz.

"Proletarya diktatörlüğü kelime olarak emekçilerle ilişkisi olabilir. Tüm diktatörlüklerin sömürüyle bir ilişkisi vardır. Diktatörlüğü bir gün bile sürdürmek, sömürüye alet olmak demektir. Sovyet sosyalizmini yıkan, devlet ve diktatörlük konusundaki yanıldır. Ezilen emekçi sınıfların, dolayısıyla toplumların hiçbir zaman devlet aracına ihtiyaçları olmaz. Çünkü o araç sınıflaşmayı sürdüren araçtır. Varlık nedeni sınıflı toplumdur."

Uzatmış olduğumuz farkındayız ancak elden ne gelir; tarihe indirilen bu peygamber ayetleri'nin bir gücü var sonuçta. Ne kadar mı? Marks ve Engels'in "Alman İdeolojisi" adlı eserlerinde sözünü ettikleri "yürekli adam" kadar. Şöyle anlatıyor Marks ve Engels, bu "yürekli adamın" çabasını. "Bir zamanlar, yürekli adamın biri, insanların, salt yerçekimi fikrine saplandıkları için suda boğulduklarını sanıyordu. Ona göre, insanlar, örneğin, bunun dinsel, boşinanlara dayanan bir düşünce olduğunu söyleyerek bu fikri kafalarından çıkarıp atsalardı, ondan sonra artık her türlü boğulma tehlikesinden korunmuş olurdu. Ömrü boyunca, bütün istatistiklerin, sayısız ve boyuna yinelenen tanıtılarla zararlı sonuçlarını kendisine gösterdikleri bu yerçekimi yanılsamasına karşı savaştı durdu. Bu saf yürekli adam, modern devrimci Alman filozofları tipinin aynısıydı."

Öcalan, devlet, iktidar, zor, proletarya diktatörlüğü gibi konularda bizim "Alman filozofu" gibi davranıyor. Ve dünya işçi sınıfı ve ezilenlerine şöyle sesleniyor; atın kafanızdaki şu 'proletarya diktatörlüğünü', 'devleti' falan, vazgeçin sı-

nıf olmaktan, bakın o zaman bilimsel-teknik devrim sizi zora hiç gerek olmadan nasıl da özgürlüğe taşıyacak!

Bizce tamı tamına böyle. İdeolojide "sorunu çöz", gerisine karşıma. Artık ondan sonrası bilimsel teknik devrimini işi. Öcalan'ın fikirlerinin gücü oradan (bilimsel-teknik devrimden) geliyor; ancak ne kendini, ne kürt ulusunu, ne insanlığı kurtarmaya yetmeyen bir güç! Çünkü Öcalan'ın teorisinin kaba materyalist özünden dolayı görebilmesinin ve kavrayabilmesinin mümkün olmadığı temel bir olgu var; bilimsel-teknik devrim denilen ilerleme ya da sıçramanın bizzat kendisi, kapitalizm koşulları altında işgücü sömürsü biçiminde varlık kazanan dolaysız ekonomik zordan doğar; toplumsal yaşamda çeşitlenerek farklılaşır. Sermayenin, sermaye olarak varlığı her durumda "zor"a dayanır. Ekonomik zor, dün olduğu gibi bugün de kapitalist sömürü düzeninin temelidir. Politik ve ideolojik zor, egemen sınıfların amacı olan kar elde etme (artıdeğere el koyma) düzenini tamamlayan, onun korunması ve sürdürülebilmesi için gerekli olan zorunlu araçlardır. Haliyle devlet, sınıflı toplum düzenine dayalı tarihsel evrimi içinde kapitalizmi yaşatan ve koruyan burjuva sınıf devletine dönüşmüştür.

Ne var ki Öcalan'ın teorik kurgusu bakımından devletin sınıf karakterine bağlı bu evrimi ve oynadığı rol konusunda materyalizmin öğrettiği abc'nin pek önemi yoktur. O, sınıfsal olarak içini boşalttığı –daha doğrusu yüzyıldan daha fazla önce başkalarınca yapılmış bulunan işi sürdürerek– "demokrasi" kabesinin etrafında tavaf etmektedir. Kendinden önceki bütün marksizm karşıtlarının olduğu gibi, o da, genel ve soyut "demokrasi" duasıyla insanlık için hayırlı gelecek dilemektedir. Yeterki demektir Öcalan, "diktatörlük", bu müsallat, insanlığın başının üstünden kovulsun. Geriye "saf demokrasi" kalsın, herkes "sivil toplum"laşsın, insanlık huzura ersin!

Peki ama örneğin Hitler iktidarıyla temsil olunan Nazi devletiyle, şimdiki Almanya devleti arasındaki özsel fark nedir? Tekelci burjuva sınıfların egemen olduğu devletler değil mi bunlar? Yani burjuva sınıfın işçiler ve emekçi sınıfları kapitalist sömürü altında zorla, yani dikta-

törlük uygulayarak tuttukları devletler değil mi bunlar? İşin özü bu değil mi? Siyasal rejimin faşizm ya da burjuva demokrasisi biçiminde değişime uğraması, tekelci sınıf diktatörlüğünün, belirli bir tarihsel dönem içindeki sınıf mücadelesine bağlı olarak aldığı içimden başka nedir ki. İşçi sınıfı ve ezilenlerin mücadelesi açısından bu farklar asla önemsiz değildir ama Öcalan'ın tarif ettiği gibi "diktatörlüğün" yerine "demokrasinin" geçmesi biçiminde bir tanımlama, ezilenleri düpedüz aldatmak anlamına gelecektir.

Hele hele bunu, "bilimsel ve teknolojik" devrim düzeyinin dayattığı bir zorunluluk durumuna bağlı olarak "teori"leştirerek Öcalan'ın sorumluluğunu ağırlaştırmaktadır. Sosyal evrimci liberal teorik kurgunun girdabına kendini iyice kaptırmış bulunan Öcalan'ın, 'bilimsel-teknik' gelişim düzeyini neredeyse toluşsal tarihin ilerleyişinin bizzahiti kendisiyle özdeşleştiren tutumu dikkat çekicidir. Oysa tarihsel süreç içerisinde, bilimsel-teknik düzey bir kaç sıçramalı aşamadan geçmiş olmakla birlikte, bununla paralel olarak, ne devletin ne de "demokrasi"nin, kendiliğinden sıçramalı olarak nitelik değiştirdiğine tanık olunmadı. Olduğu her durumda ise toplumsal sınıflar arasında politik zorun karşılıklı olarak doğrudan devrede olduğu çetin savaşlar (ve iç savaşlar) vardı.

Öcalan, bize, şimdi artık buna gerek kalmadığını söylüyor. Ne diyelim, "cehenneme giden yol iyi niyet taşlarıyla döşenmiştir."

Yer yer "yeniden doğuş", "üçüncü doğuş" adlandırmalarıyla da anılan çalışmasında Öcalan'ın, "yeni çağ"ın gerekleri doğrultusundaki, teorik, programatik ve stratejik/taktik arayışları bir bütünlük içinde dile getiriliyor. Bu bütünlüğün teorik/ideolojik sınıf doğası bizim değerlendirmemizin ana konusu oldu. Ancak bu çerçevede bile kendimizi tercihli bir sınırlama içinde

Kendinden önceki bütün marksizm karşıtlarının olduğu gibi, o da, genel ve soyut "demokrasi" duasıyla insanlık için hayırlı gelecek dilemektedir. Yeterki demektir Öcalan, "diktatörlük", bu müsallat, insanlığın başının üstünden kovulsun. Geriye "saf demokrasi" kalsın, herkes "sivil toplum"laşsın, insanlık huzura ersin!

tuttuk. Birincisi, Öcalan'ın teorik yöntem mantığını bire bir izleyerek yapılacak bir eleştirel değerlendirme, kitabın yoğun eklettik dokusu nedeniyle yararsızdı. İkincisi dünyanın somut gerçekleri bizi daha çok ilgilendiriyordu. Bununla bağlı içerisinde Öcalan'ın belli başlı teorik tezleriyle ilişkilendik. Bu anlamda program ve strateji boyutuyla daha yakından ve doğrudan ele alınabilecek olan kitap, zihniyet kurgusunu

açığa çıkarmak için bu bir ön zorunluluktur. Ancak değerlendirmemizin şimdiki boyutunun yazıda değinildiği çerçevede program ve strateji konusunda da büyüteç rolü oynayacak teorik-ideolojik bir mercek olabileceğini sanıyoruz.

Biz şimdilik okura "3. Alan" da denilen model için oluşturulan program ve stratejinin takip edilmesine yarayacak esaslı bir ip ucu vererek yazımıza noktayı koyalım. Son söz Öcalan'a: "Üçüncü alan demokratik siyaset alanıdır. Karmaşık bir hal alan uygarlık koşullarının dayattığı her ihtiyaç için sivil bir araç zorunluydu. Bu araçlar ne sıkı devrim araçları, ne de devletin topluma uzattığı iletişim kayışlarıdır. Daha çok devletle toplum arasında ikisinden de belli bir mesafede duran, kendi kimliği olan, ihtiyaca göre şekillenen bağımsız örgütlenmelerdir. Ne devlete karşıdır, ne devletin işbirlikçisidir. İhtiyaçların emrindedir. Temel toplumsal örgütlerde değildir. Bir din, ahlak kuruluşu değildir. Üyeleri sınırlı yerine getirdikleri görevlere göre şekillenmiştir. Görevin bitmesiyle kendileri de biten örgütlenmelerdir, en azından yeni görevlere göre dönüşen örgütlerdir. Bu model, devrim ve karşıdevrimin derinleştirdiği çıkmazdan kurtulmanın herkes için gerekli yolu olarak da varlığını etkili kılabilmiştir. İhtiyaçlar ekonomik olandan kültüre, spordan çevreye, barıştan insan haklarına kadar her alanda kendini dayattığı için, alanın önemi de her geçen gün artmaktadır."■

I Hasta Siempre Comandante

Işık Kutlu

ERNESTO Che Guevara de le Serna, ya da Küba halkının taktığı ve de hepimizin benimsediği isimle kısaca; CHE'nin; 9 Ekim 1967'de, Yankee emperyalizminin uşaklarınınca Bolivya dağlarında katledilişinden bu yana tam 36 yıl geçti. Ama Che adı kapitalizme ve emperyalizme karşı bir savaş çağrısı olmaya devam ediyor. Bu, kuşkusuz Che'nin enternasyonalizme içerik kazandıran düşüncelerinden ve devrim davasını en inatçı, en çıkar gözetmez biçimde temsil eden mücadele tarzından doğmaktadır.

O, uluslararası kapitalizmin halkları ezip yok ederek yükselişini temsil eden bir kıtada, devrimci mücadelenin, başkaldırı-

nın ve zaferin simgesi olmuştur. Latin Amerika Dayanışma Konferansı'na gönderdiği mesajda; "Eylemlerimizin her biri emperyalizme karşı bir savaş çılgılığı ve insan soyunun en büyük düşmanı Kuzey Amerika Birleşik Devletleri'ne karşı halkların birleşmesine çağrıdır. Savaş çılgılığımız tek bir kişinin kulağına bile erişecekse, silahlarımızı yerden kaldırmaya başka bir el uzanacaksa, daha başkaları mitralyöz sesleriyle yeni savaş ve zafer haykırışları arasında ölülerimize ağıt yakacaksa, ölüm nereden gelirse gelsin, hoş geldi sefa geldi" diyen sesi, bugün her zaman olduğu gibi zulme karşı yükselen bir savaş sloganıdır.

Başında kızıl yıldızlı beresi, dağınık saçları, hafifçe uzamış sakalı ve geleceği görmüş gibi bakan gözleriyle bir enternasyonalizm bayrağı gibi dalgalanır durur yıllardır Che Guevara. Hala; “Bir, iki, üç... daha fazla Vietnam” diyerek halkları emperyalizme isyana çağırılmaktadır sanki. Amerika ve emperyalizme bir meydan okumadır yaşamı ve duruşu. Devrimciliği özverili bir adanma olarak gören, devrimcinin kendisini ancak ölümün son verdiği bir sürekli çabada tüketmesi gerektiğine inanan, “Yeni insanın şarkısını halkın gerçek sesiyle söyleyen devrimciler gelecektir” diyen bir devrim inadındır Che. Halkların yeminli düşmanlarının ondan bu denli nefret etmesinin ve ehlileştirmeye çalışırken bile efsaneyi büyütmelelerinin nedenini bu inatta aramak gerekir.

Ernesto Che Guevara bir çok hayat yaşamayı bilen insanlardandı. Arjantin’de doğdu. Bir yandan tıp öğrenimi yapıp bir yandan tüm Latin Amerika’yı dolaştı. Demokratik devrim günlerinde Boliviya’daydı. Tıp doktoruydu; gazetecilik, fotoğrafçılık, futbol antrenörlüğü, oyunculuk ve kitap pazarlamacılığı dahil bir sürü mesleğe girip çıktı. Guatemala’ya Amerikan müdahalesi sırasında oradaydı. Devrimcilik mesleğine girenlerle ve Fidel Castro Ruz ile ilk orada tanıştı. Emperyalizmle mücadele perspektifi bu müdahale sırasında pekişti. Küba’da ikinci kumandandı. Efsanevi gerilla önderi, Camillo Cienfuegos ile birlikte 3 Kasım 1959’da Havana’ya ilk giren kişiydi. Devrimin zaferinden sonra; Endüstri Bakanı, Merkez Bankası Başkanı ve Ordu Kumandanı olarak görev yaptı. Günü geldiğinde tüm yüklediği

sanları bir tarafa bırakıp, başka coğrafyalardaki devrimci kavgaların peşine düştü. Anne ve babasına yazdığı veda mektubunda; “Bir kez daha bacaklarımın altında Rossinante’nin gövdesini hissederek yollara düşüyorum” diye yazdı. Rossinante Don Kişot’un atının adıdır. Zalime karşı savaşması gerektiğine inanan ve karşılaşacağı zorlukların farkında olan bir adamın benzetmesidir bu.

Küba devrimine katıldıktan sonra gerçek bir dönüşüm geçirmiştir. Bunu aynı mektupta şöyle dile getirir: “İlk bakışta hiçbir şey değiş-

medi, ama şimdi daha bilinçliyim, Marksizm daha derin şimdi içimde ve her şey yerli yerine oturdu. Özgürlüğünü kazanmak isteyen halklar için tek başarı yolunun silahlı mücadeleye olduğuna inanıyorum ve inançlarımla tutarlıyım. Çok kişi benim bir maceracı olduğumu düşünebilir, evet, öyleyim, ama bir başka yapıda: Gerçek bildiklerini savunmak için hayatlarını hiçe sayan bir maceracı.” Che, yaşamı konusunda yazan her insanın belirttiği gibi “devrimle evli olan” bir maceracıydı. Dünyanın her köşesinde devrimin peşinden koştu. Ancak bu basit bir tutku

değildi. Çok daha gençken; “... kapitalist ahtapotun yok edildiğini görünceye kadar mücadele etmeye yemin etmiş” birinin kararlılığıydı. Altmış sekiz kuşağını simgeleyen; “Gerçekçi olun, imkansız isteyin” sözü, onun hayallerindeki ufuk genişliğinin en iyi anlatımıdır.

Önce Afrika’ya, ardından da Boliviya dağlarına gitmesini Fidel Castro ile aralarının açıklığına yoranlar olmuştur. İktidar peşinde koşanların, yalnızca kendileri için iktidar isteyenlerin anlayamayacağı davranışlardır yaptık-

**Devrimden devrime
koşmasının ardındaki gerçeği
maceracı ruhunda değil,
inancının derinliğinde aramak
gerekir. “Devrim partisinin ideolojik itici gücü olan Devrim,
tüm dünyayı kapsayacak güce
erişemezse, ölümden başka
sonu olmayan bir süreç içinde
kendini tüketir” demişti bir
keresinde. Üçüncü bin yıla
giren insanlık, bu gerçeğin
yaşamsallığını pratikten öğren-
mektedir.**

ları. Oysa o bir kavga adamıdır. Ve eylemiyle sözleri arasında en ufak bir tutarsızlık yoktur. Emperyalizme karşı yeni cephe açmak, devrimi; Asya, Afrika ve özellikle de Latin Amerika'da yaymak için çıkar yola. Latin Amerika'da devrim ateşini tutuşturmanın yalnız Küba'yı rahatlatmayacağına, Vietnam devrimine yardım için bir ikinci cephe açmak anlamına da geleceğine inanıyordu. Che, Kübalı devrimci José Martí'nin: "Gerçek bir insan, başkasını yanağına indirilen tokadın acısını kendi yanağında duymalıdır", sözünü düstur edinmişti. Bir bütün olarak emperyalizme karşı mücadele eden ülkelere verdikleri desteği de bu sözlerle açıklamıştı 1961'deki bir konuşmasında. Devrimden devrime koşmasının ardındaki gerçeği mace-racı ruhunda değil, insanın derinliğinde aramak gerekir. "Devrim partisinin ideolojik itici gücü olan Devrim, tüm dünyayı kapsayacak güce erişemezse, ölümden başka sonu olmayan bir süreç içinde kendini tüketir" demişti bir keresinde. Üçüncü bin yıla giren insanlık, bu gerçeğin yaşamsallığını pratikten öğrenmektedir.

Che Guevara'nın Bolivya dağlarına gidişi, devrimin dışında başka bir yaşam bilmemesindedir. "Tüm çabamızı sosyalist insanın yaratılmasına harcamalıyız" diyordu, "Gerçek proleter enternasyonalizmini yaratacak olan altında dövüştüğümüz bayrak, insanlığın kurtuluşu kutsal davası olmalı. O nedenle, yalnızca bugün silahlı mücadeleye sahne olan ülkelere söz edersek Vietnam, Venezüella, Guatemala, Laos, Gine, Bolivya bayrağı altında ölmek... Bir Amerikalı, Asyalı, Afrikalı, hatta Avrupalı için aynı biçimde onurlu ve erişilmez değerdedir. İnsanın bayrağı altında doğmadığı

bir ülkeye akıttığı her damla kan, orada hayatta kalan her kişinin daha sonra kendi ülkesinde vereceği kurtuluş mücadelesi için bir deneydir; bir halkın kurtuluşu, başka bir halkın kurtuluş mücadelesinde kazanılmış bir aşamadır". Ernesto işte böyle bir inançla yaşadı, dövüştü ve öldü. Bu yüzden yaktığı ateş hiç sönmedi. Ölüsünü önce yaktıklarını açıkladı işbirlikçi general Barrientos. Daha sonra, yapılan otopsinin ardından gizli bir yere gömüldüğü anlaşıldı.

Che'nin cesedi üç yıl önce bir toplu mezarada bulunduğu, Latin Amerika halkı için çoktan Aziz Ernesto olmuştu O. İşbirlikçi Bolivyalılar ve ABD emperyalistleri, cesetle birlikte devrim ruhunu da gömebileceklerini varsaymışlardı besbelli. "Küba oğluna kavuştu" diye yazdı burjuva gazeteleri o zaman. Şimdi alevden atlı devrimci Küba göğünün altında. Ülkesi ise emperyalizme karşı hâlâ direnmekte. Öldüğünde, bir öğrenci şöyle demişti Ernesto için, "Che'nin ölmüş olması önemli değildir.

Önemli olan onun gibi bir insanın yaşamış olmasıdır. Yoldaş Che'yi yok edebilmek için, bizi, yoksulların tümünü yok etmeleri gerekir. Bu, ise olanaksızdır".

Kübalı küçük öğrenciler her sabah okullarında "Che gibi olmak" istediklerini haykırmayı sürdürüyor bugün de. Demek ki umut ayakta olmaya devam ediyor Che sözü Latin Amerika Kızılderili lehçelerinde "insan" anlamına geliyor. Arjantin argosunda ise ahabap, arkadaş demek. Bu durumda Che gibi olmak, insan olmak demek oluyor. O Che ki, Bolivya dağlarında ilk yayınladığı bildiride; bir başka devrimcinin, İspanyol komünisti Dolares Ibarru-

Bundan ötürü devrimcilerinin "Che gibi olmak" sözü üstünde derinlemesine düşünmeleri gerekiyor. Che gibi olmak, çok kısa olarak; devrime, insana, geleceğe inanmak; hangi yaşta olursa olsun değişme, mücadele ve yeniden başlama iradesine sahip olmak, kapitalizm ve emperyalizmden derin bir nefret, olağanüstü bir enternasyonalist ruh anlamına geliyor.

ri'nin sözleriyle; Diz üstü yaşamaktansa ayakta ölmek yeğdir, diye seslenmişti tüm dünyaya. Bu söz And dağlarından, Meksika'ya, Arjantin'den, Nepal'e, Endonezya'dan Filistin'e ve coğrafyamıza dek tüm dünyada hâlâ yankılanmaya devam ediyor.

Günümüzde insan olmak ve ayakta kalmak seçenekleri yok sayılıyor. Bütün dünya, adına "gösteri toplumu" dedikleri seyirlik oyunun bir parçası olarak görülüyor. "Oynayabileceğiniz ve katılabileceğiniz tek oyun bu!" deniyor, sanki herkese. Tüm tezgahlar insanların başını çevirip, bir başka seçenek daha var, dememesi için düzenleniyor. Kapitalizmin çok seslilik görünümü altında, hazları, düşünceleri, istemleri tektipleştiren mekanizmalarına "Hayır!" demek, esarete karşı çıkmak anlamına geliyor. Bu yüzden, Che Guevara, hayata itiraz etmenin ve her şeyi değiştirmenin mümkün olduğunu söylüyor her anımsanısında.

"Che Yılı" ilan edildiğinde, bizdeki yeni liberaller, yani eski dönemler, hop oturup hop kalktı bu nedenle. Sistem büyük bir ustalıkla, başkaldırının haşarı çocuklarını ehlileştirip meta haline getirmek için çalışsa da, Che'nin içindeki isyancıyı bir kalıba sokmak mümkün olmuyor. Che hep haşarı olmaya ve denemekten asla vazgeçmemeye çağırıyor. Diz üstü sürünmeyi seçenler, insanın düşünün olay yaratacağına farkında olduklarından öfkeli. İnsanlığın korkularını yenmesinden, değerlerini yeniden keşfetmesinden tedirgin oluyorlar. Sınıf sezgileriyle Ernesto'nun gündemleşmesini, devrimin güncelleşmesi olarak algılıyorlar. Korkuları haklı ve yerindedir. Çünkü tercihini yapmış; "Bir devrimde ya muzaffer olunur ya da ölünür" demekten çekinmeyen örgütlü cü-

reti temsil ediyor Che Guvera.

Bundan ötürü devrimcilerinin "Che gibi olmak" sözü üstünde derinlemesine düşünmeleri gerekiyor. Che gibi olmak, çok kısa olarak; devrime, insana, geleceğe inanmak; hangi yaşta olursa olsun değişme, mücadele ve yeniden başlama iradesine sahip olmak, kapitalizm ve emperyalizmden derin bir nefret, olağanüstü bir enternasyonalist ruh anlamına geliyor. Arkadaşı Jean Cormier; "Hiç kuşkusuz Che "çoğul"dur. Ben'i bilinçli olarak ve ısrarla, azimle, biz'e doğru götürmüştür. O bir kaleidoskoptur, her yüzeyi öteki yüzeyi aydınlatır ve yönlendirir" tespitini yapıyor. Demek ki onu yalnızca çok yönlü bir devrimci olarak görmek yetmiyor. Bugün bilinçli olarak, genç yaşta, iktidarı reddedip, ölmeyi seçen eylemciliği öne çıkarılıyor. Çünkü yiğitlik destanı gizlenmiyor.

Ama O, kendinin değil, insanlık adına bir sınıfın iktidarını talep ediyor. "İktidar, devrimci güçlerin zorunlu stratejik hedefidir, her şeyin bu büyük amaca bağlı kılınması gerekir" diyor. Sosyalist iktidarı ciddiyetle savunusunun, yeni insan üstüne söylediklerinin ve eleştirel bakışındaki derinliğin üstü örtülüyor. Oysa Che yalnızca adanmışlığı, bireysel başkaldırını değil, yapıcı olmayı, kolektif mücadele ru-

hunu ve gelecek insanı temsil ediyor. Efsaneyi yaşatıp, inançlarını unutturmak isteyenlere itibar edilmemelidir. Che hep tam da kendi şirindeki gibi; “Lenin’in icra ettiği ve halkların söylediği/ Marks ve Engels’in şarkılarını” söylemeye çalışmıştır.

Küba devrimi için çalıştığı altı yıl boyunca yazdığı ekonomik ya da siyasi tüm yazılarda “yeni insan” ve “sosyalizm” üstüne ciddiyetle düşündüğü anlaşılıyor. Uluslararası sosyalist hareketin ve özellikle Sovyetler Birliği’nin sorunları üzerine kafa yoruyor. Düşüncelerini ve gözlemlerini her platformda diplomatik bir dille ya da açıklıkla dile getirmekten çekinmiyor. Küba devriminin ardından 6 Ağustosta Fidel Castro Kuzey Amerika petrol şirketlerini ulusallaştırdığı andan itibaren, Küba’nın izleyeceği yol belli olurken, ABD saldırganlığı ve ambargosu da gündeme geliyor.

Latin Amerika Gençliği’nin Havana’da düzenlediği bir kongrede şöyle diyor, Che: “Bana devrimimizin komünist olup olmadığını soracak olursanız, ben, Marksist olduğumu söylerim. Devrimimiz Marx’ın nirengilerle gösterdiği yolları kendi yöntemleriyle bulmuştur. Şimdi ben burada tüm inancımınla şöyle sesleniyorum: Sovyetler Birliği, Çin, sosyalist ülkeler ve özgürlüğünü kazanmayı başarmış eski sömürge ve yarı sömürge ülkelerin halkları bizim en yakın dostlarımızdır. Latin Amerika’daki bazı hükümetlerin, bize, ısramadığımız eli öpmemizi salık vermelerine karşın, bizim, kıtamızın köle tarcileriyle bir kıtasal birlik çerçevesinde bir araya gelmemiz mümkün değildir”. Latin Amerika üniversitelerinden, tüm dünyaya yayılacak olan “Küba si, Yanki No” sloganı bu sözlerden

kaynaklanacaktır.

Küba devrimi Soğuk Savaş’ın en hızlı döneminde, üstüne üstlük Amerika’nın arka bahçesinde gerçekleşir. Küba’nın ABD’ye uzaklığı yalnızca 80 mildir. Bu, Birleşik Devletler yöneticilerinin hiç hazmedemediği bir durumdur. Ancak, ne sabotajlar, ne propaganda seferleri, ne Domuzlar Körfezi çıkartması Kübahları dize getirmeye yetmemiştir. Kennedy döneminde gündeme gelen ve Latin Amerika ordularının iç düşmana yönelmesini öngören Ulusal Güvenlik Doktrini ABD’nin Küba Devrimi’nden çıkardığı derslerden biri olmalıdır.

Che’nin bu görüşleri, sosyalizm koşullarında; çalışma, maddi özendiriciler ve yeni insan konusundaki düşünceleri ile de tutarlıydı. O devrimin yeni bir insan tipi tarafından sürekli hale getirilebileceğine inanıyordu. “Hombre lobo no, hombre nuevo si!” yani; Kurt insana hayır, yeni insana evet!” onun ortaya attığı bir slogandı.

Öte yandan Sovyetler Birliği, bu dönemde devrimci yürüyüşünü durdurmuş, savunma stratejisi izlemektedir. Mevcut kazanımlarını korumaya çalışmak, bazı ödünler karşısında vazgeçmeye hazır olduğu ileri çıkışlar yapmak, bu nasyonalist politikanın belli başlı çizgileridir. Bu nedenle 1963 yılında Küba’da füze krizi patlak verdiğinde, Sovyet yöneticileri Türkiye’deki modası geçmiş füze başlıklarının

sökülmesi karşılığında, üstelik başlıkların sökülmesini bile beklemeden, Küba’daki füzeleri kaldırmışlardır. Küba hükümetine danışılmadan Amerikan iradesine bu boyun eğiş, Che Guevara’yı derinden etkilemiştir.

24 Şubat 1965’te Cezayir’de toplanan, Asya-Afrika ülkeleri konferansında bir konuşma yaparak düşüncelerini açıklıyor. Şöyle diyor;

“...(Sovyetler) işçi sınıfının küresel hedeflerinden uzaklaşmış, devamına tümüyle yabancı bencil bir politikanın çıkarlarını gözeterek, halkçı devrim hareketlerine vereceği desteğin pazarlığını yapmaktadır. (...) Bilinçlerde tüm insanlık için kardeşçe bir yaklaşımı sağlayacak değişimler oluşmamışsa sosyalizmin varlığını

dan söz edilemez". Bu konuşmasında, onu çileden çıkararak karşılıklı çıkar temelli Sovyet politikasını yerden yere vuruyor. Ve bu işleyişi açıkladıktan sonra; değişik bloklardaki uluslararası da böyle ilişkiler kurulabiliyorsa, "bundan sosyalist ülkelerin de emperyalist sömürü düzeninde suç ortağı olduğu sonucunu çıkarabiliriz" diyerek, dönemin Sovyet politikalarına açıkça eleştirel bir tutum takınıyor.

Che'nin bu görüşleri, sosyalizm koşullarında; çalışma, maddi özendiriciler ve yeni insan konusundaki düşünceleri ile de tutarlıydı.

O devrimin yeni bir insan tipi tarafından sürekli hale getirilebileceğine inanıyordu. "Hombre lobo no, hombre nuevo si!" yani; Kurt insana hayır, yeni insana evet!" onun ortaya attığı bir slogandı. Sovyet sosyalizminin yaşadığı sorunlar üzerine kafa yoruşu, geriye dönüşün nedenleri üzerine düşünüşü, onu dönüp dolaşıp; değer yasası, para, çalışma, maddi özendiriciler konusuna getiriyordu. Kâra ve tüketim toplumu kalıplarına göre yetişmiş insan tipinin kökten değişmesi gerektiğine inanıyor, Sovyet insanını "tersyüz edilmiş Amerikalılar" olarak görüyordu.

Sovyet ekonomisi üzerine çalışmış Bettelheim'in, Küba'da, işletmelerin özerkliğini ve verimliliğin artması için maddi özendiricileri öngören planını hemen geri çevirdi. Sosyalizmde değer yasasının bilinçli olarak kullanılabilmesi biçimindeki görüşü reddediyordu. Çünkü o, meta değişimine yol açan ve kârı temel alan her uygulamanın kapitalizme götürdüğünü biliyordu. Ücret makasının açılmasının; çalışmada ürün kalitesinin yükseltilmesi ve üretkenliğin artırılması amacıyla kullanil-

masını kabul etmiyor; "Bunlar kapitalizmin uyarıcıları. Bunların yerine, yeni bir insan yaratacak moral uyarıcılar gerek bize" diyordu.

Che, tüm bunları söylerken hiç de hayalci değildir. Çalışmanın zorunluluk olmaktan çıkıp ihtiyaç haline gelmesi için maddi koşulların olgunlaşması gerektiğini bilir. Öte yandan bilinç unsurunun sürece etkisinin karşılıklılığının farkındadır. Hatta bilinç unsurunu maddi dönüşümlerin itici gücü olarak görmektedir. "Karşıt sistemin savunucuları için tüketim maddeleri, hayatın vazgeçilmez parçası ve bilincin temel unsuru. Kanaatimizce maddi uyarıcılar (aslinsa uyuşturucular) ve bilinç birbiriyle hiç örtüşemeyecek iki zıt kavramdır" der. Maddi özendiricilerin yerini manevi özendiricilerin alması konusunda ısrarlıdır. Ancak geçmişin köklü alışkanlıklarının ne denli güçlü olduğunu pratik ona göstermiştir. Maddi özendiricilerin geçmişten miras alındığını, süreç içinde halkın hayatından silinmesi gerektiğini söyler. Ve ek-

ler; "Ancak, bugün etkili

olan bu tip güdülemenin her geçen gün önemini biraz daha yitirmesi, yerini manevi özendiricilere, görev aşkına, yeni devrimci bilince, yeni düşünce biçimine bırakması için gereken koşulları hazırlamalıyız".

Karl Marx 1844 El Yazmaları'nda; "Komünizm, insanın kendisine yabancılaşması demek olan özel mülkiyetin gerçek anlamda yok edilmesi ve sonuçta, insan özünün gerçek anlamda, insanlar tarafından, insan için geri getirilmesi, yani insanın bilinçli biçimde ve daha önceki gelişiminin tüm zenginliğini kucaklayarak, toplumsal (yani insancıl) insan olarak, tam anlamıyla kendine dönmesidir. Komünizm, tam anlamıyla gelişmiş doğalcılık=in-

Ona göre komünizm, insanlığın yalnızca bilinçli olarak ulaşabileceği bir amaçtır. Eğitimi bu yüzden önemser. Bu anlamda devrimi çift yönlü olarak algılar; siyasal devrim ve maddi gelişme süreci içindeki bir toplumun bilincini ve düşünüş biçimini değiştirmek. Yani bilinçlerdeki devrim. Guevara işte tam bu düşüncelerin tümüdür.

sancılık, tam anlamıyla gelişmiş insancılık = doğalcılık olarak insanla doğa, insanla insan arasındaki anlaşmazlığın doğru çözümü, varoluş ve öz, nesneleşme ile kendini doğrulama, özgürlükle zorunluluk, bireyle tür arasındaki mücadelenin gerçek son buluşudur. Komünizm, tarih bilmesinin çözümüdür, çözüm olduğunun da bilincindedir” diyor.

Guevara işte altı çizilmiş bu “bilincinde oluşa” dikkati çekiyor. Bu noktadan hareketle sosyalizm bakımından, insanı bütün işleyişin merkezine koyuyor ve değişimin esasını “bilinç” unsurunda görüyor:

“Bilincindedir” kelimesinin altı çizilidir, çünkü Marx, sorunun ortaya konuluşunda bu ifadenin temel olduğunu biliyordu, diye ifade ediyor düşüncelerini. Ve şöyle sürdürüyor ; “Marx insanın kurtuluşunu düşünüyor, komünizmi insanı yabancılaşmaya iten çelişkilerin çözümü, ama bilinçli bir eylem olarak görüyordu. Yani, komünizm yalnızca, yüksek düzeyde gelişmiş bir toplumun, doruğa ulaşmadan önceki geçiş aşamasında çözülen sınıf çelişkilerinin sonucuymuş gibi düşünülemez. İnsan, tarih sahnesinin bilinçli aktörüdür. Kendi toplumsal varlığını da tanımayı da içeren bu bilinç olmaksızın komünizm olamaz”.

Che'nin Sovyetler Birliği'ne yönelik eleştirileri de bu derinlikli bakış açısının ürünüdür. “Mal insanının” varoluşu son bulmalıdır, diyor, Sovyetler Birliği'nde “değer yasasının” meydanı boş bulunduğunu söylüyordu. Maddi özendirici etkenler ve bir fabrikanın verimliliğinin satışlarla ölçülmesi konusunda Sovyetlerde yaptığı gözlemleri aktarırken, yapılanların yeni bir şey olmadığına dikkati çekiyordu. Kendisine bir fabrikayı gezdirmişler ve işleyişi anlatmışlardır. “kapitalizmin yaptığı da budur zaten” yorumunu yapıyor, bunun üzerine. Ardından da; “Ne var ki, sistemi tek bir işyeri için değil de tüm toplum için genişletecek olursak, üretim anarşisine varırız. Bu da büyük bir bunalım yaratır, sonra sosyalizmi yeniden kurmak gerekir” diye ekliyor.

Guevara bunları söylediğinde henüz altmışlı yılların ilk yarısıdır. NEP dönemine bir

geri dönüş savunması algılıyor.

Ve haklı olarak, pratiğin zorladığı bir sürecin, teorileştirilmesi eğilimine karşı çıkıyor. Çok dikkatli bir üslupla; “Kısacası, bugün yolunu değiştiren birçok ülkeyle karşı karşıyayız” tespitini yaptıktan sonra; maddi özendiricilere başvurulmasından yöneticilerin kârlı çıktığını iddia ediyor. Henüz ümitsiz değil ama; “teori, ilke ve analiz yoksunluğundan kaynaklanıyor bunlar” diyor. Ancak söylemek istediklerinin açıkladıklarından çok daha fazla olduğunu, konuşmayı bitirirken

“Şimdilik söyleyeceğim bunlar” demesinden çıkarmak mümkün. Bu, bir başka konuşmasında, “Sovyet yöneticilerinin tüketim mallarının bilinci yönetmesine izin verecek bir sistem sürdürdüklerini” söylemesinden de açıklıkla anlaşılıyor.

Che ; Pazar ve para gibi eski kategorilerin, maddi çıkara dayalı özendiricileri var eden koşulların giderek ortadan kaldırılmamasının, kapitalizme yol açacağını çok iyi bilir. Altı yıl boyunca, Küba'da yaptığı her konuşmada, yazdığı her yazıda konuya dikkat çeker. Hele geri kalmış bir ülkede daha kararlı davranmaktan yanadır. Aksi halde geriye, gelirin emeğe göre dağılımı ve sömürüye son verme eğilimi dışında bir şey kalmayacağını, bunların ise geçiş dönemini göğüslemek için gereken devasa bilinç

değişikliğini gerçekleştirecek etken olarak yetersiz olduğunu söyler. Değişimin bireye ve insana dayanarak gerçekleşeceği Che Guevara'nın temel önermesidir. "Bu değişim, tüm yeni ilişkilerin çok yönlü etkisiyle yani eğitim ve sosyalist ahlakla, dolaysız maddi özendiricinin insan bilincini, insanın toplumsal bir varlık olarak gelişimini frenleyerek etkisi altına aldığı şeklindeki, bireye değer veren düşünce tarzıyla gerçekleşmelidir", der.

Ona göre komünizm, insanlığın yalnızca bilinçli olarak ulaşabileceği bir amaçtır. Eğitimi bu yüzden önemser. Bu anlamda devrimi çift yönlü olarak algılar; siyasal devrim ve maddi gelişme süreci içindeki bir toplumun bilincini ve düşünüş biçimini değiştirmek. Yani bilinçlerdeki devrim. Guevara işte tam bu düşüncelerin tümüdür. Ve Guevara'yı değerlendirmek, onun gerilla mücadelesi üstüne geliştirdiği tezleri esas alarak değil, sosyalizm üstüne söyledikleri ve uygulamaya çalıştıklarına bakarak yapılmalıdır. Çünkü Guevara'nın tüm devrimci, ekonomik, politik amaçlarının ardındaki temel düşünce, yeni insanın ve tutarlı bir komünist toplumun oluşturulması için, manevi bir dayanak olarak gördüğü yeni bir bilincin uyandırılması ve güçlendirilmesiydi. Günümüzde yenilginin nedenlerini araştırırken, üstünde durmamız gereken can alıcı noktalardır bunlar.

Guevara, bir eylemci ve devrim peşinde koşan bir romantik değildi yalnızca, devrimin her türlü sorununa kafa yoran inatçı bir devrim insanıydı. Devrimin insanın özünün değiştirilmesine yönelmeden başarılı olmayacağını bilecek kadar gerçekçi, davranışlarında ve eyleminde geleceğe ait biriydi. "Haşin olmalıyız" diyordu, "Şefkatimizi hiç yitirmeden". Usta romancı Jorge Amado'nun dediği gibi; " Che Guevara, kahramanlığı da efsaneyi de aşıyordu. O bir insandı". Hayal ve umutlarımızın gerçekleşebilir olduğunu göstermeye devam eden bir insan!... Küba devrimine giderken yazdığı ilk veda mektubunun sonunda; "Bu andan itibaren ölümümü bir kayıp olarak algılamayın, Nazım Hikmet gibi: Mezarıma yalnız yarım

kalmış bir şarkının hüznünü götüreceğim" demişti. Che'nin türküsü sürüyor. Onun yeniden dillerde dolaşması külün altında ateşin yandığını gösteriyor. Ölümünden 36 yıl sonra bile, emperyalizmin uşaklarının karabasanı olmaya devam etmesi, bireysel bir maceracı olarak gösterilmeye çalışması bundandır. O bir sosyalizm savaşçısıydı. Bireysel davranmayı ve vazgeçmeyi bilmedi. İnsanların güzele ve umuda, yani insana olan ihtiyacıdır Che'yi gündemleştiren.

"Onun ikinci hayatı Bolivya'da başladı, hayatın taşlarda devam ettiğine inanan Bolivyalılarda" diyor Jean Cormier. "Efsane göre sekizinci İnka, Virococha, Titicaca gölünde doğdu. Dünyanın çok karanlık olduğunu göreyerek, ayı, güneşi, yıldızları yarattı ve dünyaya ışığı armağan etti. Sonra Curzo'ya İnka'ların başkentine doğru yola çıktı, ama on sekiz mil kala, Cacha denilen bir yerde onun kim olduğunu bilmeyen insanlar onu öldürmek istediler. Viracocha'yla savaşçıları o zaman taşa dönüştü, tekrar savaşa başlayacakları günü beklemek üzere. La Higuera'daki ve çevredeki köylüler için Che de taşa dönüştü ve tekrar hayata döneceği günü bekliyor". Emperyalizme ve kapitalizme karşı halkların her başkaldırışında her direnişinde hayata dönüyor Ernesto Che Guevara.

Che gibi olmak; Sınırlar, bayraklar, önyargılar, şövenlikler ve egoizmlerden uzaklıktır. Her hangi bir zamanda, her hangi bir halkın davası uğruna kanını dökmeye hazır olmaktır. Öğrenme sevdasını ve serüven tutkusunu militan devrimciliğe çevirmesini bilmektir. Maddi şeyleri bir tarafa itebilme iradesidir. Che; "Marksist tüm insanların en yetkini olmak zorundadır... araştırmada, çabada sürekli öncü... her an diğerlerinden daha mantıklı, daha bilinçli, daha insancıl" demişti. Bizler açısından Che gibi olmak böyle anlaşılmalıdır. Tam da bu yüzden her halktan her ulustan devrimciyle birlikte; I Hasta siempre comandante, diyoruz her ölüm yıl dönümünde ve onu her anımsadığımızda. Tıpkı devrim gibi; Daima seninle kumandan Che Guevara!...■

Burjuva Tükenişin Felsefesi

Postmodernizm

İÇİNDEN geçmekte olduğumuz günlerde yaşanan olaylar göstermiştir ki, postmodern düşünce* bir safsatadan ibarettir. Bu, az çok bilimsel düşünme yeteneğine sahip herkes için aşıkardır. İnsanın burun direğini kıracak denli rezil kokular yayan bu zırva yığını, Marksizm adına söz söyleme iddiasındaki kimi yazarları ve akımları bu kadar etkisi altına almasaydı onu tarih değirmenine havale etmek yeterli olurdu.

Marksist olduğunu ileri süren reformcu ya da devrimci çevreler, devrim dalgasının geriye çekildiği ve burjuva gerici sert rüzgarların estiği dönemin etkisiyle bu safkan idealizmden fazlasıyla etkilendiler. Burjuva idealizmin en sofist temsilcisi Berkeley'yi bile şaşkırtacak denli bilim ve akıl düşmanı bu fikirler materyalist dünya görüşünü savunanları nasıl oluyor da bu denli etkisi altına alabiliyordu? Gerçi kimse açıkça postmodernizmi savunmuyordu. Tersine kendisini post marksist ilan edenler hariç hemen bütün marksistler postmodernizme cephe almış görünüyordu. Gel gör ki, postmodernizme karşı çıkanlar bir biçimde onun ideolojik çekim alanı-

na dahil oldular. Marksizm cephesinden postmodernizmi eleştirenler, akıl ve bilim savunusu adına tam da postmodernistlerin ileri sürdüğü gibi, marksizmi modernizmin bir kolu haline getirerek postmodernizmin değirmenine su taşıdılar. Bazıları da postmodernizmin modernizme yönelttiği kimi eleştiri öğelerini haklı görerek onu kısmen olumladılar. Postmodernizme dair her iki yaklaşım da daha en başta modernizm-postmodernizm ayrımını ve önsel olarak marksizmin ve burjuva liberalizmin aynı sürecin birbirini içeren iki kolu olduğu tezini kabule dayanıyordu.

Bu genel teorik tartışmaların çok ötesinde postmodern fikirler bilinçli ya da bilinçsiz biçimde ilerici reformcu ve devrimci politikaya sindirildiler. Bugün açık biçimde "sol" üzerinde postmodern burjuva ideolojik hegemonyadan söz etmek mümkün. Çok uzaklara gitmeye gerek yok. Coğrafyamızda "sol" adına politika yapan her renkten ilerici ya açıkça, ya utangaç biçimde, ya da hiç farkında olmadan bu hegemonyanın etkisinde kaldı. Birikim dergisi ve Radikal İki yazar-

*) Teori diyemiyoruz, çünkü teori en nihayetinde kendi içinde-doğru ya da yanlış- az çok tutarlı bir düşünce bütünlüğü, bir sistem gerektirir. Oysa post modern düşünürler kendilerini daha en baştan "bütünlük" ve "sistem" düşmanı ilan ettiklerinden bir teoriden söz edilemez. Olsa olsa tutarsız, eklektik, her yere çekilebilen, her anlama gelebilen birbiriyle ilişkisiz düşüncelerden söz edilebilir.

ları postmodernizmin bayraktarlığını yapıyor. Özellikle Radikal* İki'nin "sol" cenahta nasıl etkili olduğu biliniyor.

Abdullah Öcalan'ın özellikle son dönemlerde ileri sürdüğü düşünceler postmodern fikirlerin bir derlemesinden öte ne anlama geliyor? "Sivil toplum", "demokrasi", "devlet" hakkında ileri sürdüğü savlar her hangi bir postmodern yazının söylediklerinden özel bir farklılık taşıyor.

"Gerçekleştirilebilir bir siyasal topluluğun yaratılmasını amaçlayan postmodern siyasetin Özgürlük, Farklılık ve Dayanışma üçlü ilkesi tarafından yönlendirilmesi gerekiyor. Burada özgürlük ve farklılığın bekasının zorunlu koşulu ve bunlara yapılacak özde kollektif katkı, dayanışmadır". Böyle diyor, postmodern yazarlardan Zygmunt Bauman. Acaba bu düşünceler Özgürlük ve Dayanışma Partisi'ne ne derece ilham vermiştir. Söz konusu olan yalnızca parti isminin ileri sürülen fikirlerle örtüşmesi değildir, özgürlük ve birey kavramlarına atfedilen içeriktir.

"Öteki" yayımları, "öteki İstanbul" gazetesi, "Öteki" kültür merkezi gibi kurumlar postmodernizmin en başat kavramlarından birine neden bu kadar sarılıyor acaba? Postmodern yazarlar bilinçli biçimde işçi sınıfı, ezilenler, yoksullar dememek için "öteki"yi tercih ediyorlar. Bu kavram aynı zamanda "yabancılaşma"ya karşılık olarak da kullanılıyor. "Öteki", o kadar muğlak bir kavram ki, herkes bir diğerine karşı "öteki" olabiliyor. "Ötekiler" olarak ifade edilenler, yani dışlanmışlar kendi varoluşlarıyla kutsanıyorlar. Bir şey "öteki" olunca her türlü eleştirinin dışında sayılıyor, eşdeğer farklılıklar olarak tanımlanıyorlar. Homo-

seksüeller, lezbiyenler, dazlaklar, Naziler, kadınlar vb, hepsi "öteki"nin içinde.

Bu kadarla sınırlı değil, Marksist-Leninist yazın da zaman zaman içinde olmak üzere devrimci yazın postmodern söylemin etkisinde kalıyor. Örneğin kapitalizmi eleştirmek adına "tüketimcilik", "tüketim ilişkileri" kavramaları kullanılabilir. Bu kavramların kapitalizmi kutsamak ve onun gerçek içeriğini bulanıklaştırmak anlamına geldiği ortada. Bu tip kavramlar kapitalizmin görece geliştiği 60'lı yıllarda ortaya atıldı. O dönemin heyecanına kapılan kimi akhlevel sol düşünürler işçi sınıfının üretici bir sınıf olmak-

Görülüyor ki, nereden bakılırsa bakılsın post modernizm işçi sınıfını, sınıf mücadelesini yok sayan, iktidar hedefli bir politik mücadelenin imkansızlığını ileri süren görüşleriyle işçi sınıfını silahsızlandırmayı, politik örgütlenmesini hiçleştirmeyi hedef alan burjuva gerici bir akımdır.

tan çıkarak tüketici bireylere dönüştüğü, insanlar arasındaki ilişkiyi sınıfsal aidiyetin değil tüketim kalıplarının belirlediğini ileri sürdüler. Bu fikirleri ortaya atanlar daha sonra postmodernizmin öncüleri haline geldiler. Postmodernistlere göre tüketim, sınıf mücadelesini zamanı geçmiş bir kavram haline getirmiş, üretimi sollamıştır. Bu nedenle toplumun uzlaşmaz biçimde işçiler ve kapitalistler olarak bölündüğü fikri yok

olmuştur. Üretim ilişkileri değil tüketim ilişkileri hakimdir. İnsanlar artık kendilerini bir sınıf olarak tanımlamıyorlar, ya da, bir sınıfla özdeşleştirmiyorlar, daha "tikel kimlik"lerle (örneğin kadın, gay, lezbiyen, Hintli, vb.) ifade ediyorlar. Diğer şeyler bir yana, insanlar arasındaki eşitsizliğin bu denli büyüdüğü, toplumun geri kalan kısmının tekeller lehine hızla mülksüzleştirildiği, açlığın, sefaletin görülmedik boyutlara ulaştığı günümüzde nasıl olur da "tüketim çılgınlığı"ndan, "tüketim ilişkileri"nden bahsedilebilir.

"Sol" literatüre yerleşmiş bir başka postmodern kavram da "kontrol toplumu." Postmoder-

*) "Radikal" de post modernistlerin içdiş ettiği kavramlardan biri. Devrimi zihinlerden silmek için öne çıkarıldı. Artık kapitalizmi devirmek ve sosyalizme varmak imkansız olduğu için burjuva demokrasisini radikal değişikliklere uğratmak politik mücadelenin temel stratejisi olmalıdır. Post modernizmin bu bakış açısı tekeli burjuvaziye arayıp da bulamadığı ideolojik manipulasyon olanağı yarattı. Neoliberal politikaların uygulanması, özelleştirme, sosyal devletin tasfiyesi, yönetim devletin uygulanması, yeni sömürgelerin emperyalizmin çıkarlarına uygun olarak yeniden yapılandırılması, sermaye dolaşımının önündeki her türlü engelin kaldırılması radikalizm olarak sunuldu. Radikal iki'nin radikalizminin özü budur.

nizmin önde gelen düşünürlerinden Boudrillard'a göre, eğer modernlik kodları endüstri burjuvazisi tarafından belirlenen üretim çağı ise postmodernlik siberetik tarafından yönetilen bir enformasyon ve göstergeler çağıdır. Ona göre postmodern dünyada imaj, simülasyon* ve gerçeklik arasındaki sınır iniflak edip göçmüştür. Ayrıca postmodern medya ortamında enformasyon ve eğlence, imaj ve politika arasındaki sınırlar da kalkmıştır. Boudrillard, kitlelerin devamlı mesaj bombardımanına tutulmalarından dolayı bezginleşerek sessizleştiklerini söylemektedir. Bu durum toplumsalın sonu anlamına gelmektedir. Toplumsalın yok olmasıyla birlikte, sınıflar, ideolojiler, kültürler ve bizzat gerçek arasındaki ayrımlar iniflak edip içe göçmüştür. Boudrillard'ın bu fikirleri onlarca yazar tarafından döne döne dile getirilmiştir. Bir yandan emredici tüketim kalıpları (marka çılgınlığı), diğer yandan "citalı imaj devri" ile kitleler yönlendirilmekte, medya da kontrolü sağlamlaştırmaktadır. Böylece devletin diğer "ideolojik aygıtları" ile "kontrol toplumu" inşa edilmektedir. Hal böyle olunca insanların bilinçlerini belirleyen üretim ilişkilerindeki yeridir tezi buharlaştırılmakta, sınıflar el çabukluğu ile yok sayılmaktadır. Her şey bir yana bir teslimiyet, kadere boyun eğiş anlamına gelen bu idealist metafizik belirlemeler nasıl olur da Marksizm savunucularının literatürüne yerleşebiliyor?!

Kimi "sol" çevrelerin "Batı" düşmanlığı da postmodern etkilenmelerden biri. Postmodernistlere göre "Batı" her türlü melanetin kaynağı. "Batı" bilimi, felsefesi, kültürü baştan aşağı tahakküm içeriyor. Liberalizm de, Marksizm de "Batı"ya aittir. Her ikisi de "Üst-anlatı"*** dır. Her ikisi de "Doğu"ya hor görüyle yaklaşmış, onu "öteki"leştirmiş. Postmodernistler "Batı"yı sınıf ilişkilerinden, üretim tarzından soyutlayarak yekpare ve hep aynı kalan, değişmez bir fenomen olarak kavıyor. Böylece kapitalizm, emperyalizm "Batı"nın içinden çekip alınıyor. Onun ilerici ve gerici dönemleri arasındaki ayrım yok sayılıyor. Bir zamanlar devrimci burjuvazinin feodal gericiğe karşı mücadelesi de, işçi sınıfının burjuvaziye karşı başkaldırıları da, Paris

Komünü de bir çırpıda gözden kaçırılıyor. Ama aynı zamanda bunlar Nazizmle eşitleniyor. Doğru ya, hepsi "Batı" denen torbanın içinde duruyor. Bilim ve tekniğe bakış açıları da farklı değil. Sanki burjuvazi değil de, bilim ve tekniğin gelişmesi sonucu artan makineleşme tahakküm nedeniymiş gibi gösteriliyor. O nedenledir ki, insanları makineleşmeyi sömürü ve baskının araçları olarak kullanan burjuvaziye karşı mücadeleye sevk etmek yerine gelişmiş teknolojinin insanları nasıl da robotlaştırdığı üzerine ağıt yakıyorlar. Bazı "sol"cular postmodern söylencelerin öylesine etkisi altında kalıyorlar ki, emperyalizme, kapitalizme karşı kılıç kuşanacaklarına "Batı"ya karşı çıkıyorlar, "Doğu"culuğu maharet sayıyorlar. Dahası kimileri "Batı" denince sanayi ve teknolojiyi algılıyorlar, bu nedenle sanayileşmeye ve teknolojiye karşı çıkmayı "sol"culuk sanıyorlar.

Görülüyor ki, nereden bakılırsa bakılsın postmodernizm işçi sınıfını, sınıf mücadelesini yok sayan, iktidar hedefli bir politik mücadelenin imkansızlığını ileri süren görüşleriyle işçi sınıfını silahsızlandırmayı, politik örgütlenmesini hiçleştirmeyi hedef alan burjuva gerici bir akımdır. Onlara göre politik eylemlerimiz sistemi bütünüyle çökertemeyeceği için rüzgar nereden eserse oraya yelken açmamız, daha mütevazı, daha olanaklı projelere ağırlık vermemiz gerekir. Çünkü hiçbir kapsamlı politik eylem gerçekten uygulanamaz. Merkezsizleşmek bugünkü sistemin karakteridir. Makro politikalarla bir yere varılamaz. Sınıftan söz edilemeyeceği için "çokluk", "öteki" öne çıkarılmalıdır. Çünkü "bütüncül" kimlikler yoktur, "tikel kimlikler" vardır. Bu nedenle "tikel kimlikler" ya da "tikel" sorunlara dayalı "mikro politika"lar esas alınmalıdır. Dönüştürülecek bütün olmayınca, bütünü dönüştürecek bir çabaya da gerek yoktur. Zaten sistem merkezsizleşmiştir. Toplum, sistem, kimlik birleşik değil a simetriktir. Doğal olarak muhalefet, mücadele bu esaslara göre düzenlenmelidir. İktidar bir üst yapı oluşumu olarak ele alınamaz. O her yerdedir. Tahakküme karşı mücadele edenler iktidar hedefiyle hareket edemezler. Bu fikirler İmparatorluk yazarlarının

*) Aynı yapım, taklit

**) Meta-anlatı, büyük-anlatı da deniyor. "Hangi birleştirme tarzını kullanırsa kullansın, ister kurgusal bir anlatı olsun ister bir kurtuluş anlatısı olsun, büyük anlatı inanırlılığını yitirmiştir." (F. Lyotard)

ileri sürdüklerine ne kadar benziyor! Benzerlik yalnızca onlara mı ait? Mesela EZLN, bir dizi yeni feminist, ilerici reformcu bir çok parti üç aşığı beş yukarı aynı şeyleri kendi cephelerinden ifade etmiyor mu? Bunlar bir yana, örneğin, bugün iktidar mücadelesi verilemez, mevzi kazanmayı stratejimizin odağına oturtmalıyız diyen Mehmet Yılmaz postmodern fikirlerin etkisi altında değil mi?

POSTMODERN DÜŞÜNCE NEYİ SAVUNUYOR

Yukarıda anlatılanlar postmodern düşünce hakkında önemli ipuçları veriyor. Ama postmodernizm bunlardan ibaret değil. Ayrıntısına indikçe ondaki idealizmin en uç noktaya vardırılmış bilinemezlik, yoksayıcılık*, kuşkuculuk olduğunu görürüz. İnsanı bu denli hiçleştiren, insan iradesini bu denli anlamsızlaştıran postmodern düşünce insana tevekkülün başka bir şey önermiyor. Ama bu tevekkülün bilinmez ve görünmez büyük bir gücün belirlediği kurallara uymayı emreden dinsel bir kadercilikten farklı yanları var. Dinsel kadercilikte bir toplum, toplumsal ilişkiler, ve bu ilişkilerin bir ürünü olarak ahlak, vicdan gibi erdemler 'tepetaklak edilmiş' bir yanılmalı bilinç biçimi olarak ta olsa kendini değişik politik etkinlikler halinde gösterir. Postmodern düşüncede ise ahlak ve vicdan, sorumluluk ve sevgi "tahakkümü"ün bir unsuru olarak kökünden dinamitlenir, erdemsizlik kutsanır. İnsani olan ne varsa buharlaştırılır.

Postmodern düşünce en geniş anlamda kuşkucudur. Her alandaki temel ilkelerin geçersizleştirdiğini söyler. Düşünce tarihi bundan böyle anlamını yitirmiştir. Onlara göre, "Modern akıl" evrenselliği, birlik ve bütünlüğü, aynı kuralların her yerde geçerli olduğu görüşünü getirir. Postmodernizm ise aksine her durumun farklı olduğunu ve özel biçimde anlaşılması gerektiğini ileri sürer. Her biri kendine ait bir mantığı olduğu için bütün paradigmlar (birbirlerine göre hiyerarşik bir üstünlükleri olmadığı anlamında) eşittir. Postmodern dünyada evrensel akla yer yoktur. Akıl aydınlanmanın, modern bilimin ve Ba-

tının bir ürünüdür. Modern bilim gibi akıl da tahakküm edici, baskıcı ve totaliterdir. Akıl ve rasyonalite, postmodernizmin duyguya, içe bakış ve sezgiye, yaratıcılığa, hayal gücüne ve fanteziye duyduğu güvenle bağdaşmamaktadır. Postmodern düşünceyi açıklarken Rosneu bu tip belirlemelerde bulunuyor. Bir başka yerde aynı yazar şunları söylüyor: Postmodernizm "nedenselliği, belirlenimciliği, eşitlikçiliği, hümanizmi, liberal demokrasiyi, zorunluluğu, nesnelliliği, akılcılığı, sorumluluğu ve hakikati sorgular."

Postmodernistlere göre dışımızdaki gerçeği kavrayamayız, çünkü evrensel değerler yoktur. Yoktur çünkü, bütünlük anlayışı yanlıştır. Doğal ve toplumsal dünyayı rasyonel, bilimsel anlama; ve parçalı bir deneyimden belirli evrensel ilkeler çıkarma projesi, sadece bir fantezi değil tehlikeli bir fantezidir de. Bir fantezidir; çünkü dünya, bir tek "tümleştirici" teori altında toplanamayacak kadar karmaşık ve değişiktir. Tehlikeli, çünkü evrensellik; Avrupa merkezci bir bakış noktasıdır. Avrupa ve Amerika rasyonellik ve nesnellik düşüncelerini diğer halklara dayatmanın aracıdır. Evrensellik ırkçıdır; çünkü Avrupalı olmayan bakış noktaları olduğunu yadsır. Aydınlanma evrenselliği ile başlayan yol, Nazi ölüm kamplarıyla son bulur. Teknolojik ilerleme ve kitle demokrasisi, çok az entelektüel dinamige, manevi meşguliyyete ya da kültürel derinliğe sahip bir insan kitlesi yaratır. Böyle bir toplumun yaratılması insanlığı barbarlık uçurumuna getirmiştir. Nazizmin yükselişinin arkasında, düşüncesiz kitlelerin Adolf Hitler gibi liderleri sürü gibi izleme isteği vardır.

Postmodern düşünce etik** olanı dışlar ve yerine pragmayı*** koyar. "Bütünsellik"i reddeder, "parçalılık"ı yüceltir. Bilim hiçtir, bilgi (herkesin kendine göre yorumladığı) her şeydir. Her şey görelidir. Her şey geçicidir. Bu nedenle insan hiçbir zaman doğruya ve gerçeğe ulaşamayacaktır. Biz neyi tercih ediyorsak doğru odur. O nedenle bir faşistle bir komünist, liberale marksist, cani ile hümanist arasında bir fark gözetilemez. Herkes neyse odur. Tercihler arasında bir ayırım yapılamayacağı gibi, dikey ya da ya-

*) Nihilizm-hiççilik

**) Ahlaki

***) Yarar, yararçılık (pragmatizm)

tay bir bölümlenme de yapılamaz. Kavram yoktur, kurgu vardır. Bilinen anlamda politika varlık nedenini yitirmiştir, çünkü o, bütünselliği ve sınıfsallığı kapsar; o halde herkesin düşüncesi kendine, kişisel olan politiktir. Ne gerçek dünyadan, ne toplumsal gerçeklikten söz edilemez. Benim dünyam, bedenimin hazları, zihnim, dilim tek gerçekliktir. “İnsanın içindeki inanç” dışımızdaki gerçek dünyadan daha güçlüdür. Asıl doğrular ve gerçekler bizim (tek tek bireyler anlamında) kalbimizdeki inançlardır. Genel gerçeklik taşıyan her şey, teori, üst-anlatı, evrensel açıklamalar reddedilmelidir.

Bilimsel olarak geçerli inançlar ile halk inançları ve/veya ideolojileri arasında ayrım yoktur. Bilimsel olarak geçerli bilginin amaçlayabileceği gerçek dünyayla ilgili hiçbir nesnel hakikatten bahsedilemez. Ortaya atılan her düşünce eşit biçimde haklılaştırılabilir. Bunlar farklı yorumlar arasında yapılan tercihlerle inşa edilir. Bu tercihleri de verili bir araştırmacılar cemaati üyelerinin bilinçli ve bilinçsiz önyargıları ve çıkarları mecbur eder. Doğa yasaları da “toplumsal olarak inşa edilmiştir” ve tarihsel olarak değişebilirler.

Dil ya da söyleme biçilen rol postmodern düşüncenin bel kemiğini oluşturur. Onlara göre insanların ve onların toplumsal ilişkileri başka bir şey değil dil tarafından oluşturulur, ya da en azından dil, dünya hakkında bilebileceğimiz tek şeydir. Ve başka bir şeye ulaşamayız. Toplum basitçe dil gibi değildir, dildir; ve hepimiz dil kapamına yakalandığımız için, içinde yaşadığımız öz-

gül söylemler dışında kullanabileceğimiz hiçbir dışsal hakikat standardı, hiçbir bilgi göndergesi yoktur. Her şey söylemdir. Ve söylem her şeydir. İnsanlar dilsel yaratıklar olduklarına göre, içinde hareket ettiğimiz dünya dil aracılığıyla taşıdığımız ve tarif ettiğimiz bir dünya olduğuna göre, demek ki dilin dışında bir şey yoktur. Bizzat varlığımız, kimliğimiz ve “özelliklerimiz” dil aracılığıyla oluşur. Dil nihai bir hapishanedir. Oradaki kuşatılmışlığımız direnişin ötesindedir. Çünkü dil biz ne isek o yapandır, bundan kaçınmak olanaksızdır.

Postmodern yazarlara göre tarih, bir dizi söylemsel farklılık, birbiriyle bağlantısız bir dilsel paradigmlar ardışıklığıdır. Tarihsel süreç ve nedensellik diye bir şey yoktur. Bunlar birer uydurmadır. “Tarih yapma” düşüncesini unutmuyoruz. Tarih yapılamaz, ancak herkes kendi bakış açısıyla tarihi okuyabilir ve yorumlayabilir.* Tarih bir ağaca benzetilirse eğer, postmodernistler ağacın gövdesi ya da dallarıyla değil yapraklarıyla uğraşırlar. Ama o yaprakları da daldaki haliyle değil uçup gittikten sonra yerden toplayarak ince-

lerler. “Önemli olan yaprakların ağacın üzerindeki yeri değil, şimdi onlardan biçimlendirebileceğimiz modeldir.” (F.R. Ankersmit)

İnsan beni o kadar kırılğan, akışkan ve parçalı (merkezsiz özne), kimliklerimiz o kadar değişken, belirsiz ve kırılğandır ki, ortak bir toplumsal kimlik (sınıf gibi), ortak bir deneyim ve ortak çıkarlar üzerine kurulu kolektif eylem ve dayanışma için temel olamaz.** Toplum oluşturulan ve sürekli değişen parçalar arasında her-

Post modernistlere göre dışımızdaki gerçeği kavrayamayız, çünkü evrensel değerler yoktur. Yoktur çünkü, bütünlük anlayışı yanlıştır. Doğal ve toplumsal dünyayı rasyonel, bilimsel anlama; ve parçalı bir deneyimden belirli evrensel ilkeler çıkarma projesi, sadece bir fantezi değil tehlikeli bir fantezidir de.

* * “Sanayi toplumunun ivmesine karşı çıkmak için basitçe geç kalınmıştır. Bu ivmenin ortasında sadece uyanık ve serin kanlı durma kararındadırlar. Bilinçli biçimde uyum gösteren, fakat uysal olmayan post modernistler, bu ivmeyi kaydeder, ayrıntılandırır, büyütürler. Onun kendisini yargıladığı kadar onu yargırlar. Hiçbir şeye saldırmamaya kararlıdırlar, tutkulu bir biçimde kayıtsızdırlar.” (H. Kariel)

** “Sınıf, tarihsel açıklamanın ana bir planı olmak yerine, diğer terimlerle kaba eşitliği paylaşan bir çok terimden biri haline gelmiştir.” (P. Joyce)

hangi bir birleştirici kalıp oluşturulamaz.* Ve buna dayalı süreç (sınıf mücadelesi gibi) örgütlenemez.** Toplum bireysel kimliklerin toplamıdır. Toplum bireylerin rastlantısal etkileşimidir. Toplum “çoklu toplumsal kimlikler görüngüsü”dür. Toplum “söylemsel olarak inşa edilmiş” bireysel kimliklerden oluşur. Toplumsal gerçeği bütünsel anlamda kavrayamayız. Toplumsal yasalar en iyi durumda, amprik*** görüngü****lere bir düzen getiren elverişli kurgulardır.

Nedensel ve çözümlenmeye yatkın hiçbir sistem ve hiçbir tarih olmadığına göre, bizi baskı altında tutan bir çok gücün köküne inemeyiz. Bir tür birleşik muhalefet, bir tür genel insan kurtuluşu, kapitalizmle genel mücadele hevesine kapılmamalıyız.”Bu bağlamda var olan tek şey, oyuncuların hamleleri, kişinin kendi elini iyi oynama sanatı ve elindeki kartları en iyi kullanma hüneridir.” (Zygmunt Bauman)

POSTMODERN SAÇMALIKLAR

Bir İnternet sitesi olan ZNET'in editörü Micheal Albert'in postmodernizme dair yorumu şöyle bir girişle başlıyor:

"Yaklaşık iki yıl önce, Boston'dan New York'a, Sosyalist Araştırma Görevlileri Konferansı'na katılmak üzere gidecektim. Oraya birlikte gideceğim araştırma görevlisi arkadaşımın, bu dört-beş saatlik yol boyunca bana 'postmodernizm'i anlatmasını rica etmiştim. Kabul etti ve yol boyunca konuştuk; o anlattı, ben dinledim. New York'a vardığımızda, eğer birisi bana 'postmodernizm nedir?' diye sorsa, verecek cevap bulamazdım. Dört saatlik bu konuşmanın ardından hala 'postmodernizm'in ne olduğunu bilmiyordum. Aklıma üç yorum geldi.

a) Arkadaşım, bana bir kavramı dört saatte

*) “Herkesi içine alan bir siyasal topluluğa asla ulaşamaz...[Siyasal] topluluğun olabirliğinini koşulu aynı zamanda da bunun tam olarak hayata geçirilmesinin imkansızlığıdır.” (Chantel Mauffe)

***) “Bireyin (bütün tahakküm ve baskıların değişmez kod adı olan) ‘toplumsal bütün’ altında kurban edilmesi çağrılarını ihtiyatla yaklaşmamız için yeterince gerekçeye sahibiz.” (Zygmunt Bauman)

****) Deneysel

*****) Fenomen, olgu

anlatamayacak kadar aptal birisiydi.

b) Ben, bir kavramı dört saatte anlayamayacak kadar aptal birisiyim

c) Kavramın kendisi aptalca ve dört saatte açığa kavuşturulması mümkün olmayan muğlak bir potpuriden, bir lapadan ibaret.”

M.Albert'in de dediği gibi postmodernizm diye ifade edilen saçmalıklar yığını bir lapadan ibaret. Burjuva gerici idealist felsefenin bütün geçmişi boyunca biriktire geldiği zıvalıkları bünyesinde toplayan iğrenç kokular yayan bir lapa.

18.yüzyıl Aydınlanmacılarından Diderot Berkeley için şunları yazmıştı. “Sadece kendi varlıklarını ve kendi içlerinde birbirlerini izleyen duyuları kabul eden, başka bir şeyi kabul etmeyen felsefeler idealist denir. Bana göre, bu ancak körün ortaya çıkarabileceği zırva bir sistemdir; insan aklı ve felsefe için ne utarılacak bir şeydir ki, hepsinin en anlamsız olduğu halde, mücadele edilmesi en güç olan sistemdir.”

Berkeley hayranı bir piskopos onun düşüncesini şu sözlerle açıklar. “Düşünceler arasındaki bağlantı, neden sonuç ilişkisini değil, yalnızca bir iz ve işaretin, işaretle belirtilmiş şey arasındaki ilişkisini içerir...Böylece açıkça görüldüğü gibi, sonucun ortaya çıkmasına katılan veya bunun için birlikte işleyen, tümüyle açıklanamaz olan ve bizi büyük büyük saçmalıklara sürükleyen şeyler...Yalnızca, bilgilerimizin simgeleri veya işaretleri olarak kabul edildiklerinde, çok değil bir biçimde açıklanabilirler.”

Postmodernistlerin piri Nietzsche “olgular yoktur sadece yorumlar vardır” ya da “gözle görünen dünya yegane dünyadır ‘gerçek’ dünya ise sadece bir yalan”; Nietzsche'den sonra baş tacı ettikleri Nazi profesör Heidegger, “nesnelerin dilbilimsel olarak kaydedilen kimlikleri dışında bir özleri bulunmaz” derken Berkeley'in o arı idealizmini tekrar etmekten öte ne yapıyor? Postmodernistlerin pek muteber kabul ettiği varoluşçu felsefenin mimarlarından Sartre, “her şey bir mesajdır” derken Berkeley'den farklı bir şey mi söylüyor? Postmodernistlerin önde gelen isimlerinden Jacques Lacan “hakikat gerçeklikten değil dilden çıkarılır” derken Başöğretmeni Berkeley'i bile mezarda ters döndürecek bir idealizme saplanmıyor mu? Berkeley, “Metin dışında hiçbir şey yoktur”, ya da “dil bütün anlamın kaynağıdır” diyen Derrida'yı duymuş olsa, meza-

rından fırlayıp “bu kadarını ben bile cesaret edemezdim” diyerek onu öpmez miydi?

Postmodernistler, “yalnızca ben varım, benim dışındaki her şey benim tasarımımdır” biçiminde özetlenebilecek solipsizmin* günümüzdeki temsilcileridir. Ama bir farkla, bugüne kadar ki bütün idealistler “ben”, “zihin”, “tin” gibi ruhsal olanın maddeye göre önceliğini savunurken, nihayet, düşünen bir insan, zihni olan birey tasarımı yapıyorlardı; postmodernistler ise yalnızca bizim dışımızda nesnel bir gerçeklik olarak maddeyi yok saymıyor, zihin ve akla dair ne varsa onu da dinamitliyorlar, her şeyi dil ve söyleme indirgiyorlar. Onlara göre bütün doğa, bütün tarih, bütün bilim, bütün toplum ve bütün insan dil ve söylemden ibarettir. Derida, “metin dışında başka bir şey yoktur” derken tam da bunu kastediyor.

Postmodernistler için gnosis nitelemesi yapanlar var. Gnosis, özce, edinilmiş bir bilgiyi değil de bir iç vahye dayanan, yalnız erenlere özgü ilahi gerçeklere varmaya ve ruhun kurtulmasını sağlayacak savların algılanmasına olanak verilen felsefi

dini düşünce sistemi olarak tanımlanıyor. Postmodernistler de insanı dış dünyadan, doğadan, toplumsal ilişkilerden kopuk, kendi kendine var olan, varoluşunu, dilde ifadesini bulan “iç inançlar” a bağlayan fikirleri ile gnosis sayılabilirler. Yine de tam olarak onlara gnosis diyemeyiz, çünkü bir gnosis her şeye rağmen “ruhun kurutulmuşu”na iman eder; oysa postmodernistler için dil her şeydir ve o bir hapishanedir, insan dil içinde dil tarafından kuşatılmıştır, doğal olarak ne ruhun ne de zihnin kurtuluşundan söz edilemez.

Fizikçi Alan Sokal, postmodern düşüncelerin nasıl bir saçmalıklar yığını olduğunu ispat etmek için bir bilim dergisine bir makale gönderir. Sokal bilinçli olarak bir dizi zırva fikri alt alta yazar. Bu derginin pek bilimsever ve “modernizm” sever editörleri hiçbir uyarı ve itiraz yöneltme-

*) Tek bencilik

den makaleyi olduğu gibi basar. Makale postmodern düşüncenin hiçbir işe yaramayan bir yamalı bohça, bir idealist paçavra olduğunu göstermesi bakımından ilginçtir. Ama daha ilginç bu derginin postmodern düşünceyi savunan bir dergi olmamasıdır. Şunları belirtir Sokal:” fiziksel ‘gerçeklik’in, toplumsal ‘gerçeklik’ten daha az olmak üzere, nihayetinde toplumsal ve dinsel bir inşa olduğu; bilimsel ‘bilgi’nin, nesnel olmak bir yana, onu üreten kültürün egemen ideolojilerini ve güç ilişkilerini yansıttığı ve kodladığı; bilimin doğruluk iddialarının, aslen teori-yüklü olduğu ve bilim topluluğunun söyleminin, tam yadsınmaz değerine karşın, muhalif ya da marjinalleşmiş topluluklardan çıkan karşı-hegemonik anlatılara göre ayrıcalıklı bir epistemolojik statü iddiasında bulunamayacağı giderek daha fazla alenileşti”

İşte postmodern saçmalıkların kısa bir özeti. Bu düşünceler Nietzsche’nin ifade ettiği “doğruluk,...insancı benzetmeler ordusudur”, “hiçbir şey var değildir”, “gerçek dünya kavramından sonra görünen dün-

ya kavramında da kurtulmuş oluyoruz”, ya da, “bizim yüklediklerimiz dışında dünyanın kendisinde nesnel bir düzen yoktur” biçimindeki fikirlerle bu denli örtüşmesi tesadüf müdür? Nietzsche her bakımdan tam bir nihilistti. Nihilizm insan varoluşunu, bilgiyi, değerleri bütünüyle yok sayan, bütün değerlerin temelsiz olduğunu, hiçbir şeyin ilkece bilinmesinin ya da iletilmesinin olanaklı olmadığını savunan felsefe anlayışıdır. Nihilizm sonuna dek götürülmüş kötümserlik, kuşkuculuk olarak da nitelenebilir. Bu felsefe anlayışı düşünce ve akla dair ileri sürülen her şeyi olumsuzlar. Evrensel doğruların varlığını reddeder. Evren ve doğayla birlikte bütün bir dış dünyanın kavranamaz ve bilinemez olduğunu ileri sürer. Görülecektir ki, Nihilizmde ne varsa postmodernizmde de o vardır.

Önde gelen günümüz postmodernistleri ya-

Tarih bir ağaca benzetilirse eğer, post modernistler ağacın gövdesi ya da dallarıyla değil yapraklarıyla uğraşırlar. Ama o yaprakları da daldaki haliyle değil uçup gittikten sonra yerden toplayarak incelerler. “Önemli olan yaprakların ağacın üzerindeki yeri değil, şimdi onlardan biçimlendirebileceğimiz modeldir.”

(F.R. Ankersmit)

pısalcı ve onun post yapısalcı ekolünden gelir. İsviçreli dil bilimci Ferdinand Saussure yapısalcılığın babası olarak kabul edilir. Saussure'ye göre, konuşan herkesin bilinçsiz bir düzeyde paylaştığı, dilin altyapısı vardır. Bu, tarihsel gelişimle ilgisi olması gerekmeyen "derin yapı"dır.* Saussure'nin bu ve benzer fikirleri daha sonra bir çok düşünürü etkiledi. SSCB ve Leninizm'e düşmanlığı rehber olarak Marksizmin idealist yorumuna soyunanlar ve daha sonra Althusser yapısalcılığın önemli isimlerinden oldular. Yapısalcılığı kısaca şöyle özetleyebiliriz. Yapısalcılık bir yapıtı, bir olguyu, bir değeri toplumsal ya da tarihsel koşullardan yalıtık ele alır. Yapısalcılara göre, insan zihni her yerde, her zaman, bütün tarihsel dönemlerde, hep aynıdır. Zihin ona ulaşan verilere kendisinde içkin olan belli yapılar yoluyla anlam verir. Yapılar evrimden ve her türlü dönüştürücü düşünceden bağımsızdır. Yapısalcılara göre "yapı" tarihtir, tarihi gerçek ne olursa olsun "yapı"yı oluşturan içsel bağ değişmez. Bireylerin bu toplumsal ağda ya da yapılarda önemi yok denecek kadar azdır. Bu nedenle de bireylerin eylem ve kararları toplumsal olayların gidişatı üzerinde önemli bir değişiklik yapmaz. L.Strauss, Derrida, Lacan, Foucault, Deleuze gibi düşünürler kariyerlerine yapısalcılıkla başladılar**. Daha sonra Post yapısalcılığa terfi ettiler. Post yapısalcılık yapısalcı düşüncesinin idealizmini daha da derinleştirdi. Post yapısalcılık kendi kendine bağımsız varoluş halindeki "yapı"yı red-

detmez. Ancak, hiçbir "yapı"nın kendi kendisine yeterli olduğuna inanmaz, "yapı"nın kendi içinde birbiriyle ilişkili bağlantıları olduğunu kabul etmez. "Yapı"yı oluşturan her öge birbirinden bağımsız olarak bir arada durur. Onlara göre hiçbir türden düşünce dizgesi kendi iç tutarlılığı gereği mantıksal temeller üzerine kurulamaz Çünkü, metnin (yapının) her durumda yazarın niyetlerinin çok ötesine uzanan bir anlam ufku vardır. Bu ufuk çok anlamlıdır. Tek bir anlam yapısı içine kapatılmayacak denli açık uçludur. Post yapısalcılıkta kuşkuculuk, nihilizm, bireycilik, kötümserlik, bilinemezlik en uç noktasına vardır.

Nihilizm sonuna dek götürülmüş kötümserlik, kuşkuculuk olarak da nitelenebilir. Bu felsefe anlayışı düşünce ve akla dair ileri sürülen her şeyi olumsuzlar. Evrensel doğruların varlığını reddeder. Evren ve doğayla birlikte bütün bir dış dünyanın kavranamaz ve bilinemez olduğunu ileri sürer. Görülecektir ki, Nihilizmde ne varsa postmodernizmde de o vardır.

Post yapısalcılık varoluşçu felsefenin "yapı" içine enjekte edilmesinden başka bir anlama gelmez. Varoluşçu felsefeye göre, insanlar doğarken seçmedikleri bir alana fırlatılırlar. Ama herkesin varoluşu farklıdır, insan tümel değil "tikel" bir varlıktır. Her insan kendi varlığını yaratır. Her insan, kendisine göre eylemde bulunacağı değerleri kendisi yaratmalıdır ve kendisi dışında hiçbir yere başvurmadan eyleminin sorumluluğunu üstlenmelidir.

Açıkça görülüyor ki postmodernistler idealist felsefenin günümüze uzanan mantıki sonucunu temsil ediyorlar. Onlar her hangi bir şeyin ötesi (post) değil uç noktaya vardırılmış idealizmin sürdürücüleridir. Bilimin, nesnel gerçeğin, toplumun, toplumsal varlığın, toplumsal çelişkilerin, sınıf mücadelesinin reddi üzerine yükseliyorlar. Ve en önemlisi de insan iradesinin dönüştürücü gücünü yadsıyorlar; in-

*) "Derin yapı"nın bizde pek sık kullanılan "derin devlet"le benzerliği ortada. Faşizm dememek için "derin devlet" diyorlar. O öyle bir derinliktedir ki, kimse ona ulaşamaz ve onunla baş edemez. Eğer mesele faşizmle burjuva demokrasisi arasındaki bir fark olarak konmayıp "derin"likle ifade edilecekse bütün burjuva devlet yapılarının "derin" bir işleyişe sahip olduğu gözden kaçırılmış olacaktır.

**) Derrida, Foucault, Lyotard gibi ünlü post modernistler önceleri kendilerine marksist diyorlardı. Örneğin Derrida Fransız Komünist Partisi üyesiydi. Foucault'da kısa süre parti üyeliği yaptı. Marksizmin sağ yorumcuları olarak felsefi idealizm bataklığında kulaç attılar. Yapısalcılığı baştan benimsediler Lyotard radikal bir sosyalist derginin editörüydü. Ama bunlar gerçekte hiçbir zaman Marksist olmadılar. En baştan itibaren. Ve onlar o dönem genellikle marksist yapısalcılar olarak nitelendi.

sana değişmesi mümkün olmayan koşullara boyun eğmeyi öğütüyorlar.

Engels'in belirttiği ve Lenin'in üzerine basa basa tekrar ettiği gibi, "Yeni terminolojik incelikler ardında, skolastik bilgiçlik yığımlarında, her seferinde felsefi sorunların çözüm tarzında iki temel eğilim iki belli başlı eğilim gördük. Doğa, madde, fiziksel, dış dünya birincil; bilinç, zihin, duyum (zamanımızda yaygın olan terminolojiye göre deneyim), ruhsal, vb. ise ikincil olarak mı ele alınmalıdır-işte, gerçekte filozofları iki büyük kampa ayırmaya devam eden temel sorun budur. Bu alanda hüküm süren binlerce ve binlerce yanlışlığın ve şeyleri birbirine karıştırmanın nedeni, terimler, tanımlamalar, skolastik kurnazlıklar, söz hokkabazlıkları paravanası altında, bu iki temel eğilimin gözden kaçırılmasıdır."

AMAÇ:SINIF MÜCADELESİNİN SONUNU İLAN ETMEK

Tarih düz bir çizgi değildir, ya da doğru bir çizgi izlemez. Tarihin yönü hep ileriye doğru olsa da, aynı üretim ilişkileri içinde dahi sonsuz bir dizi çembere, bir sarmala yaklaşan eğridir. Ekonomik ve politik bunalım dönemlerinde eski konumlarını kaybeden, tarihin kaçınılmaz döngüsü içinde yok oluşa sürüklenen, ya da egemenlere başkaldırısı başarısızlıkla sonuçlanan toplumsal sınıf ve tabakalar o anı, tarihin eğrisinin o anını, o andaki bir bölüntüsünü bağımsız, tam bir çizgi gibi kavrarlar. Bunun kaçınılmaz sonucu, tek yanlılık, tek yönlülük, cansızlık, donukluk, kötümserlik, o güne kadar peşinde gittikleri fikirlerle inançsızlık, öznellik, öznelci körlüktür.

Tarihi ve toplumu dinamik, değişken, karşıtların çelişkili birliği, azalan ve yok olmakta olanla gelişen ve başat hale gelmekte olanın aynı anda bir arada olduğu biçiminde kavrayamayanlar, olayları ve olguları donuk ve değişmez, birbiriyle ilişkisiz gibi algılar. Her sınıf ve tabaka tarihin o durağan, değişmezmiş gibi görünen anından üretim ilişkileri içinde tutukları yere uygun ve politik yenilginin ağır baskısı altında farklı sonuçlara ulaşır. Kimi o yaşanan döneme lanet okuyarak geleceğe dair tam bir karamsarlık içinde inzivaya çekilerek "eski güzel günlerin" özlemiyle yaşar. Bazılarında ise tam karşıt bir eğilim görünür. Dün yüceltilen bugün aşağılanır. Dün vazgeçilmez ilan edilen bugün safсата derekesine

indirgenir. Düne ait olan her şey kuşku değirmesinde öğütölmeye verilir. Kötümserlik alır başını gider. Bir şeylerin "son"u ilan edilir ve bir şeyler "yeni"den keşfedilir.

Örneğin Yeni Kantçılık, Yeni Hegelcilik, Yeni Thomasçılık son yüz elli yıllık tarih içinde defalarca ortaya atıldı. Postmodernistlerin bütün afra tafralarına karşı daha 20.yüzyılın başlarında birinci paylaşım savaşı sırasında ve sonrasında endüstri toplumunun, "modernizm" in sonu ilan edilmişti. Aynı ilan bu kez ellili yıllarda tekrarlanıyordu. Oswald Spangler 1919' da "Batı uygarlığının ve onun egemen değerlerinin bir sona ulaşmakta olduğunu" belirtiyordu. Arnold Toynbee 1934'de yayınladığı kitabında 1914-18'de modernizmin sona erdiğini ve yerini postmodern bir döneme bıraktığını söylüyordu. Toynbee'ye göre 15. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar olan dönem "modern çağlar" olarak nitelenmeliydi. Aynı dönem bir başka yazar, Rudolf Panwitz, Birinci paylaşım savaşı'nın etkisi altında Avrupa'nın hümanist değerlerinin çöktüğü düşüncesiyle postmodern kavramını kullanmıştır. 1957'de Bernard Rosenberg "her tarafı metalar ile sarılmış, ortak tüketim ve statü normları benimsemek durumunda kalmış, amorf kitlenin parçası olan kişi" artık postmodern insandır diyor. 1959'da ise bir başka yazar, "modern çağın sonunda olduğumuzu" duyuruyordu. Ona göre "Batı kültürünü" karakterize eden bütün beklentiler artık yetersizdir. Modern dönemin yerini "postmodern dönem alıyor. Aklın ve özgürlüğün birleşik ilerlemesine Aydınlanmacı inanç, bu inanca dayanan iki temel ideoloji-liberalizm ve sosyalizm- ile birlikte, dünya ve kendimizle ilgili yetersiz açıklamalar fiilen çökmüştür. J.S. Mill ve K.Marks eşit ölçüde çağdışıydılar." Yine aynı dönem Daniel Bell, endüstriyel toplumun son bularak yerini servis ekonomilerinin aldığı post endüstriyel bir topluma geçildiğini açıklıyordu. D.Bell post endüstriyel toplumla birlikte ideolojinin sonunu ilan etmişti. J.M.Limpet ise benzer biçimde "sınıf mücadelesinin gerilediği ve kızıl bayraksız-ideolojisiz mücadeleye dönüştüğünü belirtiyordu. İdeolojinin sonunu ilan eden Bell'e göre bilginin elde edilmesi, örgütlenmesi, denetimi, kullanımı sanayi sonrası temelini oluşturur. Böyle olunca sermaye birikimi, yatırım ve üretim geri plana düşer. 1976' da bu kez benzer

gerekleşmelerle Horowitz “ideolojinin sonu”nun geldiğini duyurmuştu. Sonraki dönemde daha bir çok yazar ideolojinin sonunu ilan edip durdu. Ta ki, Fukuyama “tarihin sonu”nu açıklayana kadar.

Kendilerini marksist ilan etseler de, gerçekte, marksizmle uzaktan yakından ilişkileri kalmamış kimi yazarlar da kendilerini post-marksist deniyor-aynı bataklıkta kulaç atıyorlar. Mesela, Gregor McLenan, Marksizmin “çağdaş toplumun” kültürel ve siyasal yapısını kavramakta çok yetersiz kaldığını öne sürmektedir. Bir başkası, Michele Barrett’e göre, Marksist bilim ya da kuram anlayışı, indirgemecidir, işlevselcidir, öz-cüdüdür ve evrensellik iddiasındadır. Bu tür bilim ya da kuram anlayışı çökmüştür. Frederic Jameson, kapitalist gelişme çizgisi içinde yeni bir aşamaya girildiğini ve postmodernizmin bu yeni aşamanın baskın kültürü olduğunu ileri sürmektedir. Jameson’a göre Marks’ın pazar ya da Lenin’in emperyalizm çözümlenmeleri yetersiz kalmaktadır. Metalaşma süreci ve kapitalist değişim, daha önce örneği görülmemiş ölçüde, yaşamın her alanını, bilgi üretim ve akışını, bilinç ve yaşam düzeylerini kökten etkilemiştir. Buradan çıkan sonuç nedir? Sınıf mücadelesi, sosyalizm eski bir söylencedir artık ve tarihsel olarak sona ermiştir. Jürgen Hebermes postmodernizmi “insanı özgürleştirici değer ve kuramları geçersiz kılmaya çalışan tutucu ideolojinin yeni bir yorumu” olarak değerlendirse de postmodern fikirlerin bir çoğuna katılmaktadır. Katıldığı fikirler Jameson’un kilerle aynıdır.

Boudrillard, postmodern çağın belirleyici özelliğinin, sınıf çatışması ve sınıf çatışması mantığının yerine taklitlerden oluşan bir gerçeküstücülüğün geçtiğini ileri sürmektedir. Postmodern topluma bir imajlar ağı egemendir. Ve bu imajlar insan ya da toplum yaşamı ile ilgili olguların taklididir. Hal böyle olunca bireyin bu ağın dışına çıkması ve tepkisini başkalarıyla birlikte örgütlemesi imkansızdır. Boudrillard’a göre, bizzat muhalefet kendisini daima bir yönetici ideolojik formasyon olarak ortaya koymuştur. Marksizm daima kapitalizmin gövdesine zerk edilen ve onu daha dayanıklı hale getiren bir aşılık olarak davranır.

Daha fazla uzatmaya ve okuyucunun sabrını zorlamaya niyetimiz yok. O kadar çok yazar o

kadar çok saçmalamış ki, bunları tek tek aktarmamız ne mümkün ne de gerekli. Buraya kadar aktarılanlardan da anlaşılacağı gibi neredeyse bir asırdır, marksizmin sonu, ideolojilerin sonu, sınıf mücadelesinin sonu ilan edilir durur. Ancak marksizm, ideoloji ve sınıf dokuz canlıdır, bir türlü ölmek bilmiyorlar. Sömüren ve sömürülenlerin olduğu bir toplumsal ilişki var olduğu müddetçe de bu böyle devam edecek. Yani, bu hamur daha çok su kaldırır.

POSTMODERN DURUM

“Tin’in diyalektiği, anlatım hermenöteği rasyonelizm ya da çalışan öznenin kurtuluşu, ya da servetin yaratılması...gibi büyük anlatıya açıkça başvurarak kendisini meşrulaştıran herhangi bir bilimi anlatmak için modern terimini kullanacağım...postmodernizmi, meta anlatılara inanmazlık olarak tanımlıyorum.” Böyle diyor Lyotard.

Lyotard gibi bütün postmodern yazarlar tarihi modern ve postmodern olarak ikiye ayırıyorlar. Onlara göre “modern dönem” Aydınlanma döneminden başlayarak 1960’ların sonunu kadar sürer. Bu dönemin karakteristik özelliği ilerlemeci, kurutuluşçu fikirlerin egemen olmasıdır. Aydınlanma düşüncesi liberalizm ya da Marksizm formunda devam etmiş biri Hitler Almanya”sında diğeri SSCB’de mantıki sonucuna ulaşmıştır. Her ikisi de totaliterdir. “Büyük anlatı”lardan başka bir sonuç beklenemez zaten. Bu aydınlanmanın “totaliter” mirasıdır. Nietzsche daha önce benzer şeyler söylemişti. Ama asıl olarak fikir marksizmin sağ burjuva liberal yorumcuları Adorno ve Horkheimer’e aittir. Onlar Aydınlanmanın diyalektiği adlı kitaplarında bunu belirtmişlerdi.

Postmodern yazarlar pozitif bilimde, özellikle fizik biliminde ortaya çıkan yeni kanıtlar (parçacık fiziği, görececilik, kuantum teorisi) nesnel gerçeğin bilinemez olduğunu ispatladığını, Teknolojide meydana gelen büyük değişimler sonucu artık bir dönemin kol işçiliğinin ortadan kalktığı, bilginin üretim sürecine girmesiyle marksist değer teorisinin geçerliliğini yitirdiği, üretimin genişlemesiyle tüketim ilişkilerinin başat hale geldiği bu nedenle üretim tarzının belirleyiciliği fikrinin iflas ettiği, tümleştirici hiçbir kimliğin kalmadığı, artık bir dizi alt kimliğin insan davranışlarında egemen olduğunu, Üretim-

de, insan ilişkilerinde, devlet yönetimlerinde derin bir parçalanmanın oluştuğu düne ait her şeyin infilak ettiği, bu parçalanma sonucunda yeni bir toplumsal yapının oluştuğu, bu yapının merkezsiz bir mahiyet taşıdığı, zaten merkezsizleşmenin yaşanan dönemin başat eğilimi olduğu, bilinen anlamda “tarihin sonu”nun geldiği, çünkü anlaşılmıştır ki tarih süreksizdir, sınıflı toplumlarda tarihin devindirici gücünün sınıf mücadelesi olduğu fikrinin iflas ettiği, zira artık sınıflardan bahsedilemeyeceği, topluma müdahale etmenin imkansız olduğu, tarih ve toplumun “arkeolojik çözümleme” ya da “yapısöküm” yoluyla ancak yorumlanabileceği, doğal olarak ortaya çıkmış bu yeni dönemin, toplumsal yapı ve ilişkilerin postmodern dönem olarak adlandırılmasının doğru olacağını ileri sürdüler. Bütün bu fikirleri postmodern durum olarak nitelediler.

Marksizmin Aydınlanmanın mirası üzerinde yükseldiği ne kadar doğruysa, modernist bir akım olduğu düşüncesi o kadar yalan, çarpıtma ve saçmadır. Marksizm devrimci proletaryanın ideolojisidir. “Devrimci proletaryanın ideolojisi olarak dünya tarihi bakımından önemini, burjuva çağın en önemli kazanımlarını kesinlikle reddetmemekle, bilakis tam tersine insan düşüncesinin iki bin yıldan fazlaka gelişmesinde değerli olan ne varsa hepsini benimsemekle ve işlemekle kazanmıştır.”(Lenin)

Marksizmin felsefesi materyalizmdir. 18. yüzyıl büyük Aydınlanmacılığının materyalizmi Marksizm felsefesine kaynaklık etti. Fransız materyalizmi kör inanca, yobazlığı ve bunun gibi şeylere düşman tek tutarlı felsefe olarak ortaya çıktı. “Fransız materyalistleri eleştirilerini yalnızca dini şeylerle sınırlandırmadılar; zamanlarının her bilimsel geleneğini, her siyasi kuruluşunu eleştirdiler.” (Engels)

Marks 18. yüzyıl materyalizmi ile yetinme-

di. Alman felsefesindeki gelişmelerden yararlandı. Feuerbach materyalizmini ve Hegel diyalektikini zenginleştirerek yeni biri forma kavuşturdu. Feuerbach'ın metafiziğini ve Hegel'in idealizmini yıkararak bilimsel sosyalist dünya görüşünün temellerini attı. “Esas başarı, diyalektikti, yani en tam, en derin, ve en kapsamlı biçimiyle, gelişim öğretisi, bize sonsuz bir biçimde gelişen maddeyi yansıtan insan bilgisinin göreceliliği öğretiydi.” (Lenin)

Marksın tarihsel materyalizmi o güne kadar tarih ve siyaset konusundaki görüşlere egemen olan karışıklığı ortadan kaldırır. Üretici güçlerin

büyümesi sonucu üretim ilişkileri üretici güçlerin önünde engel hale gelir. Ortaya çıkan çelişki üst düzeyde yeni bir toplumsal yaşantı sistemine yerini bırakır. Eski üretim ilişkileri egemen niteliğini yitirir. Belirleyici unsur üretici güçlerle üretim ilişkileri arasındaki çelişkidir. Bu çelişki sınıflı toplumlarda sınıf mücadelesi biçiminde tezahür eder.

“İnsanın bilgisi, nasıl ondan bağımsız olarak varolan doğayı (yani, maddenin gelişmesini) yansıtırsa, insanın top-

lumsal bilgisi (yani onun çeşitli felsefi, dinsel, siyasal vb. görüş ve öğretileri) de, toplumun iktisadi sistemini yansıtır. Siyasal kuruluşlar, iktisadi temele dayanan bir üst yapıdır” (Lenin)

Marksist iktisat teorisinin öncülleri İngiliz klasik ekonomi politiğinden gelir. Emek değer teorisinin temellerini Adam Smith ve David Ricardo atmıştı. Her iki bilim adamı da metaların değerinin emek tarafından belirlendiğini bulmuştu. Ama onlar bunun nasıl oluştuğunu çözmemişti. Marks her metanın değerinin onun üretiminde harcanan toplumsal bakımdan gerekli emek tarafından belirlendiğini bulmuştu. Emekgücü meta haline gelmişti. Emeginden başka satacak bir şeyi olmayan İşçi, günün bir bölümünde kendisinin ve ailesinin geçimini sağlamak için

Marks'tan önce de bir dizi sosyalist, komünist kapitalist toplumu eleştiriyor, lanetliyordu. Ama onlar kapitalist gelişmenin gerçek yasalarını ortaya koymadıkları ve tarihsel materyalist bir bakışa sahip olmadıkları için kapitalist toplumun nasıl yıkılacağını gösteremiyorlardı. Marks sınıf savaşı öğretisiyle bu sorunu çözümlledi.

çalışır, günün öteki bölümünde ise kapitalist için karşılıksız olarak çalışır, karın kaynağı, artı-değeri yaratır. “Artı-değer öğretisi, Mars’ın iktisat öğretisinin temel taşıdır” (Lenin)

Sermaye küçük üretimi yıkar, büyük bir mülksüzleştirme saldırısına girer, işsizler ordusu büyür, emeğin üretkenliğinin artmasıyla kapitalist tekeller boy verir. Buna karşın üretimdeki anarşi, bunalımlar derinleşir, pazarlar üzerindeki hakimiyet kavgası büyür. Doğada ve toplumda ne varsa, insanlar arasındaki her türlü alışveriş, ilişki metalaştırılır.

Marks’tan önce de bir dizi sosyalist, komünist kapitalist toplumu eleştiriyor, lanetliyordu. Ama onlar kapitalist gelişmenin gerçek yasalarını ortaya koyamadıkları ve tarihsel materyalist bir bakışa sahip olmadıkları için kapitalist toplumun nasıl yıkılacağını gösteremiyorlardı. Marks sınıf savaşı öğretisiyle bu sorunu çözümlendi.

Burjuvazi feodal sınıf düzenini yıkıp egemenliğini ilan edince başlangıçtaki devrimci barutunu tüketti. Gidererek gerici tutucu bir sınıf haline dönüştü. Kaçınılmaz olarak felsefi ve siyasi bütün üstyapı buna uygun bir değişim içine girdi. Öreğin A. Smith ve Ricardo değeri yaratan emektir derken 19. yüzyıldan itibaren neo-klasik iktisat bu görüşü terk ederek değerın kaynağını “marjinal fayda”da görmeye başladı. Hegel’in diyalektiği de Feuerbach’ın materyalizmi de terk edildi. Tersine Hegel’in idealizmi ve Feuerbach’ın metafiziği burjuva felsefecileri tarafından baş tacı yapıldı. Daha 19.yüzyılın birinci yarısında Aydınlanmacı materyalizm yerini pozitivistliğe bırakmıştı. Pozitivistlik Materyalizme ve ateizme karşı bir tepki olarak ortaya çıktı. Başlangıçta pozitivistlik liberal burjuvazinin ideolojisiydi. 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren burjuvazinin

Marksizm’e karşı ideolojik mücadelesinin bir biçimi haline geldi. Pozitivistlere göre nesnel gerçekliğin varlığını ve tanınabilirliğini kabul eden her teori metafiziktir. Bilebileceğimiz tek şey deneylerle kanıtlanmış olgulardır. Doğada ve toplumda nitel sıçramalara yer yoktur. Yalnızca evrim vardır. Tıpkı doğada olduğu gibi toplumda da “güçler dengesi” vardır. Her toplumsal grup kendisi için belirlenmiş toplumsal işlevi yerine getirmekle yükümlüdür. Tersine davranış güçler dengesine aykırıdır ve kabul edilemez. Yani işçiler, yoksullar durumlarına razı olsunlar, bu doğa ve toplum kanunudur. Denge bozulursa toplum bozulur. Marksistler her dönem pozitivistliğe karşı açık bir tutum almışlardır. Lenin pozitivist görüşlerle ilgili olarak şunları söyler: “tüm bunlar acınası bir lapadır, tek tek her bir sorunda materyalist ve idealist çizgiyi birbirine karıştıran, felsefedeki rezilce bir orta yolculuktur.” Tarih der Marks “kendileri daha da soyut olana empiristlerinki gibi bir cansız olgular derlemesi” ya da “ idealistlerinki gibi hayali öznelere hayali eylemi” değildir.

Felsefe alanında materyalizme karşı “yeni” görüşler ortaya atıldı. Bu “yeni”lik idealist felsefenin kimi büyük ustalarının yaşadıkları tarihsel

dönemde oynadıkları geliştirici içeriklerinden soyutlanarak tamamen gerici amaçlarla “yeni”den gün yüzüne çıkarılmasından ibaretti. Örneğin 1860’lı yıllarda “Yeni-Kantçılık” peydahlandı. Temel amaçlarını “materyalizme karşı en keskin silahlarla savaşılmalıdır” biçiminde ortaya koydular, maddi dünyanın nesnel varlığını yadsımaya kendilerini vakfetteler. Yine tekellilik öncesi kapitalizmin evrimleme döneminde “Yeni Hegelcilik” ortaya çıktı. Pozitivistlik burjuvazinin tutucu kesimlerinin çıkarlarını tatmin etmez hale gelmişti. “Yeni Hegelciler” materyalizme, doğa

Eğer bir modern dönem tanımı yapılacaksa bu, burjuvazinin gericileşmeye başladığı günden bugüne süren bir zaman dilimi olarak belirlenmelidir. Bu zaman dilimi içinde marksistler, durmaksızın burjuva modernistleriyle mücadele etmişlerdir. Engels’in Antidühring’i, Doğanın Diyalektiği; Marksın Kapitali; Lenin’in Ampiriokritisizmi ve daha sayılabilecek onlarca eser bu mücadelenin kanıtları olarak orta yerde duruyor.

bilimlerine, özellikle de Darwinizme şiddetle saldırıldılar. Hegel'deki rasyonalizmi ve gelişme düşüncesini reddettiler. Ondaki, mutlak ruh ve mutlak kavramına sarıldılar. Bu da anlaşılırdı. Burjuvazi için artık mutlak, değişmez düzen fikrinin dışındaki her şey zararlıydı. Bu yeni hegeliğin sosyoloji versiyonu; tek tek vatandaşların mutlaka uyması gereken güçlü, merkezi bir devletin yaratılmasının gerekli olduğunu ispatlamaya çalıştılar. Emperyalizm dönemiyle birlikte pragmatizm de bir felsefe akımı olarak gün yüzüne çıktı. Pragmatistler, bilgiyi salt psikolojik, öznel bir süreç olarak görür. Onlara göre her şey yararlı olduğu sürece doğrudur. Bütün bilimsel teoriler, bütün ahlaki ilkeler, bütün toplumsal kurumlar, bireylerin kişisel amaçlarına ulaşmasında yalnızca birer amaçtır. Evrende iç bağlantı, yasaların uyumluluğu, vb. yoktur. Bu herkesin kendi deneyimlerine dayanarak, kendine göre işlediği bir mozaik benzerindedir. Toplumsal yapı, ilişkiler de benzer bir biçimde birbirleriyle tutarlı bir bağ olmadan "çoğulcu" bir biçimde bir arada bulunurlar.

Sanatsal akımların gelişmesi burjuvazinin devrimci-ilerici dönemden gerici-tutucu bir döneme geçtiğini gösterir. Müzikte, resimde, edebiyatta gelişen burjuva realizmi dışımızdaki nesnel gerçekliğin tanınması ve onun yansıtılmasına dayanıyordu. 19. yüzyılın ortalarından itibaren burjuva realizmine karşı modernizm bir sanat akımı olarak gelişti. Modernizm, sanatın amacının gerçekliği olduğu gibi yansıtmak olmadığını ileri sürer. Onlara göre sanatın toplumsal gerçekliği yansıtmak gibi bir amacı olamaz. Sanatçının amacı o an yaşadıklarını, düşündüklerini, hissettiklerini dile getirmektir. Bunu nasıl dile getireceği sanatçının tercihidir. Eserin anlaşılır olup olmaması sanatçıyı ilgilendirmez. Sanat sanat içindir. Modernist sanat akımı soyutlamacılığa dayalı bir biçim uygular. Soyut dışavurumculuk, simgecilik, imgecilik, gerçeküstücülük, dadacılık gibi bir dizi türevinden bahsedilebilir. Modernizm insan algısından bağımsız bir "nesnel" gerçekliğin olamayacağı ve bireyin iç dünyası dışındaki nesnel gerçekliğin değersizliğini savunur.

Burjuva liberalizminin tarihsel evrimi için de benzer şeyler söylenebilir. Feodalizme karşı burjuva liberalizmi başlangıçta, bütün burjuva

sınırlanmışlığıyla birlikte, özgürlükçüydü. Süreç içinde ilerici özünü tamamen yitirdi. Bütünüyle işçi sınıfı ve emekçileri özgürce soymanın ideolojisi haline geldi.

Açıktır ki, postmodernistlerin iddiasının aksine, marksizm, ilk andan itibaren kendisinden önce biriken bütün ilerici özü kapsayarak yeni bir dünya görüşü, bilimsel sosyalizm olarak ortaya çıkmıştır. Burjuvazi ise aynı dönem bütün ilerici özünü yitirerek gerici olan ne varsa ona sarılmıştır. Marksizm ile bu gerici fikirler arasında herhangi bir bağ kurulamaz. Burjuva ideolojisi, başlangıçtaki devrimci dönemi hariç, hiçbir zaman insanlığın büyük bir anlatsı, ilerlemeci olmamıştır.

Eğer bir modern dönem tanımı yapılacaksa bu, burjuvazinin gericileşmeye başladığı günden bugüne süren bir zaman dilimi olarak belirlenmelidir. Bu zaman dilimi içinde marksistler, durmaksızın burjuva modernistleriyle mücadele etmişlerdir. Engels'in anti-dühring'i, Doğanın Diyalektiği; Marksın Kapitali; Lenin'in Ampiriokritisizmi ve daha sayılabilecek onlarca eser bu mücadelenin kanıtları olarak orta yerde duruyor.

Postmodernistler ise bu modern dönemin bütün idealist pislüğünün mirasçılarıdır. İster pozitivizme, ister yeni-kantçılık ve yeni hegeliğe, ister pragmatizme, isterseniz bir sanat akımı olarak modernizme bakınız orada şu ya da bu biçimde postmodern idealist lapanın bir yanını görebilirsiniz.

1917 Ekim Devrimi ve özellikle ikinci paylaşım savaşından sonra bilimsel sosyalist dünya görüşüne, tarihsel materyalizme, sosyalist gerçekçi sanata karşı burjuva gericiliğinin amansız bir savaşı başladı. Sosyalist gerçekliğe karşı dışavurumcu soyut sanat yeniden gündemleştirildi. Nesnel gerçekliğin bilinemezliği üzerine yeni teoriler ortaya atıldı. Çürütülmüş idealist fikirler cilalanarak yeniden piyasaya sürüldü. Bunda anlaşılacak bir şey yoktu; sınıf mücadelesi her alanda şiddetlenmişti. Çünkü artık proleterlerin bir çok devleti vardı.

Nasıl ki burjuva gericiliğinin o anki ihtiyaçlarına denk düşen bir felsefi eğilim ortaya çıkıyorsa; nasıl ki pozitivizm tutuculaşmaya başlayan liberal burjuvazinin çıkarlarına denk düşüyorsa, nasıl ki, yeni kantçılar, yeni hegeliçiler, nietzsche, modernist sanat akımları tekelciliğe ge-

çiş sürecindeki kapitalistlerin dünya görüşünü yansıtıyorsa, nasıl ki, pragmatizm emperyalist burjuvazinin sınır tanımaz kar hırsının ideolojik formuysa, postmodernizmde bütün bunların bir toplamı olarak emperyalist küreselleşme dönemindeki burjuva egemenliğinin ideolojisini temsil ediyor. Eğer bir postmodern durumdan söz edilecekse o durum bu durumdur.

YENİ BİR ÇAĞ MI BURJUVA TÜKENİŞ ÇAĞI MI?

Postmodernistler yaşadığımız dönemi yeni bir çağ olarak niteliyorlar. Çünkü kapitalizm eski kapitalizm değildir. Emperyalizmden de söz edilemez. Sınıf parçalanmış “tikel” öznelerle dönüşmüştür. Sınıf çelişkilerinden söz edilemez. Bir iktidar mücadelesi verme dönemi kapanmıştır. Artık farklı kimliklerin farklı talepleri kendilerini farklı yapılarla bir araya getirdikleri hiyerarşik olmayan örgütlenmeler aracılığıyla dile getirilebilir. İnsan, toplum, devlet, üretim ilişkileri merkeziz öznedir.

Tekrara girmemek için daha fazlasını yazmayalım. Postmodernistler bu fikirleri 1960'lı yılların sonundan itibaren yaygınlaştırdılar. Bu fikirlerin kaynağının Fransa olması ilginçtir. Euro-komünist liberal sol fikirlerin kalelerinden biri olan Fransız sol aydınları 68 başkaldırısının sonuçsuz kalması ile tam bir yenilgi ideolojisine yataklık ettiler. Bu düşünceler aynı yıllarda krize saplanan burjuvazinin çıkarlarıyla da tam bir örtüşme halindeydi. Hayek'in ve Freidman'ın neoliberal politikalarıyla denk düşüyordu. Ama denilebilir ki postmodern fikirlerin asıl yaygınlaştığı dönem 1990'lar sonrasındır. SSCB'nin yıkılması ve şaha kalkan emperyalist küreselleşme yalnızca bir dönemin değil bir çağın kapandığı yansımalarını yarattı. Emperyalist küreselleşmeyle birlikte postmodernistler de şaha kalktı.

Emperyalist küreselleşme sermayenin dolaşımı önündeki her türlü engelin kaldırılması için ekonomik, politik, askeri, ideolojik bir saldırı dalgası başlattı. Tekelci devlet kapitalizmi tasfiye edilerek, devletin elindeki işletmeler özelleştirilecek, sosyal devlet tasfiye edilecekti. Yeni sömürge devletler yeniden yapılandırılacak, sermayenin dolaşımı önündeki bütün ulusal çitler yıkılacak, yönetim devleti adı altında devletin, siyasal partilerin yetki alanları kısıtlanarak burala-

r emperyalist kuruluşların denetimine bırakılacak, siyasal örgütlenmeler yerine “sivil toplum kuruluşları” teşvik edilecekti. Bu emperyalist politikalara karşı çıkan devletler zorla hizaya getirilecek, gerektiğinde işgal edilip parçalara ayrılarak işgalci kuvvetlerce bölüştürülecekti.

Dünden kalma ne kadar “bütün” varsa parçalarına ayrılacaktı. Sanayiinin iç örgütlenmesi ve işçi sınıfının sendikal örgütleri de bu parçalanmadan payını alacaktı. Sermaye yoğunlaşmış bir avuç tekelin elinde toplandıkça üretimin iç yapısı parçalara ayrılıyordu. Sanayiinin ucuz işgücü cennetleri olan yeni sömürgelere kaydırılması, taşeronlaştırma, aynı iş yerindeki üretim birimleri arasında ilişkinin koparılması, artan işsizlik, sendikal örgütlenmeleri zayıflatıyor, işçi sınıfı iyice güçten düşüyordu.

Sermaye daha büyük bir oranda spekülasyon alana kayarak büyük bir soygun sektörü yaratıyordu. Hisse senetleri, bonolar, kredi kartları...yaşama tarzında değişikliklere yol açıyor, orta sınıflar geçici olarak bu soygundan payını alıyordu.

Yeni bilişim teknolojilerinin ortaya çıkması geleneksel sanayiinin çöktüğüne yoruluyor, hizmet sektörünün büyümesi geleneksel işçi sınıfının sonu olarak ilan ediliyordu. Sanayiinin ve işçi sınıfının sonu ilan edildiğine göre ideolojilerin, tarihin sonu da ilan edilmeliydi. Komünizm yıkılmıştı ve liberal demokrasi zafer kazanmıştı. Artık yeni bir çağdaydık, büyük anlatıların sonu gelmişti. Çelişkisiz, süresiz, yönsüz bir toplum doğmuştu.

PEKİ GERÇEK DURUM NEYDİ?

1850'lerde ABD'de bir köle satın almanın bedeli 50 bin dolara eşit olurken, 21. yüzyılda 100 doların altına inmiş durumda. 27 milyon insan köle olarak alınıp satılıyor. Büyük boyutlara varmış kadın ve çocuk ticaretinden, milyarlarca dolara ulaşan organ ticaretinden bahsetmeye bile gerek yok. Dünyada her 6 çocuktan biri çalışmak zorunda kalıyor. 200 milyona yakın 8 yaş altı çocuk, en ağır sömürü koşullarında yaşıyor. 8 milyon çocuk, fuhuş sektöründe ve uyuşturucu ticaretinde kullanılıyor.

Belirlemelere göre dünya nüfusunun yarısı 3 milyar insan-günde 2 doların altında bir gelirle geçiniyor.

1970'de dünya nüfusunun en zengin yüzde 20'si, dünyanın en fakir yüzde yirmisinden 32 misli fazla ortalama gelire sahipti. 1991'de bu 32 misli fark, 61 misline çıktı. 1970'de en fakir yüzde 20 dünyanın toplam gelirinin yüzde 2.3'ünü alırken, bu rakam 1991'de 1.4'e düştü.

1965-1980 arasında kişi başına düşen brüt iç hasıla büyüme hızı 1.5'di; bu hız 1980-1992 arasında 1.2 olarak tespit edildi. Bunun anlamı şu: yeni teknolojiler gelişirken üretimin ve ülkelerin gelişme hızı azalmıştır.

1950'de kişi başına düşen ortalama gelir (ABD dolarının 1980 değeriyle) yeni sömürge, ya da geri kapitalist ülkelerde 164, gelişmiş kapitalist ülkelerde 3841 dolardı: arada 3677 dolar fark vardı. 30 yıl sonra 1980'de bu rakam geri ülkelerde 245 dolara çıkarken, gelişmişlerde 9648 dolara yükseldi: aradaki fark 8403 dolardı. 1990'a gelindiğinde uçurum iyice büyüdü, geri ülkelerin geliri 353 dolar olurken gelişmişlerin geliri 20173 dolara fırlamıştı: fark 19820 dolardı artık.

Yapılan tespitlere göre tekel karlarının büyük bölümü spekülasyon sermaye yatırımlarından geliyor. Bunun dışında kalan karlar da yeni yatırımlar ve teknolojik gelişme nedeniyle değil ücretleri dondurma, işçi sayısını azaltma, sosyal yardımları tırpanlama yoluyla elde ediliyor.

İkinci paylaşım savaşından bugüne 150 savaş çıkmış. 20. yüzyılda savaşlarda ölen insan sayısı 250 milyon olarak biliniyor. Dahası ikinci paylaşım savaşından bugüne savaşlarda ölen insan sayısı ikinci savaştan fazla.

Yıllık askeri harcamalar 1 trilyon dolara ulaşıyor. ABD'nin payı 400 milyar dolar. Savunma harcamalarında asker başına dünya ortalaması 31480 dolar, buna karşın sağlık harcamalarında dünya ortalaması kişi başına yalnızca 251 dolar.

Her gün 24 bin insan açlıktan ölüyor. 300 milyonu çocuk olmak üzere 800 milyon insan ise açlık çekiyor. Acil çözüm için ise 24 milyar dolar yeterli. Yani yıllık askeri harcamaların yüz-

de 2'si.

Dünyanın bugünkü görünümü hakkında daha bir çok rakamdan veriden bahsedilebilir. İşte postmodernistlerin postmodern dünyası bu.

Yine de postmodern lakırdıların etkili olduğu kabul edilmelidir. İflas etmiş sosyal demokrasi postmodern fikirlerden "üçüncü yol"u üretti. Postmodern düşüncelerin anarşizan içeriği bir akım olarak anarşizmin yeniden güçlenmesine yol açtı. Parti, örgüt fikrine düşmanlaşma örgüt-süzleştirilmiş bireyin yüceltilmesi, ahlaki çürümenin kutsanması, geleceksizlik, kapitalizm sınırları dışında her türlü ütopyanın imkansızlığı-

nın ileri sürülmesiyle ütopyasızlaştırma ve yazının buraya kadar olan bölümünde ifade edilen daha bir dizi etkileme... Bütün bunların toplamı olarak en tam deyimle insanı insani olan her şeyden soyutlama, kadercilik, mistizm, ve en son olarak yabancılaştırmanın en üst düzeye vardırılması insanı insansızlaştırma...

Sınıflar arasında, yeni sömürgelerle gelişmiş

kapitalist ülkeler arasında gelir uçurumu bu denli büyürken, orta sınıflar hızla mülksüzleştirilip işsizler ordusu saflarına fırlatılırken, açlık yoksulluk içinde sefilce bir yaşama mahkum edilen milyarlarca insana her gün yenileri eklenirken, kadın ve çocuk emeğinin ucuz işgücü olarak kullanımı giderek daha çok yaygınlaşırken, ahlaki çürüme ve dejenerasyon had safhaya çıkarırken, uyuşturucu kullanımı ve ticareti bizzat kapitalist devletler eliyle yaygınlaştırılırken, kapitalist tekeller daha fazla kar için doğayı ve insanlığın tarihsel mirasını yıkıma uğrattırırken, yalnızca doğada değil uzayda da geri dönüşsüz bir kirlenmeye sebep olurken, kapitalist ekonomilerin militarizasyonu alıp başını giderken, emperyalistler dünyayı bir kez daha kendi aralarında paylaşma kavgasına tutuşmuşken hangi yeni çağdan bahsedilebilir. Eğer ille de bir çağ tespiti yapılacaksa bu çağ burjuva tükeniş çağı, can çekişen kapitalizm çağı olarak nitelenebilir. Postmodernizm de bu tükenişin felsefesi olarak adlandırılabilir.

Eğer ille de bir çağ tespiti yapılacaksa bu çağ burjuva tükeniş çağı, can çekişen kapitalizm çağı olarak nitelenebilir. Post modernizm de bu tükenişin felsefesi olarak adlandırılabilir. Ve onlar bugünkü egemen sınıfların egemen zihinsel gücüdür.

bilir. Ve onlar bugünkü egemen sınıfların egemen zihinsel gücüdür.

Marksın belirttiği gibi; “egemen sınıfın düşünceleri, bütün çağlarda, egemen düşüncelerdir, başka bir deyişle, toplumun egemen maddi gücü olan sınıf, aynı zamanda egemen zihinsel güçtür. Maddi üretim araçlarını elinde bulunduran sınıf, aynı zamanda, zihinsel üretim araçlarını da elinde bulundurur, bunlar o kadar birbirinin içine girmiş durumdadırlar ki, kendilerine zihinsel üretim araçları verilmeyenlerin düşünceleri de aynı zamanda bu egemen sınıfa bağımlıdır. Egemen düşünceler, egemen maddi ilişkilerin fikrîsel ifadesinden başka bir şey değildir, egemen düşünceler, fikirler biçiminde kavranan maddi egemen ilişkilerdir, şu halde bir sınıfı egemen sınıf yapan ilişkilerin ifadesidirler; bir başka deyişle, bu düşünceler, onun egemenliğinin fikirleridirler.”

POSTMODERNLER BÜTÜNSELLİĞE NEDEN BUKADAR DÜŞMAN

İstisnasız bütün postmodernistler “meta-anlatı, üst-anlatı” gerekçesiyle her türden “bütünselleştirme”ye karşı savaş açmış durumdadır. Emperyalist küreselleşme politikalarının düşünce dünyasındaki yansıması değil mi bu?! İş süreci parçalanıyor; kapitalist metropollerdeki büyük sanayi komplekslerinin teknoloji yoğun departmanları dışındaki bölümler ucuz işgücünün olduğu ülkelere kaydırılıyor, aynı fabrikada aynı tekele bağlı farklı işletmeler kurularak aynı iş sürecindeki işçiler arasında ilişki koparılıyor, fabrikanın bir kısım işi taşeronla veriliyor. Amaç: işçi sınıfının örgütlülüğünü dağıtmak, mutlak ve nispi artı-değer oranını artırarak kar oranlarının düşme eğilimini dengelemek. Tekelci devlet kapitalizmi parçalanıyor; özelleştirmeler yoluyla devlet tarafından yürütülen ekonomik ve mali faaliyetler özel sermaye şirketlerine devrediliyor. Belediye ve genel olarak alt yapı hizmetleri kamu yararına bir işler toplamı olmaktan çıkarılarak

özel şirketlere devrediliyor. Amaç: devlet şirketlerinin özel şirketlerce yağmalanması ve işçi sınıfı örgütlülüğünün zayıflatılması. “Sosyal devlet” parçalanıyor; sağlık ve emeklilik sigortaları dağıtılarak özel sermayeye devrediliyor, eğitim ve sağlık hizmetleri bütünlüklü bir devlet işi olmaktan çıkarılıp kar amaçlı çalışan işletmelere bırakılıyor. Amaç; işçi sınıfına yapılan çıplak ücret ödemesi dışındaki her türlü kazanılmış hakkı ortadan kaldırmak, artı-değer oranını yükseltmek, sermayeye yeni değerlenme alanları yaratmak. Yeni sömürge ülkelerin geleneksel devlet yapıları parçalanıyor; devlet güvenlik, ve vergi toplamak dışındaki alanlardan uzaklaştırılıyor. Maliye ve ekonomi üzerindeki denetim devletin elinden alınıyor. Buraları hükümetlerden bağımsız “özerk kurullara” devrediliyor. Bağımsız bütçe oluşturma ve para basma ve kredi dağıtma, dış ticareti kontrol etme,

çeşitli sektörlere sübvansiyon uygulama hakkı elinden alınıyor. Yasa yapma yetkisi uluslar arası denetime alınıyor. Amaç: uluslar arası tekellerin ve emperyalist devletlerin hakimiyetini güçlendirmek. Emperyalist tekellere yeni alanlar açmak ve sermaye girişleri ve transferinin önündeki her türlü engeli kaldırmak. Siyasal partiler, örgütlenmeler parçalanıyor; Parti yerine “sivil toplum kuruluşları” teşvik ediliyor. Siyasal bir program etrafında bir araya gelmiş topluluklar yerine tek tek sorunlar etrafında birleşmiş amorf bir yapıya sahip küçük çaplı örgütlenmeler özendiriliyor. Birbirine düşman sınıfların aynı yapı içinde ya da paralel örgütlenmelerle bir araya gelmeleri teşvik ediliyor.

Bu parçalama hareketinin daha onlarca örneği verilebilir. Çelişki şurada ki, üretim süreci parçalanırken tekelleşme düzeyi artıyor. Yani, işçi sınıfı arasındaki dayanışma ve örgütlülüğü baltalayanlar kendileri daha büyük, “bütünsel” tekeller oluşturuyor. Özelleştirme yoluyla devletin ekonomi ve mali kuruluşları parçalanıp satı-

Görüleceği gibi, post modernistlerin ezilenlerin her türlü bütünselleşmesine düşmanlıkları, “bütünsel” anlatılara inanmazlıklarını ilan etmeleri, her türlü örgütlenmeleri “totaliter” saymaları, kapitalistlerin, ezilenleri kurtuluş düşüncesinden uzak tutma gayretlerinin ideolojik ifadesidir.

lirken, bunlar çoğunlukla devletlerden daha büyük mali güce sahip tekellerin elinde toplanıyor. Yeni sömürge devletlerin hükümlerlik hakları tasfiye edilirken bu haklar uluslar arası mali kuruluşlar ya da emperyalist devletlere devrediliyor. Daha fazla uzatmaya gerek yok. Parçalama eğilimi karşıt bir eğilim tarafından üst düzeyde bütünleştirme eğilimi tarafından koşullanıyor. Postmodernistlerin parçalanma dedikleri işte bu bütünselleştirmedi. Egemen sınıflar kendileri daha üst düzeyde bütünleşirken işçi sınıfı ve genel olarak bütün ezilenleri örgütsüzleştirerek, iç bağlarını gevşetmek, parçalamak için her türlü aracı kullanıyorlar. Bu onların sınıf çıkarı gereğidir. Çünkü egemenler daha büyük tekeller halinde birleştiklerinde, “bütünselleştiklerinde” her defasında daha da azalır. Karşı tarafı ise parçaladıkça çoğaltır. “Bütünselleşmek” sermayenin daha büyük bir kısmının daha az elde toplanması demek. Bu da ancak birilerinin mülksüzleştirilmesi pahasına olur. Mülksüzleştirme hızlandıkça emeğinden başka satacak bir şeyi olmayanların sayısı artar. Kutuplaşma derinleşir. Az olan sömürücü egemenler daha azalırken sömürülen çoğunluk daha çoğalır. Toplumsal dengesizlik dünkünden daha dengesiz hale gelir.

Görülebileceği gibi, postmodernistlerin ezilenlerin her türlü bütünleşmesine düşmanlıkları, “bütünsel” anlatılara inanmazlıklarını ilan etmeleri, her türlü örgütlenmeleri “totaliter” saymalarını, kapitalistlerin, ezilenleri kurtuluş düşüncesinden uzak tutma gayretlerinin ideolojik ifadesidir.

“Tarihte dönemseller olarak meydana gelen devrimci sarsıntının, mevcut her şeyin temelini değiştirmeye yetecek güçte olup olmayacağını belirleyen şey, çeşitli kuşakların hazır olarak buldukları yaşam koşullarıdır; ve eğer toptan bir alt üst oluşun bu maddi öğeleri, bir yandan mevcut üretici güçler, ve öte yandan da, yalnızca o güne kadarki toplumun tekil koşullarına karşı değil, bu tekil koşulları yaratan o güne kadarki “yaşamın üretiminin” kendisine, bu ‘bütünselliğe’ karşı başkaldıran devrimci yığın yoksa, bu alt üst oluş fikrinin daha önce binlerce kez dile getirilmiş olması, pratik gelişme açısından, komünizm tarihinin tanıtladığı gibi hiçbir işe yaramaz” (Marks-Engels)

Postmodernistlerin sınıf değil “tikel” kim-

lik, sömürü ve baskı değil “kontrol toplumu”, ezilenler değil “öteki”, parti değil “sivil toplum”, kapitalizm değil “sistem”, üretim ilişkileri değil “tüketim ilişkileri” kavramlarını kullanmaları ve bunları benimseteme gayretleri şimdi daha iyi anlaşılıyor.

Kapitalistler ve onların postmodern sözcükleri ne kadar gayret ederlerse etsinler güneş balçıkla sıvanmaz. kapitalist tekelleri bütünleşme ne kadar üst boyuta erişirse erişsin bu, tekeller arasında, emperyalist devletler arasında rekabet edenlerin sayısına azaltsa da rekabeti azaltmaz, bilakis rekabeti, çatışmayı şiddetlendirir. Kapitalistler kendileri adına ve kendileri için var olan bir devlet olmadan, rakip kapitalistleri devre dışı bırakmadan yaşayamazlar. Nihayet onları en “bütün” olduklarını sandıkları anda bölen, parçalayan, birbirine düşüren de bu değişmez gerçeklerdir. Ve tersi olarak, tekeller daha büyük tekeller halinde bütünleşirken işçi sınıfı ve bütün ezilenler kapitalistlerin ve onların ideolojilerinin bütün gayretlerine karşı hep bölük pörçük kalamaz. Yaşanan parçalanma daha büyük bir bütünleşme yaratmak dışında bir sonuç doğurmaz.

Çünkü materyalizm bize “ fikirlerin, anlayışların ve bilincin üretimi, her şeyden önce doğrudan doğruya insanların maddi etkinliğine ve karşılıklı maddi ilişkilerine, gerçek yaşamın diline bağlıdır”, der. Çünkü diyalektik bize her şeyin karşıtı ile varolduğunu; hiçbir şeyin tek yönlü olarak gelişemeyeceğini her şeyin karşıtını büyütürken gelişeceğini öğretir. Burjuvazinin bütün medya araçları, sermayenin ideolojik aygıtları ne denli kendi çıkar dünyasını herkesin dünyasıymış gibi yansıtırsa yansıtınsın, ne denli ezilenlerin bilincini tersyüz etmeye gayret ederse etsin, ne denli bilinç “baş aşağı çevrilmiş” gibi görünürse görünsün, bütün bunlar ancak belirli bir tarihsel aşamada geçici olarak etkili olabilirler. Son tahlilde yaşamın gerçek dili, o yaşam içindeki gerçek insanların dili belirleyici olacaktır. İnsanlar içine doğdukları koşulları değiştirme yeteneğine sahip doğadaki tek canlı yaratıktır.

O yaşamın gerçek dilidir ki, toplumsal ilişkilerin diyalektik sürecidir ki: 11 Eylül’de ikiz kulelerle birlikte bütün postmodern safsatalar da yerle bir oldu, Arjantin’de Boliviya’da ezilenler ayaklandı, Kolombiya’da gerillalar tüfeklerini

ateşlemeye devam ediyor, Filistin’de feda eylemleri artarak sürüyor; bütün atomize etme çabalarına karşın işçi sınıfı ezilenler emperyalist küreselleşmeye karşı dünyanın dört bir yanından akıp bir araya geliyor, emperyalist savaşa karşı dünyanın dört bir yanında aynı anda gösteriler düzenliyor, dünya çapında genel grev örgütleniyor. O kaçınılmaz gerçektir ki, sermayenin özgürce dolaşımını sağlamak için ulusal çitleri kaldırıp, proletaryayı ve ezilenleri bu ulusal çitler içinde hapsetmenin ilelebet süremeyeceğini ortaya çıkarmaya başlamıştır.

POSTMODERNİZME İKİ YANLIŞ ELEŞTİRİ

Kendisini marksist sayan kimi çevreler postmodernizme karşı birbirine karşıt iki cepheden tutum ahyorlar. Bunlardan biri Marksizm adına modernizm savunuculuğu yapıyor. Konu üzerinde daha fazla detaya girmeyeceğiz. Ama bu çevrelerin (başını Monthly Review çekiyor) postmodernizme karşı duruşlarını emperyalist küreselleşmeye karşı gerici ulusal direnişe geçen dar kafalı milliyetçilerle aynılaştırabiliriz. Dünün egemenlerinin bir bölümü nasıl ki yeni sömürgelelerin yeniden yapılandırılmaları sonucunda eski ayrıcalıklarını kaybetme korkusuyla emperyalist küreselleşmeye karşı cephe alıyorsa, yine ulusal pazarların tekellerin denetimine girmesiyle konumlarını kaybetme tehlikesiyle, tekellerle rekabet gücü bulamayan, ya da onlara eklemlemeyen orta burjuvazinin bir kesimi küreselleşmeye milliyetçi bir direniş gösteriyorsa bu çevrelerin postmodernizme karşı duruşları da aynı dar kafalılığın ürünüdür. Faşistlerle nasyonal “sol” nasıl aynı cephede birleşiyorsa bunlar da her türlü gerici burjuva düşüncüyü modernizm savunusu adına Marksizm’le eşitliyorlar.

Diğer ucu postmodern fikirlere esasen karşı çıkmayan yine de kendilerini marksist olarak nitelemekten vazgeçmeyen post marksistler oluşturuyor. Bu çevreler de (başını New Left Review çekiyor) emperyalist küreselleşmenin nimetlerinden faydalanmak isteyen ama tekellere de sınırlama getirmek gerektiğini savunan burjuva kesimlerin sınıf çıkarına denk düşen fikirler ileri sürüyor.

Marksist Leninistlerin duruş noktası her ikisinden de farklıdır. Onlar nesnel gelişmenin bilimsel yorumunu yaparak, değişen ve gelişen

anlamaya, bunun gerçek mahiyetini ortaya çıkarmaya, görüntünün arkasındaki gerçeği herkes için bilinir hale getirmeye çalışır. Onlar emperyalist küreselleşmeye karşı çıkmak adına dar kafalı burjuva milliyetçiliğine prim vermezler. Keza dar kafalı burjuva milliyetçiliğine prim vermek adına emperyalist küreselleşmeyi hiçbir koşulda olumlamaz, liberal sola meyledenleri şiddetle eleştirirler. Onlara yalnızca bilimsel gerçeklere bağlıdır. Yalnızca proletarya ve ezilenlerin gücüne, örgütlü gücün dönüştürücülüğüne inanırlar. Ve dünyaya bu perspektiften bakarlar.

KAYNAKLAR

- Felsefe metinleri, Marks Engels, Sol Yay.
- Marks Engels Marksizm, Lenin, Sol Yay.
- Materyalizm ve Apriokristisizm, Lenin, İnter Yay.
- Postmodernizm, Gencay Şaylan, İmge Yay.
- Marksizm ve Postmodern Gündem, Ellen Meiksins Wood ve diğerleri..., Ütopya Yay.
- Burjuva Postmodernist Liberalizmi, J. Hebermas-Ernesto Laclu ve diğerleri..., Sarmal Yay.
- Postmodernlik ve Hoşnutsuzlukları, Zygmunt Bauman, Ayrıntı Yay.
- Postmodern Toplumsal Analiz ve Postmodern Eleştiri, John w. Murphy, Eti Yay.
- Herkes İçin Postmodernizm, Richard Aggignanesi-Chris Garratt
- Marks’ın Hayaletleri, Jacques Derrida, Ayrıntı Yay.
- Aydınlanmanın Diyalektiği, Max Horkheimer-Theodor Adorno, Kabalcı Yay.
- Kusursuz Nihilist, Keith Ansell-Pearson, Ayrıntı Yay.
- Nietzsche, hayatı eserleri felsefesi, Arthur Danto, Paradigma Yay.
- Büyük Kapatılma, Michel Foucault, Ayrıntı Yay.
- Michel Foucault Ve Arkeolojik Çözümleme, Veli Urgan, Paradigma Yay.
- Heidegger Üzerine İki Yazı, O. Pogeler-B. Aklemen, Paradigma Yay